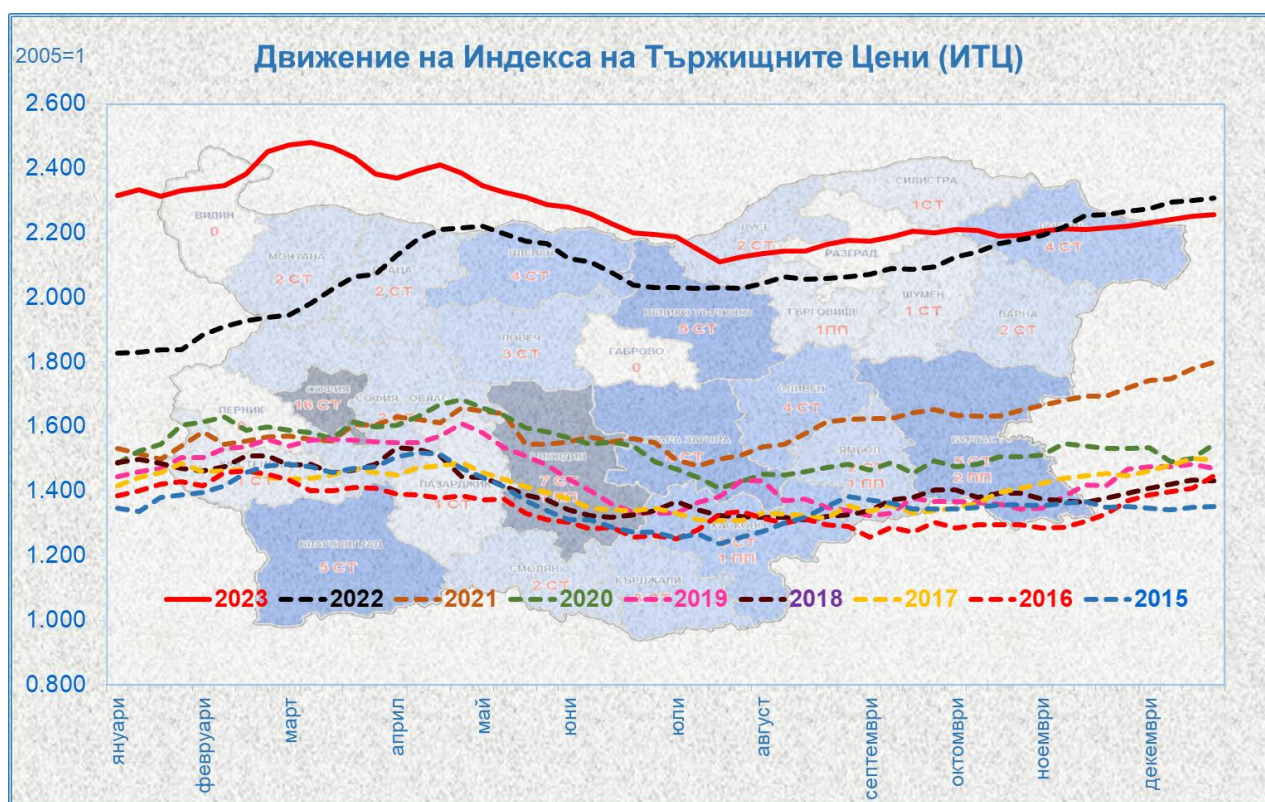

Годишен бюлетин

за цените на едро на хранителни продукти
на стоковите тържища и пазарите на
производителите в България
през 2023 г.

м. февруари 2024 г.

ДЪРЖАВНА КОМИСИЯ ПО СТОКОВИТЕ БОРСИ И ТЪРЖИЩАТА

ГОДИШЕН БЮЛЕТИН

**ЗА ДВИЖЕНИЕТО НА ЦЕНИТЕ НА ЕДРО НА СТОКИТЕ,
ТЪРГУВАНИ НА СТОКОВИТЕ ТЪРЖИЩА И ПАЗАРИТЕ НА
ПРОИЗВОДИТЕЛИТЕ
ПРЕЗ 2023 г.**

София, февруари 2024 г.

СЪДЪРЖАНИЕ:

УВОД	- 7 -
I. МЛЕЧНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ	- 11 -
1. Индекс на тържищните цени на млечните произведения	- 11 -
1.1. ФАО индекс на млечните продукти	- 13 -
1.2. Средни цени на млечните продукти в страните от ЕС	- 15 -
2. Сирене краве	- 16 -
3. Кашкавал "Витоша"	- 18 -
4. Краве масло	- 19 -
5. Кисело мляко	- 21 -
6. Прясно мляко	- 21 -
7. Анализ на цените на млечни продукти по региони	- 22 -
II. МЕСО, МЕСНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ, РИБА, ЯЙЦА	- 24 -
1. Индекс на тържищните цени на месните произведения	- 24 -
1.1. ФАО индекс на месото	- 26 -
2. Месни произведения	- 27 -
2.1. Кренвирши, колбаси	- 27 -
2.2. Траен салам	- 29 -
2.3. Кайма	- 30 -
3. Риба	- 31 -
4. Месо	- 32 -
4.1. Пиле и пилешки разфасовки	- 32 -
4.1.1. Международна цена на пилешко месо	- 35 -
4.2. Свинско месо	- 36 -
4.2.1. Международна цена на свинско, говеждо и агнешко месо	- 38 -
5. Яйца	- 43 -
5.1. Цена на яйца в страните от Европейския съюз	- 45 -
III. ОСНОВНИ ХРАНИТЕЛНИ ПРОДУКТИ	- 46 -
1. Индекс на тържищните цени на хранителните стоки	- 46 -
2. Сравнителен анализ на цените на хранителните стоки 2016 / 2023 г.	- 48 -
3. Сравнителен анализ на цените на хранителните стоки на годишна база	- 53 -
4. Анализ на цените на хранителни стоки по региони	- 55 -
4. Сравнителен анализ на цените на едро и на дребно през 2023 г. и 2022 г.	- 56 -
5. Анализ на движението на цените на основни хранителни стоки	- 58 -
5.1. Захар	- 58 -
5.1.1. Международна цена на захар	- 60 -
5.1.2. ФАО индекс на захарта	- 64 -
5.2. Олио	- 65 -
5.2.1. Международна цена на олио	- 67 -
5.2.2. ФАО индекс на растителни масла и мазнини	- 70 -
5.3. Брашно	- 71 -
5.3.1. Международни цени на зърнени храни	- 73 -
5.3.2. ФАО индекс на зърнените храни	- 75 -
5.4. Ориз, варива	- 77 -
5.4.1. Международна цена на ориз	- 78 -
5.4.2. Варива	- 79 -
5.5. Захарни изделия	- 81 -
5.5.1. Бисквити и вафли	- 81 -
5.5.2. Локум и халва	- 81 -
5.6. Подправки	- 82 -
5.6.1. Червен и черен пипер	- 82 -
5.6.2. Сол и оцет	- 83 -
IV. ПЛОДОВЕ И ЗЕЛЕНЧУЦИ	- 83 -
1. Индекс на тържищните цени на плодовете и зеленчуците	- 83 -
2. Сравнителен анализ на цените на плодовете и зеленчуците на годишна база	- 88 -

3. Сравнителен анализ на цените на плодове и зеленчуци през 2016 - 2023 г.	90 -
4. Зеленчуци	92 -
4.1. Домати	92 -
4.2. Краставици	95 -
4.3. Пипер	98 -
4.3.1. Цени на зеленчуци в страните от Европейския съюз	99 -
4.3.2. Анализ на цените на зеленчуци по региони	102 -
4.4. Картофи	104 -
4.5. Зеле	107 -
4.6. Чесън зрял	108 -
4.7. Лук зрял	109 -
4.8. Зелена салата	110 -
5. Плодове	111 -
5.1. Ябълки	113 -
5.1.1. Цени на ябълки в страните от Европейския съюз	114 -
5.2. Грозде, дини	115 -
5.3. Ягоди, череши	117 -
5.4. Праскови, кайсии	118 -
5.4.1. Анализ на цените на плодове по региони	120 -
5.5. Банани, цитрусови плодове	125 -
5.5.1. Анализ на цените на цитрусовите плодове по региони	134 -
V. ИНДЕКС НА ТЪРЖИЩНИТЕ ЦЕНИ (ИТЦ)	135 -
1. Цел, структура, ретроспекция	135 -
2. Движение на Индекса на тържищните цени през 2023 г.	139 -
3. ФАО Индекс на цените на храните	142 -
4. Индекс на цените на храните на Международния валутен фонд	145 -
ИЗВОДИ	148 -
ИЗТОЧНИЦИ:	152 -

ТАБЛИЦИ:

Таблица 1 Средни стойности за ЕС на основните млечни продукти през 2023 г.	15 -
Таблица 2 Цени на едро на кашкавал, сирене и масло по области през 2023 г.*	22 -
Таблица 3 Месечна инфлация на основни групи от малката кошница през 2023 г.	48 -
Таблица 4 Месечни стойност на потребителската кошница през 2023 г. *	49 -
Таблица 5 Стойност на потребителската кошница за периода 2016 - 2023 г.*	50 -
Таблица 6 Месечни цени на едро на хранителните стоки през 2023 г. *	51 -
Таблица 7 Цени на едро на хранителните стоки за периода 2016/2023 г.*	52 -
Таблица 8 Промяна на цените на хранителни стоки през 2023 г. спрямо 2022 г. *	53 -
Таблица 9 Цени на едро на захар, брашно и олио по области през 2023 г.*	55 -
Таблица 10 Цени на едро и на дребно на захар, олио, брашно и яйца през 2023 г.*	56 -
Таблица 11 Промяна на цените на едро и на дребно на захар, олио, брашно и яйца през 2023 и 2022 г.	57 -
Таблица 12 Промяна на цените на плодове и зеленчуци през 2023 г. спрямо 2022 г.*	88 -
Таблица 13 Цени на едро на плодове и зеленчуци през 2023 г.	90 -
Таблица 14 Цени на едро на плодове и зеленчуци за периода 2016/2023 г. *	91 -
Таблица 15 Цени на едро на домати, краставици и пипер по области през юли 2023 г.*	102 -
Таблица 16 Цени на едро на домати, краставици и пипер по области през ноември 2023 г.* ..	103 -
Таблица 17 Цени на едро на плодове по области през май 2023 г.*	120 -
Таблица 18 Цени на едро на плодове по области през юли 2023 г.*	121 -
Таблица 19 Цени на едро на плодове по области през август 2023 г.*	123 -
Таблица 20 Цени на едро на плодове по области през септември 2023 г.*	124 -
Таблица 21 Цени на портокали в държавите от ЕС към месец декември 2023 г. и промяната им спрямо предходните пет години и предходния месец	130 -
Таблица 22 Цени на едро на цитрусови плодове по области през декември 2023 г.*	134 -
Таблица 23 Движение на Индексите на Тържищните Цени през 2023 г.*	136 -
Таблица 24 Месечни индекси на цените на храните на ФАО през 2023 г. *	142 -
Таблица 25 Месечни индекса на цените на храните на МВФ през 2023 г.*	145 -

ФИГУРИ:

фигура 1 ИТЦ на млечните продукти през 2023 г.....	12 -
фигура 2 ИТЦ на млечните продукти за периода 2006–2023 г.	13 -
фигура 3 ФАО Индекс на млечните продукти през 2023 г.	14 -
фигура 4 ФАО Индекс на млечните продукти за периода 2006 – 2023 г.....	15 -
фигура 5 Средни стойности за ЕС на основните млечни продукти през 2023 г.....	16 -
фигура 6 Цена на краве сирене през 2023 г.	17 -
фигура 7 Цена на краве сирене за периода 1999 – 2023 г.	17 -
фигура 8 Цена на кашкавал “Витоша” през 2023 г.	18 -
фигура 9 Цена на кашкавал “Витоша” за периода 1999 – 2023 г.....	19 -
фигура 10 Цена на краве масло през 2023 г.....	20 -
фигура 11 Цена на краве масло за периода 1999 – 2023 г.	20 -
фигура 12 Цена на кисело мляко през 2023 г.	21 -
фигура 13 Цена на прясно мляко през 2023 г.....	22 -
фигура 14 Цени на едро на кашкавал, сирене и масло по области през 2023 г.	23 -
фигура 15 ИТЦ на месните произведения през 2023 г.	25 -
фигура 16 ИТЦ на месните произведения за период 2006 – 2023 г.	25 -
фигура 17 ФАО Индекс на месата през 2023 г.	26 -
фигура 18 ФАО Индекс на месата за периода 2006 – 2023 г.	27 -
фигура 19 Цена на кренвирши и колбаси през 2023 г.	28 -
фигура 20 Цена на кренвирши и колбаси за периода 1999 – 2023 г.	28 -
фигура 21 Цена на едро на траен салам през 2023 г.	29 -
фигура 22 Цена на траен салам за периода 1999 – 2023 г.	29 -
фигура 23 Цена на кайма през 2023 г.....	30 -
фигура 24 Цена на кайма за периода 2009 – 2023 г.	30 -
фигура 25 Цена на скумрия през 2023 г.	31 -
фигура 26 Цена на скумрия за периода 2006 – 2023 г.....	31 -
фигура 27 Цена на хек през 2023 г.	32 -
фигура 28 Цена на пиле през 2023 г.....	33 -
фигура 29 Цена на пиле за периода 1999 – 2023 г.	33 -
фигура 30 Цена на пилешки бут през 2023 г.....	34 -
фигура 31 Цена на пилешки гърди през 2023 г.	34 -
фигура 32 Международна цена на пилешко месо по данни на USDA през 2023 г.....	35 -
фигура 33 Международна цена на пилешко месо по данни на USDA за периода 1999 – 2023 г.-	35 -
фигура 34 Цени на пилешкото месо през 2023 г. в ЕС.....	36 -
фигура 35 Цена на свинско месо през 2023 г.	37 -
фигура 36 Цена на свинско месо за периода 2017 – 2023 г.....	37 -
фигура 37 Международна цена на свинското месо по данни на CME Group през 2023 г.	38 -
фигура 38 Международна цена на свинското месо по данни на CME Group 1999 –2023 г.....	38 -
фигура 39 Седмични цени на свинското месо за ЕС през 2023 г.	39 -
фигура 40 Месечни цени на свинското месо за ЕС през 2023 г.....	39 -
фигура 41 Месечни цени на свинското месо в страните от ЕС през 2023 г.	40 -
фигура 42 Международна цена на говеждо месо по данни на USDA през 2023 г.	40 -
фигура 43 Международна цена на говеждо месо по данни на USDA 1999 – 2023 г.....	41 -
фигура 44 Цена на говеждо месо в ЕС по данни на Евростат през 2023 г.....	41 -
фигура 45 Международна цена на агнешко месо по данни на USDA през 2023 г.	42 -
фигура 46 Международна цена на агнешко месо по данни на USDA 1999 – 2023 г.....	42 -
фигура 47 Цена на агнешко месо в ЕС по данни на Евростат през 2023 г.....	43 -
фигура 48 Цена на яйца през 2023 г.....	44 -
фигура 49 Цена на яйца за периода 1999 – 2023 г.	45 -
фигура 50 Седмични цени на яйцата в страните от ЕС през 2023 г.....	45 -
фигура 51 Движение на ИТЦ на хранителните стоки през 2023 г.....	47 -
фигура 52 Движение на ИТЦ за периода 2006 – 2023 г.....	47 -
фигура 53 Инфлация на основни групи от потребителската кошница през 2023 г. (НСИ)	48 -
фигура 54 Месечни стойност на потребителската кошница през 2023 г.	49 -
фигура 55 Стойност на потребителската кошница за периода 2016 – 2023 г.....	50 -
фигура 56 Цени на едро на хранителни стоки през 2023 г.....	51 -
фигура 57 Цени на едро на хранителни стоки за периода 2016/2023 г.	52 -
фигура 58 Промяна на цените на хранителни стоки през 2023 г. спрямо 2022 г.	54 -

фигура 59	Цени на хранителни стоки през 2023 г. и промяната им спрямо 2022 г.	- 54 -
фигура 60	Средногодишни цени на захар, олио и брашно през 2023 г. по региони	- 56 -
фигура 61	Цени на едро и дребно на захар, олио, брашно и яйца през 2023 г.	- 57 -
фигура 62	Цени на едро и дребно на захар, олио, брашно и яйца през 2022 и 2023 г.	- 58 -
фигура 63	Цена на захар през 2023 г.	- 59 -
фигура 64	Цена на захар за периода 1999 – 2023 г.	- 60 -
фигура 65	Цена на рафинирана захар на Лондонската борса през 2023 г.	- 62 -
фигура 66	Цена на рафинирана захар на Лондонската борса за периода 2014/2023 г.	- 62 -
фигура 67	Цена на захар по данни на ISO през 2023 г.	- 63 -
фигура 68	Цена на захар по данни на ISO за периода 2014 – 2023 г.	- 63 -
фигура 69	ФАО индекс на цените на захарта през 2023 г.	- 64 -
фигура 70	ФАО индекс на цените на захарта за периода 1999 – 2023 г.	- 64 -
фигура 71	Цена на олио през 2023 г.	- 66 -
фигура 72	Цена на олио за периода 1999 - 2023 г.	- 66 -
фигура 73	Цена на нерафинирано олио в Ротердам през 2023 г.	- 68 -
фигура 74	Цена на нерафинирано олио Ротердам за 2013 – 2023 г.	- 68 -
фигура 75	Международна цена на олиото по данни на МВФ за 2023 г.	- 69 -
фигура 76	Международна цена на олиото по данни на МВФ през 2013/2023 г.	- 69 -
фигура 77	ФАО индекс на растителните масла през 2023 г.	- 70 -
фигура 78	ФАО индекс на растителните масла за периода 1990 г. – 2023 г.	- 71 -
фигура 79	Цена на брашно през 2023 г.	- 72 -
фигура 80	Цена на брашно за периода 1999 – 2023 г.	- 72 -
фигура 81	Цена на пшеницата на борсата в Чикаго през 2023 г.	- 73 -
фигура 82	Цена на пшеницата на борсата в Чикаго за периода 2014 – 2023 г.	- 74 -
фигура 83	Цена на царевичната на борсата в Чикаго през 2023 г.	- 74 -
фигура 84	Цена на царевичната на борсата в Чикаго за периода 2014 - 2023 г.	- 75 -
фигура 85	Индекс на цените на зърнените култури на ФАО през 2023 г.	- 76 -
фигура 86	Индекс на цените на зърнените култури на ФАО за периода 1999 – 2023 г.	- 76 -
фигура 87	Цена на ориз през 2023 г.	- 77 -
фигура 88	Цена на ориз за периода 1999 – 2023 г.	- 78 -
фигура 89	Международна цена на ориз по данни от МВФ през 2023 г.	- 78 -
фигура 90	Международна цена на ориз по данни от МВФ за периода 1999 – 2023 г.	- 79 -
фигура 91	Цена на фасул и леща през 2023 г.	- 80 -
фигура 92	Цена на фасул и леща за периода 1999 - 2023 г.	- 80 -
фигура 93	Цена на бисквити и вафли през 2023 г.	- 81 -
фигура 94	Цена на локум и халва през 2023 г.	- 82 -
фигура 95	Цена на червен и черен пипер млян през 2023 г.	- 82 -
фигура 96	Цена на оцет и сол през 2023 г.	- 83 -
фигура 97	Структура на продажбите на зеленчуци през 2023 г.	- 85 -
фигура 98	Относителен дял на продажбите на зеленчуци през 2022/2023 г.	- 85 -
фигура 99	Структура на продажбите на плодове през 2023 г.	- 86 -
фигура 100	Относителен дял на продажбите на плодове през 2022/2023 г.	- 86 -
фигура 101	ИТЦ на плодовете и зеленчуците през 2023 г.	- 87 -
фигура 102	ИТЦ на плодовете и зеленчуците за периода 2006 – 2023 г.	- 88 -
фигура 103	Промяна на цените на плодове и зеленчуци през 2023 г. спрямо 2022 г.	- 89 -
фигура 104	Цени плодове и зеленчуци през 2023 г. и промяната им спрямо 2022 г.	- 89 -
фигура 105	Цени на едро на плодове и зеленчуци през 2023 г.	- 90 -
фигура 106	Цени на едро на плодове и зеленчуци за периода 2016/2023 г.	- 92 -
фигура 107	Цена на домати през 2023 г.	- 93 -
фигура 108	Цена на домати за периода 1999 - 2023 г.	- 94 -
фигура 109	Структура на продажбите на зеленчуци през м. юли 2023 г.	- 94 -
фигура 110	Структура на продажбите на плодове и зеленчуци през ноември 2023 г.	- 95 -
фигура 111	Цена на краставици през 2023 г.	- 97 -
фигура 112	Цена на корнишони за периода юни - октомври 2022 и 2023 г.	- 97 -
фигура 113	Цена на краставици за периода 1999 – 2023 г.	- 98 -
фигура 114	Цена на пипер през 2023 г.	- 99 -
фигура 115	Цена на домати и краставици в ЕС през 2023 г.	- 100 -
фигура 116	Цена на домати в някои страни на ЕС през 2023 г.	- 100 -
фигура 117	Цена на краставици в някои страни на ЕС през 2023 г.	- 101 -
фигура 118	Цена на пипер в ЕС през 2023 г.	- 101 -
фигура 119	Цени на домати, краставици и пипер през месец юли 2023 г. по региони	- 103 -
фигура 120	Цени на домати, краставици и пипер през ноември 2023 г. по региони	- 104 -

фигура 121	Цена на картофи през 2023 г.	- 105 -
фигура 122	Цена на ранни картофи за периода април – юни 2022 - 2023 г.	- 106 -
фигура 123	Цена на картофи за периода 1999 – 2023 г.	- 106 -
фигура 124	Цена на зеле през 2023 г.	- 107 -
фигура 125	Цена на зеле за периода 1999 - 2023 г.	- 108 -
фигура 126	Цена на чесън през 2023 г.	- 108 -
фигура 127	Цена на чесън за периода 1999 - 2023 г.	- 109 -
фигура 128	Цена на лук през 2023 г.	- 109 -
фигура 129	Цена на лук за периода 1999 - 2023 г.	- 110 -
фигура 130	Цена на зелена салата за периода февруари – юни 2023 г.	- 110 -
фигура 131	Структура на продажбите на плодове през 2023 г.	- 111 -
фигура 132	Структура на продажбите на плодове през м. юли 2023 г.	- 111 -
фигура 133	Структура на продажбите на плодове през м. октомври 2023 г.	- 112 -
фигура 134	Относителен дял на продажбите на плодове през 2022/2023 г.	- 112 -
фигура 135	Цена на ябълки през 2023 г.	- 113 -
фигура 136	Цена на ябълки за периода 1999 - 2023 г.	- 114 -
фигура 137	Цена на ябълки в ЕС през 2023 г.	- 114 -
фигура 138	Цена на ябълки в някои страни от ЕС през 2023 г.	- 115 -
фигура 139	Цена на грозде за периода юли-октомври 2021/2023 г.	- 116 -
фигура 140	Цена на дини за периода юни – септември 2021/2023 г.	- 116 -
фигура 141	Цена на ягоди за периода април – юни 2022/2023 г.	- 117 -
фигура 142	Цена на череши за периода май – юни 2021/2023 г.	- 118 -
фигура 143	Цена на праскови за периода юни – август 2022/2023 г.	- 119 -
фигура 144	Цена на кайсии за периода юни – юли 2022/2023 г.	- 119 -
фигура 145	Цени на плодове по региони през май 2023 г.	- 121 -
фигура 146	Анализ на цената на плодове по региони през юли 2022 г.	- 122 -
фигура 147	Анализ на цената на плодове по региони през август 2023 г.	- 123 -
фигура 148	Цени на едро на плодове през септември 2023 г. по области	- 124 -
фигура 149	Цена на банани и портокали през 2023 г.	- 126 -
фигура 150	Цена на банани за периода 2004-2023 г.	- 126 -
фигура 151	Международна цена на банани за периода 2004-2023 г.	- 127 -
фигура 152	Цена на банани в ЕС през 2023 г.	- 127 -
фигура 153	Цена на портокали за периода 2004-2023 г.	- 128 -
фигура 154	Международна цена на портокали по данни на МВФ 2004 – 2023 г.	- 129 -
фигура 155	Международна цена на банани и портокали през 2023 г.	- 129 -
фигура 156	Цена на портокали в ЕС през 2023 г.	- 130 -
фигура 157	Цена на лимони и мандарини за периода през 2023 г.	- 131 -
фигура 158	Цена на мандарини за периода 2004-2023 г.	- 131 -
фигура 159	Цена на лимони за периода 2004-2023 г.	- 132 -
фигура 160	Цена на лимони в ЕС през 2023 г.	- 133 -
фигура 161	Цена на банани и цитрусови плодове по региони през декември 2023 г.	- 135 -
фигура 162	Стокова структура на ИТЦ.	- 135 -
фигура 163	Движение на Индексите на Тържищните Цени през 2023 г.	- 137 -
фигура 164	ИТЦ за периода 1999 - 2023 г.	- 138 -
фигура 165	ИТЦ за периода 1999 г. – 2023 г. (експоненциално изгладен ред)	- 138 -
фигура 166	ИТЦ за периода 2015 - 2023 г.	- 139 -
фигура 167	Движение на ИТЦ през 2023 г.	- 139 -
фигура 168	Движение на ФАО индекса на храните през 2023 г.	- 144 -
фигура 169	Движение на ФАО индекса на храните за периода 1999 – 2023 г.	- 144 -
фигура 170	ФАО Индекс на цените на храните през 2023 г.	- 145 -
фигура 171	Индекс на цените на храните на МВФ през 2023 г.	- 146 -
фигура 172	Индекс на цените на храните на МВФ за периода 1999 - 2023 г.	- 146 -
фигура 173	Стокова структура на наблюдаваните от ДКСБТ стоки	- 147 -

УВОД

Като цяло пазарната 2023 г. беше по-спокойна.

Наслагването, обаче на няколко фактора от предходните две - три години, като COVID-19 кризата, възходящия тренд на цената на електроенергията и значителния ръст на цената на петрола и на газа в международен план, започналата през февруари 2023 г. война в Украйна, породиха редица негативи в производството и предлагането на стоки на пазара на храни в световен мащаб.

Цените на енергоносителите и останалите ключови ресурси са движещ фактор за висока инфлация. След дълъг период на много ниски цени, последван от дъното на стопанската активност в началото на пандемията, енергията, храните, металите и почти всички останали суровини започнаха да поскъпват осезаемо. Това доведе до достигане на исторически пикови нива на цените на повечето храни през 2022 г.

През 2023 г. като фактор върху търговията продължи да въздейства войната в Украйна, а се насложи и кризата в Близкия изток, която има дори по-голяма сила като фактор върху баланса на световните пазари.

Въпреки успокояването на пазара през 2023 г., цените стартираха от много висока база, в резултат, на което голяма част от тях останаха на високите ценови равнища.

През 2022 г. бяха достигнати инфлационни нива, невиджани от много време. През 2023 г. този инфлационен ръст забави своя темп, но продължи да оказва значително влияние върху световната икономика и търговия.

Световният пазар на храни е един от най-мощните фактори, влияещи върху инфлацията в целия свят.

Имено пазарът на храни реагира със скок при цените на пшеницата, след като Руската федерация обяви оттеглянето си от т.нар. зърнена сделка, а също така и когато Индия реши да забрани износа на редица сортове ориз.

Данните на Международния валутен фонд показват, че този цикъл на поскъпване е приключил. След пика - който за повечето суровини е август 2022 г. се наблюдава практически успоредно спадане в цените.

Динамиката в изменението на цените на хранителните стоки на българския пазар е функция от няколко конкретни фактора, водещи до синергетичен¹ ефект: сезонност², климатичния фактор и конкретните метеорологични условия, конюнктурата на международните пазари, ценовата конвергенция³ в рамките на Европейската общност, търсенето и предлагането, влиянието на местните фактори, традициите и бита на българското население, особеностите на

¹ **Синергия** - съвместно действие на няколко фактора, като крайният ефект от общото действие е по-голям, в сравнение с действието на всеки един поотделно.

² Наблюденията показват, че при тези стоки се отчитат по-високи зимни цени и намаление на стойностите през пролетта и лятото, което е свързано с характера на производство, съхранение и предлагане на тези стоки.

³ Конвергенция - приближаване от английски език convergence

българската пазарна икономика, както и всички посочени по-горе фактори, довели до световната инфлация

Натрупаната база данни в ДКСБТ за движението на цените на едро на храните през последните двадесет и три години, дава възможност да се проследи развитието на пазара на храни в нашата страна и да се направи ретроспективен анализ на движението на цените, преобладаващите тенденции и причините за тях.

Средногодишната инфлация в България за 2023 г. е намаляла до 9.5%. За сравнение, средногодишната инфлация в България за 2022 г. е 15%. Преди това най-високата такава бе през 2008 г. – 12.3%.

Тъй като именно храните представляват най-голям дял от разходите на домакинствата - над 30%, повечето хора усещат инфлацията като доста по-висока.

Високата инфлация намалява покупателната способност на текущите доходи на хората, което води до свиване на потреблението. Според официалните данни на НСИ през годината намаляват оборотите при продажбите на храна. Инфлацията при храните има различни стойности в отделните страни, като в страни, където цените на храните обичайно са на по-ниски равнища в момента отбелязват по-голям ръст.

След втората година на висока инфлация въздействието ѝ върху потребителското поведение става още по-забележимо. През първата година 58% от потребителите посочват, че биха се ограничили до най-необходимото, за да се справят с нарастващите цени. Година по-късно вече е се увеличава броят на тези, които не само се ограничават до най-необходимото, но и намаляват общото количество закупени стоки, а потребителите също все повече преценяват възможността да преминат към по-евтини марки и да използват промоционални оферти.

Ценовата чувствителност е факторът, който най-точно насочва към това какво би могло да се очаква като промяна на продажбите в обем след корекция в цената, било то редовна или промоционална. България е сред пазарите с най-високи нива на ценова чувствителност, а сред причините за това са нивото на доходите, потребителските навици, икономическата обстановка и други.

Друг фактор, който оказва влияние върху равнището на инфлацията при храните е във вътрешното предлагане на храни.

За съжаление и през 2023 г. на нашия пазар преобладаваше предлагането на хранителни продукти от внос. Особено силно това беше изразено при зеленчуците, плодовете и някои меса.

Все пак през последните няколко години има зараждащи се положителни тенденции по отношение на производството и предлагането на българска продукция.

При плодовете и зеленчуците превес имат вносните стоки, което е свързано основно със сезонността на плодовете и зеленчуците, сушите, пороите и други особености на родния климат, от които зависи до голяма степен количеството и качеството на реколтата. Показателно е, че през лятото делът на българските плодове и зеленчуци расте, като надхвърля 70%, а през зимата се покачва процентът на вносните продукти от тази група.

Свитите доходи на населението не рядко води до засилване на търсенето на по-нискокачествени, но по-евтини продукти. Въпреки това през последните години се наблюдава известно повишаване на относителния дял на българските плодове и зеленчуци.

Направените от ДКСБТ проучвания на пазара на храни доведоха до извода, че се наблюдава до известна степен намаляване на практиките, които водят до изкривяване на пазара и неравномерното разпределение на маржа по хранителната верига производство – цени на едро – цени на дребно. Остава, обаче лошата търговска практика на неоснователно високи надценки на цените в магазинната мрежа. Обяснението е, че стоката преминава през няколко прекупвача, което я оскъпява в пъти.

През последните години все повече се наблюдават и други фактори, освен цената, които променят до известна степен търсенето и влияят върху пазара на храни. Такива са поведението на българския потребител, който все повече се ориентира към търсенето на качествени хранителни продукти, наличието на стоки заместители, измененията на вкусовете и предпочитанията на населението, по-високите очаквания от една страна и изменението на доходите от друга.

Навлизането на модерната търговия, осъществявана в големите търговски вериги стимулира останалите пазарни участници в търсенето на форми на сдружаване и маркетингови стратегии, което води до оптимизиране на тяхната дейност.

През годината пазарът на храни запазва динамичния си характер, като се наблюдават от една страна низходящи трендове при някои от стоките и от друга страна запазване на възходящите трендове на не малка част от хранителните стоки. Кривите на покачване на стойностите при някои стоки през миналата година се стабилизираха на високи нива, което доведе до отчитане на пикови стойности за историята на мониторинговия период на Комисията.

Ретроспективният анализ на цените на едро на жизнено важните хранителни стоки: захар, брашно, олио, ориз и варива показва ръст на годишна база, като отчетените средногодишни стойности са най-високи за периода 2016 г. - 2023 г. През годината цените на тези стоки отбелязват пикови нива от 1999 г. до сега. През годината рязък и драстичен скок беше регистриран при цената и на яйцата.

През 2023 г. се наблюдаваше известно стабилизиране на цените на млечните произведения, но това не доведе до значителен спад на ценовите им равнища. На годишна база тяхното поскъпване е около 15%, а стойностите са далеч над равнищата от предходните двайсетина години.

Пазарът на месо и месни произведения беше силно динамичен, като възходящи трендове се наблюдаваха при пилешкото месо и повечето месни продукти. Известно стабилизиране през годината се наблюдаваше при цената на свинското месо, но през последните месеци кривата придоби известен, макар и плавен възходящ тренд

Движението на цените на плодовете и зеленчуците следваше тенденциите, свързани със сезонните колебания. Сравнителният анализ на цените през последните години илюстрира силното влияние на климатичния фактор, което води до чести колебания в двете посоки в зависимост от конкретните метеорологични условия. По тази причина цените на тези стоки са силно чувствителни и варират в сравнително големи диапазони за кратки времеви периоди.

Високите цени на тока и газа формираха в себестойността на продукцията много разходи, което доведе до повишаване на цените на зеленчуците, най-осезаемо при домати, картофите, морковите, зрелия лук.

Покачването на международните цени на бананите и цитрусовите плодове рефлектира и върху нашия пазар, като бяха отчетени най-високите стойности за последните години.

От наблюдаваните от Комисията 149 стоки е направена извадка от 27 хранителни стоки, включени в потребителската кошница. 13 от тях са основни хранителни стоки и 14 съответно плодове и зеленчуци. Анализът на средногодишната стойност за единица продукт на стоките от потребителската кошница показва, че през 2023 г. сумата е най-високата за периода 2016 – 2023 г., като нарастването на годишна база е 10 пункта или 10%, а увеличението на стойността на потребителската кошница за последните осем години е 44 пункта или 69%.

Движението на ИТЦ в периода 1999 г. – 2023 г. следва определени тенденции на силен ръст на стойностите през зимата и ниски нива през лятото. Най-високите стойности за този период индексът достига през месец март на анализирания година.

През 2023 г. кривата на Индекса на тържищните цени запазва тенденциите на движение от предходните години.

В резултат на намалението и стабилизирането на стойностите през последните месеци на 2023 година, през ноември кривата минава под нивото от същия месец на предходната година, но остава много над стойностите от есента на 2015 – 2021 г. Средногодишната стойност на индекса през 2023 г. е с 9% по-висока спрямо предходната година.

Аналогични са изводите от наблюдението на груповите⁴ индекси на тържищните цени, като ръст на годишна база е отчетен при индекса на плодовете и зеленчуците – 15%, следван от млечните произведения – 13%. Средногодишната стойност на индекса на месните произведения през 2023 г. е с 12% над нивото от предходната година. Изключение от общата тенденция прави индексът на хранителните стоки, който бележи спад на годишна база от 11%

През 2023 г. и на пазара на храни в световен мащаб се наблюдава стабилизиране и до голяма степен успокояване на цените и търговията.

По данни на ФАО (Организацията по прехрана и земеделие към ООН) световните цени на храните са с 13.7% по-ниски спрямо миналата година.

Силен спад на международните цени се наблюдава при растителните масла и мазнини – 32,7%, следван от млечните продукти – 16,6%, месата – 3,5% и зърнените култури – 15,4%. При международните цени на захарта е отчетен сериозен ръст от 26,6%.

Направените през годината наблюдения и анализи на пазара на храни в нашата страна водят до извода, че цените на хранителните стоки, търгувани на стоковите тържища у нас са до голяма степен в съответствие с цените на световните борсови пазари и България все повече става част от глобалното пазарно пространство, следвайки както положителните, така и негативните тенденции.

⁴ ИТЦ на хранителните стоки, на млечните произведения, на месните произведения и на плодовете и зеленчуците

I. МЛЕЧНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ

1. Индекс на тържищните цени на млечните произведения

Наблюденията от предходни години показват, че при движението на цените на млечните произведения има определени сезонни тенденции, изразяващи се в по-високи есенно-зимни стойности и спад на цените през пролетта и лятото. През последните няколко години тези сезонни колебания са все по-слабо изразени. През 2023 г. тенденцията на слаби сезонни колебания при млечните произведения в общи линии се запази.

През 2017 г. беше наблюдаван продължителен и устойчив възходящ тренд при цените на всички млечни произведения, като кривата на стойностите на маслото достигна пикови стойности за последните години. В същия период цените на млечните произведения на международния пазар също отбелязаха значителен ръст за последните години. През 2018 г. пазарът на млечните произведения в страната се успокои, но цените се задържаха на високите нива от предходната година. Наблюдаваната тенденция при движението на цените на млечните произведения в периода 2019 - 2021 г. е преобладаващо възходяща, като кривата се движи устойчиво, но плавно нагоре.

През 2022 г. се наблюдава ускоряване на темпа на нарастване на цените, като кривата придобива стръмен характер и достига пикови стойности за целия период, през който Комисията наблюдава цените на едро.

Покачването на цените на млечните произведения през годината се дължи на поскъпването на суровото мляко, фуражите, производствените разходи и горивата и енергията.

Покачването на цените на млечните продукти през последните години се дължи в не малка степен и на изискванията за повишаване на качеството на влаганите суровини при производството им и наблюдаваната промяна на потребителското търсене.

Движението на кривата на Индекса на Тържищните Цени на млечните произведения се обуславя от движението на цените на стоките, които влизат в неговата структура⁵.

В началото на 2023 г. индексът на млечните произведения стартира от ниво 3,305 пункта. През първите два месеца кривата се задържа около това ниво, а през март стойностите се покачват до 3,320 пункта. Следва период на низходящ тренд на цената, която стъпва през юни на 3,186 пункта. С известни колебания в двете посоки, до средата на ноември индексът се покачва, без да достигне нивото от месец март. В края на годината на млечния пазар се наблюдава успокояване и кривата се стабилизира на ниво от 3,226 пункта. Спрямо началото на годината е отчетен лек спад от 2,4%. *фигура 1*

Независимо от успокояването на пазара на млечни продукти през 2023 г. нивото, на което се стабилизира кривата остана много високо. По тази причина средногодишната стойност на индекса през 2023 г. е с 13% по-висока спрямо предходната година.

Върху движението на индекса в този период влияние оказва запазването на относителни стабилни цени на млечните продукти, които влизат в състава му.

⁵ Стоките, които влизат в структурата на този индекс са сирене – краве и овче, кашкавал "Витоша" и краве масло

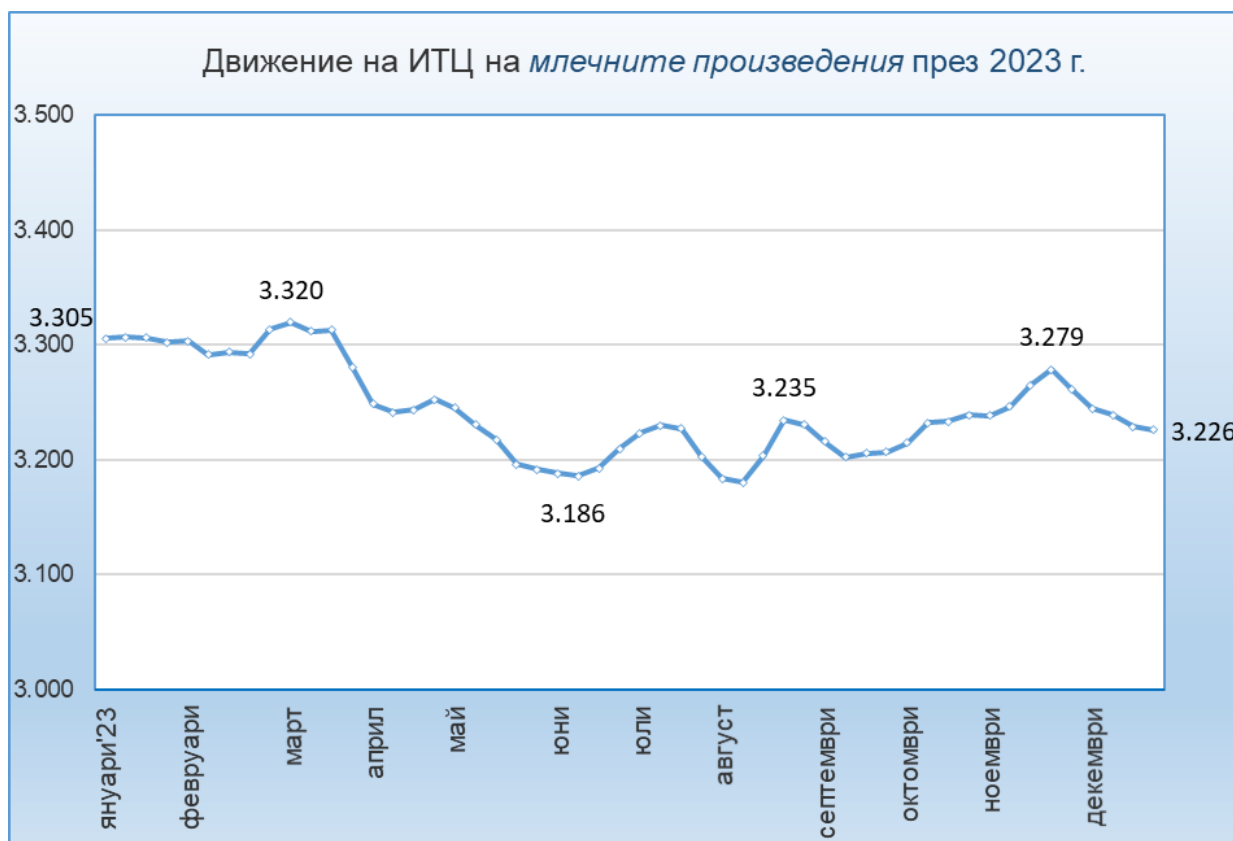
Средногодишните цени на млечните произведения през 2023 г. са най-високите за последните осем години.

Като цяло кривата на индекса на млечните произведения в периода 2014 – средата на 2016 г. има низходяща тенденция за разлика от периода 2012 – 2013 г., когато се наблюдаваше устойчив възходящ тренд. В резултат на силното покачване на цените на млечните произведения през 2017 г., стойностите, достигнати в началото на декември 2017 г. са най-високи от началото на 2006 г. Движението на индекса на млечните произведения през 2018 г. повтаря тенденциите от предходните години, но в резултат на високата база от предходната година кривата се стабилизира на по-високи нива спрямо периода 2014 – 2017 г. През 2019, 2020 и 2021 г. кривата има устойчива възходяща тенденция.

Най-силен възходящ тренд се наблюдава през 2022 г., когато стойностите стъпват на изключително високи нива и са пикови за целия период на наблюдение на цените на млечните произведения от Комисията. *фигура 2*

Сравнителният анализ на средногодишните цени на млечните произведения през 2023 г., спрямо 2022 г. показва, че цените на всички стоки от тази група бележат ръст в сравнение с предходната година, като поскъпването е в диапазона 2-17%. *Таблица 8, фигура 58*

Анализът на цените за периода 2016 – 2023 г. показва, че млечните произведения през 2023 г. са най-скъпи. *Таблица 7, фигура 57*

фигура 1 ИТЦ на млечните продукти през 2023 г.

фигура 2 ИТЦ на млечните продукти за периода 2006–2023 г.

1.1. ФАО индекс на млечните продукти⁶

Един от факторите, който силно влияе върху цените на стоките в нашата страна е конюнктурата на международните пазари.

ФАО⁷ индексът на млечните продукти⁸ е мярка за месечното изменение на международните цени на млечните продукти. В състава на ФАО индекса на млечните продукти влизат сухо мляко (обезмаслено и пълномаслено), сирене, масло.

Средногодишните стойности на този индекс през 2023 г. са 118.8 пункта, като е отчетен спад от 23,6 пункта (16,6%) спрямо стойността през 2022 г.

Тази тенденция се дължи на слабото търсене на внос, особено спотовия, на фона на наличието на значителни резерви в страните вносителки, което доведе до намаляване на цените на всички видове млечни продукти.

В началото на годината кривата стартира от ниво 134,5 пункта и се движи плавно надолу до месец септември, когато са отчетени най-ниските стойности за годината - 108,9 пункта. През октомври трендът се обръща и в края на годината индексът стъпва ниво от 116,1 пункта.

Световните цени на млякото на прах се повишават най-много, главно поради нарастване на търсенето на внос, както за краткосрочни, така и за дългосрочни доставки, особено от Североизточна Азия. Оскъдните доставки на мляко в Западна Европа и известната несигурност, относно въздействието на метеорологичните условия на Ел Ниньо върху предстоящото производство на мляко в Океания водят до възходящ натиск върху цените. Световните цени на маслото също се повишават поради увеличените продажби на дребно преди

⁶ [Food and Agriculture Organization of the United Nations](https://www.fao.org/)

⁷ FAO – Food and Agriculture Organization United Nations, Организация за прехрана и земеделие на ООН

⁸ FAO Index of International Prices of Selected Dairy Products

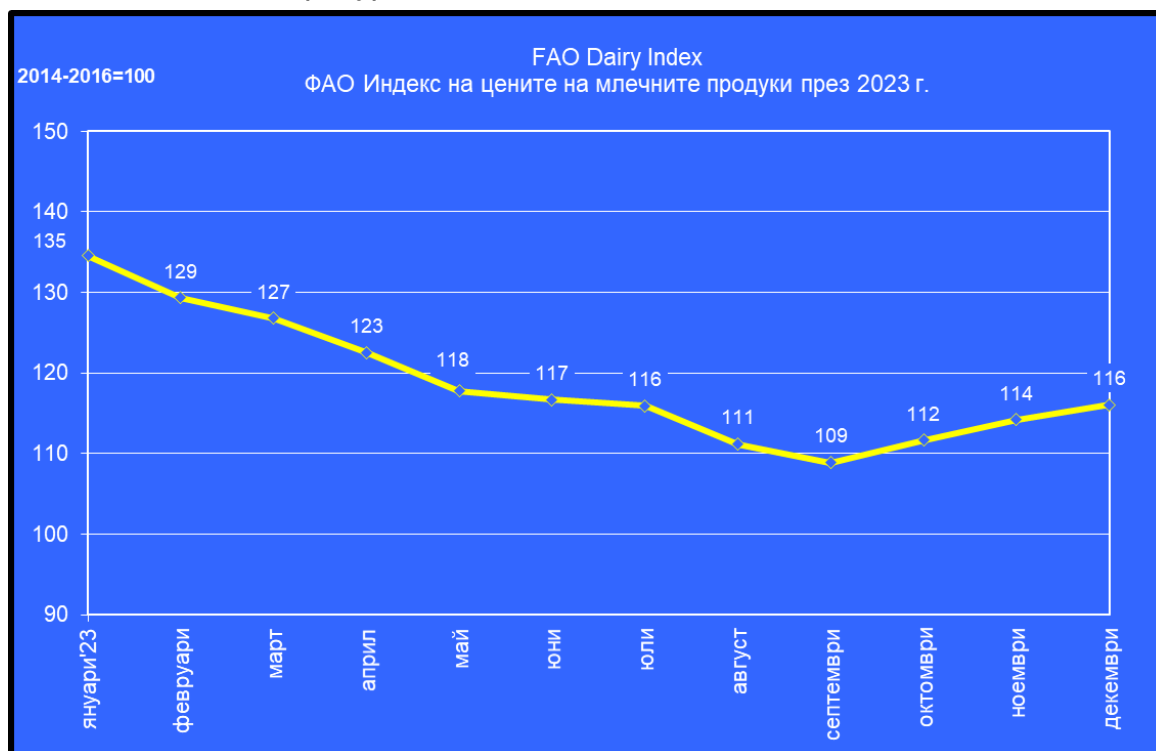
зимните празници в Западна Европа и по-голямото търсене на внос от Североизточна Азия. Международните цени на сиренето спадат леко поради въздействието на продължаващото отслабване на еврото спрямо долара на САЩ и увеличените наличности за износ в Океания⁹.

В края на годината средномесечните стойности са 116 пункта. Спрямо началото на година намалението на ФАО индекса на млечните продукти е 14% (19 пункта). *фигура 3*

Индексът на цените на млечните продукти на ФАО през декември е 116,1 пункта, като е с 1,9 пункта (1,6%) по-висок от стойността му през ноември.

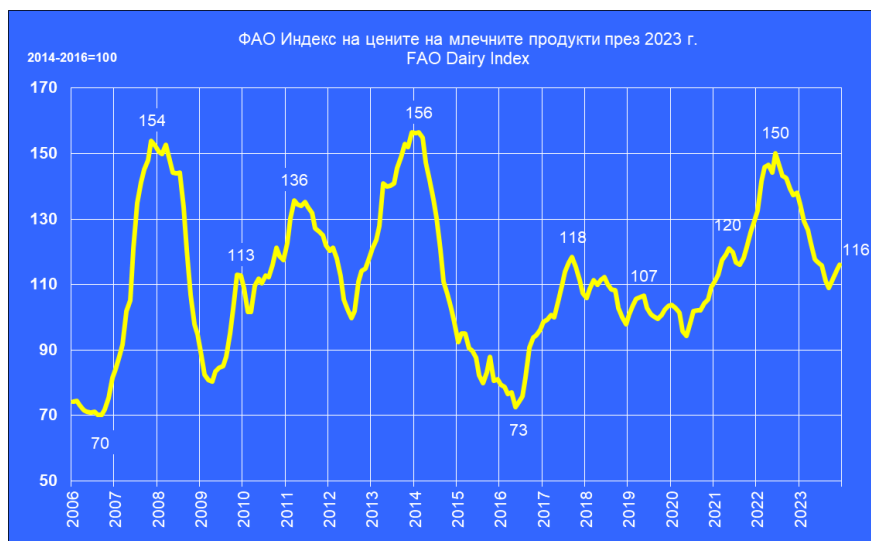
Така растежът на този индекс продължава за трети пореден месец, но въпреки това стойността му се оказва с 22,2 пункта (16,1%) по-ниска от същия период на миналата година. Увеличението на този индекс през декември се дължи основно на повишаване на котировките на маслото, пълномасленото мляко на прах и сиренето. Световните цени на маслото и сиренето се увеличават главно поради силното вътрешно търсене в Западна Европа преди празниците, на фона на допълнителното намаляване на предлагането на пазара, въпреки сезонното увеличение на производството на мляко в региона. Освен това увеличеното търсене на внос от Близкия изток също допринася за повишаването на цените на сиренето. Междувременно, въпреки по-слабата пазарна активност в Европа през празничния период, силното световно търсене на внос допринася за по-високите световни цени на пълномасленото мляко на прах. Световните цени на обезмасленото мляко на прах леко намаляват, поради ограниченото търсене.

Пикови стойности ФАО индексът на млечните продукти бележи в края на 2007 и началото на 2008 г, както и в началото на 2014 г. Ръст на стойностите беше наблюдаван и в средата на 2017 г., но те останаха много под високите нива от месец юни 2022 г. *фигура 4*

фигура 3 ФАО Индекс на млечните продукти през 2023 г.

⁹ Океания е географски регион, състоящ се от много държави и територии, предимно острови в Тихия океан и в близост до него

фигура 4 ФАО Индекс на млечните продукти за периода 2006 – 2023 г.

1.2. Средни цени на млечните продукти в страните от ЕС

Таблица 1 Средни стойности за ЕС на основните млечни продукти през 2023 г.¹⁰

data	BUTTER масло	SMP обезмаслено сухо мляко	WMP пълномаслено сухо мляко	CHEDDAR сирене Чедър	EDAM	GOUDA	EMMENTAL
1.1.2023	563	292	404	470	520	528	665
8.1.2023	574	289	399	466	509	528	690
15.1.2023	539	275	385	464	500	516	685
22.1.2023	512	265	368	464	502	516	668
29.1.2023	482	255	361	458	486	510	697
5.2.2023	477	249	362	454	469	490	679
12.2.2023	480	252	352	451	437	466	689
19.2.2023	484	259	347	449	453	468	654
26.2.2023	481	261	351	443	438	466	680
5.3.2023	475	261	349	436	444	473	677
12.3.2023	478	263	345	439	436	475	628
19.3.2023	478	253	346	432	426	472	651
26.3.2023	475	252	342	431	428	474	657
2.4.2023	471	243	343	431	418	470	655
9.4.2023	474	245	341	415	417	455	655
16.4.2023	472	239	338	414	421	458	649
23.4.2023	471	241	337	415	413	445	637
30.4.2023	464	241	338	375	412	451	660
7.5.2023	462	243	344	376	411	447	643
14.5.2023	465	246	341	373	400	436	651
21.5.2023	464	245	348	373	402	429	646
28.5.2023	474	248	349	359	412	447	623
4.6.2023	478	250	349	360	400	435	657
11.6.2023	470	251	353	359	398	423	639
18.6.2023	474	252	357	358	401	424	652
25.6.2023	470	249	355	359	397	423	638
2.7.2023	466	245	354	358	402	430	597
9.7.2023	468	240	353	357	403	421	623
16.7.2023	459	240	353	358	394	404	640
23.7.2023	454	227	341	358	398	417	638
30.7.2023	458	230	339	358	399	416	615
7.8.2023	454	229	340	358	404	417	617
14.8.2023	449	227	336	358	403	415	625
21.8.2023	446	227	330	358	403	418	621
28.8.2023	441	227	325	357	405	416	636
4.9.2023	438	227	327	358	406	417	619
11.9.2023	441	228	328	357	400	412	619
18.9.2023	447	233	334	358	405	413	629
25.9.2023	456	240	341	359	406	413	615
2.10.2023	463	246	346	358	413	409	615
9.10.2023	471	251	350	357	414	410	629
16.10.2023	484	257	349	358	414	413	620
23.10.2023	488	258	352	358	412	418	623
30.10.2023	497	263	362	348	415	411	620
06/11/2023	508	262	365	346	413	417	616
13/11/2023	526	263	367	346	418	414	606
20/11/2023	528	261	360	347	422	421	614
27.11.2023	536	262	365	346	426	423	576
4.12.2023	548	262	369	347	432	418	626
11.12.2023	542	261	368	347	430	419	601
18.12.2023	546	263	370	350	432	427	605
25.12.2023	547	264	369	348	428	431	606

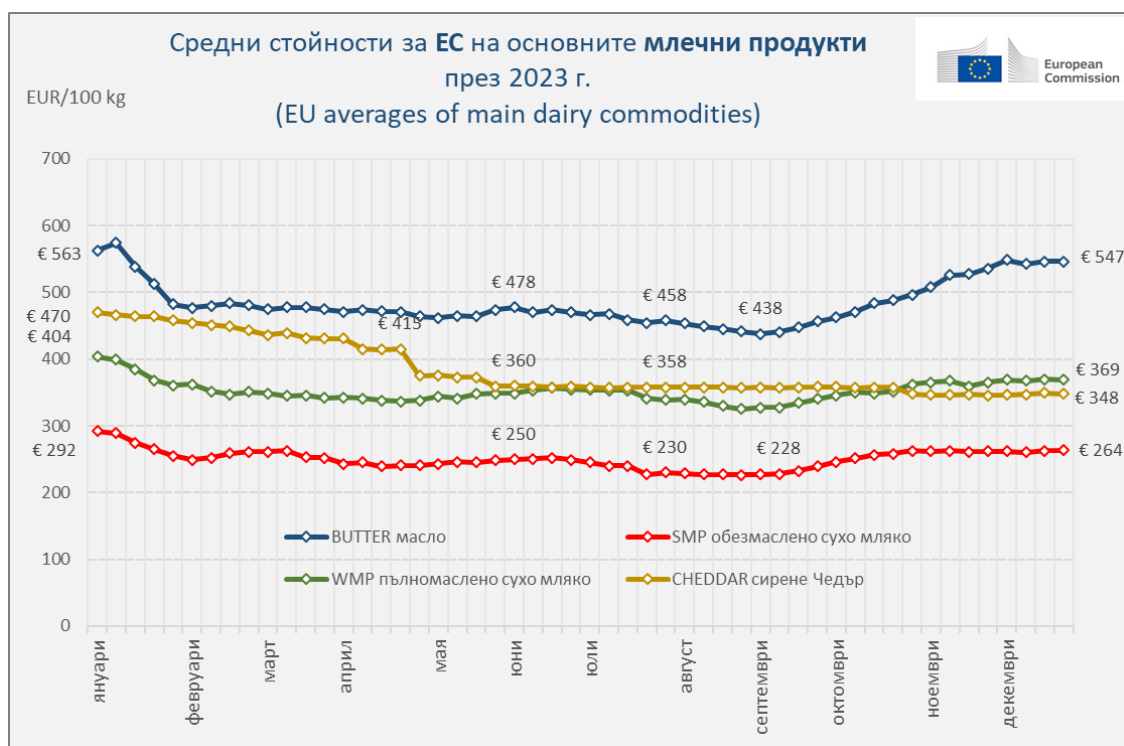
¹⁰ Източник: Регламент (ЕС) № 1717/1185 Член 11 - Приложение I. (Source: Regulation (EU) No 1717/1185 Article 11 - Annex I.7)

Данните от Евростат¹¹ на ЕС¹² показват, че през последните месеци има известно раздвижване на европейския пазар на млечни продукти.

В периода септември – декември се покачва цената на маслото и кривата стъпва на ниво от 547 евро. Средногодишната стойност на цената на маслото в страните от ЕС е 479 евро/100кг.

Слаб, но устойчив ръст се наблюдава при цената на сухото мляко, като цената на обезмасленото сухо мляко през последната седмица на декември е 264 евро, а цената на пълномасленото сухо мляко в края на годината е 369 евро. Средногодишните стойности на сухите млека са съответно 250 евро за обезмасленото сухо мляко и 352 евро за пълномасленото.

Кривата на сиренето остава стабилна с лек низходящ тренд през втората половина на годината и се движи в диапазона 350-450 евро. Таблица 1, фигура 5

фигура 5 Средни стойности за ЕС на основните млечни продукти през 2023 г

2. Сирене краве

През есента на 2021 г. се наблюдаваше тенденция на плавно покачване на цената, която се задържа до месец декември същата година. Възходящият тренд продължи и през цялата 2022 г.

През първата седмица на декември 2022 г. е регистрирана цена от 11.66 лв./кг, която цена е най-високата достигана за целия период на наблюдение от 1999 г. до сега. *фигура 7*

¹¹ Евростат е статистическата служба на Европейския съюз. Тя отговаря за публикуването на висококачествени европейски статистически данни и показатели, които дават възможност за сравнения между държавите и регионите.

¹² <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>

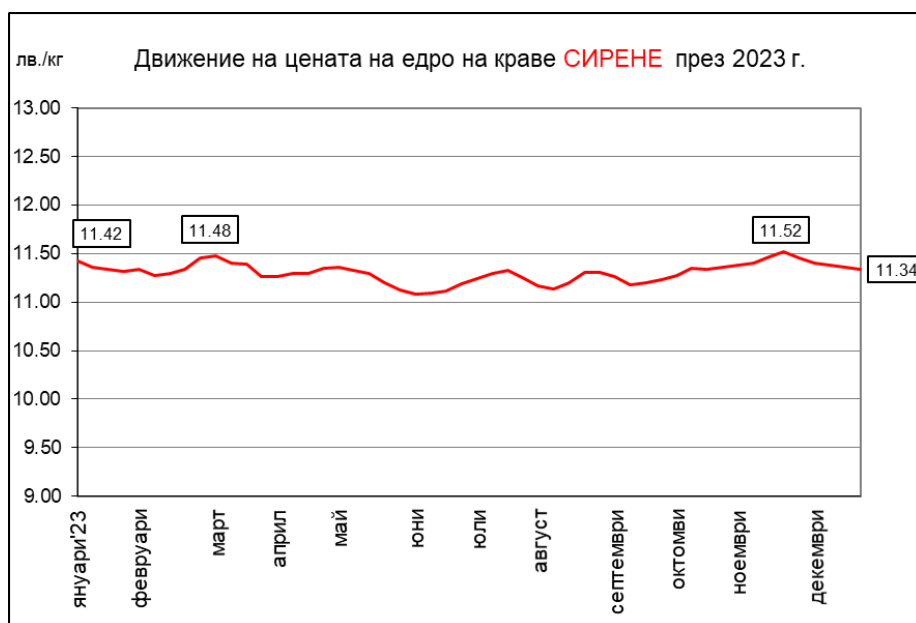
През 2023 г. се наблюдава сравнително стабилен характер на кривата на цената на кравето сирене. Тя, обаче се стабилизира на високите нива, достигнати в края на предходната година.

В началото на януари 2023 г. цената на кравето сирене стартира от ниво 11,42 лв./кг и се задържа около това ниво до месец март. В периода април - ноември кривата се движи в ценовия диапазон 11.00 – 11.50 лв. През декември се наблюдава незначително намаление на цената, която стъпва през последната седмица на годината на ниво 11.34 лв. *фигура 6*

Средногодишната цена на кравето сирене през 2023 г. е със 17% (1,66 лв./кг) по висока от средногодишната цена през 2022 г. *фигура 58*

В сравнение с предходния осемгодишен период средногодишната цена на сиренето е най-висока. *фигура 57*

Рязко покачване на цената на сиренето беше наблюдавано и през 2007 г. и 2010 г., но нивата бяха несравнимо по-ниски

фигура 6 Цена на кравето сирене през 2023 г.

фигура 7 Цена на кравето сирене за периода 1999 – 2023 г.

3. Кашкавал "Витоша"

Наред с другите стоки от групата на млечните продукти и при кашкавала през 2017 г. се наблюдава силен ръст на цената през есента и началото на зимата. Нивата от този период са най-високите за последните години, като минават над нивото от лятото на 2007 г., а отчетените стойности са пикови за последните години.

Следва период, през който цената на кашкавала се стабилизира, макар и на високи нива.

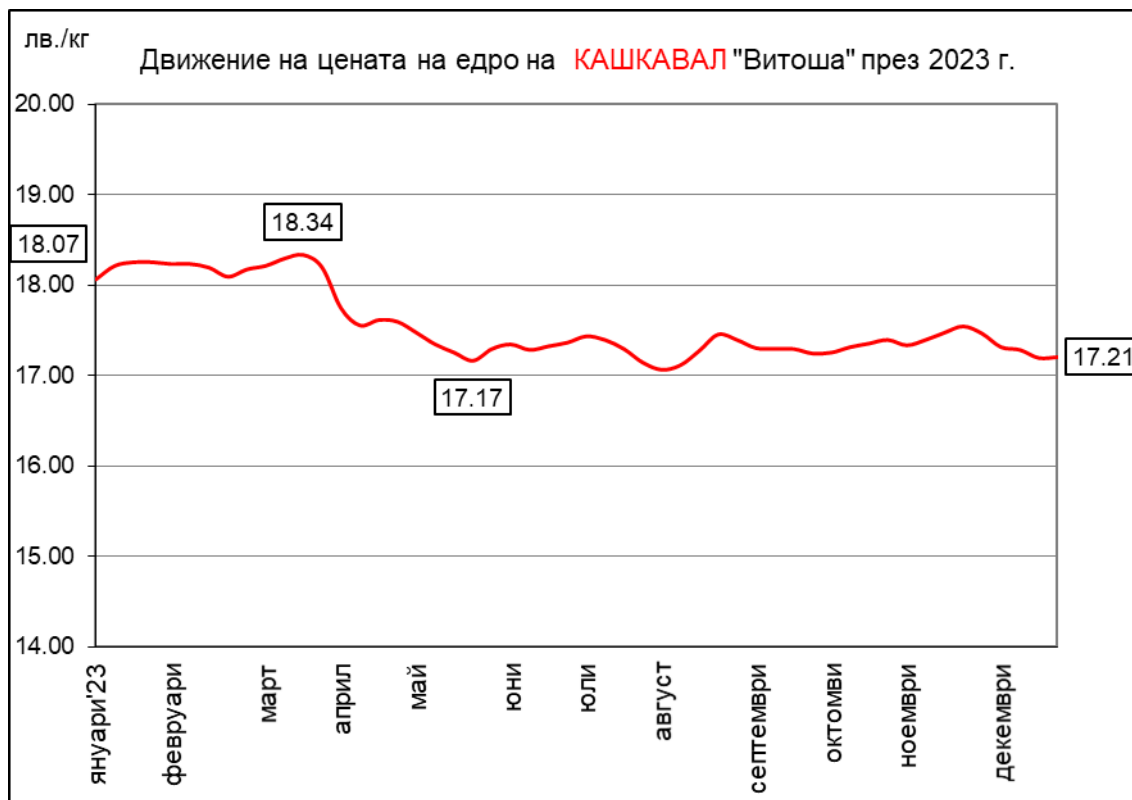
Годините 2019 и 2020 г. се характеризират с плавен и устойчив ръст на стойностите, а през есента на 2021 г. се заражда плавна възходяща тенденция и през декември същата година кривата придобива стръмен характер. *фигура 9*

През месец март 2022 г. започва процес на плавно покачване на цената. Силният възходящ тренд се задържа до края на месец декември на същата година когато кривата стъпва на ниво от 17.97 лв./кг и това е най-високата отчитана цена за целия мониторингов период на Комисията. *фигура 9*

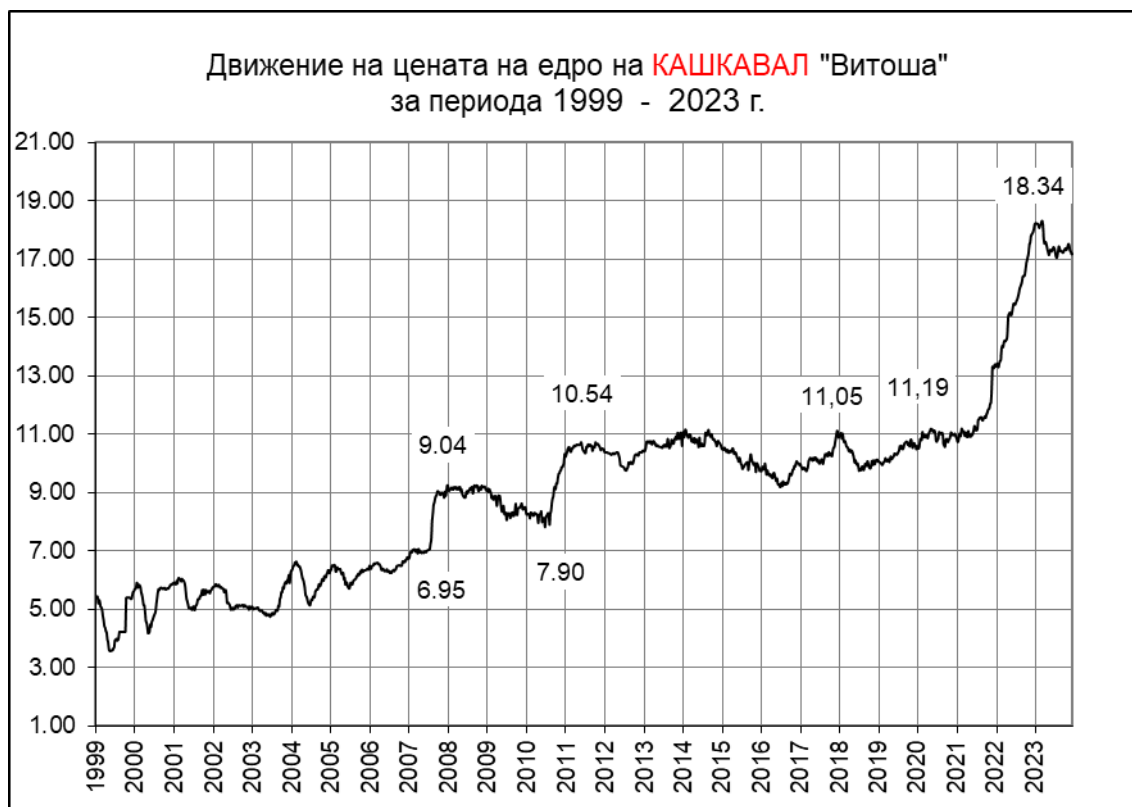
В началото на 2023 г. цената на кашкавала е 18,07 лв./кг. До месец март кривата се задържа около това ниво и през третата седмица на месеца стойностите достигат нов ценови пик от 18.34 лв. Следва период от два месеца на слаб низходящ тренд, но цената остава на високото ниво от около 17.50 лв. През последната седмица на годината стойността 17.20 лв./кг. *фигура 8*

На годишна база е отбелязан ръст от 14%.(2.12 лв.) *фигура 58*

Анализът на средногодишните цени на кашкавала за периода 2016 – 2023 г. показва, че цената на кашкавала през 2023 г. е на значително по-високо ниво спрямо предходните години. *фигура 57*

фигура 8 Цена на кашкавал "Витоша" през 2023 г.

фигура 9 Цена на кашкавал "Витоша" за периода 1999 – 2023 г.

4. Краве масло

Ретроспективният анализ на цената на кравето масло показва, че в периода 2004 – 2016 г. се наблюдава трайна тенденция на плавно покачване на цената на кравето масло. През 2015 г. и през първата половина на 2016 г. цената на маслото се стабилизира, като кривата се движи в тесни граници от 1.20 и 1.30 лв./бр.

От средата на 2016 г. се заражда възходящ тренд, който се задържа през първите месеци на 2017 г. Поскъпването в този период е плавно, а покачването на цената има пълзящ характер. Тенденцията на поскъпване на маслото се засилва през лятото, а от септември придобива стръмен характер. През последните месеци на 2017 г. цената спира да расте, но се стабилизира на пикови нива от 2.40 лв./бр. И за маслото това са най-високите стойности, до които е достигала цената към онзи период. Поскъпването на маслото за периода средата на 2016 г. – края на 2017 г. е близо 100%. Освен другите фактори за повишаването на цената на маслото, трябва да се добави и завръщането на потребителите към стоки с по-високо съдържание на мазнини и свиването на използването в хранително-вкусовата промишленост на палмово масло.

В периода 2018 – 2020 г. цената на кравето масло остана изключително стабилна, но както и при другите млечни продукти нивото на стабилизиране е високо. Аналогично на другите млечни произведения и при маслото се наблюдава покачване на цената през есента и зимата на 2021 г. *фигура 11*

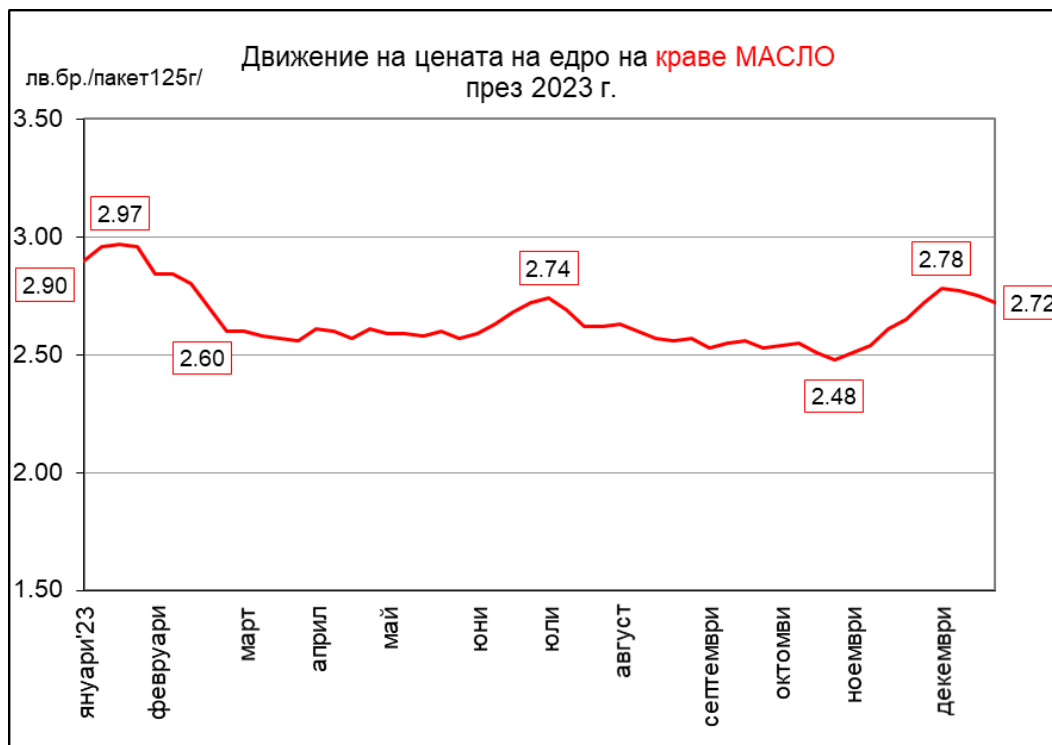
През цялата 2022 година цената на маслото се движи трайно и плавно нагоре, като и при тази стока са достигнати пикови за годините стойности от 2.94 лв./бр. в началото на декември.

В началото на 2023 г. цената е 2.90 лв. и до средата на януари се запазва възходящият тренд от предходната година. През третата седмица на месеца е отчетен нов ценови пик от 2.97 лв. През следващите месеци на годината кривата

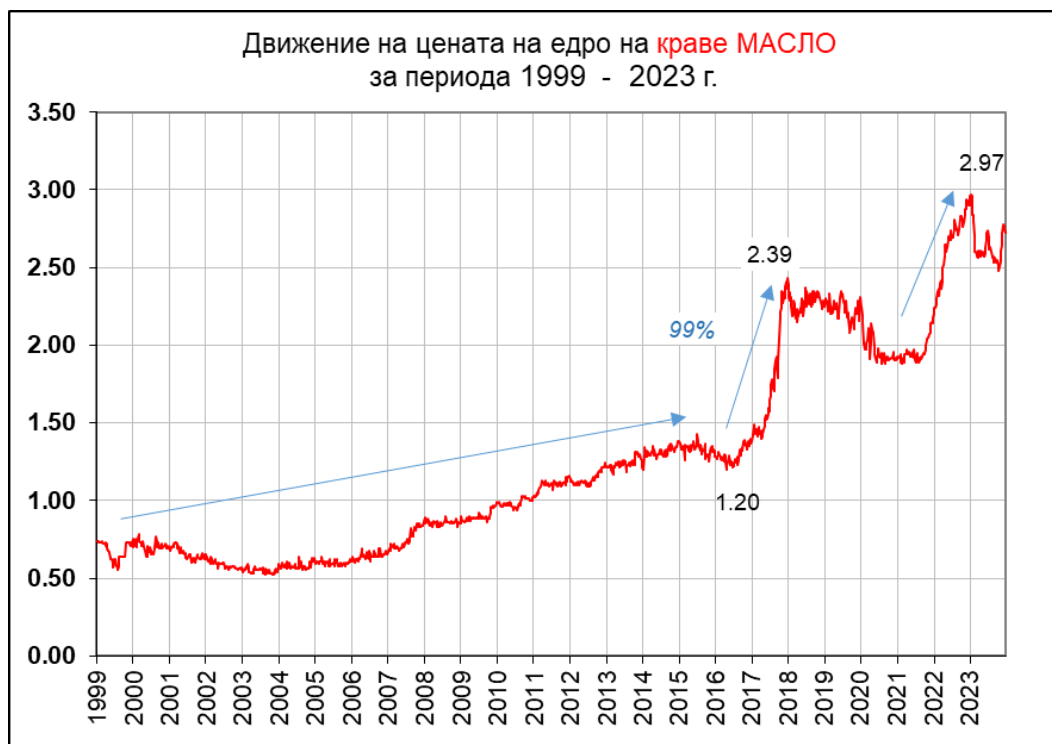
на цената на маслото има относително стабилен характер и с известни колебания в двете посоки кривата се движи около 2.50 лв. През последната седмица на годината стойността се стабилизира на ниво от 2.17 лв. *фигура 10*

На годишна база средногодишните цени на маслото са само с 2% по-високи. *фигура 58*

Анализът на движението на цените на маслото за периода 2016 - 2023 г. показва, че средногодишните цени през 2023 г. са на най-високо ниво, но се доближават до нивото от 2022 г. *фигура 57*

фигура 10 Цена на краве масло през 2023 г.

фигура 11 Цена на краве масло за периода 1999 – 2023 г.

5. Кисело мляко

В началото на 2023 година цената на киселото мляко тръгва от ниво 1,27 лв./бр. През първите осем месеца кривата има плавен и устойчив низходящ тренд и достига до 1.11 лв. Следва период на покачване на цената, като тенденцията се запазва до края на месец декември, когато киселото мляко се търгува на едро на 1.12 лв.

Отчетеното средногодишно поскъпване е 7%. *фигура 12, фигура 58*

фигура 12 Цена на кисело мляко през 2023 г.

6. Прясно мляко

От пресните млека ДКСБТ наблюдава прясно мляко с масленост 1.5% и 3% в разфасовки от картонена/ПВЦ бутилка от 1л.

В началото на годината цената на прясното мляко е 2,28 лв./бр. През януари и февруари стойността се покачва и достига до 2.45 лв. Периодът средата на февруари – средата на април се характеризира със сравнително силен низходящ тренд. През пролетта и лятото цената на прясното мляко се стабилизира около ниво от 2.10 лв. От средата на август до края на годината тенденцията отново е леко възходяща. През последната седмица на декември цената на прясното мляко е 2.20 лв. *фигура 13*

На годишна база е отчетено поскъпване от 4%. *фигура 58*

фигура 13 Цена на прясно мляко през 2023 г.

7. Анализ на цените на млечни продукти по региони

Таблица 2 Цени на едро на кашкавал, сирене и масло по области през 2023 г.*¹³

ОБЛАСТ	КАШКАВАЛ	средна кашкавал	изменение спрямо средната	СИРЕНЕ	средна сирене	изменение спрямо средната	МАСЛО	средна масло	изменение спрямо средната
БЛАГОЕВГРАД	15.92	17.45	-9	12.07	11.28	7	2.64	2.63	0
БУРГАС	17.44	17.45	0	8.60	11.28	-24		2.63	
ВРАЦА	17.44	17.45	0	12.93	11.28	15	2.64	2.63	0
ДОБРИЧ	15.85	17.45	-9	7.95	11.28	-30		2.63	
КЪРДЖАЛИ	18.29	17.45	5	11.63	11.28	3	2.68	2.63	2
МОНТАНА	17.77	17.45	2	11.62	11.28	3		2.63	
ПЛЕВЕН	17.10	17.45	-2	10.78	11.28	-4	2.54	2.63	-3
ПЛОВДИВ	20.78	17.45	19	13.71	11.28	22	2.95	2.63	12
СИЛИСТРА		17.45		13.09	11.28	16	2.74	2.63	4
СЛИВЕН	16.62	17.45	-5	7.92	11.28	-30	2.15	2.63	-18
СОФИЯ	18.45	17.45	6	11.52	11.28	2	2.71	2.63	3
СТАРА ЗАГОРА	16.88	17.45	-3	13.13	11.28	16		2.63	
ШУМЕН	16.86	17.45	-3	11.66	11.28	3		2.63	
Sparklines									

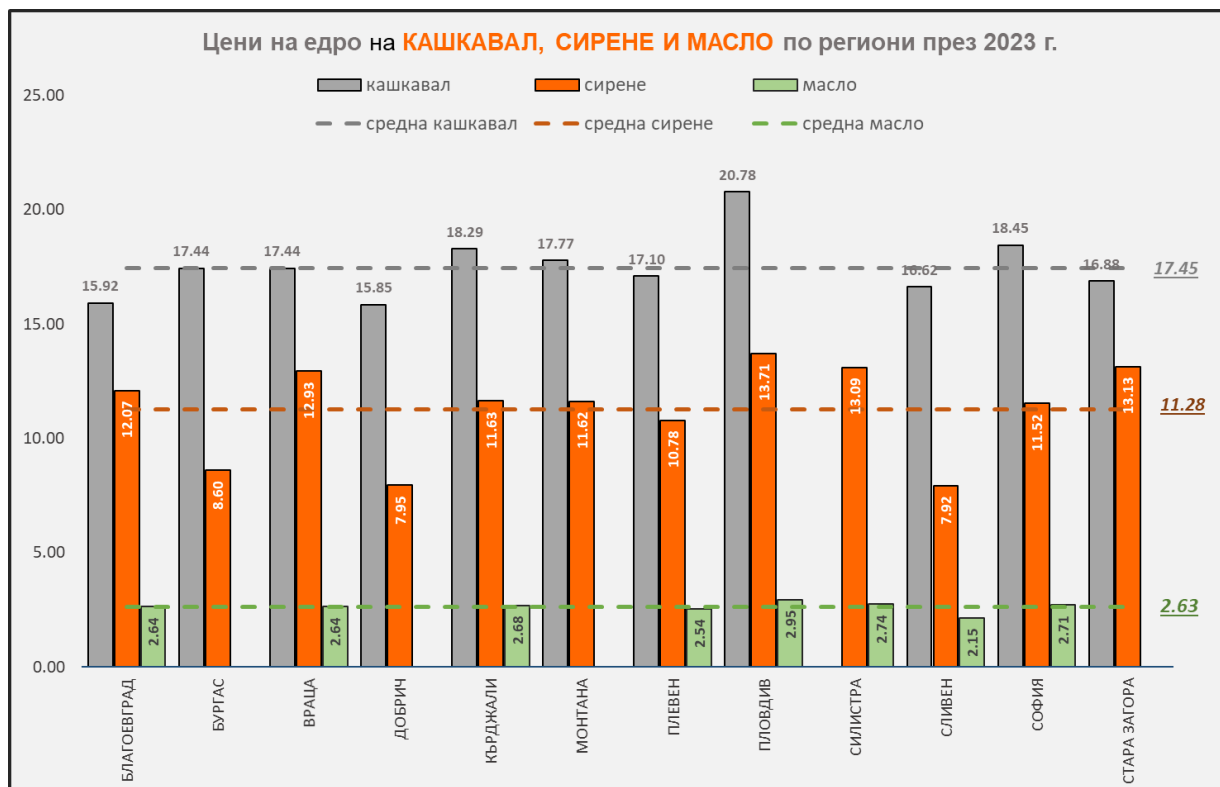
¹³ * Символите в колоните с цените показват движението на цените под и над средната за страната цена. Оцветяването на клетките в колоните с процентно изменение визуализира стойностите под и над средната цена. В последния ред на таблицата е визуализирано движението на цените на всяка стока във всяка област чрез Sparklines (блещукащи линии).

Анализът на цените на едро на млечните продукти кашкавал, сирене и масло по региони показва, че отклоненията в цените в различните области от средната за страната цена са в диапазон 31-72%, като тези отклонения са значителни при кравето сирене. Таблица 2, фигура 14

Средната за страната през 2023 г. цена на кашкавала е 17,45 лв./кг. Най-висока стойност е отчетена в тържищата в област Пловдив – 20,78 лв./кг, а най-ниската средна за годината е била цената в област Добрич – 15,85 лв./кг. В 33% от областите, в които има данни за продажби тя е била по-висока от средната, в четири области цената се доближава до средната за страната, а отклоненията в цените в различните региони са 31%.

При средна за страната цена на сиренето 11,28 лв./кг, най-високи стойности са отчетени в област Пловдив – 13,71 лв./кг, а минималната средна за годината цена е била в област Добрич – 7,95 лв./кг. В 69% от областите сиренето се е търгуvalo на цена, по-висока от средната за страната. Отклоненията в цените в различните региони са 72%. Този марж в цените при сиренето, както и при кашкавала се дължат на различното качество и различните фирми производителки, които търгуват на съответните тържища.

При средна за страната за годината цена на маслото 2,63 лв./бр., най-високи стойности са отчетени в област Пловдив – 2,95 лв./бр., а минималната средна за годината цена е била в област Сливен – 2,15 лв.. В 75% от областите маслото се е търгуvalo на цена, по-висока от средната за страната. Отклоненията в цените в различните региони са 37%, като в област Благоевград и Враца цената е близка до средната.

фигура 14 Цени на едро на кашкавал, сирене и масло по области през 2023 г.

II. МЕСО, МЕСНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ, РИБА, ЯЙЦА

1. Индекс на тържищните цени на месните произведения

ИТЦ на месото, месните произведения и рибата е относителен измерител на общото състояние на пазара на едро на този вид хранителни стоки.¹⁴ С най-голямо тегло в тази група е цената на пилешкото месо. В структурата на индекса не е включено свинското месо, тъй като относителният дял на количествата, които се търгуват на стоковите тържища е малък и информацията за цената на едро, която постъпва в ДКСБТ не е достатъчно представителна.

През цялата 2023 г. кривата на индекса на месото има възходящ тренд.

В началото на 2023 г. ИТЦ на месото, месните произведения и рибата стартира от ниво 1,864 пункта. Стойностите се покачват до края на февруари и стъпват на 1,896 пункта. В периода март – април индексът се стабилизира около това ниво, а от началото на май стойности отново тръгват нагоре. Тенденцията се запазва до края на годината, когато индексът стъпва на 2,016 пункта. *фигура 15*

Тази стойност е най-високата, отчетена през годините от 2006 г. до сега.

Покачването на средногодишните стойности през 2023 г. спрямо предходната е 11,5%.

Ретроспекцията при движението на цените на месата и месните произведения налага следните констатации:

През лятото на 2012 г. наблюдавахме значително поскъпване на месото и повечето месни произведения, което е последвано от известно стабилизиране на стойностите през 2013 г., трайна тенденция на движение надолу на цените на стоките от тази група през 2014 г, стабилизиране през 2015 г. и първата половина на 2016 г. През последните месеци на 2016 г. кривата придоби стръмен характер нагоре и е отчетен пик на стойностите за предходните две-три години.

През следващата 2017 г. трендът бързо се обръща надолу и за няколко месеца стойностите се доближиха до ниските нива от 2010 г. През останалите месеци на 2017 и през следващите три години кривата има устойчив възходящ тренд, с известно стабилизиране през 2020 г. и устойчив ръст през 2021 г. През 2022 и 2023 г. кривата придобива стръмен характер, в резултат, на което в края на 2023 г. е достигнат исторически стойностен пик. *фигура 16*

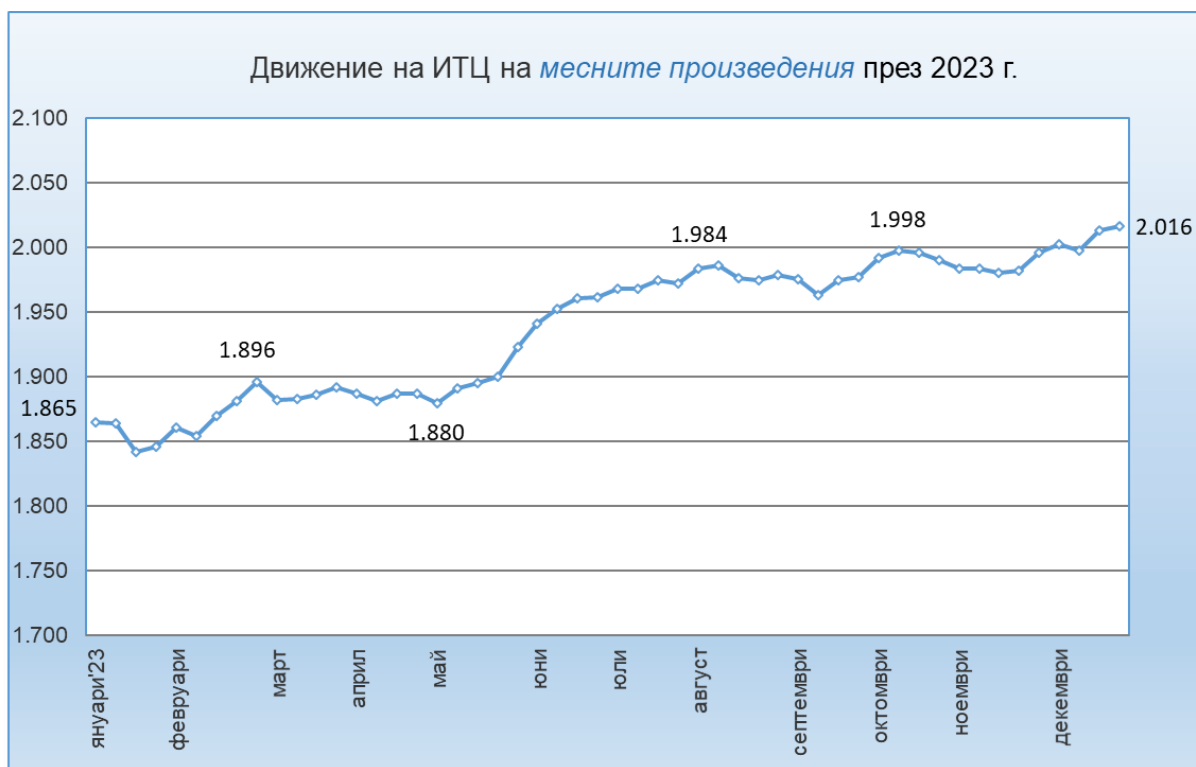
Анализът на средногодишните цени на месото, месните произведения и рибата през 2023 г. спрямо 2022 г. показва, че поскъпване на годишна база има при всички меса и месни произведения, предмет на този анализ.

Цената на свинското месо запазва средногодишното си ниво спрямо предходната година.

Ръст на цената на годишна база има при всички риби. *фигура 58, Таблица 8*

В сравнение с предходния осем годишен период, цените на пилето и каймата са най-високи през 2023 г. *Таблица 7, фигура 57*

¹⁴ В структурата на индекса влизат стоките: пиле, колбаси малотрайни и шпеков салам; кренвирши; кайма и риба (скумрия).

фигура 15 ИТЦ на месните произведения през 2023 г.

фигура 16 ИТЦ на месните произведения за период 2006 – 2023 г.

1.1. ФАО индекс на месото

Средногодишната стойност на индекса на цените на месото на ФАО¹⁵ през 2023 г. е 114.6 пункта, като е с 4.2 пункта (3.5%) по-ниска от стойността през 2022 г. *фигура 18*

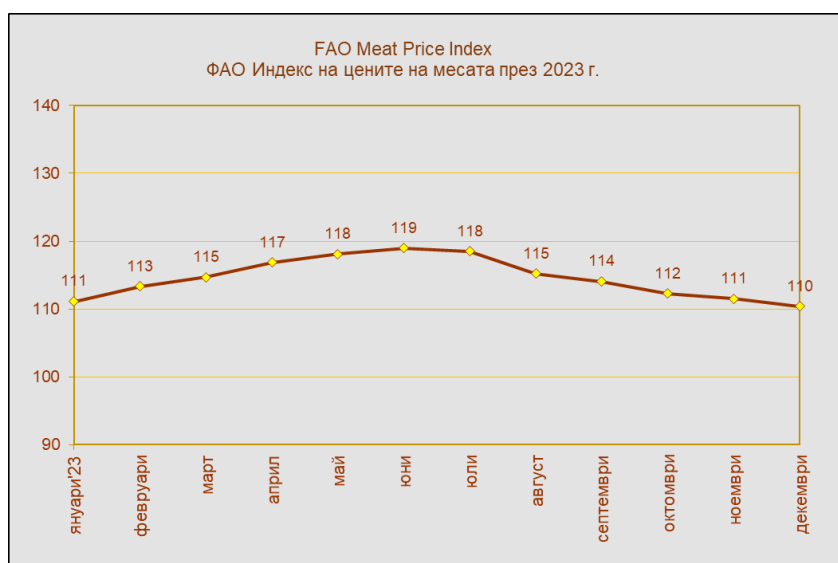
Тази тенденция се дължи на увеличените възможности за износ във водещи експортни региони на фона на слабото глобално търсене от основните страни вносителки на месо и е отражение на спада в средногодишното ценово ниво на говеждото, птичето и агнешкото месо, частично компенсирано от повишаване на средното ценово ниво на свинското месо.

В началото на годината този индекс стартира от ниво 111 пункта. До месец юни кривата има възходящ тренд и достига до 119 пункта. През втората половина на годината трендът се обръща и кривата плавно и устойчиво се движи надолу. През декември стойностите на индекса се връщат на нивото от началото на годината. *фигура 17*

През декември индексът на цените на месото на ФАО е 110,4 пункта, като е с 1,1 пункта (1%) под нивото от стойността през ноември и с 2 пункта (1,8 %) по-ниско от стойността през същия месец на миналата година.

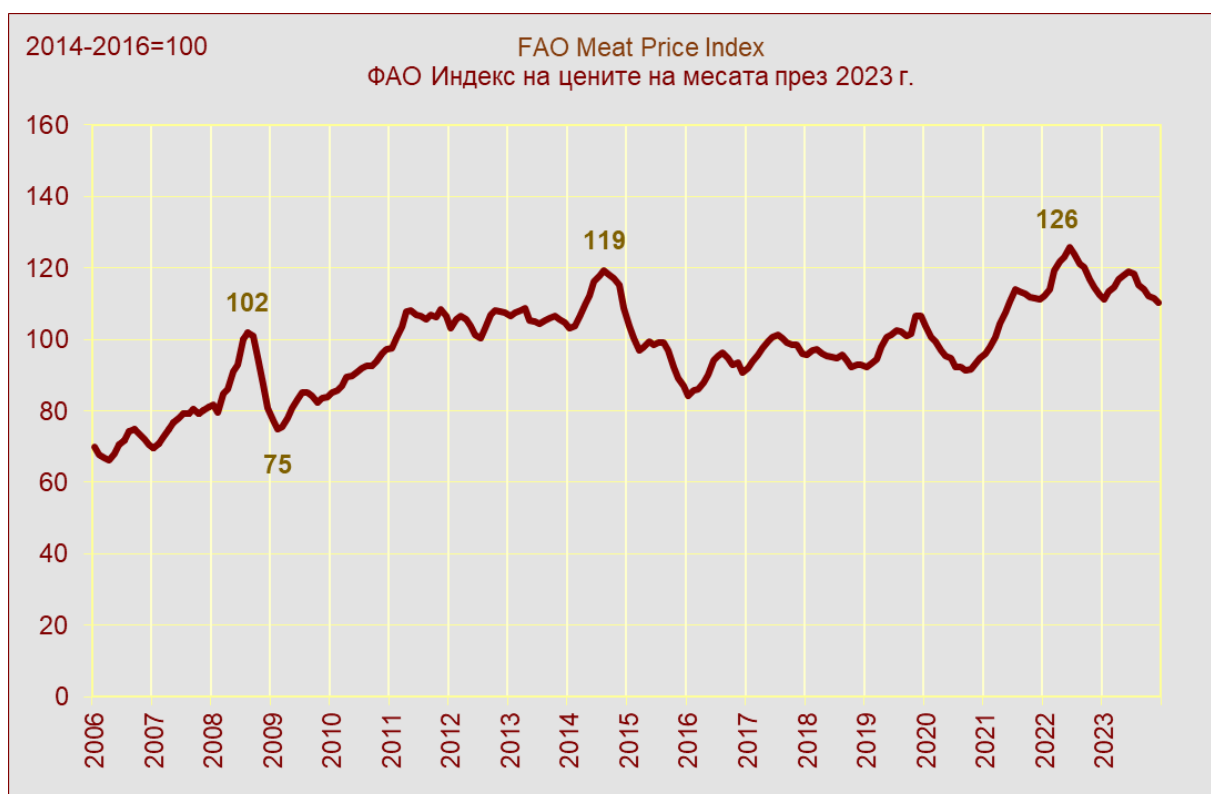
Световните цени на свинското месо през декември падат под въздействието от продължаващото слабо търсене на внос от азиатските страни, въпреки сезонно по-високите вътрешни продажби в някои страни износителки. Междувременно цените на говеждото и птичето месо също се понижават в резултат на по-слабото потребителско търсене от Азия, съчетано със значителното експортно предлагане от основните производствени региони. Глобалните цени на агнешкото, за разлика от тях, се повишават след два месеца на непрекъснат спад, водени от по-голямото търсене преди празничния сезон и спада в предлагането на животни за клане в Океания, където фермерите бяха по-малко склонни да намалят броя на добитъка си благодарение на последните дъждове.

Индексът на цените на месото на ФАО отразява цените на трите основни групи месо, които влизат в неговия състав – едър рогат добитък, свинско и птиче месо.

фигура 17 ФАО Индекс на месата през 2023 г.

¹⁵ FAO – Food and Agriculture Organization United Nations

фигура 18 ФАО Индекс на месата за периода 2006 – 2023 г.

2. Месни произведения

2.1. Кренвирши, колбаси

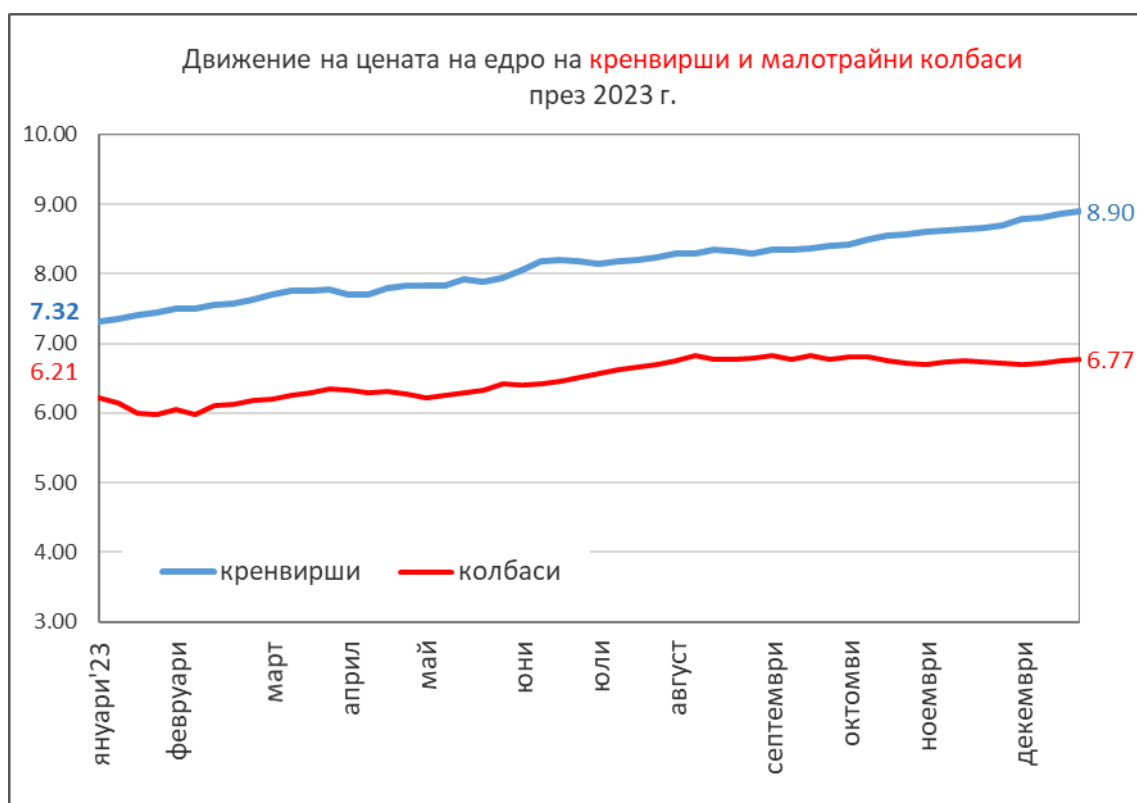
През 2023 г. тенденциите при цените на колбасите и кренвиршите като цяло са възходящи, но се наблюдава известна разнопосочност при движението на кривите на двете стоки през втората половина на годината.

В началото на годината цената на кренвиршите стартира от ниво 7,32 лв./кг и в края на декември е 8,90 лв./кг. Тази цена е най-високата за периода на наблюдение от 1999 г. до сега. Поскъпването на кренвиршите спрямо началото на година е 21,6%, а средногодишните цени са с 36% по-високи спрямо предходната година. *фигура 19*

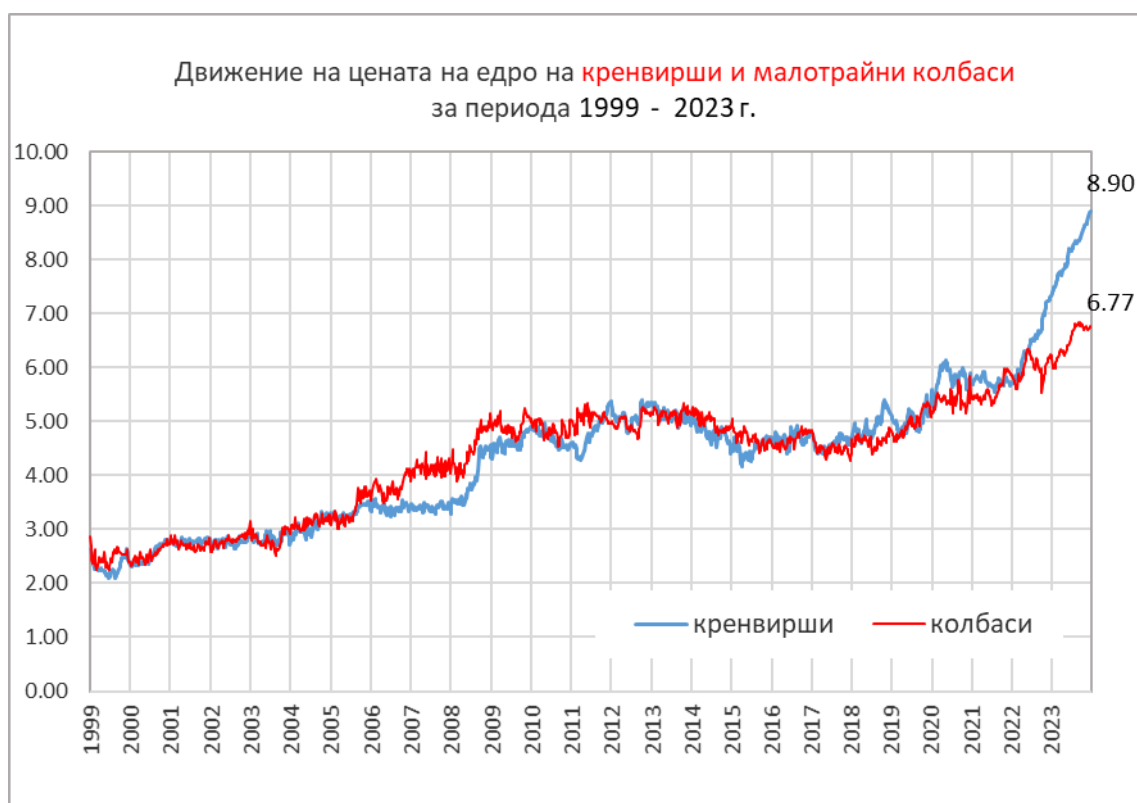
В началото на годината цената на колбасите стартира от ниво 6,21 лв./кг. До месец август цената се движи плавно нагоре. През следващите месеци до края на годината кривата има стабилен характер, като стойностите с стабилизират около 6.80 лв. На годишна база е отчетено поскъпване от 24%.

След големия скок на цената на месните произведения през лятото на 2012 г., през следващите години се наблюдава стабилизиране на цените на по-ниски нива, като се запазва устойчива низходяща тенденция.

В периода 2015 – 2016 г. кривите на месните произведения са изключително стабилни. От пролетта на 2017 г. има лек възходящ тренд, който е по-силно изразен при цената на кренвиршите и се запазва през следващите три години, а през 2022 и 2023 г. кривата на цената на кренвиршите е над нивото от тази на колбасите. *фигура 20*

фигура 19 Цена на кренвирши и колбаси през 2023 г.

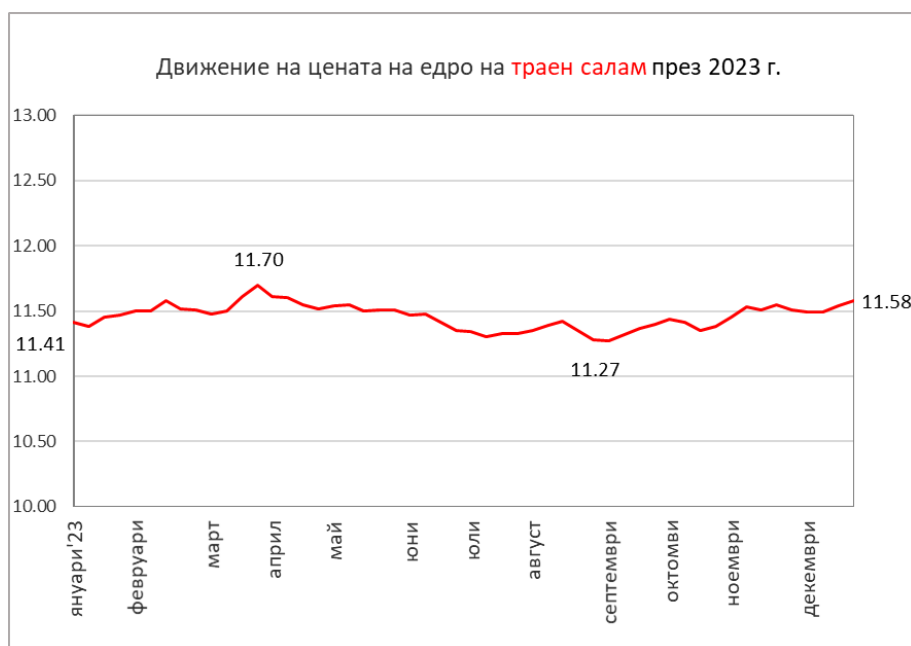
фигура 20 Цена на кренвирши и колбаси за периода 1999 – 2023 г.

2.2. Траен салам

През 2022 г. цената на трайния салам се покачваше със силни темпове и стойността, отчетена през декември същата година е най-висока за всички години на ценови мониторинг от ДКСБТ.

През 2023 г. кривата на цента на трайния салам остава сравнително стабилна и се движи в диапазон от около 11.50 лв. Въпреки успокояването на цената през годината, тя остава на високите нива от предходната година. *фигура 21*

Наблюденията показва, че общата тенденция при движението на цената на трайния салам през последните години е стабилизиране на стойностите с лек спад през 2014 и 2015 г., ръст на стойностите през 2016 г., стабилизиране в периода 2017 г., 2018 г. и 2019 г., покачване на цената през 2020 г. и 2022 г. и стабилизирането ѝ през 2023 г. *фигура 22, фигура 58*

фигура 21 Цена на едро на траен салам през 2023 г.

фигура 22 Цена на траен салам за периода 1999 – 2023 г.

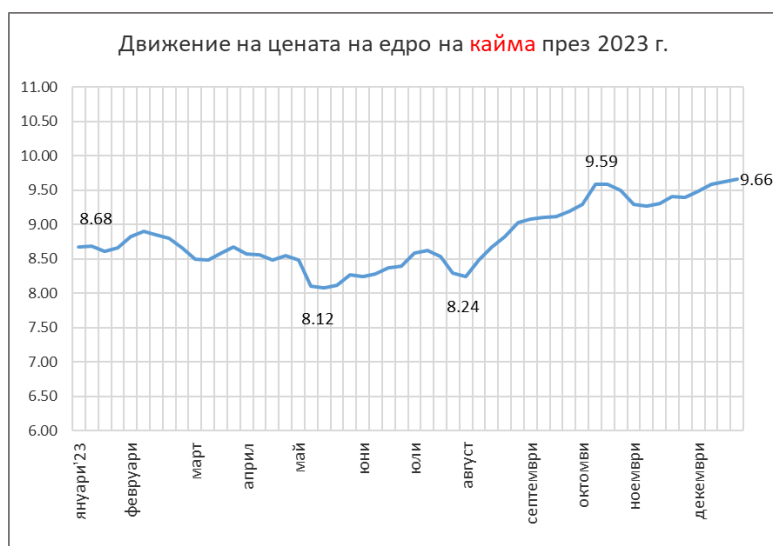
2.3. Кайма

В началото на 2023 г. цената на каймата е 8,68 лв./кг. До месец август стойностите остават стабилни с лек низходящ тренд. Периодът август – декември се характеризира с устойчиво покачване на стойностите и в края на годината цената е 9,65 лв. Отчетената стойност през декември 2023 г. е най-високата за периода на наблюдение то ДКСБТ. *фигура 23*

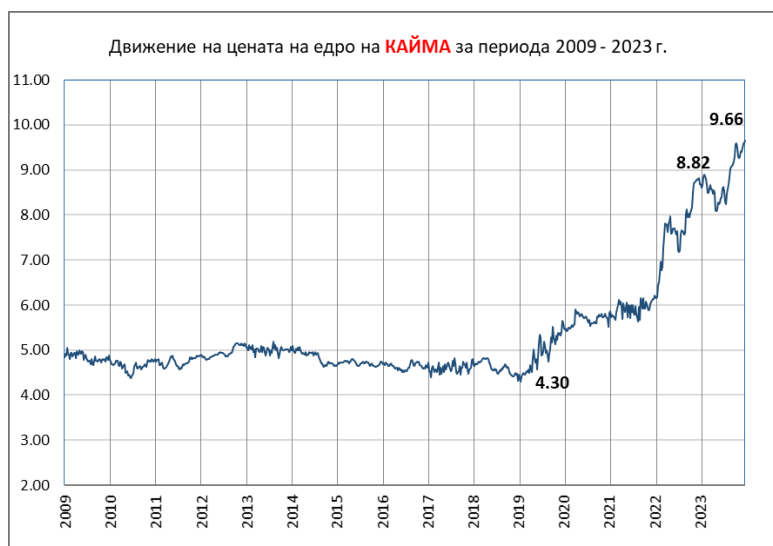
Поскъпването на годишна база на каймата е 16%. *фигура 58*

Анализът на средногодишните цени на каймата за периода 2016 – 2023 г. показва, че през 2023 г. стойностите са на най-високо за периода ниво. *фигура 57*

Ретроспективният анализ показва, че в периода средата на 2011 г. - края на 2013 г. цената на каймата трайно се покачва, а в следващите години трендът се обръща и запазва устойчив низходящ характер, който се обръща през 2019 г., когато цената ѝ се покачва в резултат на значителното поскъпване на свинското месо в този период. През 2020 г. и 2021 г. кривата има сравнително стабилен характер. Движението на цената на каймата през 2022 и 2023 г. е с устойчив възходящ тренд. *фигура 24*

фигура 23 Цена на кайма през 2023 г.

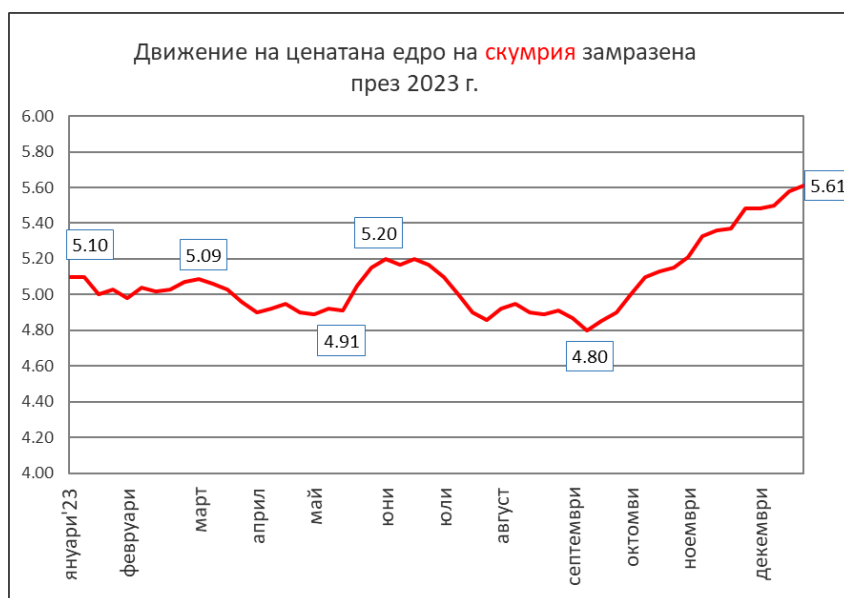
фигура 24 Цена на кайма за периода 2009 – 2023 г.

3. Рибa

В периода 2010 – 2012 г. кривата на цената на скумрията има устойчив възходящ тренд, който през следващата година се обръща и в периода 2014 - средата на 2017 г. цената трайно се движи надолу, а през 2018 г. и 2019 г. стойностите остават стабилни на нивата от 2017 г. През 2020 г. се наблюдава трайно покачване на цената, а през 2021 г. има стабилизиране на стойностите. *фигура 26*

В началото на януари 2023 г. цената на скумрията е 5,10 лв./кг и с известни отклонения в двете посоки през септември стъпва на ниво от 4.80 лв. През следващите месеци до края на годината цената трайно се покачва и през последната седмица на декември тя е 5.61 лв. *фигура 25*

Анализът на средногодишните цени на скумрията за последния осемгодишен период показва, че през 2023 г. стойностите са на най-високо за периода ниво, но разликата спрямо предходната година е само 2%. *фигура 57, фигура 58*

фигура 25 Цена на скумрия през 2023 г.

фигура 26 Цена на скумрия за периода 2006 – 2023 г.

През 2023 г. цената на филето от хек е неустойчива, като през януари - февруари се покачва, следва период на поевтиняване, а от средата на април кривата придобива плавен, устойчив възходящ тренд.

Стартирайки в началото на годината от ниво 5.46 лв., в края на годината кривата стъпва на ниво от 6.54лв. На годишна база е отчетено поскъпване от 11 %.

фигура 27 Цена на хек през 2023 г.

4. Месо

4.1. Пиле и пилешки разфасовки

През първите два месеца на 2023 г. цената на пилето запазва тенденцията на покачване, наблюдавана през миналата година. След известно стабилизиране на кривата в периода март – май, от месец юни цената отново се покачва и достига до ниво от 6.62 лв. Тази стойност е най-високата за целия мониторинговия период от 1999 г.

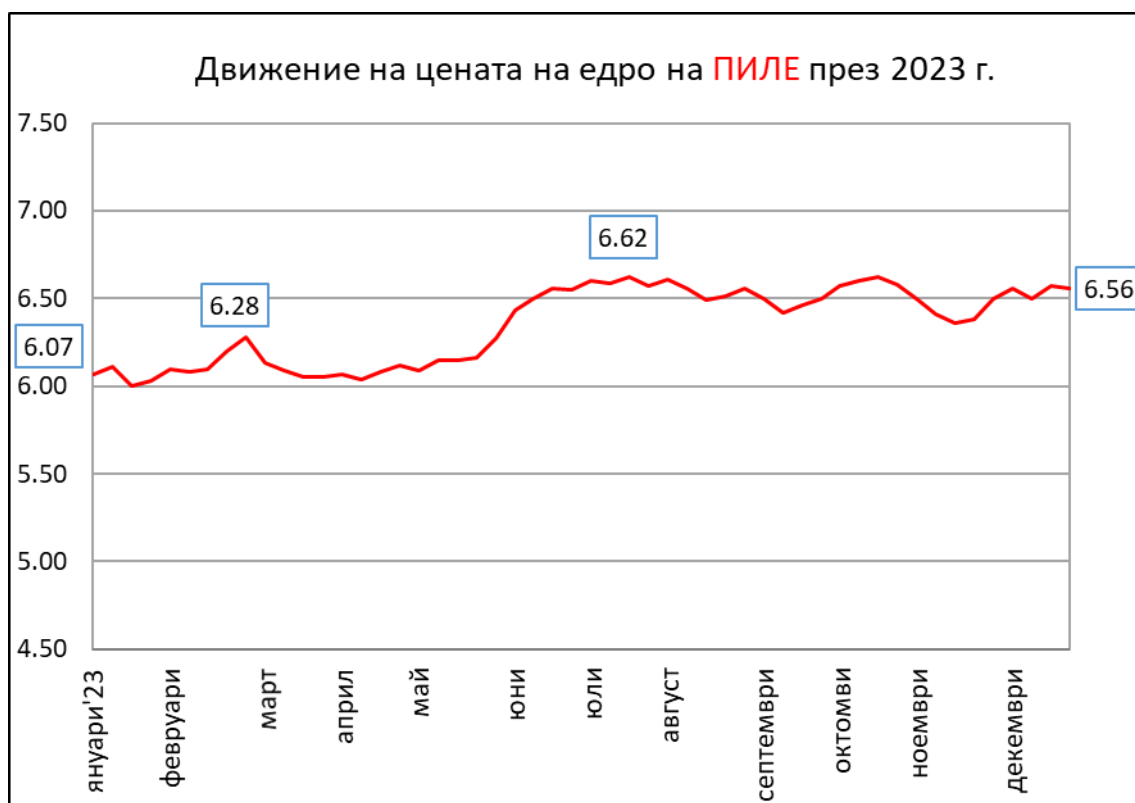
Достигайки този ценови пик, кривата се стабилизира на ниво от около 6.50 лв.

Повишението на цената на пилето през 2023 г. на годишна база е 16%.

Анализът на средногодишните цени на пилето за периода 2016 – 2023 г. показва, че през 2023 г. стойностите са на най-високо за периода ниво.

Най-високата цена за последните десетина години на замразеното пиле е регистрирана в началото на 2013 г. – 4.43лв./кг, а най-ниската в началото на 2010 г. – 2.92 лв./кг. След пиковите стойности през 2013 г. цените на пилешкото месо се нормализират и кривата има устойчив низходящ тренд, който се задържа до началото на 2017 г. През цялата 2017 г. цената на пилето има възходящ тренд, който се наблюдава и през първите месеци на 2018 г.

Следва успокояване на пазара на пилешко месо, което се наблюдава като цяло и през следващите три години, а през 2021, 2022 и 2023 г. кривата има устойчив възходящ тренд и са регистрирани нови пикови стойности.

фигура 28 Цена на пиле през 2023 г.

фигура 29 Цена на пиле за периода 1999 – 2023 г.

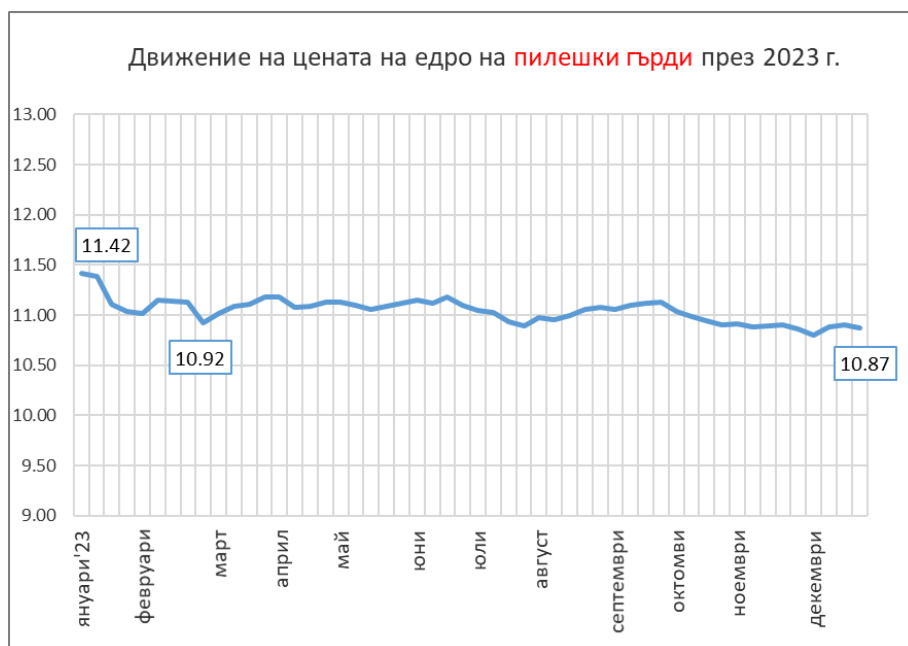
фигура 30 Цена на пилешки бут през 2023 г.

В резултат на поскъпването през последните години на пилето, логично се наблюдава ръст на цените и на пилешките разфасовки.

Цената на пилешкия бут в началото на годината е 4,81 лв. и след краткотраен спад през първия месец, кривата придобива плавен и устойчив възходящ тренд, който се задържа до месец октомври. Цената в този момент е 5.19 лв. В периода октомври – декември кривата се връща на нивата от лятото и се стабилизира на края на годината на цена от 4.93 лв.

Поскъпването на пилешкия бут на годишна база е 11%. *фигура 30, фигура 58*

Кривата на цената на пилешките гърди през 2023 г. има относително стабилен характер и се движи в диапазона около 11.00 лв. .Въпреки задържането на цената през годината, в резултата на високата база от предходната година, е отчетено поскъпване на годишна база от 10%. *фигура 31, фигура 58*

фигура 31 Цена на пилешки гърди през 2023 г.

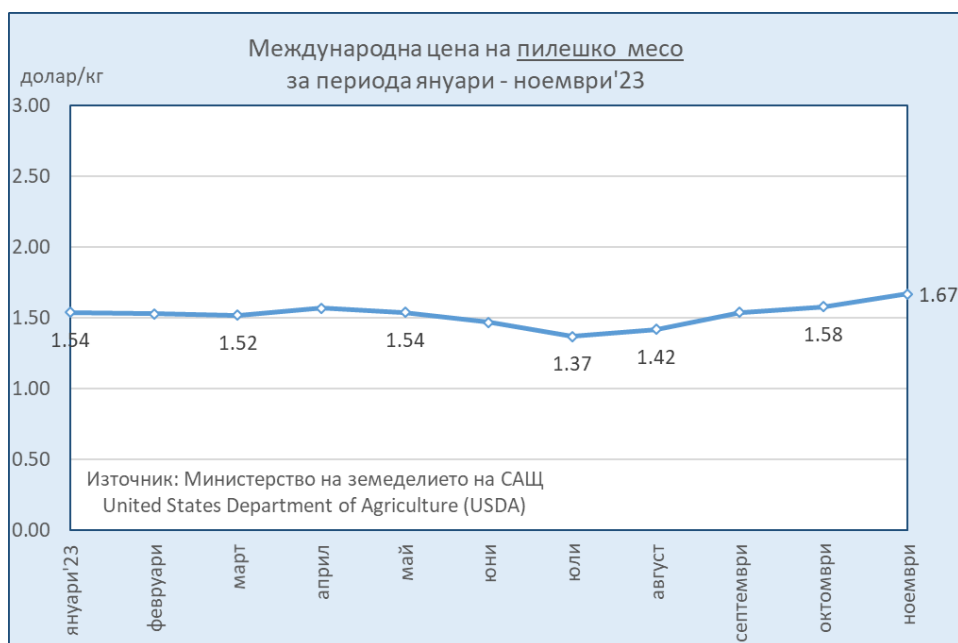
4.1.1. Международна цена на пилешко месо

От началото на 2023 г. се наблюдава изключително стабилна цена на пилешкото месо по данни на Министерство на земеделието на САЩ. Минимален спад е отчетен през месец юли, след което се наблюдава слаб, но устойчив ръст на цената. През ноември¹⁶ регистрираната цена е 1.67 долар/кг.

На годишна база международната цена на пилешкото месо има спад от близо 50%.

Цената на пилешкото месо по тези данни е най-висока през месец май 2022 г. и е 3,70 долара/кг. *фигура 32*

Преди достигането на пиковите стойности през тази година, най-високите цени са регистрирани през 2018 г. – 2.72 долара/кг. *фигура 33*

фигура 32 Международна цена на пилешко месо по данни на USDA през 2023 г.

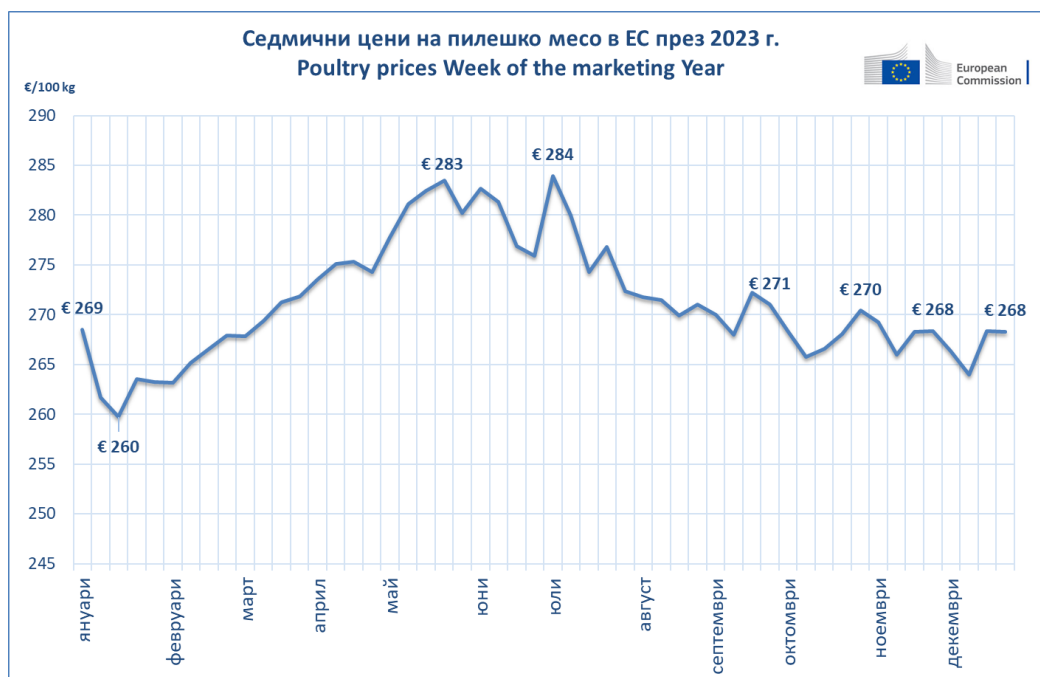
фигура 33 Международна цена на пилешко месо по данни на USDA за периода 1999 – 2023 г.

¹⁶ До приключване на годишния бюлетин на ДКСБТ, не са публикувани данни на МВФ за декември 2023 г.

Цената на пилешкото месо по данни на Евростат в началото на годината бележи известен спад, но още от средата на януари кривата придобива стръмен възходящ тренд и през месец май тя е 283 евро/100 кг.

В периода май-юли кривата се стабилизира на тези нива, а след месец юли трендът обръща посоката си и цената на пилешкото месо в страните от ЕС бележи траен спад.

В края на годината кривата стъпва на ниво от 268 евро, като се връща на нивото от началото на годината. Средногодишната цена е 271 евро. *фигура 34*

фигура 34 Цени на пилешкото месо през 2023 г. в ЕС¹⁷

4.2. Свинско месо

Кратката ретроспекция на цената на свинското месо през годините показва, че в периода 2009 – първата половина на 2012 г. цената на свинското месо е сравнително стабилна и се движи в диапазона 6 – 7 лв./кг. През лятото на 2012 г. беше регистриран скок на цената на свинското месо. Само за месец свинското поскъпва с 15%.. През 2013 г. кривата има стабилен характер с известни колебания надолу през февруари и октомври.

През 2014 г. има по-големи амплитуди на стойностите, като през лятото цената се покачва значително. През този период на международния пазар беше наблюдаван драстичен скок на цената на свинското месо, което рефлектира и върху нашия пазар. През първите осем месеца на 2015 г. кривата на цената на свинското месо има траен низходящ тренд, но през есента и особено през декември стойностите се покачват рязко.

Тенденциите на движението на цената на свинското месо през 2016 г. са разнопосочни. През 2017 г. цената стартира от ниво 6.09 лв./кг и в средата на март пада до 5.74 лв./кг. Това е най-ниската стойност за последните 9 години. През първите месеци на 2018 г. цената на свинското месо запазва низходящата тенденция от предходната година. През летните месеци юни и юли кривата придобива възходящ тренд и през есента и зимата на 2018 г. цената се стабилизира. В началото на 2019 г. цената на свинското месо се запазва на нивото

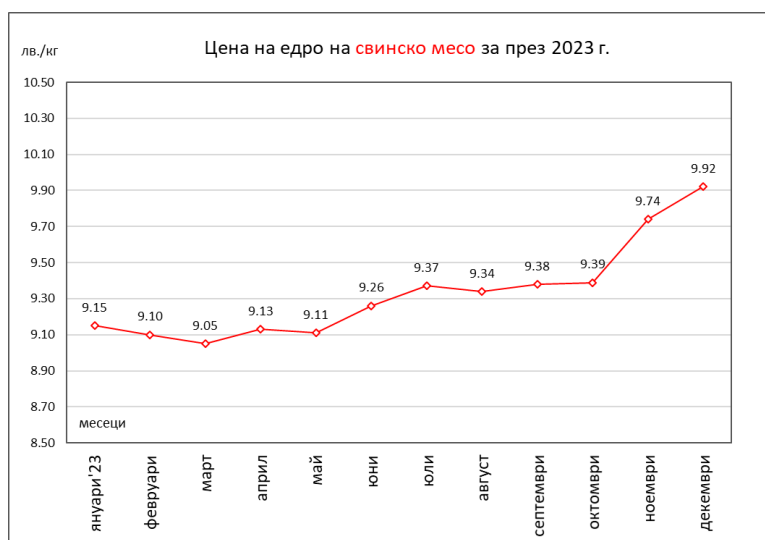
¹⁷ Източник ЕС

от края на предходната година. Още от м. февруари се заражда възходяща тенденция, която до месец юли има плавен характер. Повишаването на цената на свинското месо през този период съвпада с повишаването на международната цена. През юли, август и септември 2019 г. кривата придобива стръмен характер и през октомври са отчетени пикови стойности на цената на свинското месо. – 9.94 лв./кг. През последните два месеца на годината цената се задържа, но на високите нива от есента. Поскъпването на свинското месо в края на 2019 г., спрямо м. февруари е 50%.

Следва тригодишен период на стабилизиране на цените, като кривата се задържа в диапазона 8.00-9.00 лв./кг. *фигура 36*

През първите месеци на 2023 г. цената запазва нивата си от предходната година и остава стабилна. От месец май се наблюдава леко покачване на стойностите, а от месец октомври кривата придобива възходяща тенденция, която се запазва до края на годината. Въпреки наблюдаваното покачване на цената през последните месеци на годината, на годишна база стойностите са без промяна. *фигура 35. фигура 58*

Средногодишната цена на свинското месо в периода 2016 – 2023 г. е най-висока през 2020 г. През 2023 г. тя се доближава до нивата от 2021- 2022 г., но остава много над стойностите от периода 2016 – 2019 г. *фигура 57*

фигура 35 Цена на свинско месо през 2023 г.

фигура 36 Цена на свинско месо за периода 2017 – 2023 г.

4.2.1. Международна цена на свинско, говеждо и агнешко месо

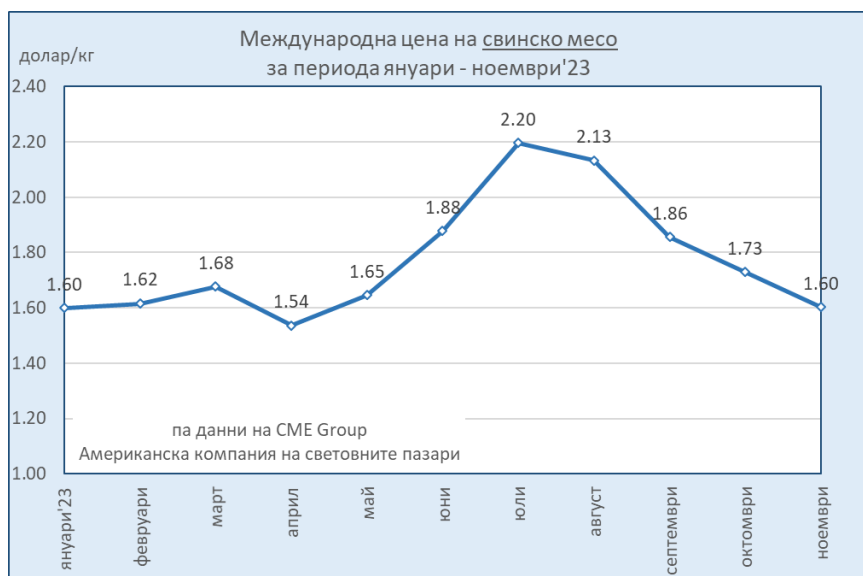
Наблюденията на цените на свинското месо по данни на CME Group¹⁸ показват, че от началото на годината до месец април кривата има низходящ тренд, когато цената е 1,54 долар/кг.

През следващите месеци трендът се обръща и цената се покачва, като през месец юли стъпва на ниво от 2.20 долар/кг. През месец август цената на свинското месо по тези данни е 2,13 долара, като е отчетен спад на цената на месечна база от 3,2%.

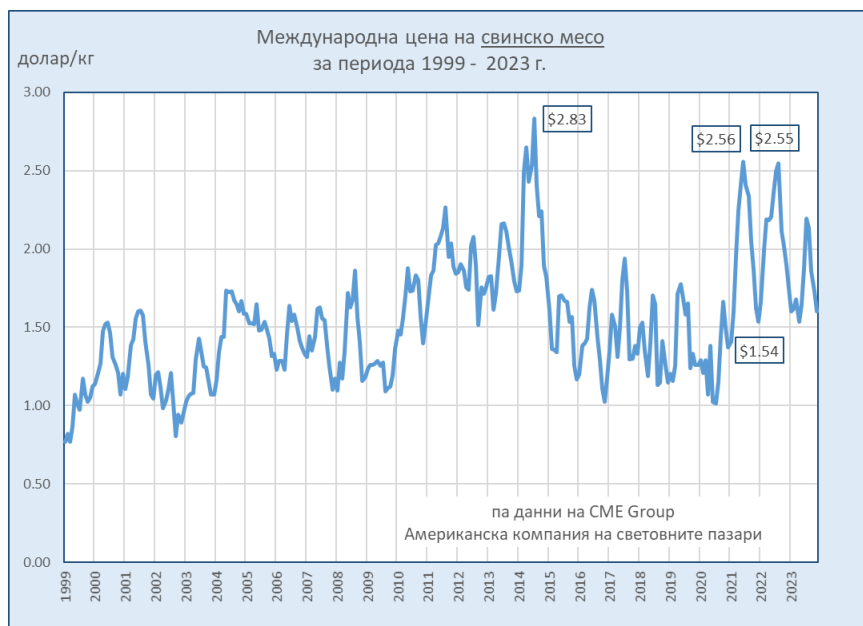
През следващите три месеца низходящият тренд се запазва и отчетената цена през ноември е 1,60 долар/кг. *фигура 37*

На годишна база има спад на стойностите от 8,6%.

Най-високите регистрирани цени за последните години са през 2014 г. – 2,83 долар/кг. *фигура 38*

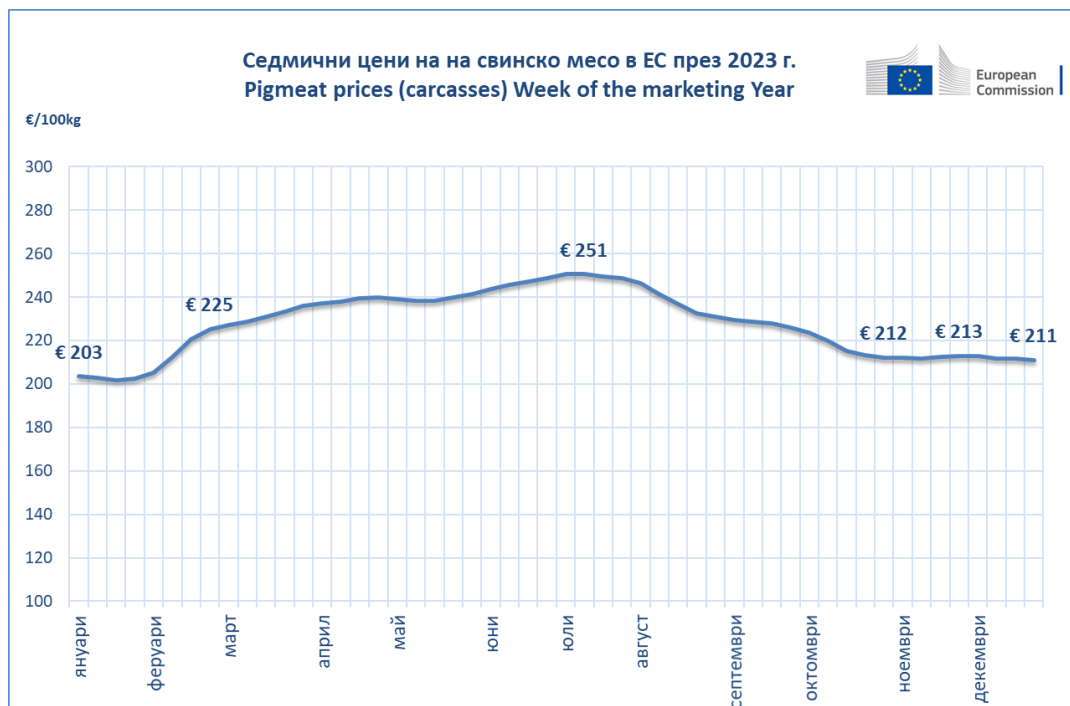
фигура 37 Международна цена на свинското месо по данни на CME Group през 2023 г.

фигура 38 Международна цена на свинското месо по данни на CME Group 1999 –2023 г.

¹⁸ CME Group - американска компания на световните пазари

Данните на Евростат¹⁹ за цените на свинското месо в ЕС сочат за покачване на цените в периода януари – юни, стабилизиране на кривата през юли и низходящ тренд през август 2023 г. През септември и октомври тенденцията се запазва и цената бележи нов спад, а през ноември и декември кривата се стабилизира и в края на годината стъпва на ниво от 211 евро. Средногодишната цена на свинското месо в страните от ЕС през 2023 г. е 228 евро/100 кг. На годишна база е отчетен спад от 23%. *фигура 39, фигура 40*

фигура 39 Седмични цени на свинското месо за ЕС през 2023 г.

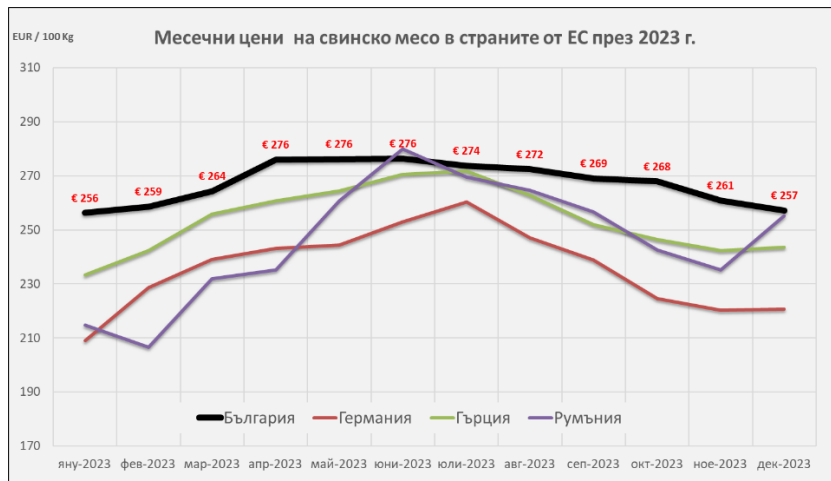
фигура 40 Месечни цени на свинското месо за ЕС през 2023 г.²⁰

¹⁹ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>

²⁰ Източник ЕС

Анализът на цените на свинското месо в няколко държави²¹ от ЕС показва, че тенденциите са сходни. По данните на Евростат през годината цените на свинското са най-високи в България, като кривата на цената на свинското месо се доближава до тази на Гърция, но е на малко по-високо ниво.

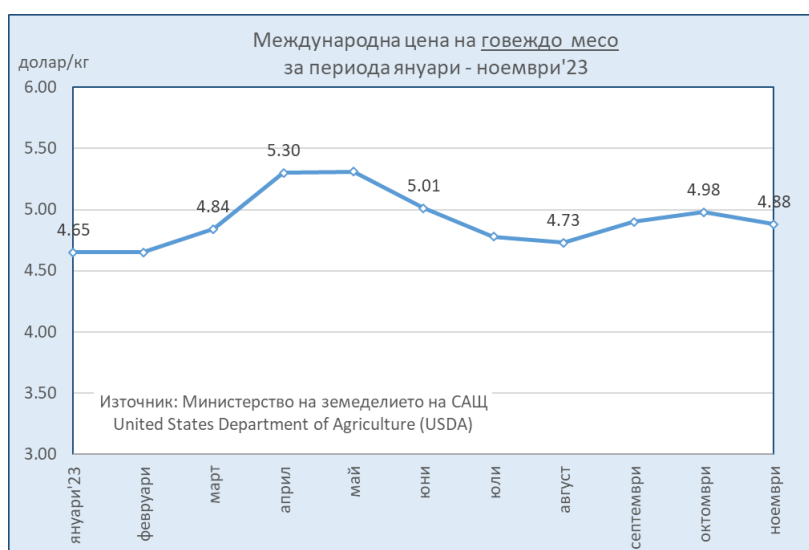
През първата половина на годината цените на месото в останалите държави се покачват и са най-високи през юни и юли. Като цяло с изключение на първите месеци на годината, в Германия се наблюдават най-ниските цени. *фигура 41*

фигура 41 Месечни цени на свинското месо в страните от ЕС през 2023 г.

Наблюденията на цените на говеждото месо по данни на Министерство на земеделието на САЩ²² показват низходящ тренд на кривата от м. април 2023 г. до август. През септември и октомври цената бележи ръст на месечна база от 25 цента (около 5%), а през ноември е отчетен незначителен спад на цената от 10 цента. Спрямо април има намаление на стойностите от 8%, а на годишна база намалението на цената е 6% *фигура 42*

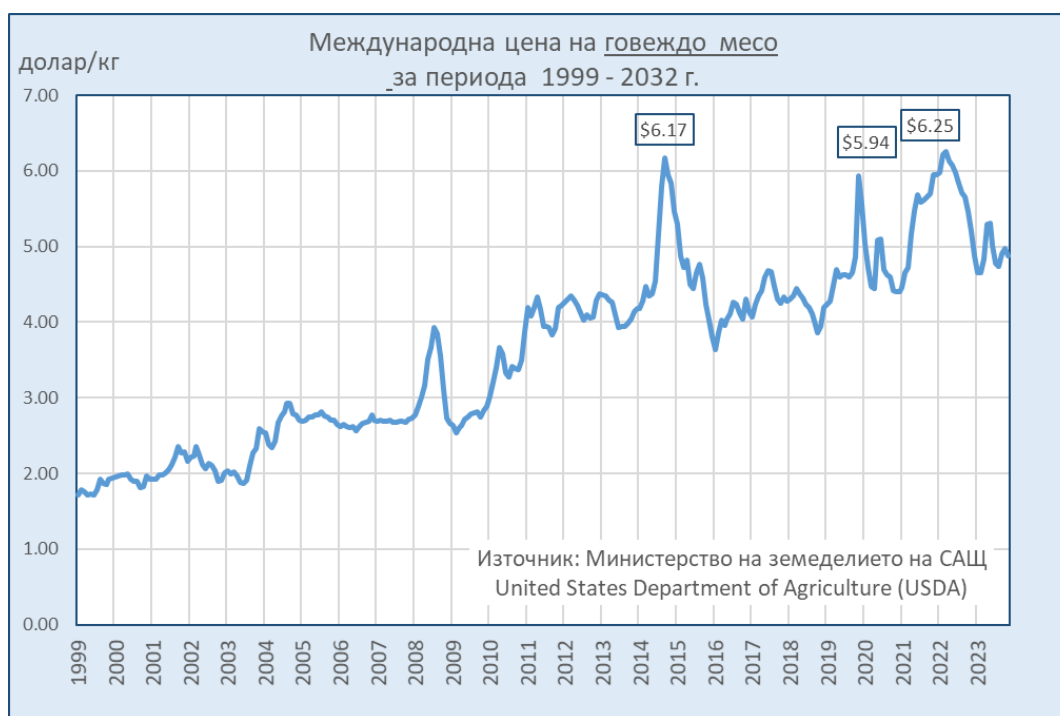
При международната цена на говеждото месо се наблюдава пик на цената през 2014 г. (6,17 долар/кг) и през 2022 г. – 6.25 долар/кг. *фигура 43*

фигура 42 Международна цена на говеждо месо по данни на USDA през 2023 г.

²¹ България, Германия, Гърция и Румъния

²² United States Department of Agriculture (USDA); Министерство на земеделието на САЩ

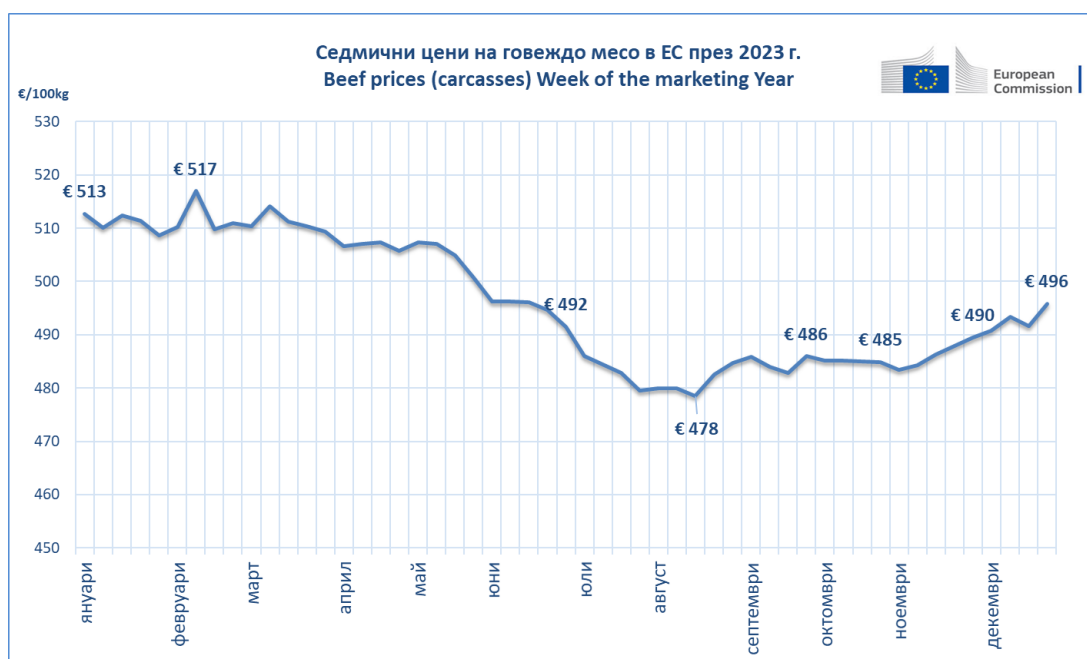

фигура 43 Международна цена на говеждо месо по данни на USDA 1999 – 2023 г.

Данните на Евростат за цените на говеждото месо в страните от Европейския съюз показват устойчив низходящ тренд в периода февруари – юли и покачване на стойностите през последните две седмици на август. В началото на септември се наблюдава ръст на стойностите, след което кривата се стабилизира.

През месец декември цената на говеждото месо в страните на ЕС е около 496 евро/100кг.

Средногодишната цена на говеждото месо през 2023 г. в страните от ЕС е 496 евро, като е с 2.5% по-висока спрямо 2022 г. *фигура 44*

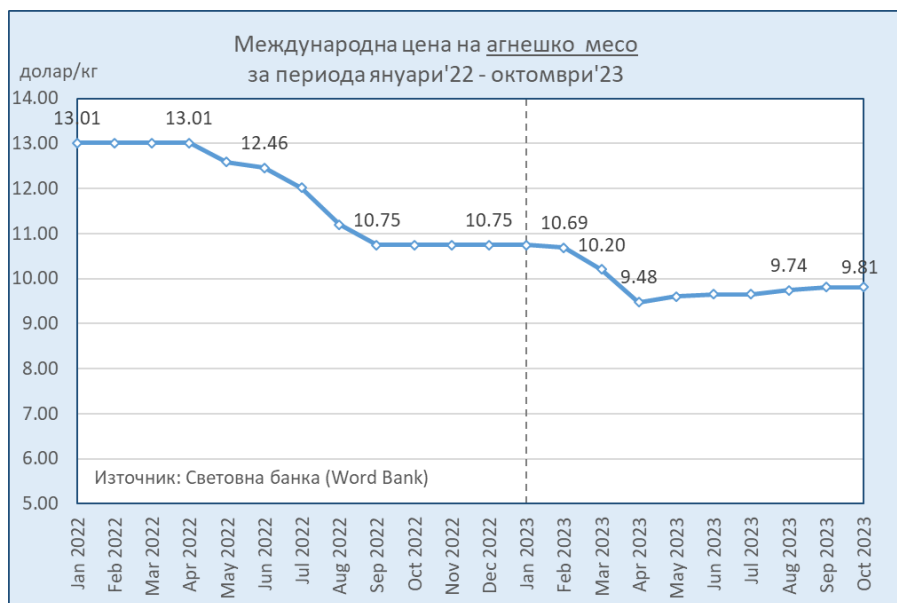
фигура 44 Цена на говеждо месо в ЕС по данни на Евростат през 2023 г.

Наблюденията на цените на агнешкото месо по данни на Световната банка²³ и Журнала за търговия с месо²⁴ показват, че през есента и зимата на миналата година цената на агнешкото месо е изключително стабилна и е на ниво от 10,75 долар/кг.

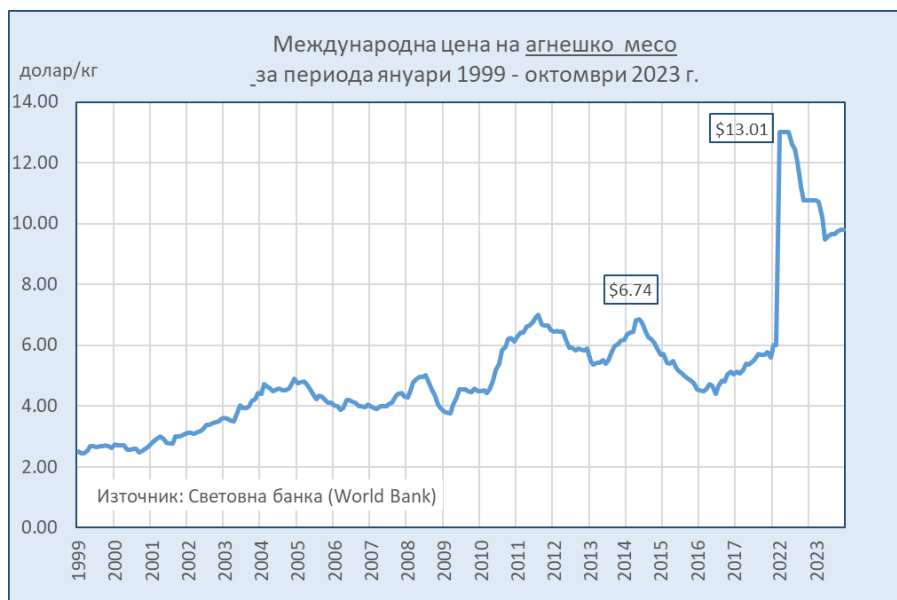
От месец февруари 2023 г. цената започва да пада и през месец април кривата стъпва на ниво от 9,48 долара. През следващите месеци стойностите се стабилизират около ниво от 9.60 – 9.80 долар/кг.

През месец октомври²⁵ цената на агнешкото месо е 9,81 долар/кг. На годишна база е отбелязан спад от 9%. *фигура 45*

Най-високите регистрирани цени за последните години са през април 2022 г. – 13,01 долар/кг. *фигура 46*

фигура 45 Международна цена на агнешко месо по данни на USDA през 2023 г.

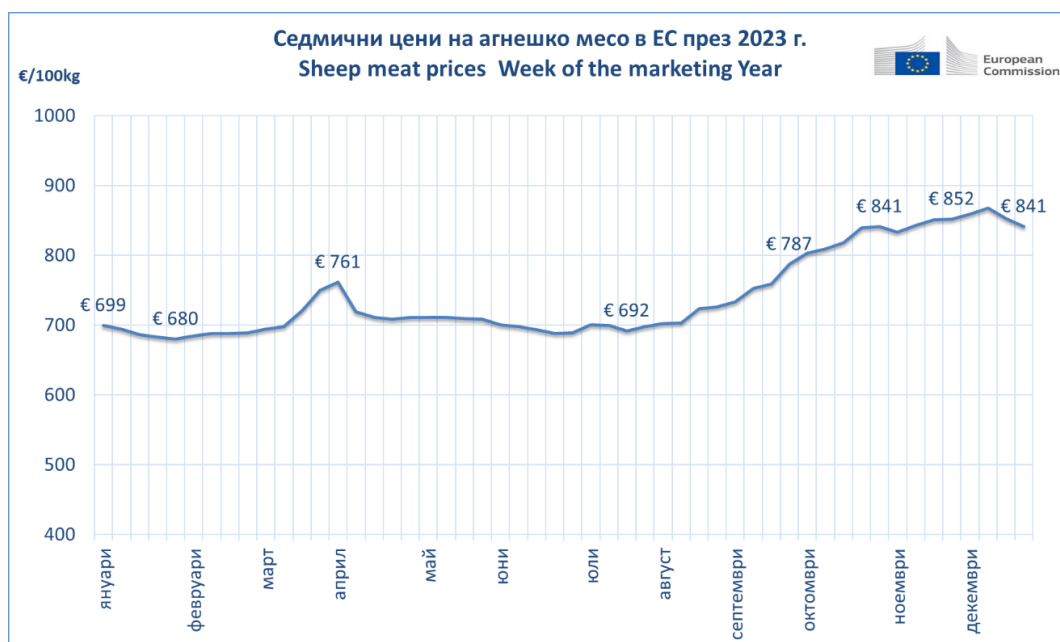
фигура 46 Международна цена на агнешко месо по данни на USDA 1999 – 2023 г.

²³ [Word Bank](#)

²⁴ Meat Trade Journal

²⁵ Данните на Световната банка за цените на агнешкото месо е до месец октомври 2023 г.

Наблюденията на цените на агнешкото месо по данни на Евростат показват, че от месец февруари 2023 г. цената започва да се покачва и през април са достигнати пикови стойности от 761 евро/100кг. През следващите месеци трендът се обръща и кривата придобива низходящ тренд. От средата на месец юли отново се наблюдава покачване на цената и през следващите месеци кривата има силен и устойчив възходящ тренд. В края на ноември цената на агнешкото месо в ЕС стъпва на ниво от 852 евро, а през декември е регистриран лек спад на цената до 841 евро. Покачването на средномесечните цени за периода юли – ноември е 177 евро (25%). *фигура 47*

фигура 47 Цена на агнешко месо в ЕС по данни на Евростат през 2023 г.

5. Яйца

Като цяло пазарът на яйца през годините е стабилен.

Драстични отклонения на цената на яйцата наблюдавахме през 2012 г., когато стойностите се повишиха за изключително кратък времеви период със 135%. Поскъпването на яйцата в този период е в резултата на завишените изисквания, влезли в сила от 1 януари 2012 г. за отглеждането на кокошките.

През 2017 г. също се наблюдаваше силен и рязък скок на цената на яйцата, като бяха отбелязани пикови стойности от 0.30 лв./бр. Поскъпването за този период е 42%.

Причините за поскъпването през 2017 г. са комплексни и водят до синергетичен ефект: увеличеният дефицит на вътрешния пазар, който неизбежно води до пик в цените; нарасналият износ - (износът се активизира и родните производители се ориентираха към европейските потребители); спадналото вътрешно производство; намаленият внос - (през 2016 г. имаше бум на полски яйца у нас, но през 2017 г. обстановката е различна, защото цената на продукта в Европа е много висока); традиционното увеличаване на консумацията през този сезон; типичното сезонно покачване на цената на яйцата през есента и зимата.

В периода 2018 – 2020 г. пазарът на едро на кокоши яйца е изключително стабилен. *фигура 49*

В началото на 2022 г. цената на яйцата тръгва от ниво 22 ст./бр. До средата на февруари стойностите са без особена промяна. В периода средата на февруари – началото на април трендът е възходящ и цената стига до 0.28 лв./бр. Поскъпването за този период е 33%.

Следва период на стабилизиране на кривата около нивото от месец април. От средата на юли отново се заражда възходяща тенденция, която през есента придобива стръмен характер. В края на годината цената на яйцата стъпва на исторически ценови връх от 40 ст. Поскъпването за периода юли – декември 2022 г. е 54%, а спрямо началото на годината то е 82%.

Основната причина за повишението на цените на яйцата през 2022 г. е ограниченият внос. През последните години не се наблюдаваше поскъпване на яйцата, тъй като имаше значителен внос на по-евтини яйца. След началото на войната голяма част от полските яйца се изнасят за Украйна. От друга страна заради птичи грип се наблюдава дефицит на яйца и в други страни.

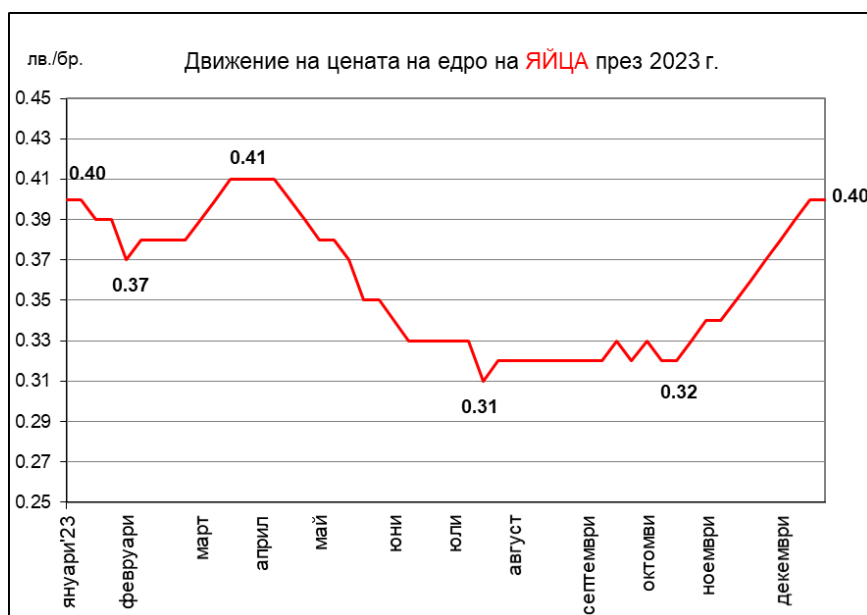
В периода януари - април 2023 г. цената на яйцата запазва високите стойности от предходната година, като през април стъпва на ниво от 0.41 лв./бр. Тази стойност е исторически ценови пик от 1999 г. до сега. Високите цени през този период се дължи основно на високите цени на фуражите, както и по-слабото търсене.

През следващите месеци кривата на цената на яйцата има устойчив низходящ тренд и в средата на юли стойностите падат до 0.31 лв./бр. Този спад се дължи от една страна на поевтиняването на фуражите, както и с развитието на туристическия бранш през летните месеци. В периода юли - октомври кривата се задържа на по-ниските нива. През последните седмици на годината цената отново рязко тръгна нагоре и през последната седмица на декември те се търгуват на едро на цена от 0.40 лв. *фигура 48*

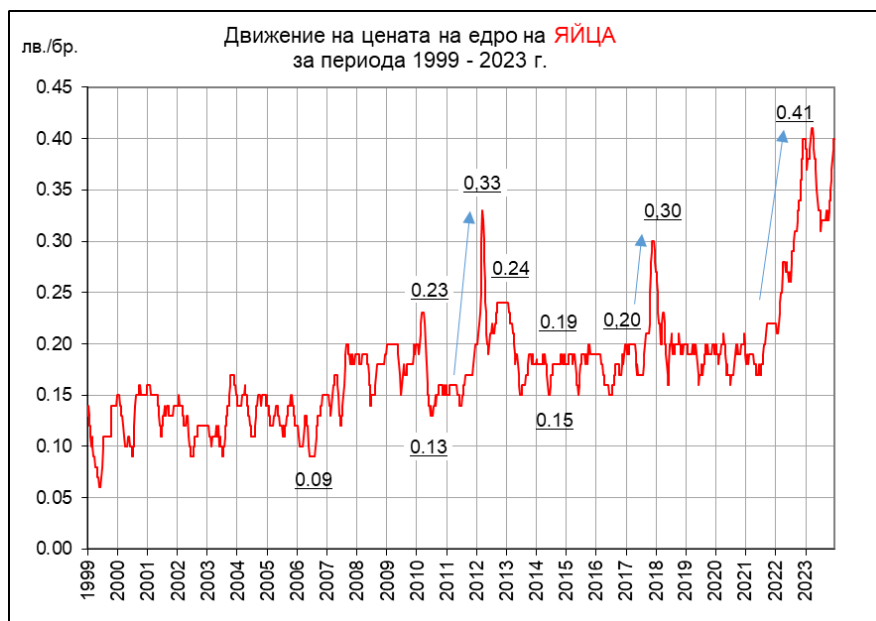
Поскъпването в края на 2023 г. се дължи основно на възникналите огнища на птичи грип и унищожаването на част от стопанствата. Това доведе до дефицит на яйца, но пазарът се балансира с внос на по-евтини яйца от Румъния, Украйна

Средногодишното поскъпване на яйцата спрямо предходната година е 29%. *фигура 58*

Анализът на цените през периода 2016 – 2023 г. показва, че цената през 2023 г. е най-висока. *фигура 57*

фигура 48 Цена на яйца през 2023 г.

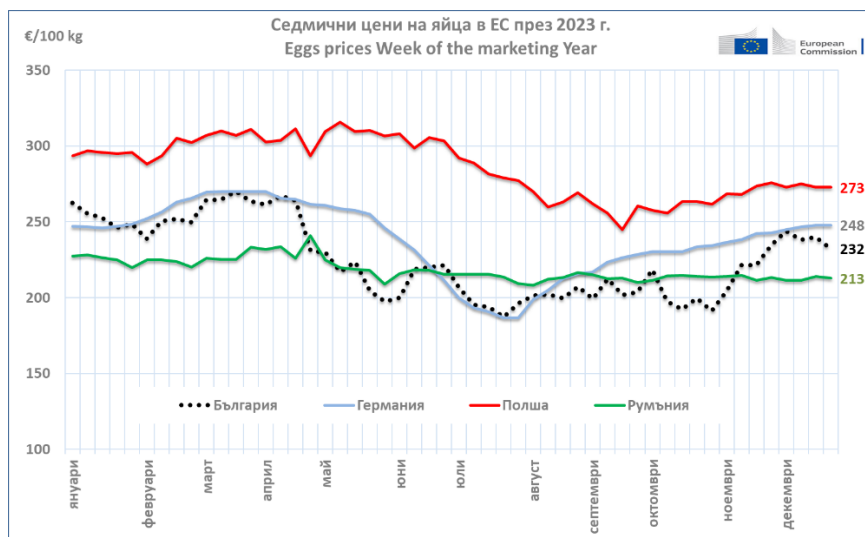
фигура 49 Цена на яйца за периода 1999 – 2023 г.

5.1. Цена на яйца в страните от Европейския съюз

Общата тенденция при движението на цената на яйцата в страните от ЕС показва възходящ тренд през първите месеци на годината, който се заражда още през втората половина на предходната година. Следва обръщане на тренда и през юни и юли 2023 г. цената се покачва. Следва стабилизиране на кривата през месец август и отново покачване на стойностите в периода септември – декември.

През месец декември 2023 г. цените на яйцата в съответните държави са: Полша – 273 евро, Германия – 248 евро, България – 232 евро, Румъния – 213 евро.

Анализът на цените на яйцата в няколко държави от ЕС показва, че тенденциите са сходни. По данните на Евростат през годината цените на яйцата са най-високи в Полша. През първата половина на годината цената на българските яйца се доближава до цената в Германия. В този период най-ниските стойности са регистрирани в Румъния. В периода април - октомври цената на яйцата в България по данните на Евростат е една от най-ниските. През последните месеци на годината цената на българските яйца се покачва и се доближава до цената в Германия. *фигура 50*

фигура 50 Седмични цени на яйцата в страните от ЕС през 2023 г

III. ОСНОВНИ ХРАНИТЕЛНИ ПРОДУКТИ

1. Индекс на тържищните цени на хранителните стоки

Конструираният от Комисията групов Индекс на тържищните цени на хранителните стоки илюстрира общото относително изменение на цените на едро на хранителните стоки, които влизат в неговия състав²⁶.

От края на февруари 2022 г. до средата на май се наблюдава устойчив и много силен темп на повишаване на стойностите на индекса на тържищните цени на хранителните стоки. През този период са отчетени исторически пикови стойности на индекса от създаването му до сега. *фигура 52, фигура 163*

Това е периодът, в който силен ръст е регистриран при цените на всички хранителни стоки, както на нашия пазар, така и в международен аспект.

В началото на 2023 г. ИТЦ на хранителните стоки стартира от ниво 2,951 пункта. Стартирайки от много високата база от предходната година, през първите месеци на 2023 г. стойностите започват плавно да падат. Успокояването на пазара на храни дава отражение на движението на индекса. Нормализират се и цените на голяма част от стоките, които влизат в състава на този индекс и до средата на август кривата има плавен и устойчив низходящ тренд. Периодът юли – август се характеризира с много стабилни стойности на индекса. От края на месец август се заражда слаба възходяща тенденция и индексът стъпва на ниво от 2.460 пункта. В този период се наблюдава ръст на цените на ориза и варивата. След краткотрайното увеличение на стойностите, през октомври и ноември индексът отново се движи в посока на долу. През последните седмици на годината нивата се задържат и кривата стъпва на ниво от 2.307 пункта. *фигура 51*

Намалението на стойностите в края на годината в сравнение с първата седмица на януари е 22%.

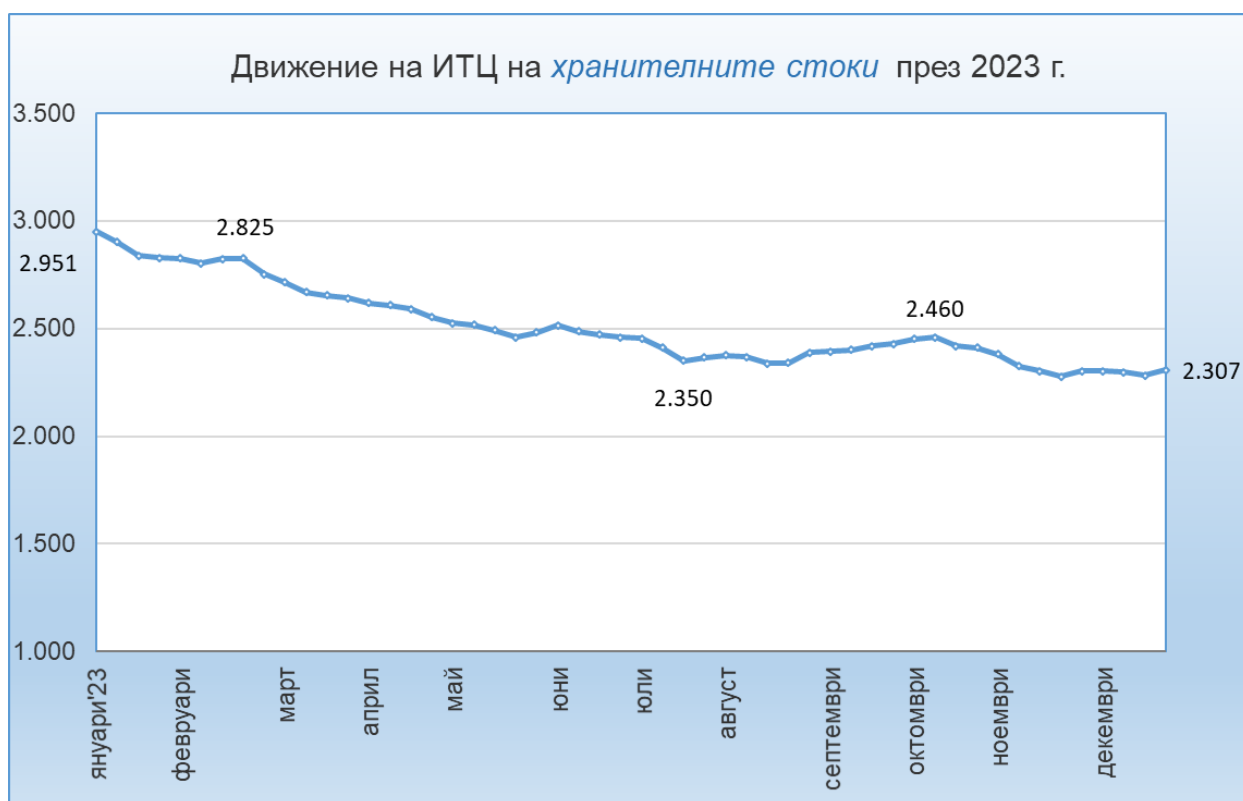
Върху движението на индекса през годината рефлектира намалението на цената на олиото и стабилизирането на цените на част от другите стоки от състава му. *фигура 51*

Заради успокояването до голяма степен на цените на хранителните стоки през 2023г. и въпреки високата база, от която стартират стойностите на индекса през 2023 г., средногодишната стойност на ИТЦ на храните бележи спад спрямо 2022 г. от 11.4%.

ИТЦ на хранителните стоки е единственият от всички групови индекс, който има отрицателна промяна на годишна база.

Наблюденията от предходните години показват, че най-високи стойности индексът на хранителните стоки е имал и през 2008 г., 2011 г. и 2012 г., когато се наблюдаваше повишаване на цените на голяма част от основните хранителни стоки, но нивата тогава са значително по-ниски от 2022 г.

²⁶ Този индекс отразява цените на следните стоки: захар, фасул, ориз, леща, брашно и олио.

фигура 51 Движение на ИТЦ на хранителните стоки през 2023 г.

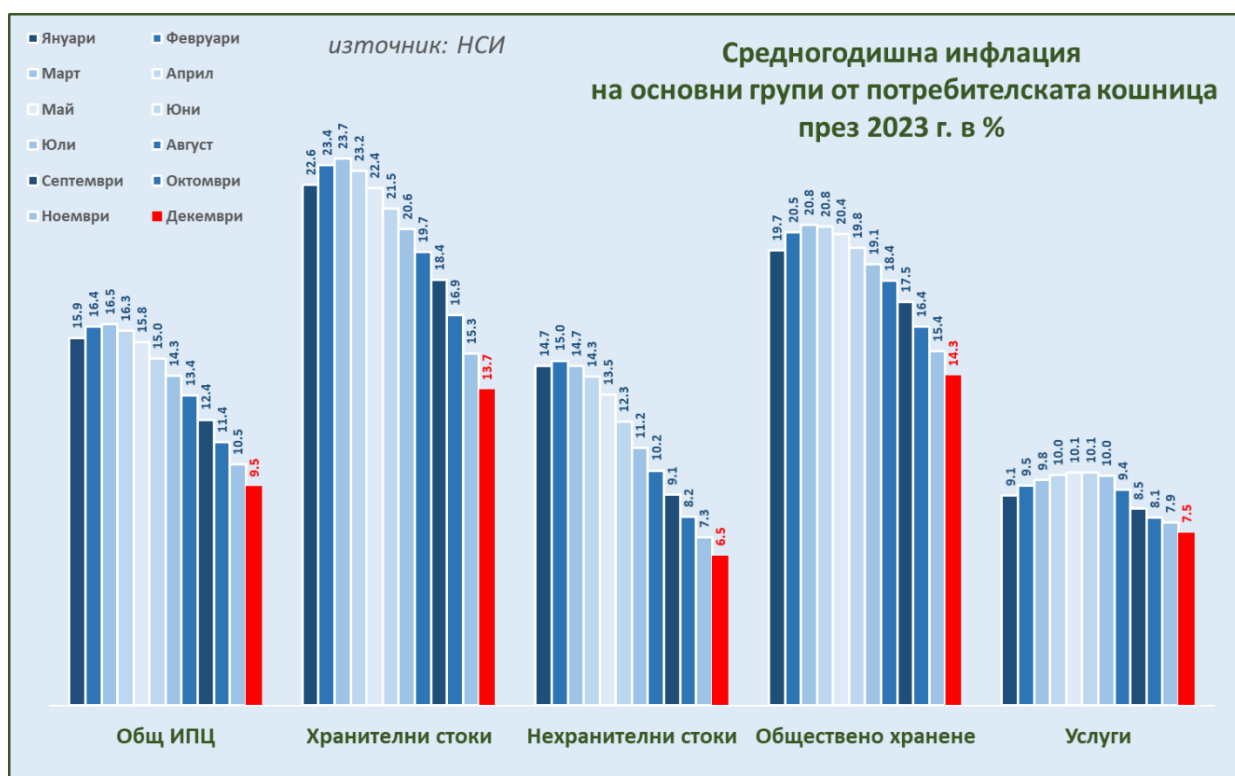
фигура 52 Движение на ИТЦ за периода 2006 – 2023 г.

Средногодишната инфлация в България за 2023 г. по данни на НСИ е намаляла до 9.5%. За сравнение, средногодишната инфлация в България за 2022 г. е 15%. Преди това най-високата такава бе през 2008 г. – 12.3%.

През декември 2023 г. месечната инфлация, измерена с индекса на потребителските цени (ИПЦ), е 0.3% спрямо предходния месец, а годишната инфлация за декември 2023 г. спрямо декември 2022 г. е 4.7%. Таблица 3, фигура 53

Таблица 3 Месечна инфлация на основни групи от малката кошница през 2023 г.

групи	Януари	Февруари	Март	Април	Май	Юни	Юли	Август	Септември	Октомври	Ноември	Декември
Общ ИПЦ	15.9	16.4	16.5	16.3	15.8	15.0	14.3	13.4	12.4	11.4	10.5	9.5
Хранителни стоки	22.6	23.4	23.7	23.2	22.4	21.5	20.6	19.7	18.4	16.9	15.3	13.7
Нехранителни стоки	14.7	15.0	14.7	14.3	13.5	12.3	11.2	10.2	9.1	8.2	7.3	6.5
Обществено хранене	19.7	20.5	20.8	20.8	20.4	19.8	19.1	18.4	17.5	16.4	15.4	14.3
Услуги	9.1	9.5	9.8	10.0	10.1	10.1	10.0	9.4	8.5	8.1	7.9	7.5

фигура 53 Инфлация на основни групи от потребителската кошница през 2023 г. (НСИ)

2. Сравнителен анализ на цените на хранителните стоки 2016 / 2023 г.

Анализът на стойността за единица продукт на 13 хранителни стоки по месеци през 2023 г., включени в потребителската кошница показва, че най-ниската стойности е отчетени през месец май, а най-високата е през декември. Таблица 4, фигура 54

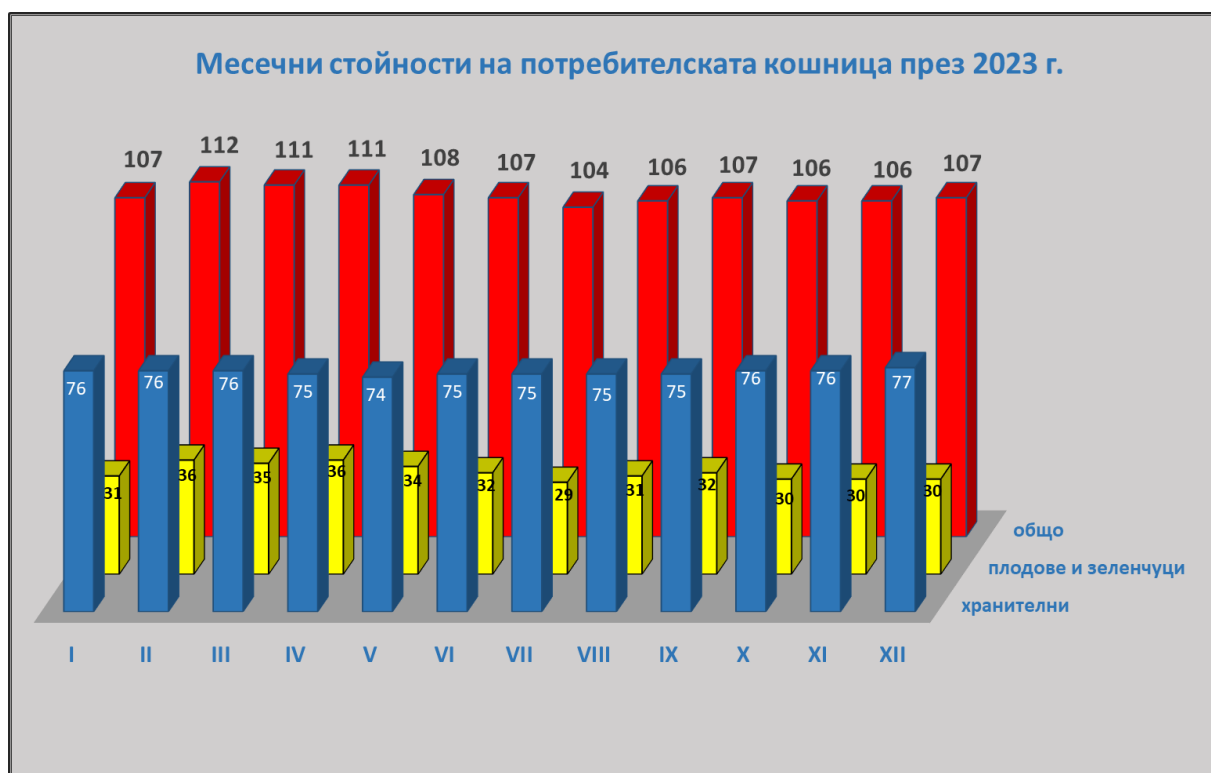
Анализът на средногодишната стойността за единица продукт на 13 хранителни стоки, включени в потребителската кошница показва за че през 2023 г. сумата е 76 лв., като нарастването на стойността спрямо предходната година е 7 пункта или 8,6%. Таблица 5, фигура 55

Средногодишната стойност на потребителската кошница през 2023 г. е най-високата за периода 2016 – 2023 г.

Увеличението на стойността на хранителните стоки в потребителската кошница за последните осем години е 31 пункта или 69%.

Таблица 4 Месечни стойност на потребителската кошница през 2023 г. *²⁷

Месечни стойности на потребителската кошница за единица продукт на база на цените на 27 хранителни стоки през 2023 г.			
месеци 2023	хранителни стоки	плодове и зеленчуци	общо
януари	76	31	107
февруари	76	36	112
март	76	35	111
април	75	36	111
май	74	34	108
юни	75	32	107
юли	75	29	104
август	75	31	106
септември	75	32	107
октомври	76	30	106
ноември	76	30	106
декември	77	30	107

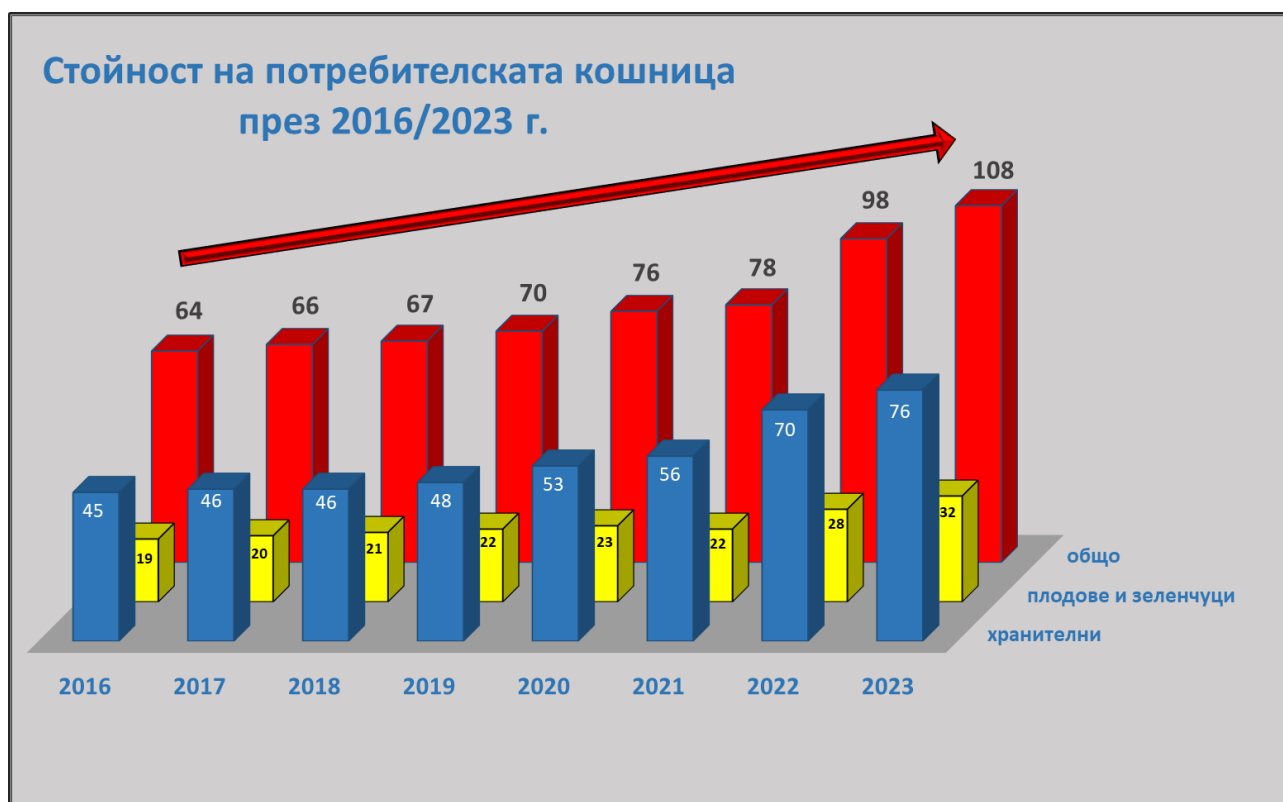

фигура 54 Месечни стойност на потребителската кошница през 2023 г.

²⁷ *Хоризонталните хистограми в колоните визуализират движението на стойностите през месеците на 2023 г.

Таблица 5 Стойност на потребителската кошница за периода 2016 - 2023 г.*²⁸

Стойност на потребителската кошница за единица продукт на база на цените на 27 хранителни стоки			
година	хранителни стоки	плодове и зеленчуци	общо
2016	45	19	64
2017	46	20	66
2018	46	21	67
2019	48	22	70
2020	53	23	76
2021	56	22	78
2022	70	28	98
2023	76	32	108

фигура 55 Стойност на потребителската кошница за периода 2016 – 2023 г.

²⁸ *Хоризонталните хистограми в колоните визуализират движението на стойностите през годините

От направения анализ на цените на основните хранителни стоки по месеци е видно, че цените на захарта, фасула, оризото и яйцата са най-високи в първите месеци на годината и са над средната годишна стойност. През есенните и зимните месеци по-високи са цените на месата и ориза. *Таблица 6, фигура 56*

Таблица 6 Месечни цени на едро на хранителните стоки през 2023 г. *²⁹

месеци 2023 г.	ЗАХАР	ФАСУЛ	ОРИЗ	БРАШНО	ОЛИО	ЯЙЦА	КАШКАВАЛ	СИРЕНЕ	МАСЛО	СКУМРИЯ	СВИНСКО месо	ПИЛЕ	КАЙМА	стойност на единица продукт
януари	2.47	4.11	2.90	1.30	4.09	0.39	17.55	11.23	2.91	4.95	9.15	6.07	8.91	76
февруари	2.56	4.15	3.09	1.30	4.06	0.37	17.46	11.20	2.63	4.99	9.10	6.19	8.86	76
март	2.51	4.12	3.23	1.36	3.75	0.40	17.88	11.40	2.58	5.08	9.04	6.14	8.56	76
април	2.51	4.11	3.19	1.37	3.53	0.41	17.73	11.26	2.59	4.95	9.13	6.08	8.57	75
май	2.44	4.07	3.05	1.33	3.29	0.37	17.31	11.29	2.59	4.96	9.11	6.14	8.03	74
юни	2.41	4.07	3.15	1.38	3.24	0.34	17.34	11.09	2.63	5.20	9.26	6.49	8.27	75
юли	2.43	4.03	3.28	1.37	3.00	0.33	17.44	11.26	2.66	5.01	9.37	6.62	8.46	75
август	2.43	4.06	3.22	1.35	2.91	0.32	17.30	11.23	2.58	4.95	9.34	6.50	8.82	75
септември	2.43	3.94	3.17	1.43	2.96	0.32	17.33	11.19	2.56	4.85	9.38	6.46	9.20	75
октомври	2.44	4.06	3.22	1.42	3.03	0.33	17.35	11.38	2.50	5.28	9.39	6.60	9.49	76
ноември	2.38	4.12	3.17	1.31	2.78	0.35	17.50	11.47	2.61	5.34	9.74	6.35	9.36	76
декември	2.34	4.09	3.20	1.28	2.81	0.39	17.26	11.37	2.76	5.54	9.92	6.55	9.56	77
средна 2023	2.45	4.08	3.16	1.35	3.29	0.36	17.45	11.28	2.63	5.09	9.33	6.35	8.84	76

фигура 56 Цени на едро на хранителни стоки през 2023 г.

Направеният анализ на средногодишните цени на хранителните стоки за периода 2016/2023 г. показва, че цените на захарта, фасула, ориза са най-високи за периода. Цената на брашното се доближава до 2022 г., а цената на олиото е много под нивото през миналата година и се доближава до цената от 2021 г.

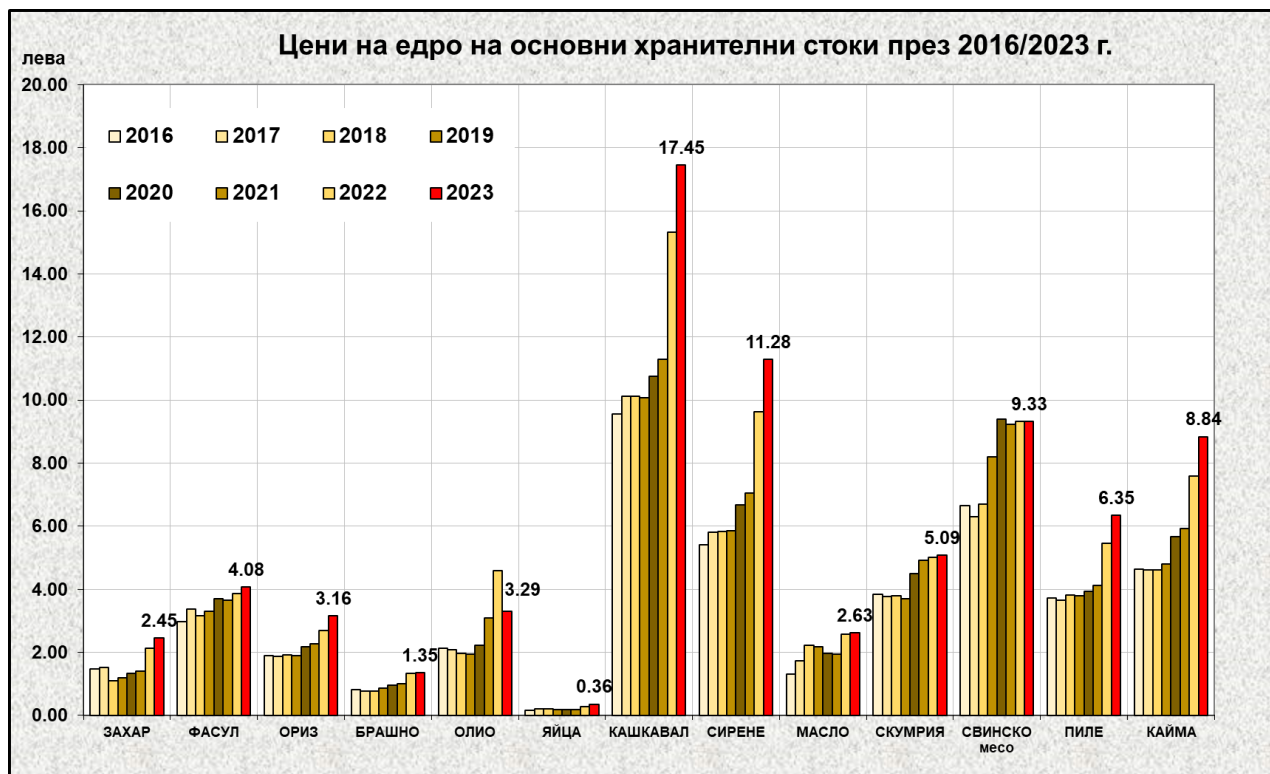
Също най-високи стойности през тази година са отчетени при млечните произведения кашкавал и сирене, а цената на маслото се доближава до миналогодишната стойност.

²⁹ * Числата, оцветени в червен цвят показват цените на стоките за съответния месец, които са над средногодишните стойности

Аналогични са изводите от наблюденията на цените на месата и месните произведения с достигнати максимални стойности през тази година в сравнение с анализирания период при пилето и каймата, цените на рибата и свинското месо се доближават да нивата от предходните две – три години. Таблица 7, фигура 57

Таблица 7 Цени на едро на хранителните стоки за периода 2016/2023 г. *30

година	ЗАХАР	ФАСУЛ	ОРИЗ	БРАШНО	ОЛИО	ЯЙЦА	КАШКАВАЛ	СИРЕНЕ	МАСЛО	СКУМРИЯ	СВИНСКО месо	ПИЛЕ	КАЙМА	стойност на единица продукт
2016	1.47	2.97	1.90	0.81	2.12	0.17	9.56	5.40	1.30	3.83	6.66	3.73	4.63	45
2017	1.52	3.38	1.87	0.78	2.08	0.21	10.13	5.81	1.73	3.77	6.31	3.66	4.61	46
2018	1.11	3.17	1.91	0.78	1.97	0.20	10.12	5.84	2.22	3.80	6.69	3.81	4.61	46
2019	1.20	3.29	1.89	0.86	1.94	0.18	10.07	5.86	2.17	3.71	8.20	3.79	4.81	48
2020	1.33	3.71	2.18	0.95	2.22	0.18	10.76	6.67	1.97	4.50	9.40	3.93	5.67	53
2021	1.40	3.66	2.28	1.01	3.09	0.19	11.29	7.04	1.95	4.91	9.23	4.13	5.92	56
2022	2.14	3.87	2.70	1.33	4.59	0.28	15.33	9.62	2.57	5.01	9.33	5.46	7.59	70
2023	2.45	4.08	3.16	1.35	3.29	0.36	17.45	11.28	2.63	5.09	9.33	6.35	8.84	76
Sparklines														

фигура 57 Цени на едро на хранителни стоки за периода 2016/2023 г.

30 *Оцветяването в клетките визуализира движението на цената за съответната стока през годините от периода. Степенуваната скала в 4 степени визуализира градацията в големината на стойността на единица продукт за съответната година. В последния ред на таблицата е визуализирано движението на цените на всяка стока през годините чрез Sparklines (блещукащи линии).

3. Сравнителен анализ на цените на хранителните стоки на годишна база

Сравнителният анализ на средногодишните цени на едро на хранителни стоки показва, че цените на всички основни хранителни стоки, предмет на този анализ през 2023 г. са по-високи в сравнение с 2022 г. Изключение от общата тенденция прави цената на олиото, която след драстичното поскъпване през миналата година, през тази година цената трайно пада. *Таблица 8, фигура 58*

Поскъпването на годишна база е най-голямо при яйцата (29%), ориза, лещата и захарта (14-175). Цената на зрелия фасул бележи ръст от 5, а цената на брашното е с минимално покачване от 2%. Олиото поевтинява на годишна база с 28%.

При цените на млечните произведения също се наблюдава поскъпване, което е в диапазона 14-17% при кашкавала и сиренето, маслото поскъпва с 2%, а при млеката то е 4-7%.

Регистрираните през годината цени на някои от стоките са пикови за предходните седем години (захар, фасул, ориз, яйца, млечни произведения, пиле и кайма). Изключение прави олиото, чиято цена е била най-висока през 2022 г.

Наблюденията на цените на месото и месните произведения на годишна база показват възходящи тенденции, като най-голямо поскъпване е отчетено при кренвиршите (36%), пилето и пилешките разфасовки, които поскъпват с 10-16%. Отчетеният ръст на цените на годишна база на каймата и колбасите е 16-24%. Цената на свинското месо се задържа на нивото от предходната година.

Наблюденията на цените на рибата на годишна база показват възходящ тренд при хека и стабилизиране на цената на скумрията. При цените на захарните изделия се наблюдава ръст от 8-23%. *Таблица 8, фигура 58, фигура 59*

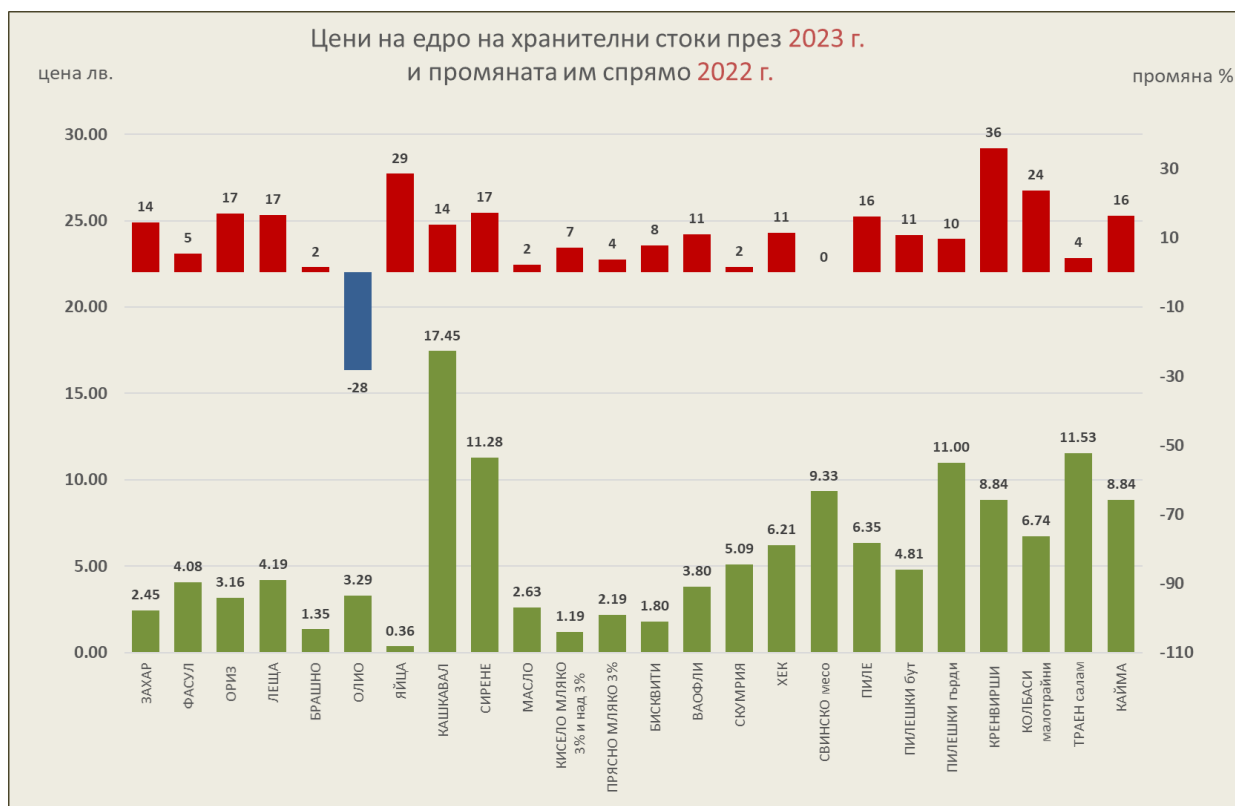
Таблица 8 Промяна на цените на хранителни стоки през 2023 г. спрямо 2022 г. ^{*31}

ГОДИНА	2023	2022	промяна в %	промяна в лв.
СТОКА	цена	цена		
ЗАХАР	2.45	2.14	▲ 14	0.31
ФАСУЛ	4.08	3.87	▲ 5	0.21
ОРИЗ	3.16	2.70	▲ 17	0.46
ЛЕЩА	4.19	3.59	▲ 17	0.60
БРАШНО	1.35	1.33	▲ 2	0.02
ОЛИО	3.29	4.59	▼ -28	-1.30
ЯЙЦА	0.36	0.28	▲ 29	0.08
КАШКАВАЛ	17.45	15.33	▲ 14	2.12
СИРЕНЕ	11.28	9.62	▲ 17	1.66
МАСЛО	2.63	2.57	▲ 2	0.06
КИСЕЛО МЛЯКО 3% и над 3%	1.19	1.11	▲ 7	0.08
ПРЯСНО МЛЯКО 3%	2.19	2.11	▲ 4	0.08
БИСКВИТИ	1.80	1.67	▲ 8	0.13
ВАОФЛИ	3.80	3.42	▲ 11	0.38
СКУМРИЯ	5.09	5.01	▲ 2	0.08
ХЕК	6.21	5.57	▲ 11	0.64
СВИНСКО месо	9.33	9.33	0	0.00
ПИЛЕ	6.35	5.46	▲ 16	0.89
ПИЛЕШКИ бут	4.81	4.34	▲ 11	0.47
ПИЛЕШКИ гърди	11.00	10.03	▲ 10	0.97
КРЕНВИРШИ	8.84	6.50	▲ 36	2.34
КОЛБАСИ малотрайни	6.74	5.45	▲ 24	1.29
ТРАЕН салам	11.53	11.06	▲ 4	0.47
КАЙМА	8.84	7.59	▲ 16	1.25

³¹ * Стрелките в колоната за процентно изменение на цената показват посоката на промяната на годишна база.

фигура 58 Промяна на цените на хранителни стоки през 2023 г. спрямо 2022 г.

фигура 59 Цени на хранителни стоки през 2023 г. и промяната им спрямо 2022 г.

4. Анализ на цените на хранителни стоки по региони

Таблица 9 Цени на едро на захар, брашно и олио по области през 2023 г. ^{*32}

ОБЛАСТ	ЗАХАР	средна захар	изменение спрямо средната	БРАШНО	средна брашно	изменение спрямо средната	ОЛИО	средна олио	изменение спрямо средната
БЛАГОЕВГРАД	▲ 2.55	2.45	4	▲ 1.46	1.35	8	▲ 3.59	3.29	9
БУРГАС	▼ 1.74	2.45	-29	▼ 1.24	1.35	-8	▼ 2.91	3.29	-12
ВАРНА	▲ 3.18	2.45	30		1.35			3.29	
ВЕЛИКО ТЪРНОВО	▼ 1.76	2.45	-28		1.35			3.29	
ВРАЦА	▲ 2.51	2.45	2	▼ 0.98	1.35	-27	▼ 2.96	3.29	-10
ДОБРИЧ	▼ 2.14	2.45	-13	▼ 1.16	1.35	-14	▼ 2.81	3.29	-15
КЪРДЖАЛИ	▲ 2.46	2.45	0	▲ 1.43	1.35	6	▲ 3.43	3.29	4
ЛОВЕЧ	▼ 1.80	2.45	-27		1.35			3.29	
МОНТАНА	▲ 2.58	2.45	5	▲ 1.33	1.35	-1	▲ 3.61	3.29	10
ПЛЕВЕН	▼ 2.39	2.45	-2	▼ 1.29	1.35	-4	▼ 3.08	3.29	-6
ПЛОВДИВ	▲ 2.95	2.45	20	▲ 1.53	1.35	13	▲ 4.53	3.29	38
РУСЕ	▲ 2.61	2.45	7	▲ 1.60	1.35	19	▼ 2.85	3.29	-13
СИЛИСТРА	▲ 2.60	2.45	6	▲ 1.71	1.35	27	▲ 3.83	3.29	16
СЛИВЕН	▲ 2.54	2.45	4	▲ 1.36	1.35	1	▼ 3.02	3.29	-8
СМОЛЯН	▲ 2.90	2.45	18		1.35			3.29	
СОФИЯ	▲ 2.49	2.45	2	▲ 1.55	1.35	15	▲ 3.64	3.29	11
СТАРА ЗАГОРА	▼ 2.41	2.45	-2	▼ 0.99	1.35	-27	▼ 3.10	3.29	-6
ХАСКОВО	▼ 2.41	2.45	-2	▼ 1.20	1.35	-11	▼ 2.95	3.29	-10
ШУМЕН	▲ 2.48	2.45	1		1.35		▼ 3.02	3.29	-8
Spaklines									

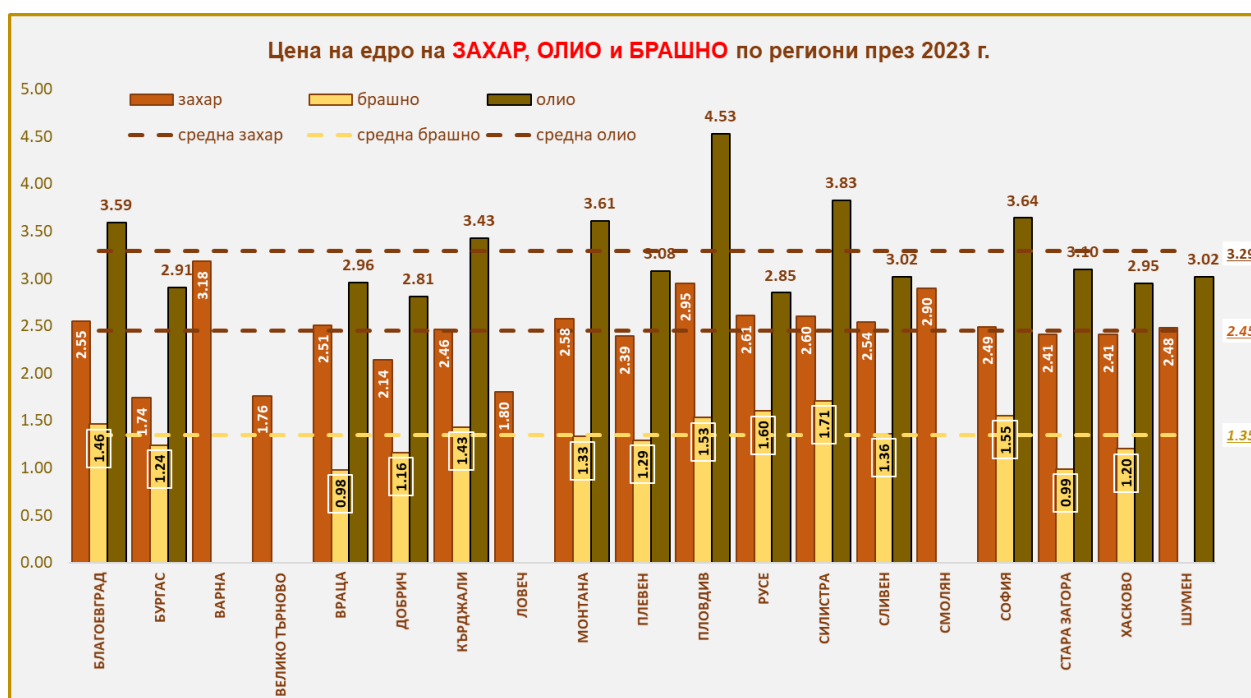
Анализът на цените на едро на основните хранителни стоки: брашно, захар и олио по региони показва, че маржът на цените в различните области от средната за страната цена е в диапазона ± 61 - 83%. Таблица 9, фигура 60

Средната за страната през 2023 г. цена на захарта е 2,45 лв./кг. Най-висока стойност е отчетена в тържищата в област Варна – 3,18 лв./кг, а най-ниската средна за годината е била цената в област Бургас – 1,74 лв./кг. На по-висока от средната за страната цена захарта се е търгувала в 83% от тържищата, в две области цената е равна на средната за страната, а отклоненията в цените в различните региони са 83%.

При средна за страната цена на олиото 3,29 лв./л, най-високи стойности са отчетени в област Пловдив – 4,53 лв./л, а минималната средна за годината цена е била в област Добрич – 2,81 лв./л. Отклоненията в цените в различните региони са 61%. В 40% от тържищата олиото се е търгувало над средната за страната цена.

На най-висока средна цена брашното се е търгувало през годината в област Силистра – 1,71 лв./кг, най-ниската стойност е била в област Враца - 0,98 лв./кг. Средно годишната цена на брашното за страната е 1,35 лв./кг. В 50% от областите брашното се е търгувало на цена, по-висока от средната за страната, а маржът в цените в различните региони е 74%.

³² *. Символите в колоните с цените показват движението на цените под и над средната за страната цена. Хистограмите в клетките в колоните с процентно изменение визуализира стойностите под и над средната цена.

фигура 60 Средногодишни цени на захар, олио и брашно през 2023 г. по региони

4. Сравнителен анализ на цените на едро и на дребно през 2023 г. и 2022 г.

Таблица 10 Цени на едро и на дребно на захар, олио, брашно и яйца през 2023 г.*³³

СТОКА	цени на едро	цени на дребно	надценка в %	надценка в лв.
ЗАХАР	2.45	2.84	16	0.39
ОЛИО	3.29	3.56	8	0.27
БРАШНО	1.35	1.65	22	0.30
ЯЙЦА	0.36	0.51	42	0.15

Наблюдението на цените на едро и на дребно на основните хранителни продукти: захар, олио, брашно и яйца през 2023 г. показва, че надценките на цените на дребно, спрямо цените на едро са най-големи при яйцата – 40% и при олиото – 32%, следвани от брашното – 22% и съответно захарта 19%. Таблица 10, фигура 61

³³ * Степенуваната скала в 4 степени визуализира градацията в големината на надценките

фигура 61 Цени на едро и дребно на захар, олио, брашно и яйца през 2023 г.

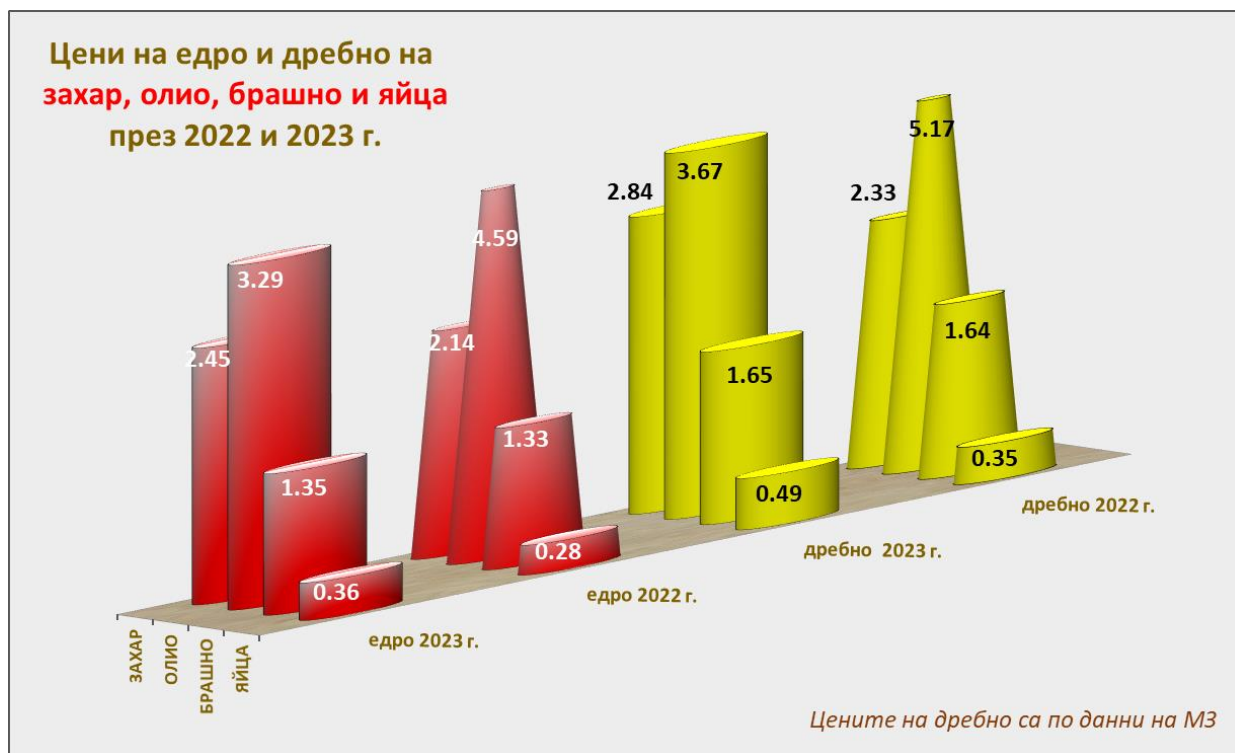
Сравнителният анализ на цените на едро и на дребно през 2023 г. спрямо 2022 г. показва, че през 2023 г. цените на едро на олиото са намалели с 28%. Цената на захарта и яйцата са се повишили съответно с 14% и 29%, а цената на брашното се доближава до нивото от предходната година.

На дребно цените на захарта и яйцата са поскъпнали с 22% и 40%, олиото е поевтиняло на годишна база с 29%, а цената на брашното през 2023 г. е близка по стойност до миналогодишната. Таблица 11, фигура 62

От направения анализ следва, че ножицата между цените на едро и на цените на дребно е в диапазона 8-42%.

Таблица 11 Промяна на цените на едро и на дребно на захар, олио, брашно и яйца през 2023 и 2022 г.

стока	едро			дребно		
	2023 г.	2022 г.	промяна %	2023 г.	2022 г.	промяна %
ЗАХАР	2.45	2.14	14	2.84	2.33	22
ОЛИО	3.29	4.59	-28	3.67	5.17	-29
БРАШНО	1.35	1.33	2	1.65	1.64	1
ЯЙЦА	0.36	0.28	29	0.49	0.35	40

фигура 62 Цени на едро и дребно на захар, олио, брашно и яйца през 2022 и 2023 г.

5. Анализ на движението на цените на основни хранителни стоки

5.1. Захар

С известни колебания от средата на 2012 г., когато беше достигната най-високата за предходните двадесет години цена от 2.27 лв./кг., кривата на захарта има траен низходящ тренд, като тенденцията се запазва и през следващите две години. За периода лятото на 2012 г. – края на 2014 г. цената на захарта бележи спад от 45%.

След поредицата от години на устойчив низходящ тренд, през 2015 г. трендът се обръща и макар и плавно кривата тръгва нагоре. Възходящият тренд се запазва и през 2016 г. Следва двугодишен период на устойчив спад на цената на захарта, като през 2018 г. е регистрирана най-ниската за последните десет години цена от 1,04 лв./кг. През 2019 г. кривата отново обръща тренда си и тръгва плавно нагоре.

В периода януари – март 2020 г. цената на захарта има стабилен характер. От средата на м. март цената рязко тръгва нагоре и през април достига 1,43 лв./кг. Поскъпването на захарта за този период е 11,7%. През следващите месеци на годината кривата се стабилизира на ниво 1.35 - 1.40 лв./кг.

В началото на 2021 г. цената на захарта е 1.37 лв./кг. До месец октомври кривата е изключително стабилна, като стойностите се задържат около това ниво. През следващите месеци на годината се наблюдава траен и стръмен възходящ тренд. В края на годината кривата стъпва на ниво от 1.66 лв./кг. Поскъпването за периода октомври – декември е близо 20%. *фигура 64*

През 2022 г. кривата на цената на захарта стартира от ниво 1.66 лв./кг. До средата на февруари стойностите остават стабилни. Както при много други стоки,

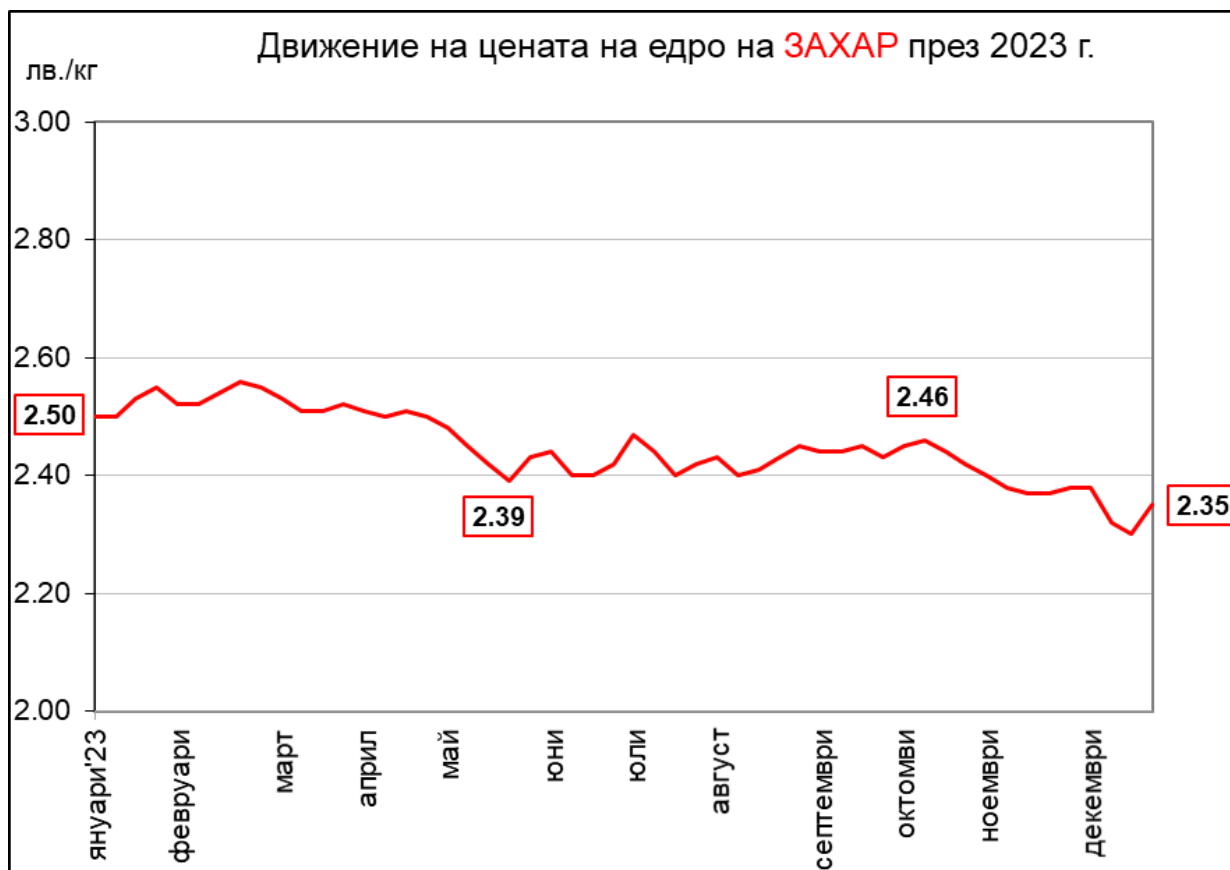
така и при захарта от края на февруари се заражда възходящ тренд, който с плавен и устойчив характер се запазва до края на годината. През октомври цената достига ценови връх от 2.55 лв. и тази стойност отново е най-висока за целия период на наблюдение на пазара на едро от страна на Комисията.

Поскъпването за периода края на февруари – началото на октомври 2022 г.е 57%. През последните три месеца на годината кривата се стабилизира на високото ниво от месец октомври и през последната седмица на годината стъпва на ниво от 2.53 лв./кг.

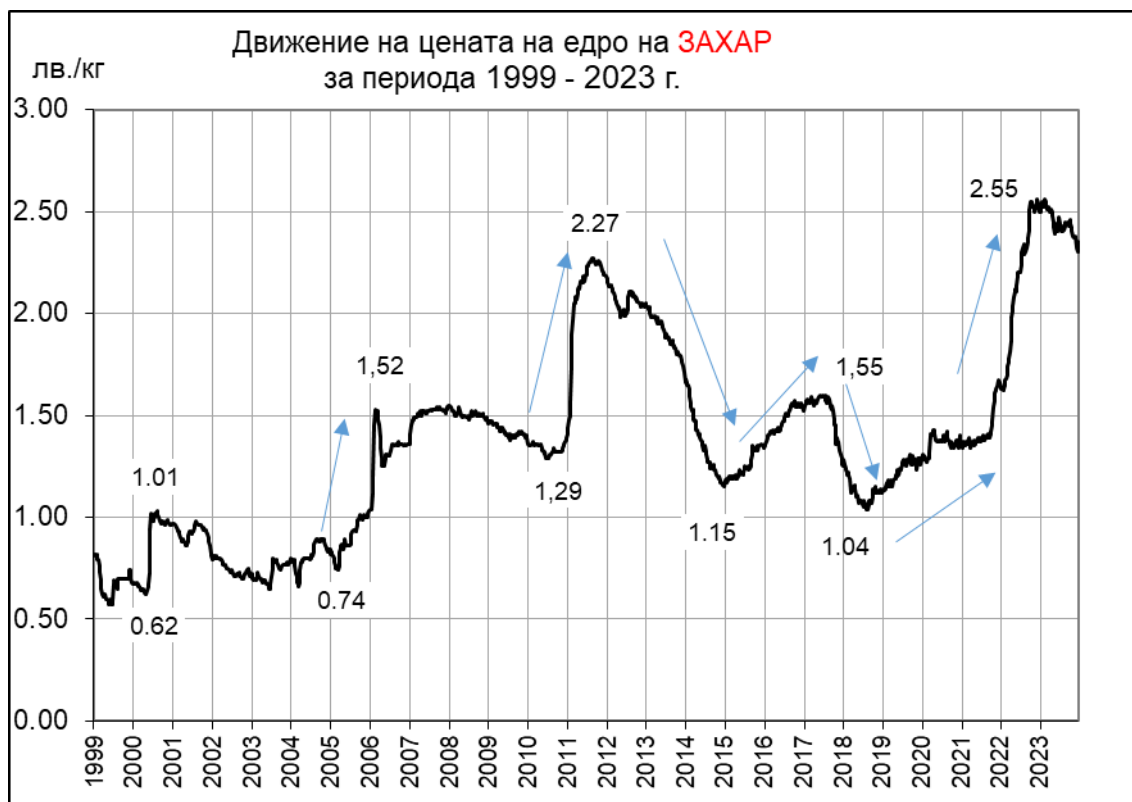
Стабилните цени от края на 2022 г. се задържат и в началото на 2023 г. В периода януари – май кривата има лек низходящ тренд и стъпва на ниво от 2.39 лв./кг. Спрямо началото на година е отчетен спад от 6%. През следващите месеци кривата се задържа около това ниво и остава стабилна до месец ноември. През последните два месеца се наблюдава отново низходящ тренд и през последната седмица на декември цена на захарта е 2,35 лв. *фигура 63*

Средногодишното поскъпване на захарта спрямо предходната година е 14%. *фигура 58*

Наблюденията на средногодишните стойности на цената на захарта за последните осем години показват, че цената на едро на захарта е била най-висока през 2023 г. (2,45 лв./кг). През 2018 г. е най-ниската за този период стойност от 1.11 лв./кг. *фигура 57*

фигура 63 Цена на захар през 2023 г.

фигура 64 Цена на захар за периода 1999 – 2023 г.

5.1.1. Международна цена на захар

Движението на цената на едро на захарта в нашата страна зависи изцяло от движението на международната цена на захарта.

В началото на 2023 г. цената на захарта на Лондонската стокова борса³⁴ е 539 долар/тон. В периода януари – април кривата има траен възходящ тренд и достига до ниво от 703 долара. Следва периода на сравнително стабилни цени, като с известни отклонения в девет посоки кривата се движи в диапазон от 560 – 570 долара. *фигура 65*

Стойностите достигнати през втората седмица на септември са най-високи за последните години. *фигура 66*

От средата на ноември стойностите започват да падат и в края на декември цената е 622 долар.

Поскъпването на захарта спрямо началото на годината е 15%, а средногодишната цена през 2023 г. е с 23% по-висока в сравнение с 2022 г.

Причината за високите нива на цените на захарта през 2023 г. е в климата. В Южен централен район на Бразилия има много силни дъждове, а там е съсредоточено 80% от производството на захар в Бразилия и това довежда до покачване на цената. Подобна е ситуацията и в много азиатски страни, където се очаква мусонният дъждовен сезон да бъде по-активен и по-интензивен от очакваното.

Също така опасенията относно потенциалното въздействие на събитието Ел Ниньо (Ел Ниньо³⁵ е климатично явление, характеризиращо се с екстремни температури и метеорологични условия, които могат да повлияят много негативно

³⁴ <https://www.londonstockexchange.com/>

³⁵ Ел Ниньо (от испански: *El Niño*) е топлата фаза на Южното колебание, квазипериодично изменение в температурата на повърхностния слой на водата в екваториалната част на Тихия океан

върху живота и препитанието на хората.) върху реколтата от захарна тръстика през 2023-2024 г., особено в Тайланд, заедно с по-високите глобални цени на суровия петрол, води допълнително до покачване на цените на захарта.

Друг фактор, който тласка цените нагоре, е неотдавнашното изненадващо решение на ОПЕК да намали добива на петрол с около 1,16 милиона барела на ден. Това насърчи пренасочването на захарната тръстика към производството на етанол и оттеглянето ѝ от доставките на захар. В икономически план захарта има пряк конкурент. Това е производството на етанол (етилов алкохол) използван основно, като суровина в индустрията за биогорива. Въпреки че захарта е критична съставка в много хранителни продукти, тя е и основната суровина за производството на етанол.

Бразилия и САЩ са двата най-големи производители на етанол в света, но в САЩ царевичната е основната съставката на биогоривото, докато в Бразилия всичко е свързано със захарта, и затова промяната в цените на петрола се отразяват директно и върху стойността на захарта. Бразилският етанол от захарна тръстика представлява 18% от производството на възобновяема енергия в страната. Емпирично е доказано, че цената на етанола в международен план е пряко свързана с тази на суровия петрол на международните борси. И когато цените на петрола са високи, пазарът започва да търси заместители и добавки, които да намалят цените на горивата за крайния потребител. Това води до повишено търсене на етанол за производството, за който като суровина се използва захарната тръстика. Този процес на повишено търсене на захарна тръстика от производителите на етанол създава недостиг на суровината за производството на захар, и съответно цената на захарта се покачва почти пропорционално с повишението на цената на петрола.

Промените в курса на бразилския реал спрямо долара също влияят върху цената на захарта. Подобно на другите основни суровини, цената на захарта на международните пазари е котирана в щатски долари. В същото време, производствените разходи обикновено се изчисляват в бразилски реал. Когато южноамериканската валутата пада спрямо долара, производителите в Бразилия имат по-ниски производствени разходи. В същото време експортът на стоката е в състояние да донесе повече по отношение на щатски долари.

Цените на най-търгуваните захарни фючърси на международните борси в Ню Йорк, Лондон, Сингапур и Амстердам, се повлияват силно и от политическите развития в основните страни-производителки.

Ниското производство се усложнява от слабата европейска реколта от захарно цвекло, дължаща се на намалените площи и тежката лятна суша, както и от търсенето, което продължава да се възстановява от периода на ковид.

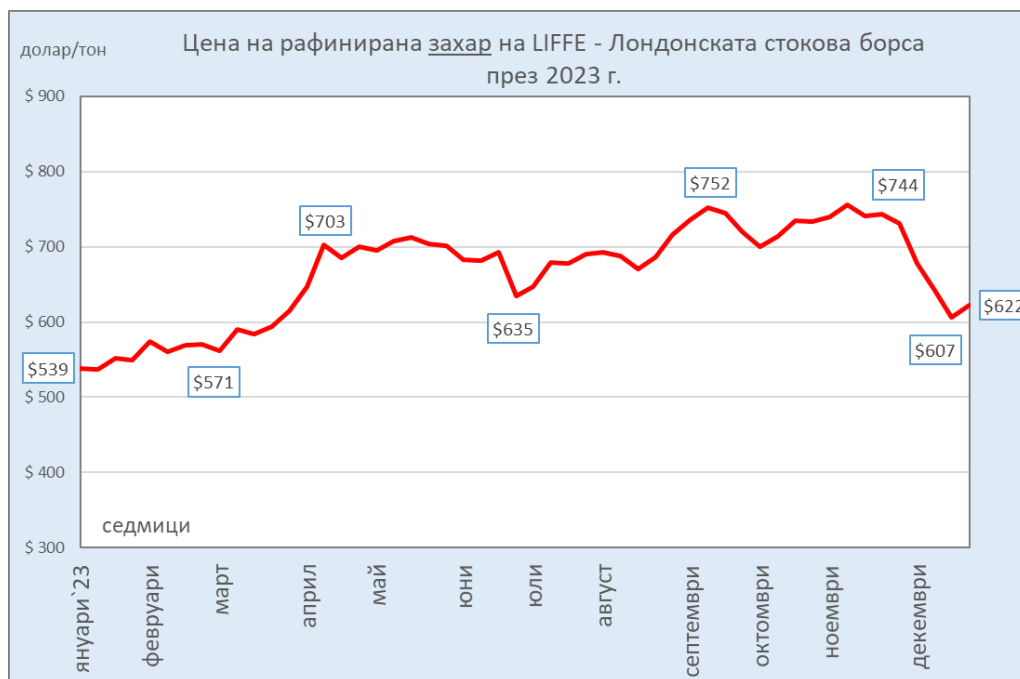
Около 80 на сто от световното производство на захар идва от захарна тръстика, според Международната организация по захарта, а 20 на сто - от цвекло.

Основно две страни - Бразилия и Индия доминират в световното производство и износ на захар и рафинирани захарни продукти. Индия представлява около 20% от общия обем на производството на захар в света, и основно произвежда и изнася бяла захар с по-ниско качество, докато Бразилия предимно е насочена в износа на нерафинирана захар.

Резкият спад на световните цени на захарта, регистриран през декември, се дължи до голяма степен на голямото производство в Бразилия, подкрепено от благоприятните климатични условия. Силният износ от Бразилия, съчетан с по-ниските печалби от продажбите на етанол, води до цялостен спад на световните цени на захарта. Освен това решението на индийското правителство да ограничи

използването на захарна тръстика за производство на етанол през настоящия сезон допълнително допринася за по-ниските цени.

Най-високите нива на цената на Лондонската стокова борса се наблюдават през 2016 г., когато е отчетен пик от 600 \$/тон. Стръмният характер на кривата през тази година се дължи основно на неблагоприятните климатични условия в централните и южните райони на Бразилия, където е съсредоточено основното производство на захар в страната, която е най-големият световен производител и износител на захар. В същото време има намаляване на обемите на производство и в Индия, която е втори по-големина производител. *фигура 66*

фигура 65 Цена на рафинирана захар на Лондонската борса през 2023 г.

фигура 66 Цена на рафинирана захар на Лондонската борса за периода 2014/2023 г.

Сходни тенденции се наблюдават при международните цени на захарта по данни на Международната организация за захар³⁶

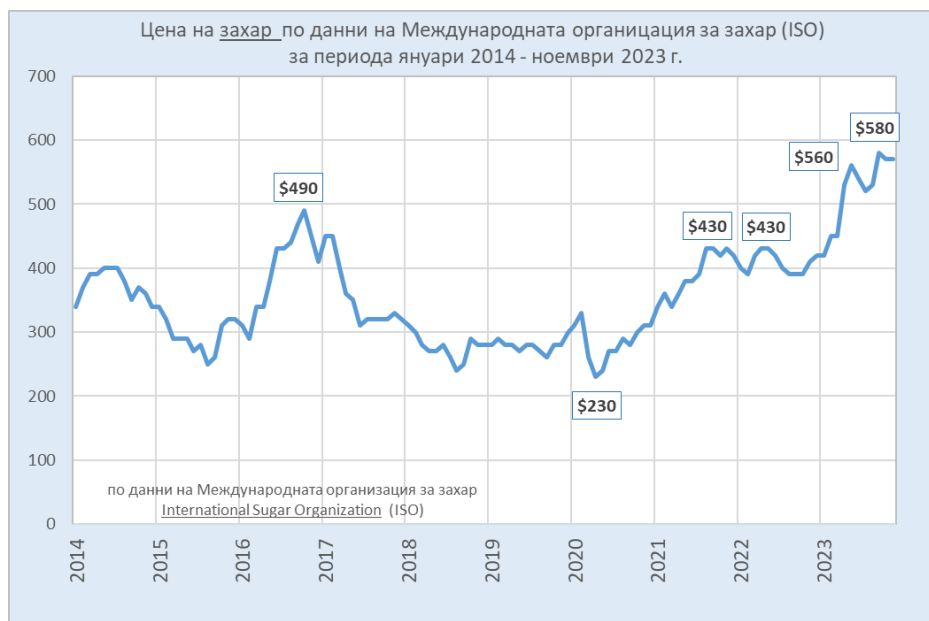
Тя е междуправителствена организация със седалище в Лондон, която се стреми да насърчи търговията и потреблението на захар чрез събиране и публикуване на информация за пазара на захар, проучване на нови употреби на захар и свързани продукти и като форум за междуправителствени дискусии относно захарта. Членството му се състои от 87 държави.

Цената на захарта по тези данни през ноември е 570 долара, като остава на нивото от предходния месец, а на годишна база е регистрирано покачване от 160 долара (39%). Нивата на цената на захарта по тези данни отчетени през септември 2023 г. са най-високите за последните десет години. *фигура 67*

Високи стойности по тези данни са отчетени и през 2016 г., когато цената е била 490 долара/тон и през май настоящата година (560 долара). *фигура 68*

фигура 67 Цена на захар по данни на ISO през 2023 г.

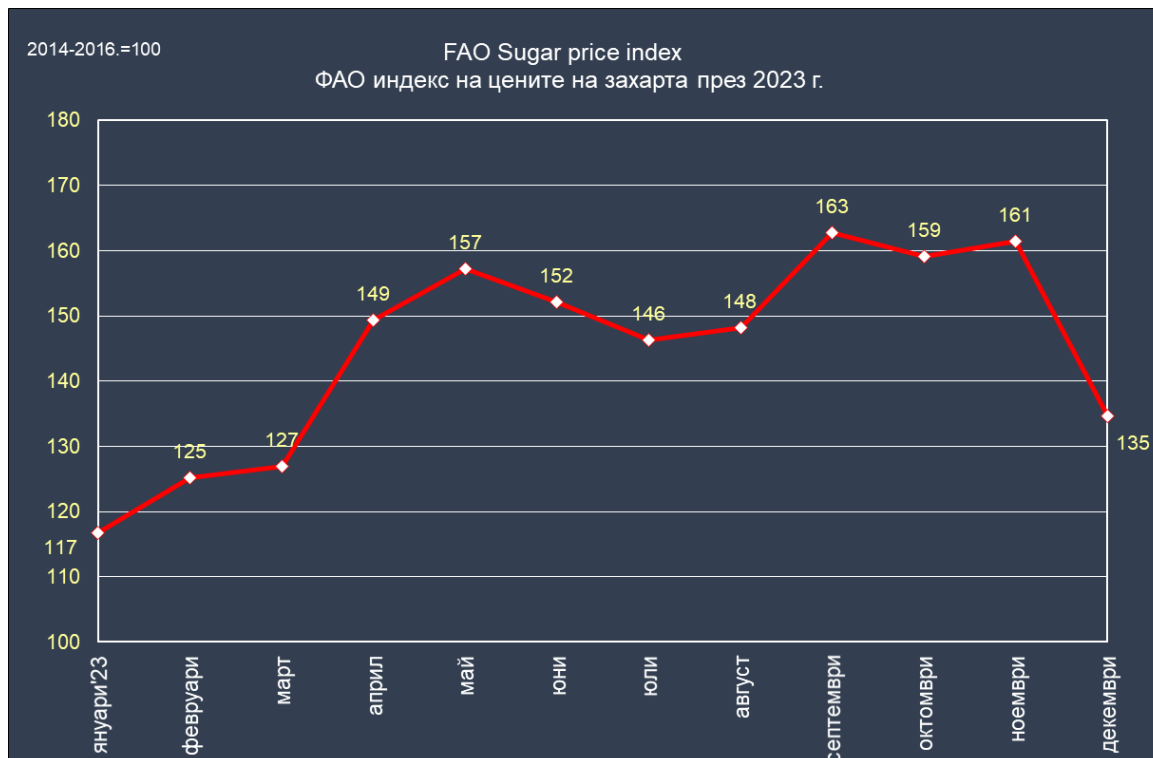

фигура 68 Цена на захар по данни на ISO за периода 2014 – 2023 г.

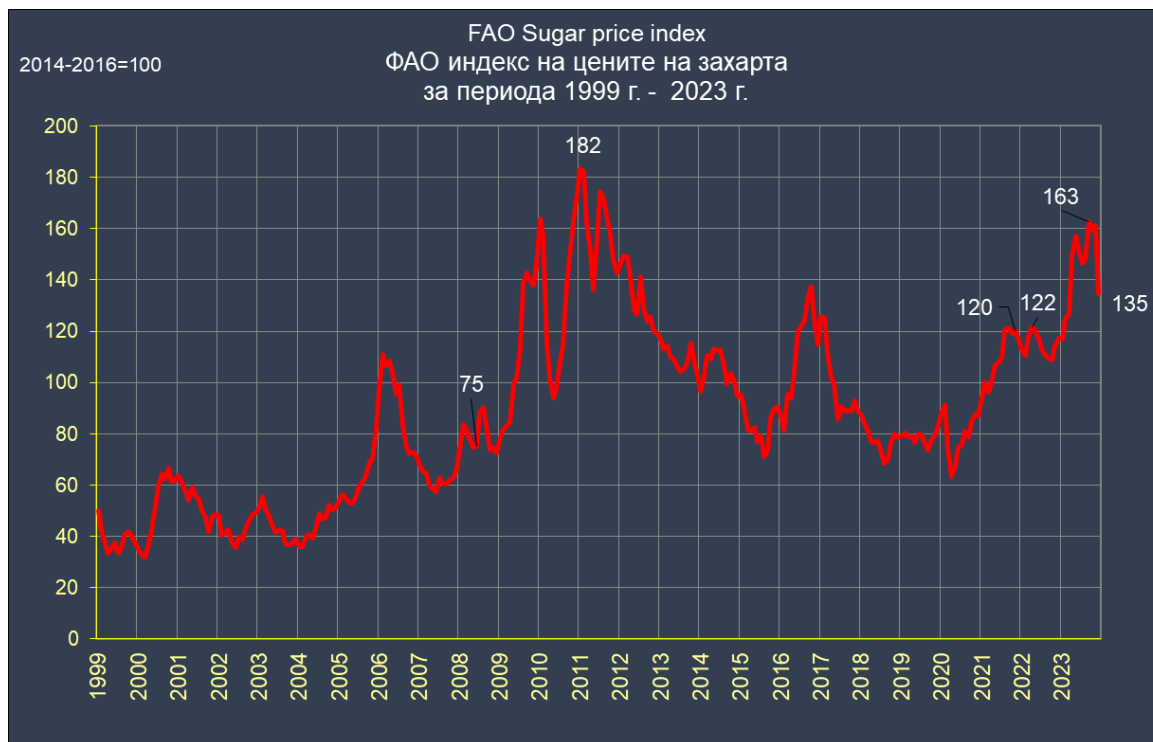
³⁶ [ISO International Sugar Organization](https://www.iso.org/)

5.1.2. ФАО индекс на захарта³⁷

Анализът на движението на световната цена на захарта по данни на ФАО води до същите изводи³⁸.

фигура 69 ФАО индекс на цените на захарта през 2023 г.

фигура 70 ФАО индекс на цените на захарта за периода 1999 –2023 г.

³⁷ [Food and Agriculture Organization of the United Nations](https://www.fao.org/)

³⁸ FAO Sugar price index

Средната стойност на индекса на цените на захарта на ФАО през 2023 г. е 145 пункта, като е с 30,6 пункта (26,7%) по-висока от 2022 г. и е най-високата средна годишна стойност от 2011 г.

През първите три месеца стойността на ФАО индекса бележи плавен ръст, а през март кривата придобива стръмен характер и стъпва на ниво то 157 пункта. С известни колебания в двете посоки, през септември стойността отбелязва своеобразен пик от 2011 г. до този момент и е 163 пункта. Следва стабилизиране на индекса, а през декември е отчетен срив на стойности и кривата стъпва на ниво от 135 пункта. *фигура 69*

Пиковите стойности на този индекс са регистрирани в началото на 2011 г. и са 182 пункта. *фигура 70*

5.2. Олио

Ретроспективният анализ на пазара на олио в нашата страна през последните години показва, че в периода на наблюдение 1999-2008 г. на цените от ДКСБТ най-високата стойност е регистрирана през лятото на 2008 г. – 3.23 лв./л, когато поскъпването на олиото само за месец беше 105%.

В периода 2009 – 2012 г. отново се наблюдават сериозни колебания в цената на олиото, като през 2010 г. има поскъпване на олиото със 70%.

Периодът 2013 – 2015 се характеризира с траен и значителен спад на стойностите, а от 2016 г. до 2019 г. кривата има устойчив стабилен характер. В този период цената на олиото се движи в тесни ценови диапазони около ниво от 2.00 лв./л. От средата на м. септември 2020 г. се заражда трайна възходяща тенденция, която се запазва до средата на м. ноември. През останалия период до края на същата година цената се стабилизира, но на високото ниво от 2.70 лв./л.

През първите три месеца на 2021 г. се наблюдава напълно стабилна цена. През март се заражда възходяща тенденция и цената се покачва през май до 3.24 лв. Поскъпването за този период е 25%. Следва период на стабилизиране и успокояване на пазара, който продължава до средата на септември. През следващите два месеца отново кривата тръгва нагоре и е регистрирано ново поскъпване на олиото от 13%. В края на 2021 г. цената стъпва на ниво от 3.58 лв./л. Поскъпването спрямо началото на януари е 38%.

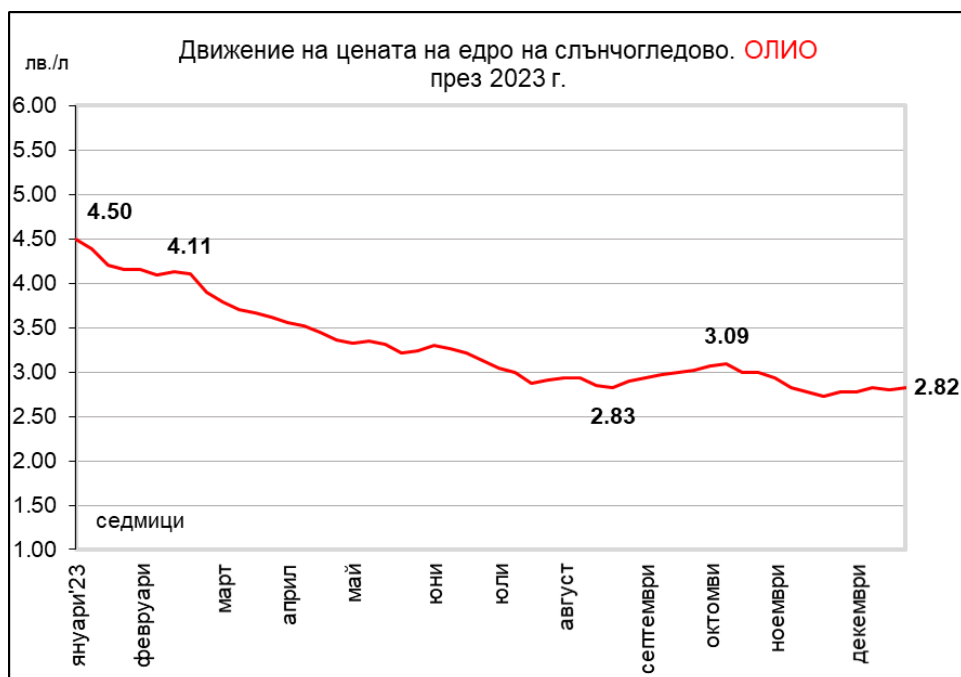
В началото на 2022 г. пазарът на олио остава спокоен и кривата се движи на ниво от около 3,50 лв./л. От началото на месец март се наблюдава рязък и силен ръст на цената, която само за месец се покачва до 4,72 лв. През май кривата запазва възходящия си тренд, но покачването на стойностите е малко по-плавно. В средата на май цената на олиото е 5.25 лв. (отчетена на 26 май) и след краткотрайно успокояване, през юли отново са отчетени високи цени от 5.27 лв./л. Тази стойност е най-високата регистрирана в историята на наблюдение на цените на едро. В сравнение с началото на годината е отчетено рекордното поскъпване на олиото от 48,5%. След достигането на този ценови пик, кривата обръща тренда си и до края на годината цената плавно се движи надолу. В края на декември олиото се търгува на едро на цена от 4.47 лв.

В резултат на устойчивото поскъпване на олиото през 2020 г., рязкото покачване на цената му през месец март 2021 г. и последващия драстичен скок през 2022 г. средногодишната цена на олиото през 2022 г. спрямо 2021 г. е с 49% по-висока. Цената на олиото, отчетена през 2022 г. е най-високата за годините, през които Комисията осъществява наблюдения на пазара. *фигура 72*

Стартирайки от високата база – 4.50 лв. /л в началото на 2023 г., цената през годината има устойчив низходящ тренд. В средата на август кривата стъпва

на ниво от 2.83 лв. и поевтиняването на олиото за този период е 37%. През следващите месеци до края на годината цената се стабилизира около ниво от 2,80-3,00 лв. *фигура 71*

Средногодишните стойности на цената на олиото през 2023 г. са с 28% по-ниски спрямо предходната година, а анализът за осемгодишния период от 2016/2023 г. сочи, че цената на олиото през 2023 г. е под нивото от 2022 г., доближава се цените от 2021 г. и е много по-висока от периода 2016-2020 г. *фигура 57, фигура 58, фигура 59*

фигура 71 Цена на олио през 2023 г.

фигура 72 Цена на олио за периода 1999 - 2023 г.

5.2.1. Международна цена на олио

Проследяването на динамиката при движението на международната цена на олиото показва до голяма степен влиянието ѝ върху нашия пазар.

В периода 2016 – 2019 г. като цяло цената на слънчогледовото олио на международния пазар е стабилна, а през 2018 г. се наблюдава плавен и устойчив низходящ тренд. През 2019 г. цената на нерафинираното олио на борсата в Ротердам³⁹ плавно се движи нагоре, а от средата на октомври кривата придобива стръмен характер. В началото на 2020 г. се наблюдава известно успокояване на международния пазар на олио, но през следващите месеци трендът се обръща и се наблюдава траен, но плавен ръст на цената. В средата на август цената стъпва на ниво от 860 долар/тон, след което кривата придобива стръмен характер и регистрира пикова стойност от 1050 долар/тон. След краткотрайно успокояване на пазара през м. септември, от октомври отново се наблюдава силен и устойчив ръст на цената. В края на 2020г. кривата стъпва на ниво от 1195 долар/тон. Тази цена се доближава до пиковите стойности от 2013 г., когато е регистрирана най-високата към онзи момент цена от 1260 долар/тон.

В началото на 2021 г. международната цена на олиото на борсата в Ротердам стартира от ниво 1280 долара. Месец януари се характеризира със спокоен пазар и стабилни цени, което бързо се променя през февруари и март. Кривата има устойчив и стръмен ход на кривата и стъпва през втората седмица на март на ниво от 1720 долара. Този пик е последван от силен низходящ тренд, когато в средата на месец юли е регистрирана най-ниската за годината цена от 1190 долара. С известни колебания в двете посоки кривата се движи в диапазон 1300 – 1400 долара. В края на декември 2021 г. цената на нерафинираното слънчогледово олио е 1365 долар/тон. *фигура 74*

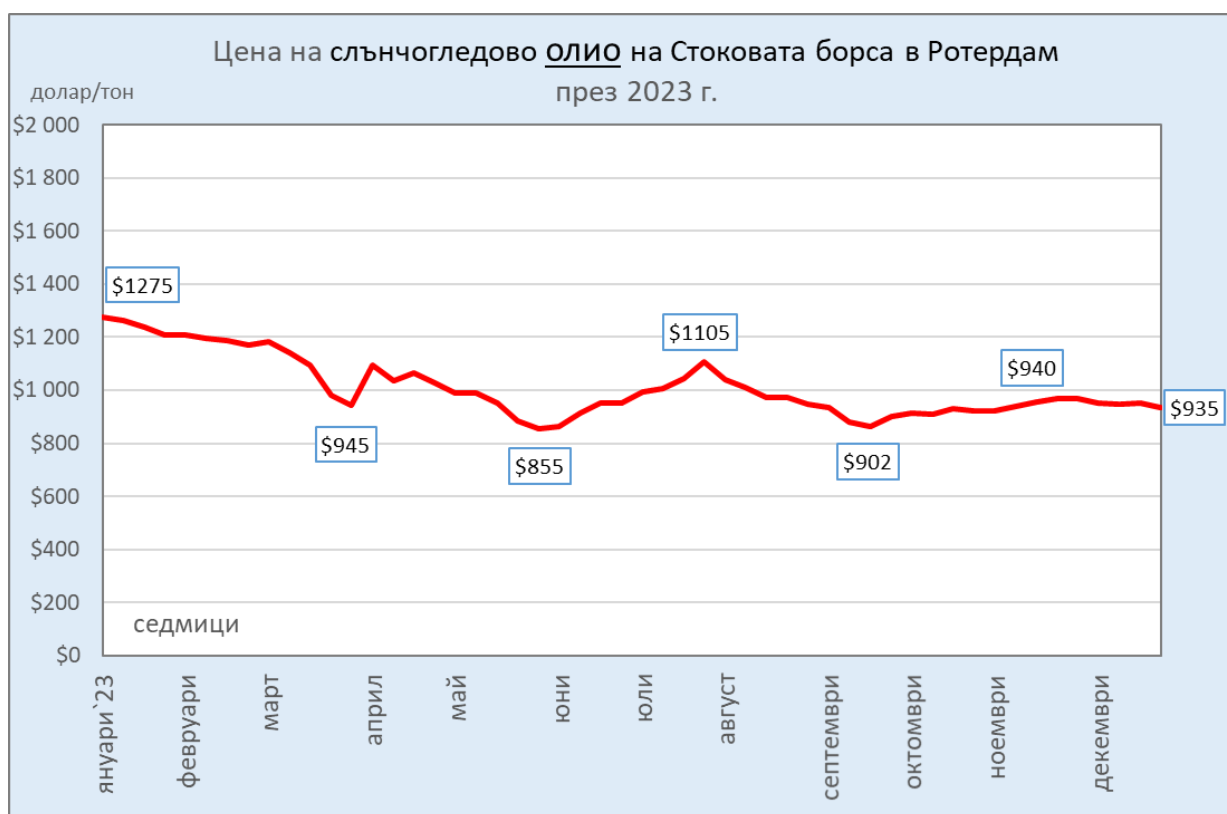
През първите два месеца на 2022 г. международният пазар на олио е спокоен, с незначително движение на кривата нагоре. От средата на февруари се заражда силен възходящ тренд, който през март е изключително драстичен, макар и кратък. През третата седмица на март цената на нерафинираното слънчогледово олио на борсата в Ротердам стъпва на исторически ценови връх от 2375 долара/тон.

След достигане на този своеобразен пик, кривата бързо сменя тренда си и през следващите месеци тя има плавна низходяща тенденция. В края на годината цената е 1280 долара. Поскъпването през втората половина на февруари – началото на март е близо 60%. Последвалият след март спад на стойностите е около 95%.

В началото на 2023 г. цената на нерафинираното олио на стоковата борса в Ротердам стартира от 1275 долара. През годината кривата има стабилен характер. Известни колебания нагоре се наблюдават в средата на месец юли, когато цената се покачва до 1105 долара. В края на декември цената е 935 долар/тон.

Средногодишните стойности през 2023 г. са с 38% (607 долара) по-ниски спрямо 2022 г.

³⁹ <https://commoprices.com/en/series/DF7PS/sunflower-oil-crude-ex-tank-rotterdam-global-market>

фигура 73 Цена на нерафинирано олио в Ротердам през 2023 г.

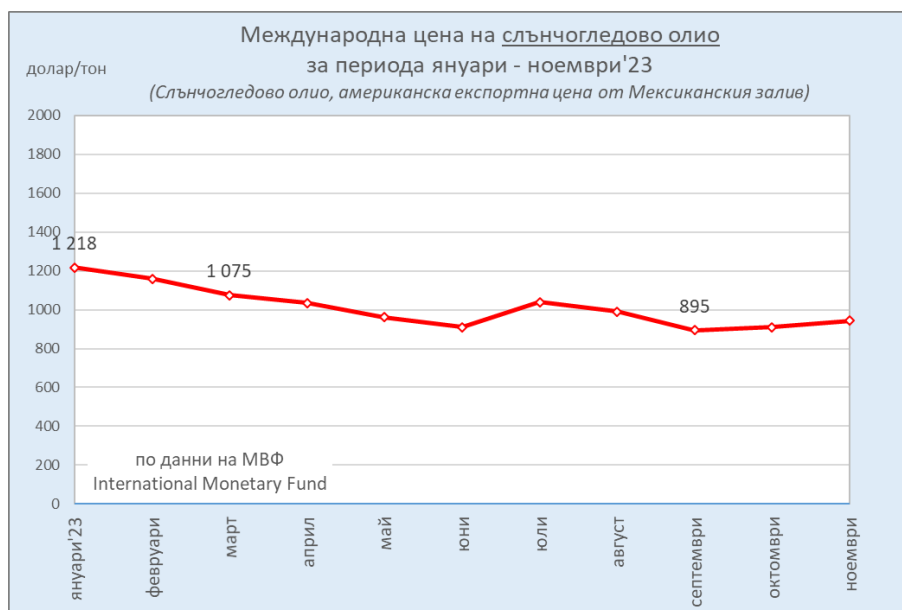

фигура 74 Цена на нерафинирано олио Ротердам за 2013 – 2023 г.

Аналогични са изводите при анализирането на цената на олиото по данни на Международния валутен фонд⁴⁰, за експортната цена на САЩ от Мексиканския залив⁴¹.

През ноември цената по тези данни е 943,6 долар/тон, като е отчетен слаб ръст спрямо предходния месец, но като цяло се запазва низходящият тренд, наблюдаван от месец март миналата година, когато беше достигнат исторически пик. Лек ръст на цената беше регистриран също през месец юли, когато стойностите бяха 1039 долара. Понижението на цената на годишна база през ноември е 410 долара (31%). *фигура 75*

Пиковите стойности, достигнати през март 2022 г. от 2361 долар/тон са най-високите за последните девет години. Преди това покачване на цената, най-високото ниво беше през 2013 г. – 1275 долар/тон. *фигура 76*

фигура 75 Международна цена на олиото по данни на МВФ за 2023 г.

фигура 76 Международна цена на олиото по данни на МВФ през 2013/2023 г.

⁴⁰ [International Monetary Fund](https://www.imf.org/)

⁴¹ Sunflower Oil, US export price from Gulf of Mexico, US Dollars per Metric Ton

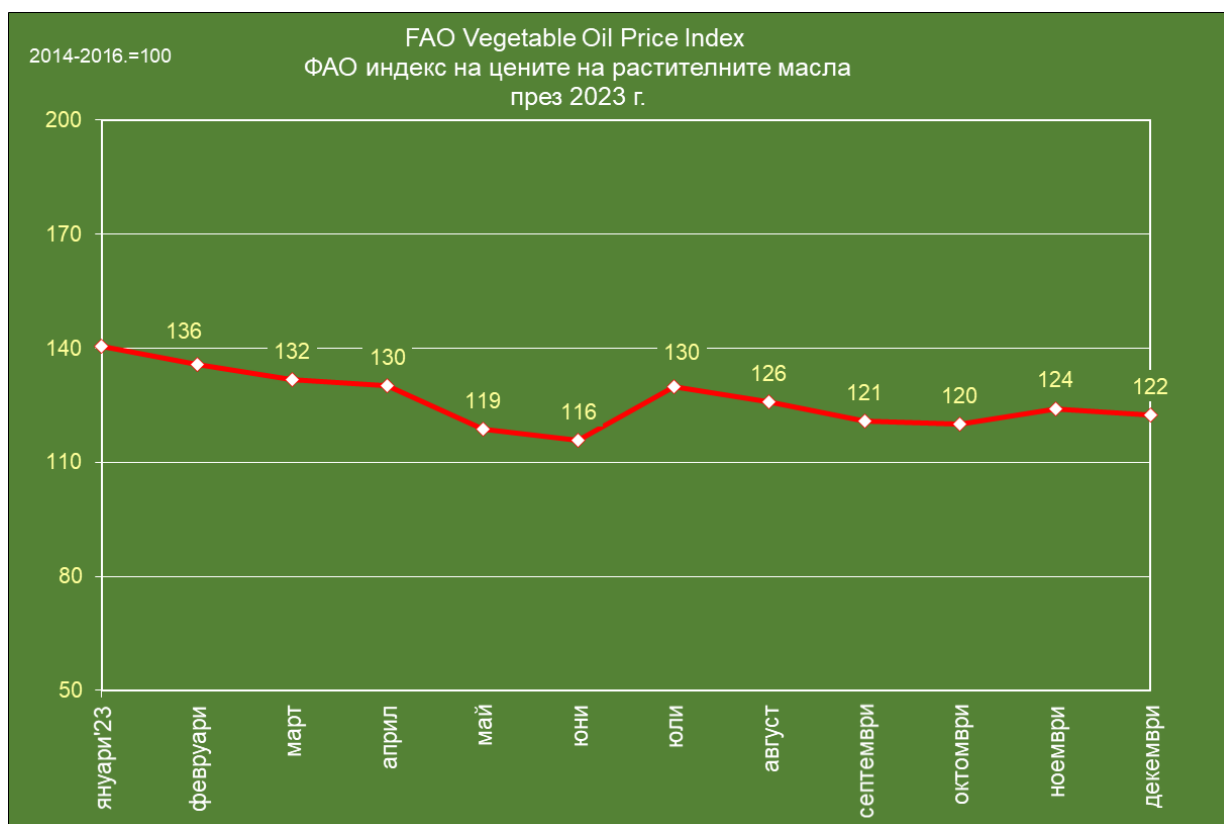
5.2.2. ФАО индекс на растителни масла и мазнини

Индексът на цените на растителните масла на ФАО⁴² през 2023 г. е средно 126,3 пункта, като е с 61,5 пункта (32,7%) по-нисък от 2022 г. и е най-ниското ниво за последните три години. *фигура 78*

В началото на годината индексът на цените на растителните масла и мазнини на ФАО стартира от ниво 140 пункта и до месец юни кривата плавно се движи надолу. През юни индексът е 116 пункта, а през юли бележи слаб ръст от 14 пункта. През следващите месеци на годината кривата се задържа около това ниво, а през декември бележи лек спад и стъпва на ниво от 122 пункта. *фигура 77*

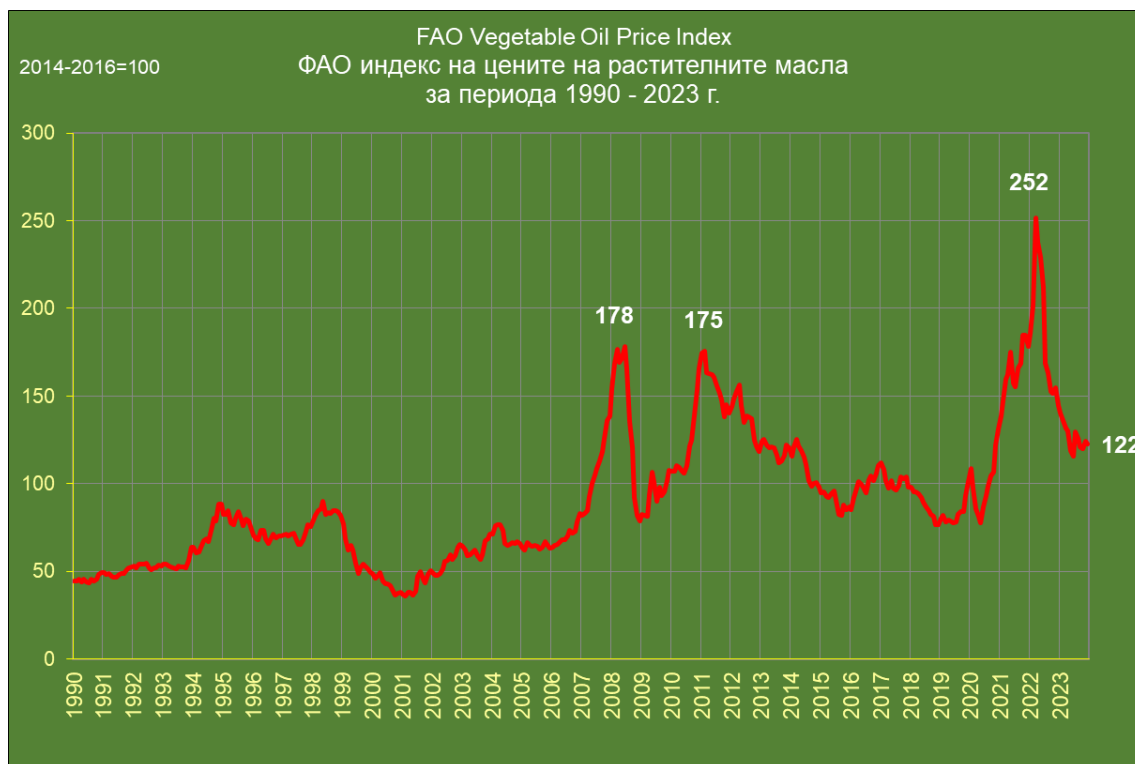
Индексът на цените на растителното масло на ФАО през декември е средно 122,4 пункта, което е спад от 1,7 пункта (1,4%) спрямо предходния месец. Намалването на стойността на този индекс, регистрирано въпреки сезонния спад на производството в ключови страни производителки, отразява спада на световните цени на палмовото, соевото, рапичното и слънчогледовото масло на фона на намаляване на обемите на закупуване от водещи вносители. Международните цени на соевото масло падат с повече от 3 процента спрямо нивата от ноември, водени от по-слабото търсене от страна на производителите на биодизел, както и от подобрените климатични условия в някои райони на основните производствени региони на Бразилия. Поради слабото световно търсене на внос, световните цени на рапичното и слънчогледовото олио се понижават.

Предишните пикови стойности (178 пункта) бяха регистрирани през 2008 г. *фигура 78*

фигура 77 ФАО индекс на растителните масла през 2023 г.

⁴² В състава на този индекс влизат палмовото, соевото, рапичното и слънчогледовото масло

фигура 78 ФАО индекс на растителните масла за периода 1990 г. – 2023 г.

5.3. Брашно

Кратката ретроспекция на движението на цената на брашното показва, че през последните двадесет години са регистрирани няколко пикови стойности. Рязък скок се наблюдава в началото 2004 г., като е отчетен скок на цената от 70%. Аналогично пиково поскъпване на брашното има през 2008 г., 2011 г и началото на 2013 г. В същите периоди се наблюдаваше силен ръст на цената на пшеницата на световните борси.

Стабилни стойности на цената на брашното се наблюдават в периода 2014 - 2018 г., като колебанията са в рамките на 0.80 – 0.90 лв./кг.

През м. юли 2019 г. се наблюдаваше краткотраен, но сравнително рязък скок на цената, когато беше регистрирана стойност от 1.02 лв./кг. Поскъпването на брашното в сравнение с началото на годината е 7%.

В началото на 2020 г. цената на брашното стартира от ниво 0,90 лв./кг. През първия месец на годината стойностите плавно се покачват и се стабилизират на ниво от около 1,00 лв. До края на годината кривата запазва стабилен характер и се движи в диапазон от 1.00 -1.05 лв./кг. В началото на м. септември е регистрирана цена от 1,07 лв./кг, която е най-високата отчетена стойност за последните 20 години.

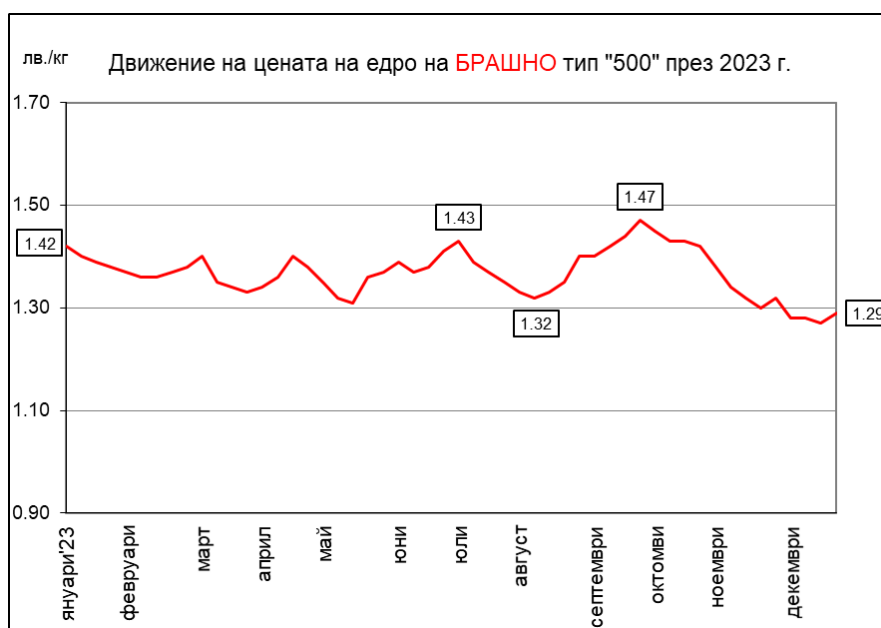
През 2021 г. кривата на цената на брашното като цяло има плавен възходящ тренд, като в края на годината в сравнение с началото е отчетено поскъпване от 17,5%.

В началото на 2022 г. цената на брашното е 1,20 лв./кг. С известни колебания в двете посоки кривата през следващите месеци има възходящ тренд. В началото на юни е регистрирана цена от 1.46 лв. И при тази стока е се наблюдава ценови пик за всички години на ценови мониторинг от страна на Комисията. *фигура 80*

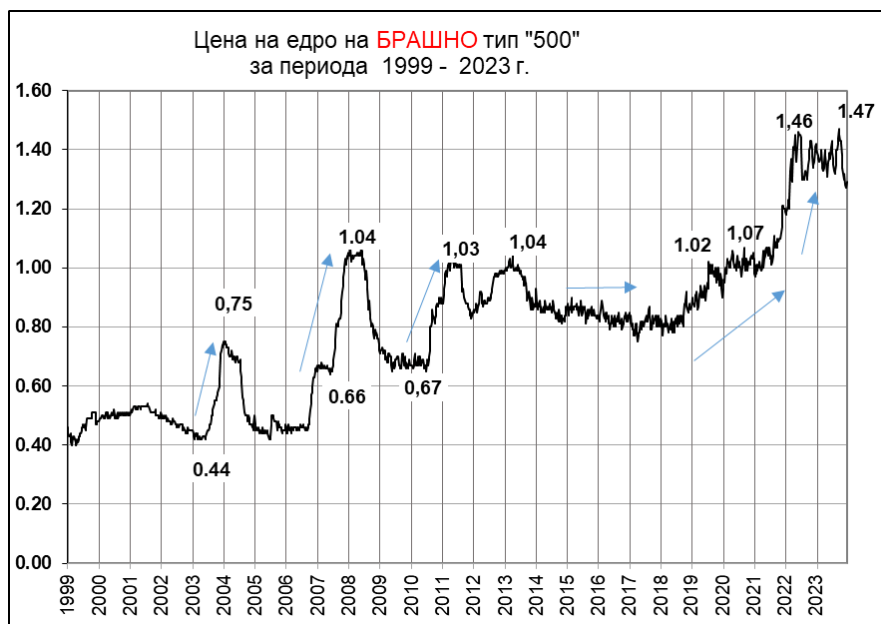
През 2023 г. цената на брашното до известна степен се стабилизира, но на високите нива от предходната година. В периода януари – август кривата се задържа около ниво 1.30 – 1.40 лв. През септември се наблюдава по-силен възходящ тренд и цената стъпва на ниво от 1.47 лв./кг. Тази стойност отново е пик при цената на брашното, като се доближава до високата стойност от 2022 г. Периодът октомври – декември се характеризира с намаление на цената на брашното и в края на годината тя е 1.29 лв./кг. *фигура 79*

В сравнение с предходната година Средногодишната цена на брашното през 2023 г. се доближава до нивото от предходната година, като е само с 2% по-висока. *фигура 58*

Анализът на средногодишните цени на брашното за периода 2016 – 2023 г. показва, че средногодишната цена на брашното през 2023 г. е най-висока за осемгодишния период, но се доближава до 2022 г. Цената остава, обаче много над нивата от периода 2016-2021 г. *фигура 57*

фигура 79 Цена на брашно през 2023 г.

фигура 80 Цена на брашно за периода 1999 – 2023 г.

5.3.1. Международни цени на зърнени храни

Наблюденията за последните години показват, че за периода 2014 – 2021 г. цената на пшеницата е била на най-ниското си ниво през м. август 2016 г., а най-високите стойности за периода са регистрирани през м. ноември 2021 г. *фигура 82*

През първия месец на 2022 г. цената на пшеницата на стоковата борса в Чикаго е 279 долар/тон. Следва период от месец и половина на стабилизиране на стойностите.

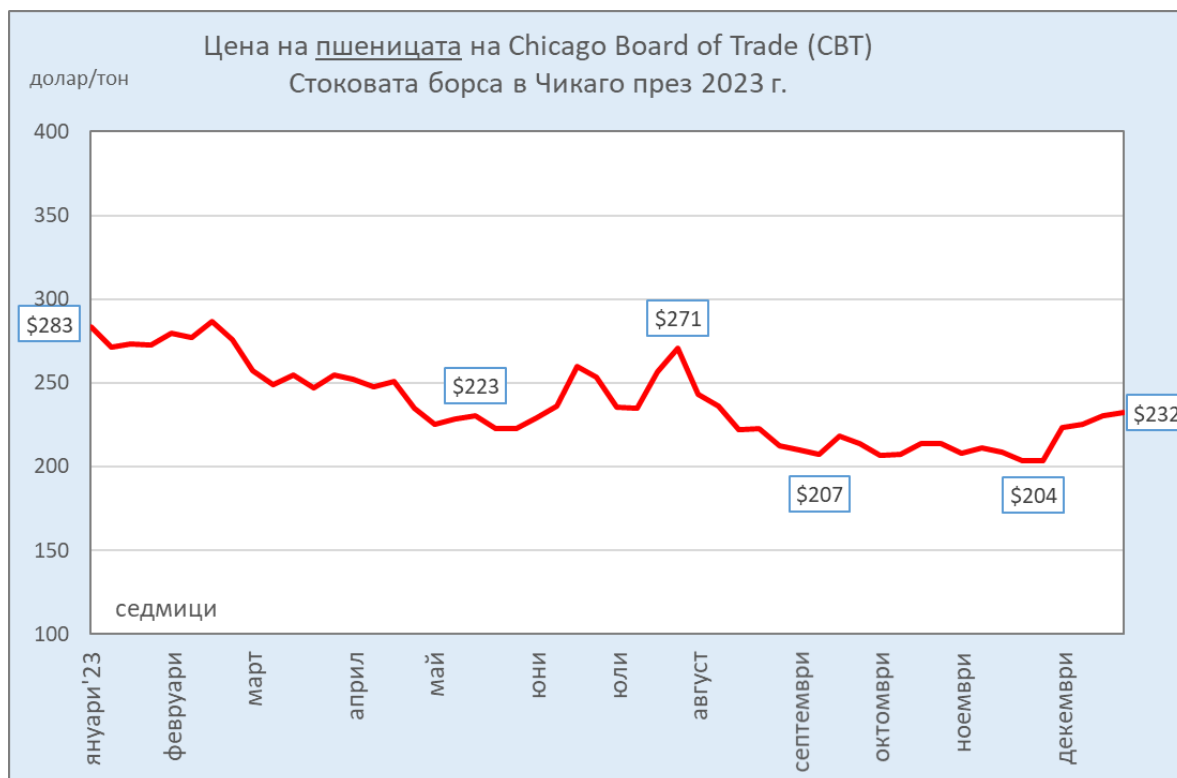
От средата на февруари и при тази стока се наблюдава рязък скок, който отново е резултат от войната в Украйна, която доведе до драматични движения на пазарите на енергия и зърно.

Достигайки до стойност от 453 долара/тон в началото на март, следва едномесечно понижение на цената и отново обръщане на тренда през април – май. Отново са отчетени високи стойности от 455 долара.

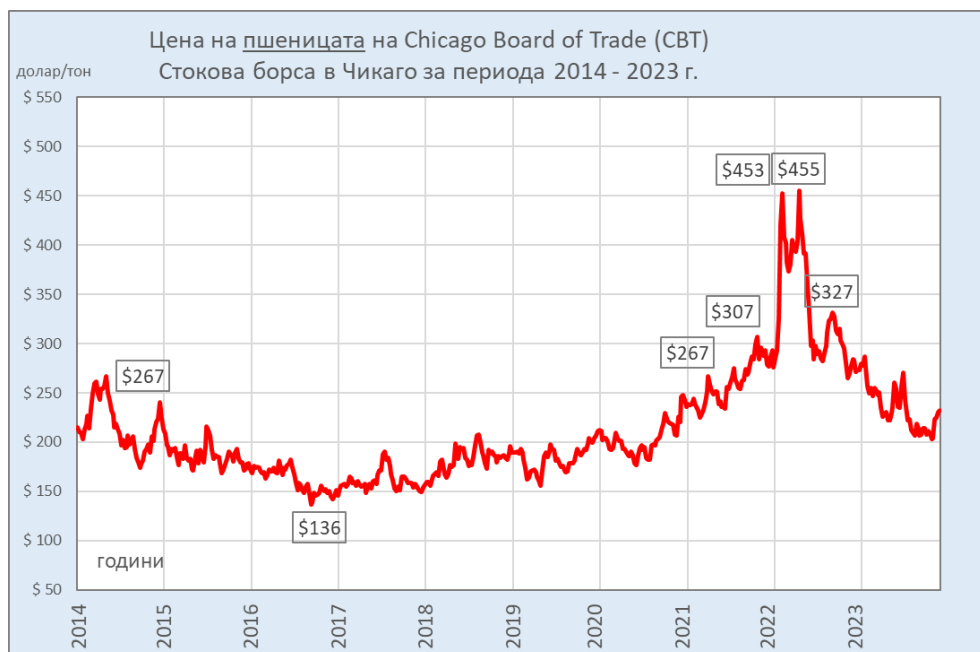
След тези високи стойности, кривата трайно обръща тренда и до средата на август цената бележи спад. През последните месеци международният пазар на зърно леко се успокоява, а цената на пшеницата на стоковата борса в Чикаго стъпва на ниво от 284 долара. Покачването на средногодишните цени на пшеницата на годишна база е 29%.

През 2023 г. като цяло кривата на цената на пшеницата на стоковата борса в Чикаго има стабилен характер. Известни колебания нагоре са регистрирани през юни и юли, когато стойността е 271 долара. Понижението на цената в края на годината спрямо началото е 18%.

Средногодишната цена на пшеницата през 2023 г. е с 95 долара (близо 30%) по-ниска. *фигура 81*

фигура 81 Цена на пшеницата на борсата в Чикаго през 2023 г.

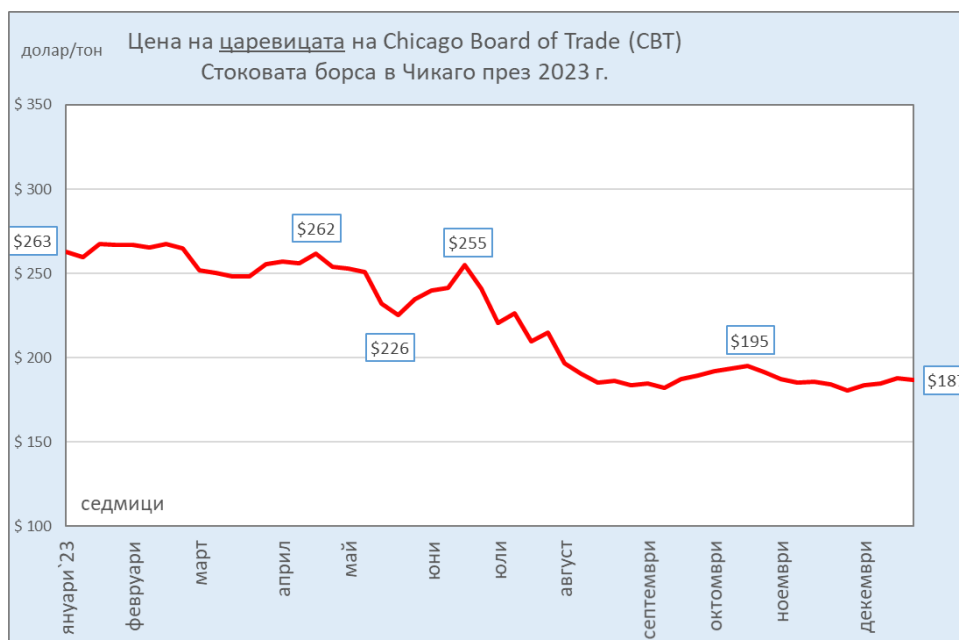
фигура 82 Цена на пшеницата на борсата в Чикаго за периода 2014 – 2023 г.

Цената на царевичата на стоковата борса в Чикаго⁴³ стартира в началото на годината от 263 долар/тон. Стабилизирането на пазара, наблюдаван през втората половина на 2022 г. се запазва и през цялата 2023 г., като в периода юни – септември има ясно изразен низходящ тренд. В края на годината цената на царевичата е 187 долара. Отчетен е спад спрямо началото на годината от 29%

Средногодишната цена на царевичата през 2023 г. е с 18% (50 долара) по-висока спрямо средногодишната ѝ цена през 2022 г.

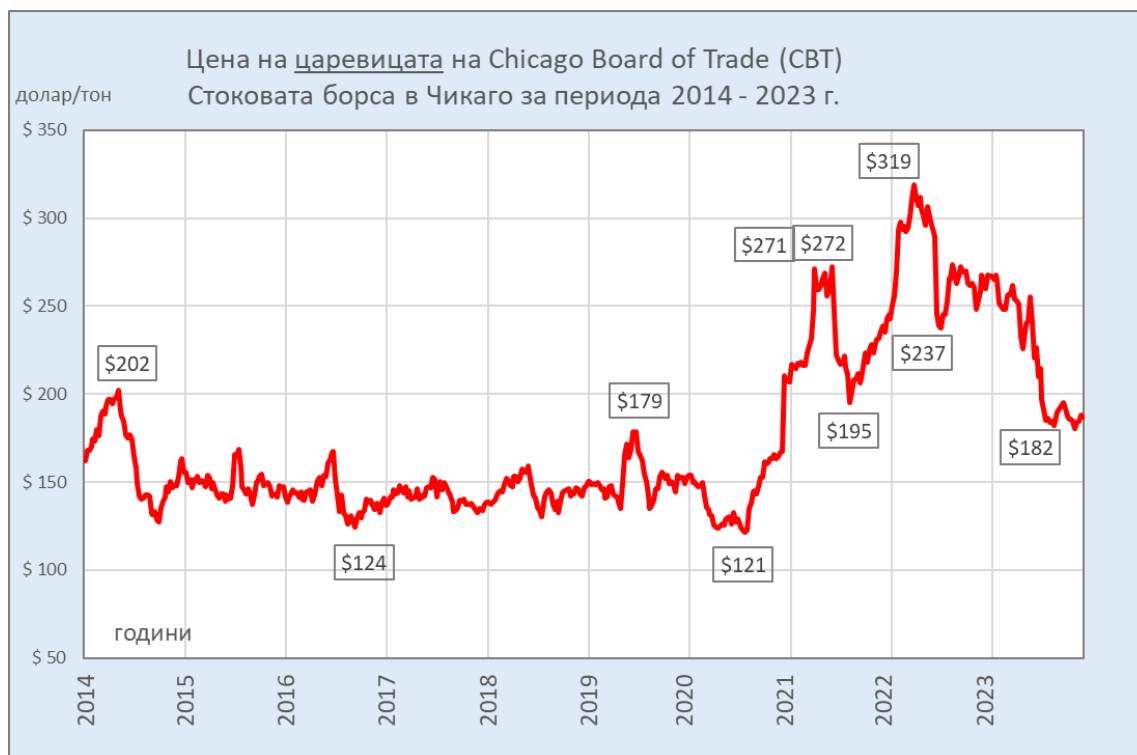
Аналогично на цената на пшеницата и при царевичата се наблюдава пик през 2014 г., който обаче е много под стойностите от тази година.

Най-ниските регистрирани нива са през 2020 г.

фигура 83 Цена на царевичата на борсата в Чикаго през 2023 г.

⁴³ <https://www.cmegroup.com/>

фигура 84 Цена на царевицата на борсата в Чикаго за периода 2014 - 2023 г.

5.3.2. ФАО индекс на зърнените храни

През 2022 г. индексът на цените на зърнените храни на ФАО достигна нов рекорд от 154,7 пункта, като е с 23,5 пункта (17,9%) над нивото от 2021 г. и с 12,5 пункта (8,8%) по-висок от най-високата средна годишна стойност през 2011 г.

След достигнатите през май 2022 г. максимални стойности, следва период на траен низходящ тренд. В началото на 2023 г. индексът стартира от ниво 147 и през цялата година стойностите се движат надолу. Слаб ръст на индекса се наблюдава през септември и през декември. *фигура 85*

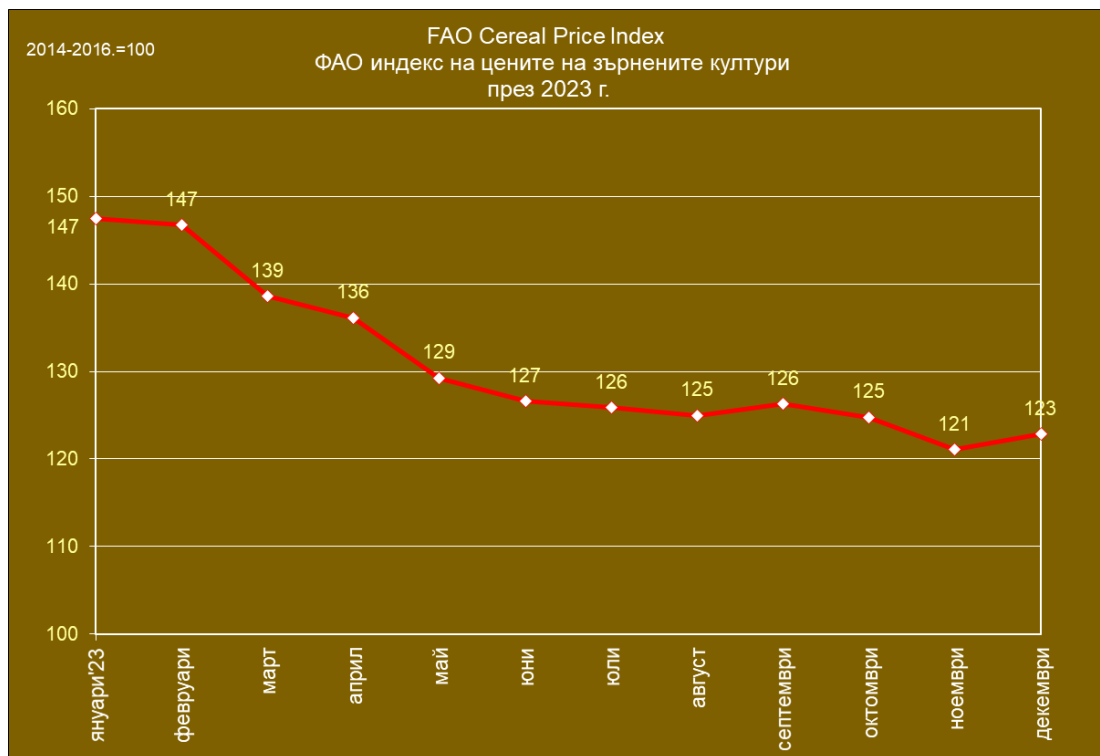
През декември индексът на цените на зърнените храни на ФАО достига 122,8 пункта, което е с 1,8 пункта (1,5%) над стойността му през ноември, но все още с 24,4 пункта (16,6%) под нивото, регистрирано през декември 2022 г.

Под влияние на свързаните с метеорологичните условия смущения в логистичните системи на редица големи страни износителки и напрежението в Черноморския регион на фона на силното търсене, през декември се наблюдава увеличение на експортните цени на пшеницата, които падат четири поредни месеца. През декември също се наблюдава увеличение на цените на царевицата в световен мащаб поради опасения относно засаждането на втората култура в Бразилия и забавяне на доставките от Украйна поради проблеми с логистиката. При цените на ечемика в световен мащаб също се наблюдава повишение, докато цените на соргото леко падат.

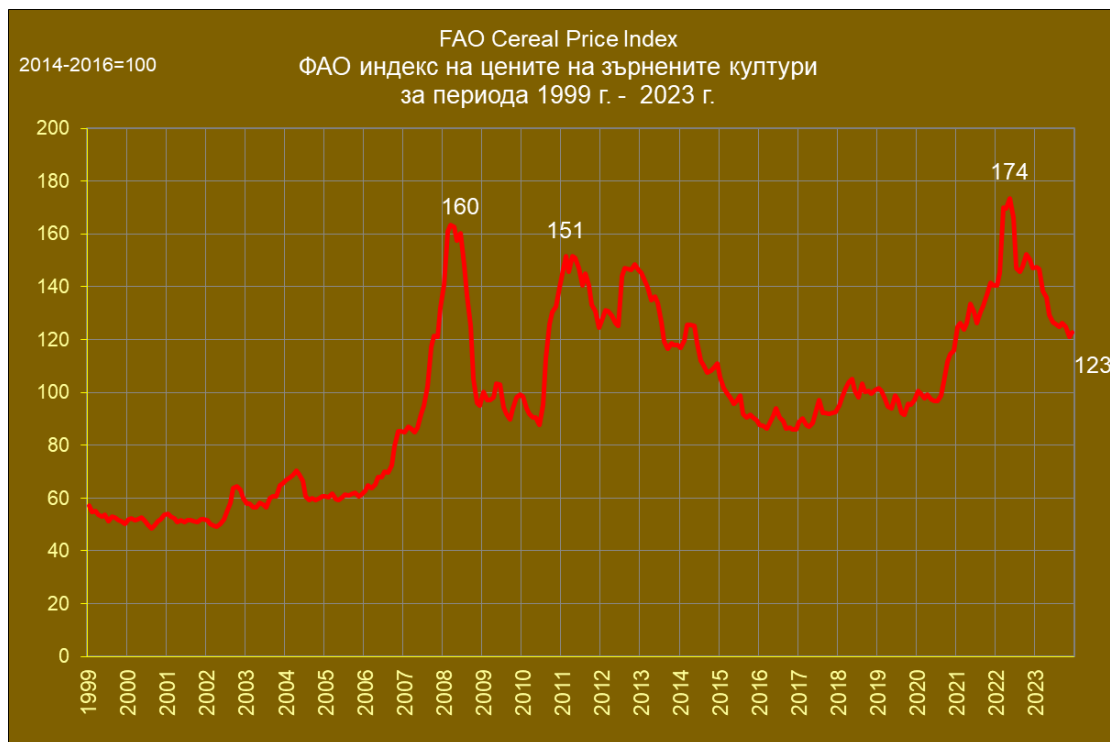
През декември индексът на цените на ориза на ФАО се повишава с 1,6 процента спрямо нивото си от ноември. Тази възходяща тенденция се дължи на повишаване на котировките на индийските сортове ориз под влияние на увеличените покупки от някои азиатски страни и отслабването на конкуренцията между износителите поради ограниченията за износ, наложени от Индия и намаленото предлагане във Виетнам.

В края на 2023 г. като цяло индексът на цените на зърнените култури на ФАО възлиза на 130,9 пункта и с 23,8 пункта (15,4 %) под рекордно високата средна годишна стойност за 2022 г. *фигура 86*

Низходящата тенденция е поради продължаващото предлагане на международните пазари на достатъчно ниво.

фигура 85 Индекс на цените на зърнените култури на ФАО през 2023 г.

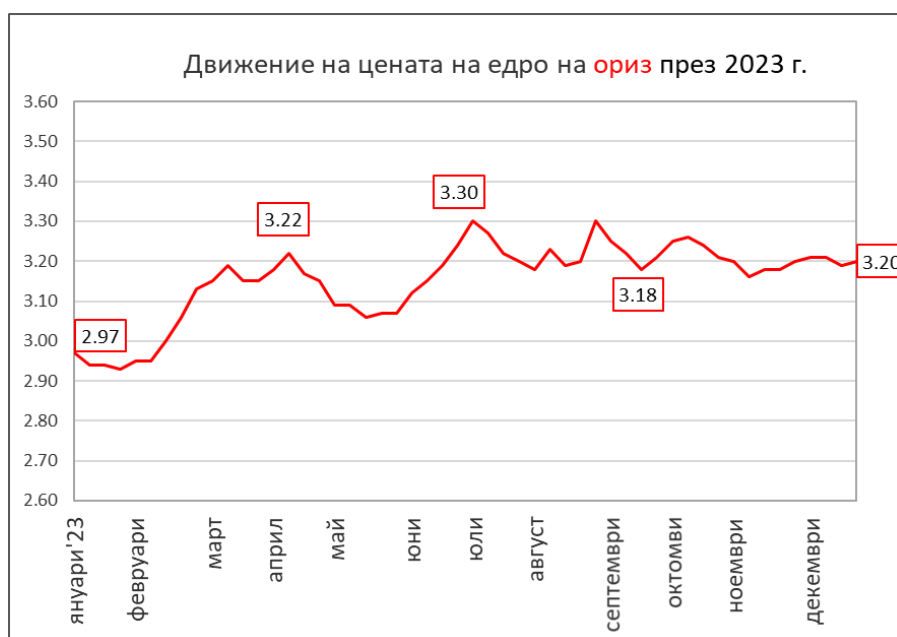
фигура 86 Индекс на цените на зърнените култури на ФАО за периода 1999 – 2023 г

5.4. Ориз, варива

Анализът на движението на цената на ориза през годините показва, че до 2007 – 2008 г. кривата е относително стабилна, без резки отклонения и пикови стойности, а цената се движи в интервала 0.80 - 1.00 лв./кг. През периода 2005 – 2007 г. се наблюдава трайна тенденция на покачване на цената със средногодишно повишаване на стойностите в диапазона 10-20%. От средата на април 2008 г. цената започва да расте скокообразно, като за периода април-юли поскъпването е около 80% и е регистриран пик на стойностите за целия анализиран период. През 2013 г. се наблюдаваше тенденция на плавно покачване на цената на ориза. Същата тенденция се наблюдава и през 2014 г. През есента на 2015 г. трендът се обръща и цената плавно започва да пада. В периода 2016-2019 г. кривата на цената на ориза има стабилен характер и се движи около 2.00 лв./кг. През 2020 г. цената на ориза има устойчив възходящ тренд и достига до ниво от 2.41 лв./кг, а през 2021 г. кривата е стабилна и се движи около ниво от 2.20 – 2.40 лв. *фигура 88* В началото на 2022 г. цената на ориза стартира от ниво от 2.18 лв./кг. През първите шест месеца движението на кривата има устойчив възходящ тренд и в края на юни цената е 2.80 лв./кг. След известно стабилизиране на стойностите в периода юли – септември, през есента кривата отново тръгва нагоре и през последната седмица на ноември стъпва на ниво от 2.93 лв./кг. *фигура 87* Оризът е поредната стока, чиято цена достига исторически ценови връх през 2022 г.

От началото на 2023 г. се наблюдава траен и силен ръст на цената на ориза, като за периода януари – април стойностите се повишават със 7.8%. Известно успокояване на пазар на ориза през май-юни, цената отново тръгва нагоре и стъпва на ниво от 3.30 лв./кг. Тази стойност е пикова за мониторинговия период на Комисията. През следващите месеци кривата се стабилизира, но на високото ниво от месец юни. В този период на международния пазар също е регистриран ръст на цената на ориза.

Средногодишната цена на ориза през 2023 г. е със 17% по-висока в сравнение със средната цена през 2022 г. и е най-висока за периода 2016-2023 г. *фигура 58, фигура 57*

фигура 87 Цена на ориз през 2023 г.

фигура 88 Цена на ориз за периода 1999 – 2023 г.

5.4.1. Международна цена на ориз

До известна степен тенденциите на световния пазар на ориз през годината даде отражение на движението на цената му и на нашия пазар.

Според ФАО Индексът на цената на ориза⁴⁴ световните цени на ориза през 2023 г. са с 21 процента по-високи от миналия сезон, водени главно от опасения относно метеорологичните явления Ел Ниньо, които биха могли да доведат до по-ниски добиви на ориз, и последствията от ограниченията за износ, наложени от Индия.

По данни на МВФ в началото на годината кривата стартира от ниво 517 долар/тон и до месец март има лек низходящ характер. През следващите месеци се наблюдава покачване на стойностите и през август цената достига до 635 долара/тон. През следващите два месеца има лек низходящ тренд, но като цяло кривата остава стабилна до края на годината. През ноември международната цена на ориза е 598 долара. *фигура 89* Пиковите стойности на международната цена на ориз са регистрирани през 2008 г. – 907 \$/тон. *фигура 90*

фигура 89 Международна цена на ориз по данни от МВФ през 2023 г.

⁴⁴ FAO rice price indices (Composition of Indices - Indica; Aromatic; Japonica)

фигура 90 Международна цена на ориз по данни от МВФ за периода 1999 – 2023 г.

5.4.2. Варива

В две последователни години 2012 и 2013 г. кривата на цената на фасула имаше устойчив възходящ тренд. В резултат на тази дълготрайна и устойчива възходяща тенденция, през м. април 2014 г. е отчетена най-високата стойност към онзи момент – 4.60 лв./кг. След достигането на тази пикова стойност, се заражда нова тенденция на спад на цената на фасула. Тази тенденция се запазва през цялата 2014 и 2015 г. В периода 2012 – 2014 г. посоките при движението на цените на фасула и лещата са разнопосочни. За разлика от цената на фасула, която непрекъснато растеше, цената на лещата беше стабилна и имаше леки колебания надолу. През 2015 г. тенденциите се запазват, но в обратна посока. При цената на фасула се запази низходящият тренд и през 2016 г., докато при цената на лещата се наблюдава покачване на стойностите. През 2017 г. и 2018 г. тенденциите са низходящи. През 2019 и 2020 г. кривите на двете стоки отново имат противоположни тенденции, като се наблюдава поскъпване на фасула и поевтиняване на лещата. През 2021 г. цената на фасула до голяма степен е стабилна и се движи в ценови диапазон 3.50 – 4.00 лв./кг, а цената на лещата се покачва през летните и есенните месеци. *фигура 92*

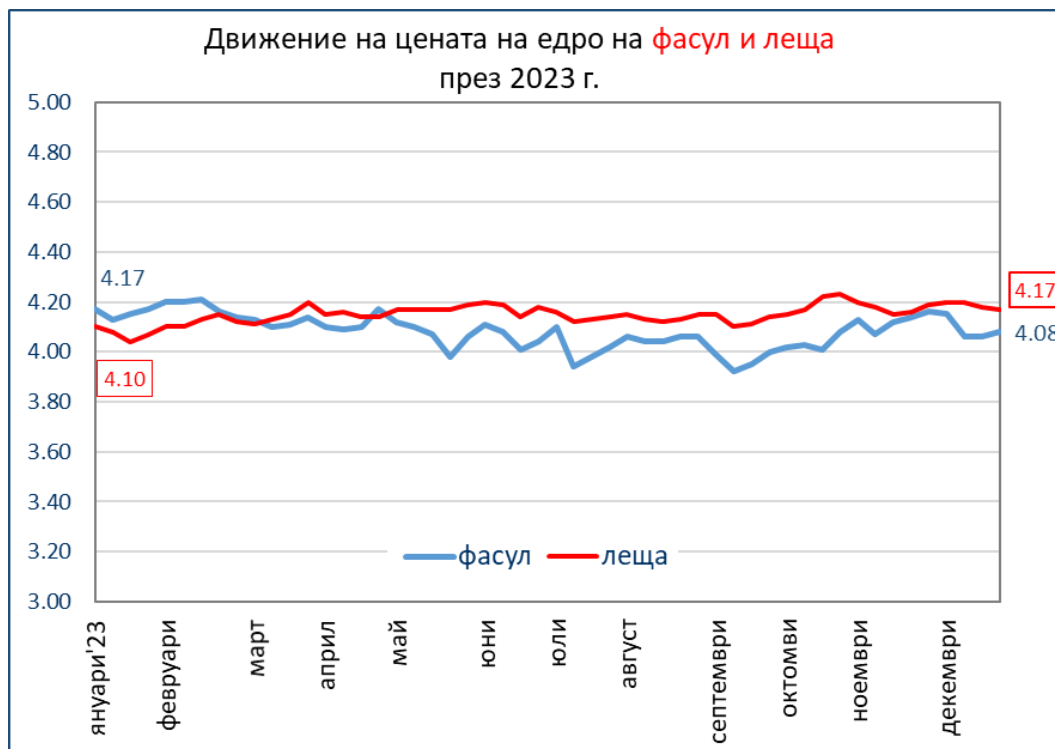
През 2022 г. цената на лещата има устойчив възходящ тренд през цялата година, като поскъпването на годишна база е 39%. С известни колебания в двете посоки кривата на цената на фасула през първата половина на годината остава сравнително стабилна. Известен ръст е регистриран в средата на април, след което кривата отново се движи надолу.

През 2023 г. кривите на цените на фасула и на лещата се движат успоредно, с близки стойности около 4.00-4.20 лв./кг.

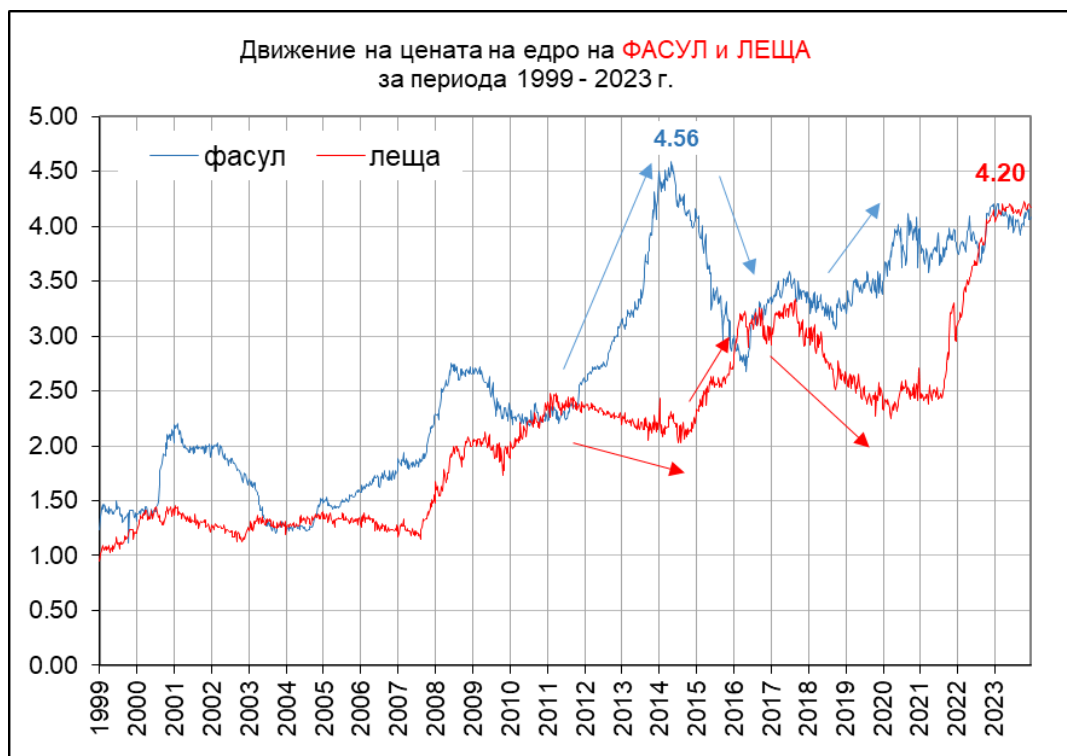
В резултат на трайното покачване на цената на лещата през годините, цената ѝ през октомври 2023 г. е най-високата за периода на наблюдение. *фигура 91, фигура 92*

Спрямо 2022 г., през 2023 г. цената на фасула е с 5% по-висока, а цената на лещата бележи ръст на годишна база от 17%. *фигура 58*

Анализът на цената на фасула за последния осемгодишен период показва, че най-високата регистрирана цена е през 2023 г., а за периода 1999 – 2023 г. най-високата отчетена цена е през 2014 г. - 4,56 в./кг. *фигура 57*

фигура 91 Цена на фасул и леща през 2023 г.

фигура 92 Цена на фасул и леща за периода 1999 - 2023 г.

5.5. Захарни изделия

Основният фактор, който влияе върху цената на захарните изделия са цените на основните суровини – захар, брашно, яйца, мазнини и др.

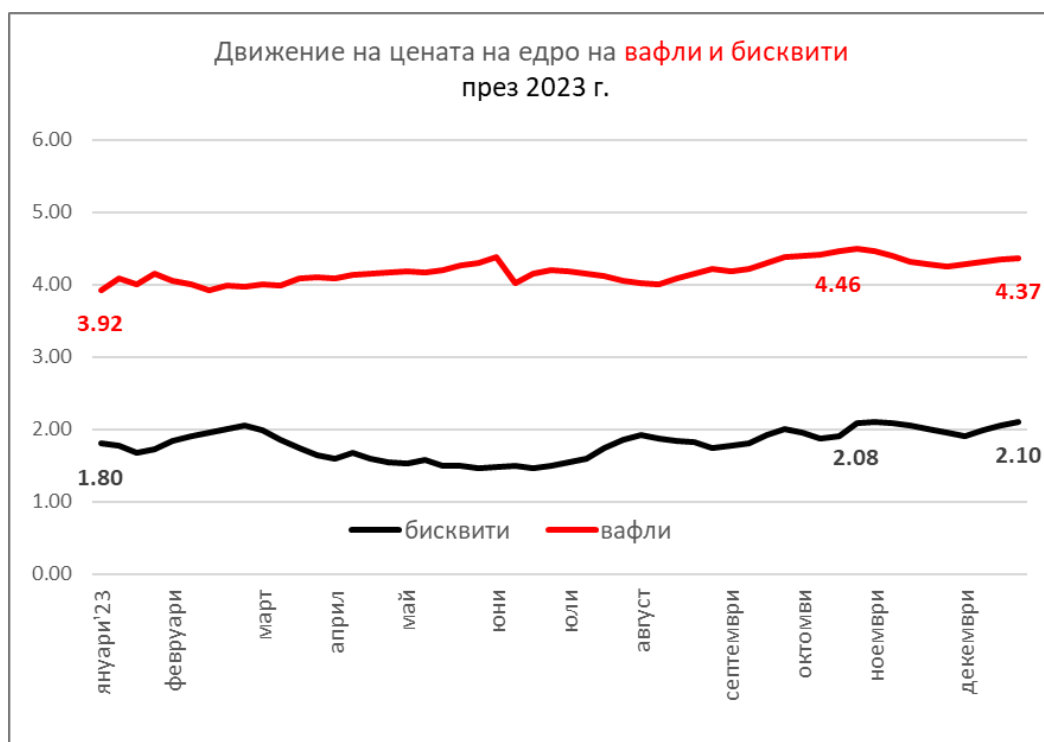
Много силен фактор също така са цените на енергийните източници, производствените разходи, както и разходите за опаковки.

През 2023 г. наблюдавахме повишение на цените на яйцата, както и цената на енергията и производствените разходи, в резултат на което при цените на захарните изделия също се наблюдаваше известен ръст на стойностите.

5.5.1. Бисквити и вафли

В началото на годината цената на бисквитите стартира от ниво 1.80 лв. и с лек, но устойчив възходящ тренд кривата стъпва в края на годината на ниво от 2,10 лв./бр. Аналогично е движението на цената вафлите, която стартира в началото на годината от ниво 3,92 лв./бр. и през декември се покачва до 4,37 лв./бр. *фигура 93*

В сравнение с предходната година средногодишните цени на вафлите и бисквитите са с 11 и 8% по-високи. *фигура 58*

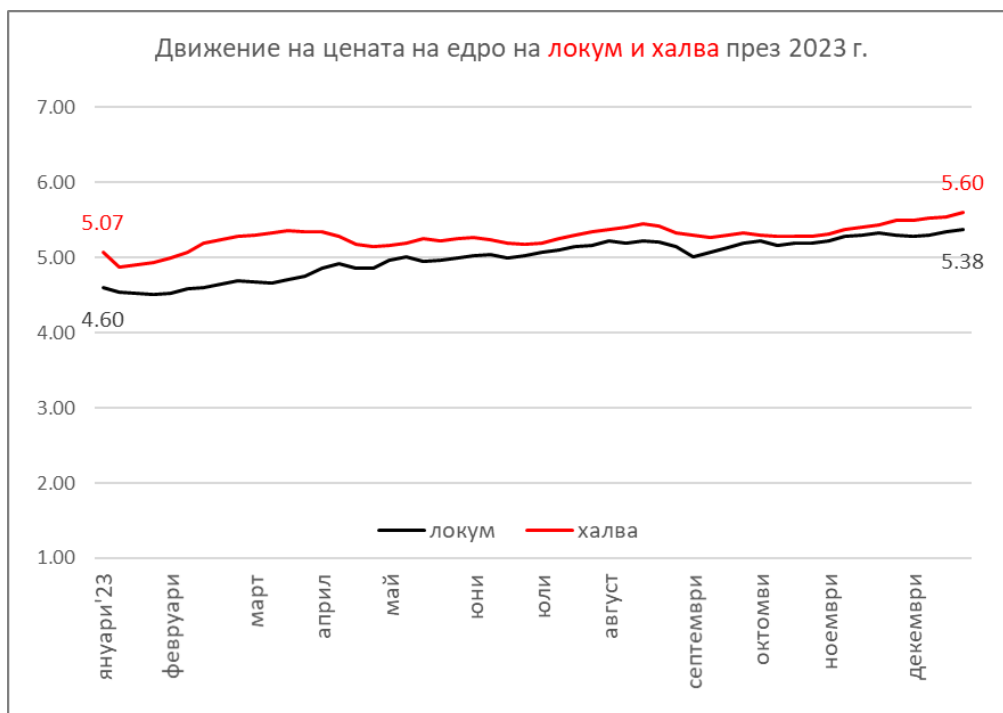

фигура 93 Цена на бисквити и вафли през 2023 г.

5.5.2. Локум и халва

Цената на халвата в началото на годината е 5,07 лв./кг. С лек, но устойчив възходящ тренд стойностите достигат в края на годината до 5,60 лв./кг.

Аналогично е движението на цената на локума, при който също се наблюдава устойчив ръст. В началото на януари цената на локума е 4,60 лв./бр., а през последната седмица на декември тя е 5,38 лв./бр. *фигура 94*

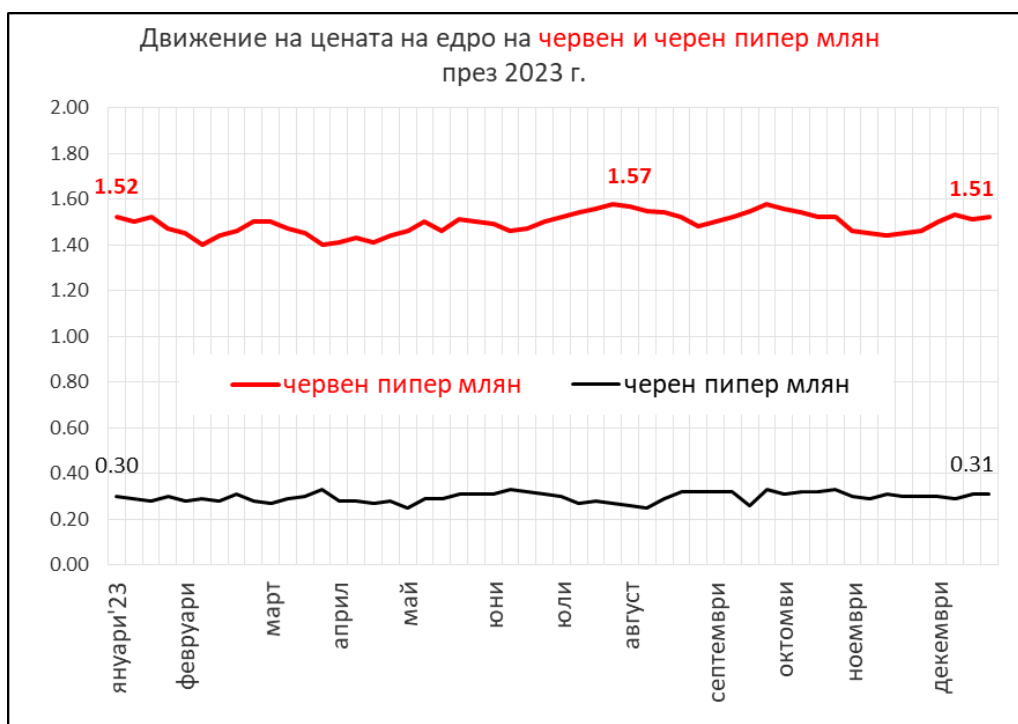
фигура 94 Цена на локум и халва през 2023 г.

5.6. Подправки

5.6.1. Червен и черен пипер

Цената на едро на черния млян пипер през 2023 г. е стабилна и се движи в диапазона около 0,30 лв./бр.

При цената на червения пипер също се наблюдава задържане на цените. В началото на годината цената му е 1,52 лв./бр., а в края на декември кривата се стабилизира на нивото от месец януари – 1,51 лв./бр. *фигура 95*

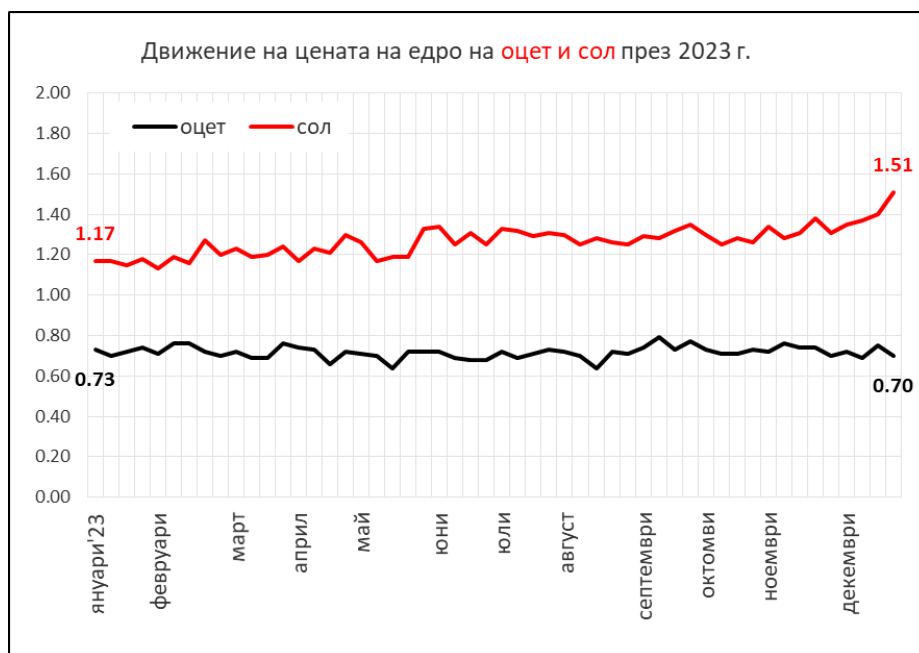
фигура 95 Цена на червен и черен пипер млян през 2023 г.

5.6.2. Сол и оцет

През 2023 г. цените на едро на солта и оцета се са стабилни, като лек възходящ тренд се наблюдава при цената на солта.

Цената на оцета в началото на година е 0,73 лв./л и през декември кривата стъпва на ниво 0,70 лв.

Кривата на цената на солта стартира в началото на януари от 1,17 лв./кг и до края на годината достига до 1,51 лв./кг. Поскъпването на солта за годината е 22%. *фигура 96*

фигура 96 Цена на оцет и сол през 2023 г.

IV. ПЛОДОВЕ И ЗЕЛЕНЧУЦИ

1. Индекс на тържищните цени на плодовете и зеленчуците

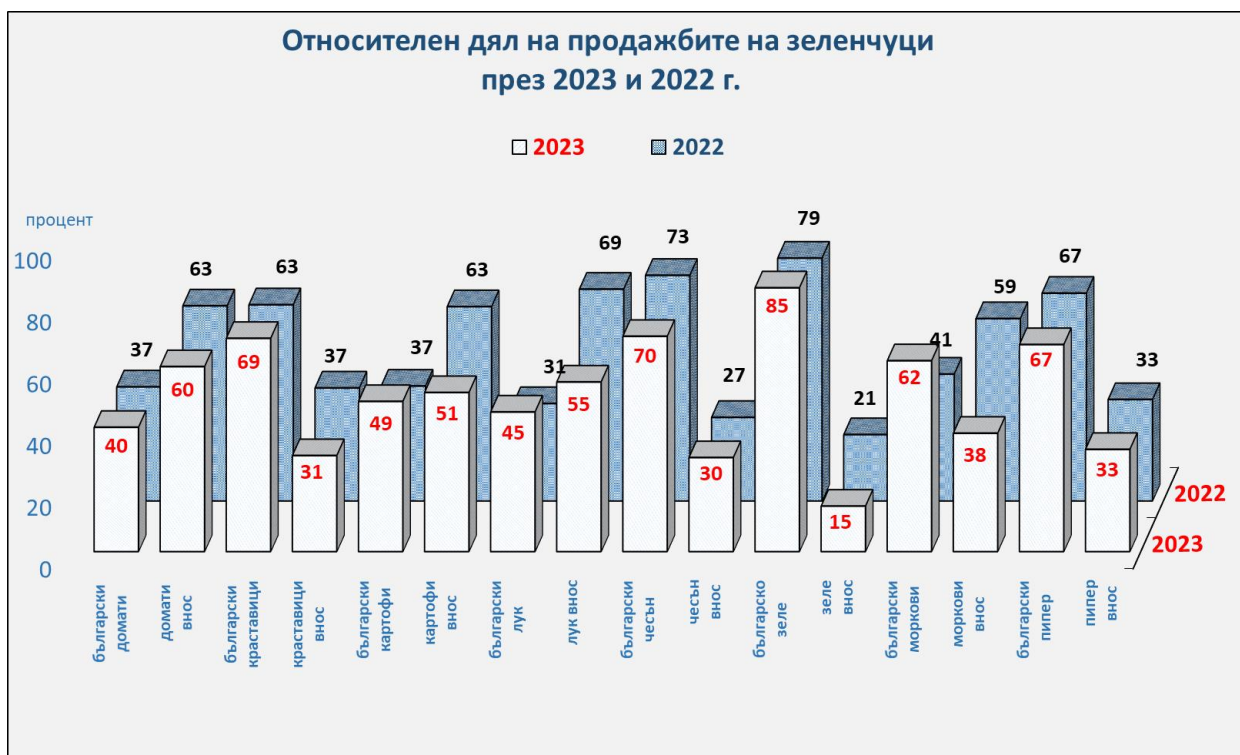
Анализът на движението на цените на едро на плодовете и зеленчуците през 2023 г. показва следните тенденции:

- Цените през годината запазват характерните сезонни тенденции на намаляване на стойностите през лятото и високи стойности през зимните месеци;
- Сравнителният анализ на цените през последните години илюстрира силното влияние на климатичния фактор, което води до чести колебания в двете посоки в зависимост от конкретните метеорологични условия. По тази причина цените на тези стоки са силно чувствителни и варират в сравнително големи диапазони за кратки времеви периоди;

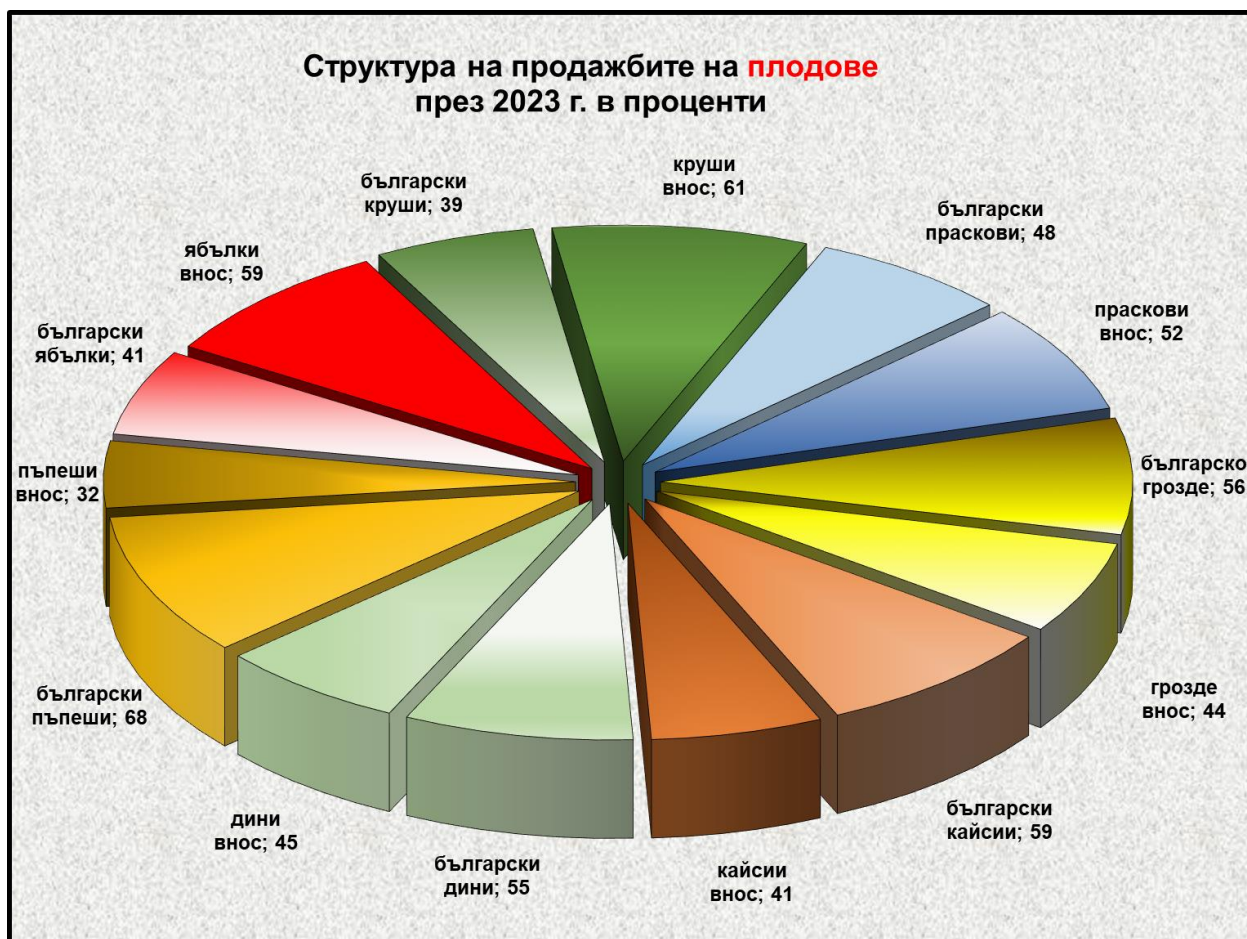
- Нетипичните природни условия, топлата зима, силните дъждове и големите температурни амплитуди до някаква степен компрометираха реколтата на зеленчуците;
- Лошите климатични условия дадоха отражение и върху реколтата от плодове в някои региони на страната, а в други проблем се оказа реализацията на продукцията;
- Цените на българските плодове и зеленчуци през по-голяма част от годината остават по-високи, спрямо цените на стоките от внос;
- През 2023 г. се запазва тенденцията, наблюдавана през последните години на по-слабо предлагане на български плодове и зеленчуци и засилването на количествата от внос. Вносът расте, заради силната конкуренция при зеленчуците от трети страни. Тази тенденция се наблюдава почти целогодишно, но през последните години се наблюдава известно повишаване на относителния дял на българските плодове и зеленчуци. През зимните и пролетни месеци този дял е изключително нисък и е най-силно изразен при продажбите на домати. Основните тенденции в бъдеще ще са в посока увеличаване на производствения сезон, което ще е предизвикателство към северните страни, които, за да имат по-висока възвръщаемост, ще трябва да вложат повече средства;
- Високите цени на тока и газа формираха в себестойността на продукцията много разходи, което доведе до затваряне на немалка част от оранжерииите;
- Наблюденията на пазара показва, че през последните години в края на юли и в началото на август се предлагат по-малко зеленчуци, тъй като се минава от оранжерийно към полиетиленово и полско производство в резултат, на което се получава известно изместване в цената;
- Средногодишният относителен дял на количествата български домати е 40%, като през есента и зимата е около 37%, а през лятото достига до 67%. Аналогични са наблюденията върху пазара на останалите зеленчуци и плодове. *фигура 97, фигура 99, фигура 109, фигура 110, фигура 132, фигура 133*
- Сравнителният анализ на продажбите през 2023 година в сравнение предходната година показва, че не малка част от количествата български зеленчуци (моркови, зеле, картофи) през тази година са малко по-големи от предходната година. *фигура 98*
- Сравнителният анализ на продажбите през 2023 година в сравнение предходната година показва, че количествата български плодове през тази година са по-малки от предходната година. *фигура 100*
- Анализът на стойността за единица продукт на 14 плодове и зеленчуци, включени в потребителската кошница показва, че през 2023 г. сумата е 32 лв., като нарастването на тази стойност спрямо предходната година е 4 пункта (14%). Тази стойност е най-високата спрямо годините от периода 2016 – 2023 г. Увеличението на стойността на плодовете и зеленчуците в потребителската кошница за последните осем години е 13 пункта или 68%. *Таблица 5, фигура 55*
- Анализът на стойността за единица продукт на 14 плодове и зеленчуци по месеци през 2023 г., включени в потребителската кошница показва, че най-ниската стойности е отчетени през месец юли, а най-високата е през февруари и април. *Таблица 4, фигура 54*

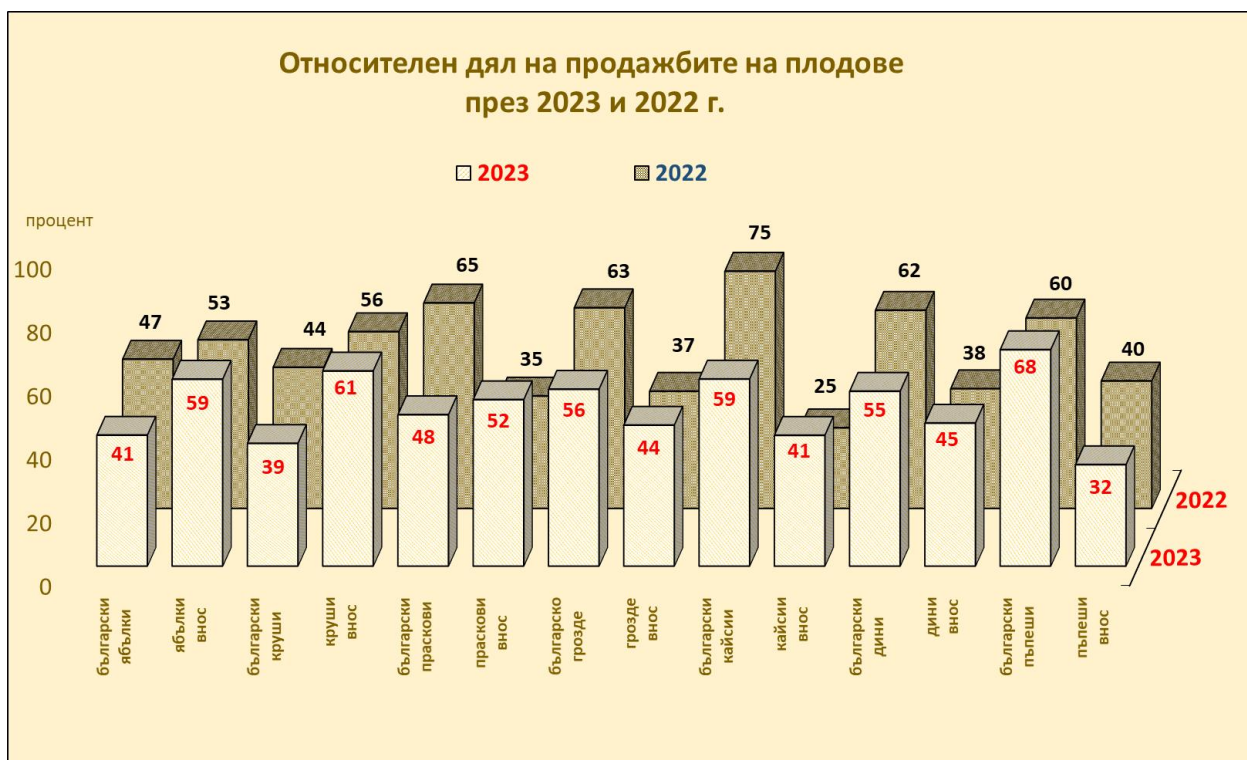
фигура 97 Структура на продажбите на зеленчуци през 2023 г.

фигура 98 Относителен дял на продажбите на зеленчуци през 2022/2023 г.

фигура 99 Структура на продажбите на плодове през 2023 г.

фигура 100 Относителен дял на продажбите на плодове през 2022/2023 г.

Движението на кривата на ИТЦ⁴⁵ на плодовете и зеленчуците през 2023 г. следва характерните за тези продукти сезонни тенденции.

Средногодишните цени на повечето зеленчуци са по-високи спрямо предходната година и са на по-високи нива спрямо периода 2016-2023 г. Цените на много от тях са най-високи през тази година. При плодовете с малки изключения също се наблюдават по-високи средногодишни цени спрямо предходната година. *фигура 103, фигура 106*

Месечните цени на оранжерийните зеленчуци са по-високи през зимно-пролетните месеци, а месечните цени на цитрусовите плодове са по-високи през лятото и ранната есен. Изключение прави цената на портокалите, които през тази година са на най-високи нива, включително и през зимните месеци. *Таблица 13*

В началото на 2023 г. индексът на плодовете и зеленчуците стартира от ниво 1.918 пункта и през януари кривата върви плавно на горе и през март стъпва на ниво от 2,341 пункта. След краткотраен спад на стойностите през март, през април кривата отново приема силен възходящ тренд и достига до пикови стойности от 2.528 пункта.

Това ниво е най-високото, достигано от индекса от 2006 г. до сега. *фигура 102*

В следващите месеци се наблюдава трайна низходяща тенденция, която се задържа до средата на месец юли. Тогава е отчетна и най-ниската за годината стойност от 1.809 пункта

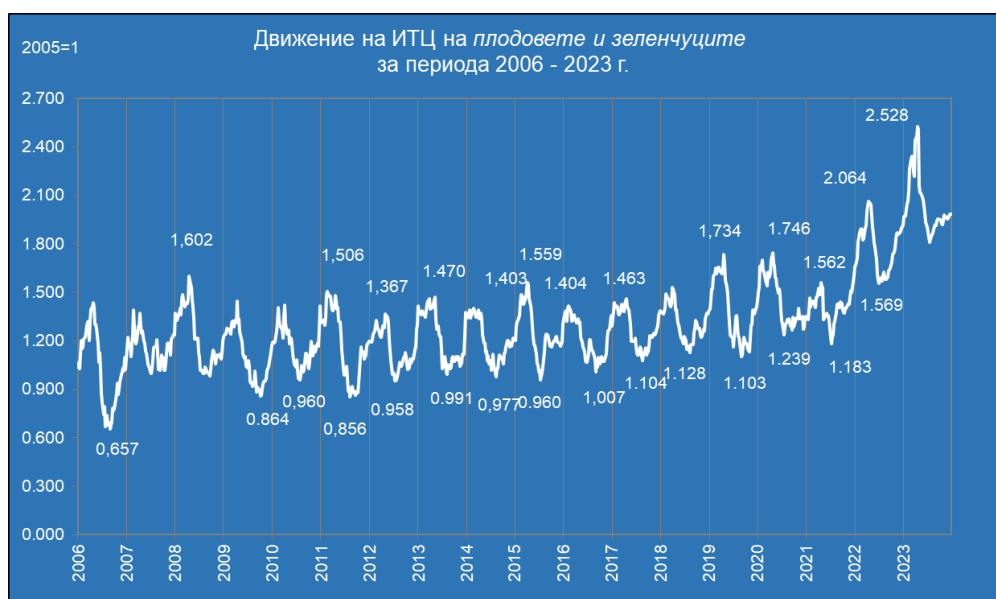
В периода средата на юли – началото на ноември се наблюдава много плавно движение на кривата на горе, а през ноември и декември индексът се стабилизира на ниво от около 2.000 пункта. *фигура 101*

Средногодишната стойност на индекса през 2023 г. е с 15% по-висока в сравнение с 2022 г.

фигура 101 ИТЦ на плодовете и зеленчуците през 2023 г.

⁴⁵ В състава на този индекс са включени следните стоки: ябълки български и ябълки от внос, картофи български и от внос, лук зрял, чесън зрял, домати оранжерийни и домати от внос, краставици оранжерийни и от внос, пипер зелен, зеле, банани, портокали и лимони

фигура 102 ИТЦ на плодовете и зеленчуците за периода 2006 – 2023 г.

2. Сравнителен анализ на цените на плодовете и зеленчуците на годишна база

Таблица 12 Промяна на цените на плодове и зеленчуци през 2023 г. спрямо 2022 г. *⁴⁶

ГОДИНА	2023	2022		
СТОКА	цена	цена	промяна в %	промяна в лв.
ЯБЪЛКИ	1.62	1.34	▲ 21	0.28
ГРОЗДЕ	3.41	2.93	▲ 16	0.48
БАНАНИ	2.92	2.55	▲ 15	0.37
ЛИМОНИ	2.52	2.36	▲ 7	0.16
ПОРТОКАЛИ	2.21	1.83	▲ 21	0.38
МАНДАРИНИ	2.59	2.17	▲ 19	0.42
ЯГОДИ	5.22	5.09	▲ 3	0.13
ЧЕРЕШИ	4.73	3.41	▲ 39	1.32
КАЙСИИ	2.92	2.34	▲ 25	0.58
ПРАСКОВИ	2.76	2.04	▲ 35	0.72
ДИНИ	0.90	0.75	▲ 20	0.15
КАРТОФИ	1.28	1.01	▲ 27	0.27
ЛУК зрял	1.76	1.01	▲ 74	0.75
ЧЕСЪН зрял	5.14	4.05	▲ 27	1.09
ДОМАТИ оранжерийни	3.19	2.85	▲ 12	0.34
ДОМАТИ внос	2.90	2.67	▲ 9	0.23
КОРНИШОНИ	1.92	1.96	▼ -2	-0.04
КРАСТАВИЦИ оранжерийни	3.25	2.71	▲ 20	0.54
КРАСТАВИЦИ внос	2.77	2.83	▼ -2	-0.06
ПИПЕР зелен	2.81	2.17	▲ 29	0.64
ПИПЕР червен	2.11	2.39	▼ -12	-0.28
ЗЕЛЕ	1.01	0.99	▲ 2	0.02
МОРКОВИ	1.35	1.05	▲ 29	0.30

⁴⁶ * Символите в колоните с процентната промяна показват изменението на цените под и над средната за страната цена. Хистограмите в клетките в колоните с процентно изменение визуализира стойностите под и над средната цена.

На годишна база тенденциите в отклоненията на цените на стоките в тази група са преобладаващо възходящи, както при зеленчуците, така и при плодовете.

Поскъпването на зеленчуците спрямо миналата година е в широкия диапазон от 9% до 74%.

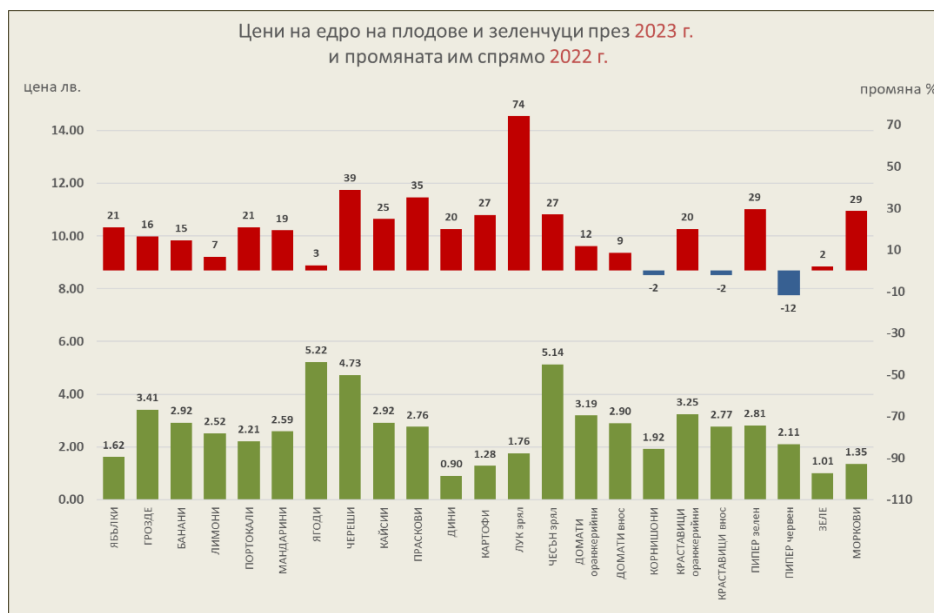
Най-голям ръст на годишна база е регистриран при зрелия лук (74%).

В диапазона 20-30% е поскъпването на картофите, чесъна, оранжерийните краставици, зеления пипер и морковите. Цените на домати се покачват на годишна база с 9-12%. Сравнително стабилни спрямо миналата година остават цените на зелето, корнишоните и краставиците от внос. Поевтиняване на годишна база от 12% е отчетено при зеления пипер.

При цените на плодовете поскъпването е най-голямо при черешите (39%) и прасковите (35%). С около 20% се покачват средногодишните цени спрямо миналата година на ябълките, портокалите, мандарините, кайсиите и дините. Гроздето и бананите поскъпват с 15-16%, а лимоните съответно със 7%. Ценовите нива на ягодите през тази година са сравнително близки до миналогодишните, като е отчетен минимален ръст от 3%. Таблица 12, фигура 103, фигура 104

фигура 103 Промяна на цените на плодове и зеленчуци през 2023 г. спрямо 2022 г.

фигура 104 Цени плодове и зеленчуци през 2023 г. и промяната им спрямо 2022 г.

3. Сравнителен анализ на цените на плодове и зеленчуци през 2016 - 2023 г.

Анализът на движението на цените на плодовете и зеленчуците през годината показват, че доматиите и краставиците са най-високи през зимните и ранните пролетни месеци, както и през късната есен.

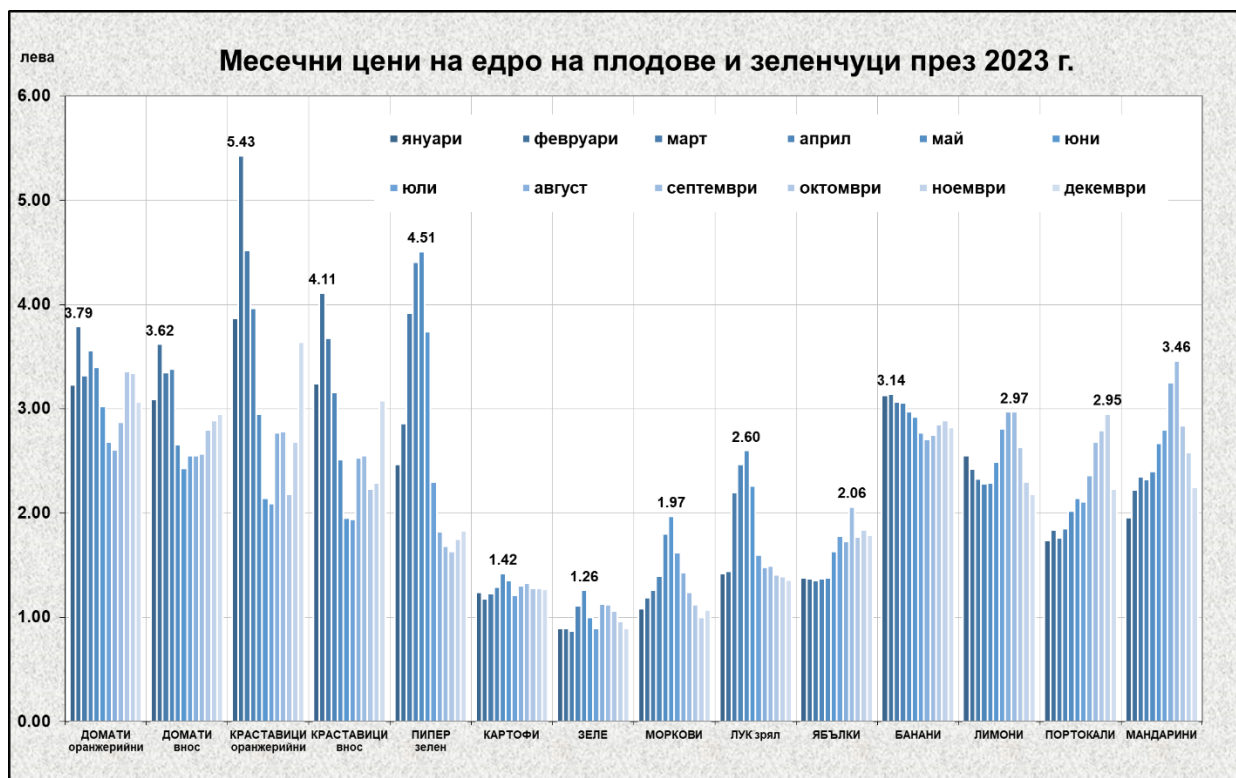
С изчерпването на количествата от старата реколта до излизането на новата продукция на картофите, зелето, морковите и лука, техните цени през пролетно - лентите месец се повишават.

При цените на плодовете, особено цитрусовите се наблюдава покачване на цените през лятото и ранната есен. *Таблица 13, фигура 105*

Цените на сезонните плодове бележат в началото на сезона високи цени, които с увеличаването на предлагането бързо започват да падат. С изчерпване на реколтата, в края на сезона на производства и предлагане, цените им отново започват да се качват.

Таблица 13 Цени на едро на плодове и зеленчуци през 2023 г.

месец 2023 г.	ДОМАТИ оранжерийни	ДОМАТИ внос	КРАСТАВИЦИ оранжерийни	КРАСТАВИЦИ внос	ПИПЕР зелен	КАРТОФИ	ЗЕЛЕ	МОРКОВИ	ЛУК зрял	ЯБЪЛКИ	БАНАНИ	ЛИМОНИ	ПОРТОКАЛИ	МАНДАРИНИ	стойност на единица продукт
януари	3.23	3.09	3.87	3.24	2.47	1.24	0.89	1.08	1.42	1.38	3.13	2.55	1.74	1.96	31
февруари	3.79	3.62	5.43	4.11	2.86	1.18	0.89	1.19	1.44	1.37	3.14	2.42	1.84	2.22	36
март	3.32	3.35	4.52	3.68	3.92	1.23	0.87	1.26	2.20	1.35	3.07	2.33	1.76	2.35	35
април	3.56	3.38	3.96	3.16	4.41	1.29	1.11	1.40	2.47	1.37	3.06	2.29	1.85	2.32	36
май	3.40	2.66	2.95	2.51	4.51	1.42	1.26	1.80	2.60	1.38	2.97	2.29	2.02	2.40	34
юни	3.02	2.43	2.14	1.95	3.74	1.35	1.00	1.97	2.26	1.63	2.92	2.49	2.14	2.67	32
юли	2.68	2.55	2.09	1.94	2.30	1.21	0.89	1.62	1.60	1.78	2.77	2.81	2.11	2.80	29
август	2.61	2.55	2.77	2.53	1.82	1.30	1.13	1.43	1.48	1.73	2.71	2.97	2.36	3.25	31
септември	2.87	2.57	2.78	2.55	1.68	1.33	1.12	1.24	1.49	2.06	2.75	2.97	2.68	3.46	32
октомври	3.36	2.80	2.18	2.23	1.63	1.28	1.06	1.12	1.41	1.77	2.85	2.63	2.79	2.84	30
ноември	3.34	2.89	2.68	2.29	1.75	1.28	0.96	1.00	1.39	1.84	2.89	2.30	2.95	2.58	30
декември	3.07	2.95	3.64	3.08	1.83	1.27	0.89	1.07	1.36	1.79	2.82	2.18	2.23	2.25	30
средна 2023	3.19	2.90	3.25	2.77	2.74	1.28	1.01	1.35	1.76	1.62	2.92	2.52	2.21	2.59	32

фигура 105 Цени на едро на плодове и зеленчуци през 2023 г.

Таблица 14 Цени на едро на плодове и зеленчуци за периода 2016/2023 г. *⁴⁷

година	ДОМАТИ оранжерийни	ДОМАТИ внос	КРАСТАВИЦИ оранжерийни	КРАСТАВИЦИ внос	ПИПЕР зелен	КАРТОФИ	ЗЕЛЕ	МОРКОВИ	ЛУК зрял	ЯБЪЛКИ	БАНАНИ	ЛИМОНИ	ПОРТОКАЛИ	МАНДАРИНИ	стойност на единица продукт
2016	1.75	1.47	1.73	1.66	1.59	0.62	0.64	0.73	0.74	1.07	2.23	2.49	1.16	1.36	19
2017	1.88	1.63	1.99	1.96	1.43	0.63	0.55	0.81	0.63	1.27	2.09	2.41	1.46	1.50	20
2018	1.98	1.65	1.99	1.93	1.81	0.64	0.70	0.87	0.78	1.30	2.15	2.35	1.39	1.65	21
2019	2.10	1.82	1.91	1.91	2.59	0.91	0.76	0.89	1.24	1.07	2.10	2.08	1.35	1.55	22
2020	2.07	1.86	2.04	1.87	2.26	0.77	0.65	0.81	0.82	1.47	2.08	2.50	1.78	1.78	23
2021	2.05	1.80	2.26	1.87	2.14	0.71	0.89	0.93	0.76	1.29	2.07	2.02	1.62	1.77	22
2022	2.85	2.67	2.71	2.83	2.99	1.01	0.99	1.05	1.01	1.34	2.55	2.36	1.83	2.17	28
2023	3.19	2.90	3.25	2.77	2.81	1.28	1.01	1.35	1.76	1.62	2.92	2.52	2.21	2.59	32
Sparklines															

Анализът на движението на средногодишните цените на едро на плодовете и зеленчуците през 2023 г. в сравнение със средногодишните цени през осемгодишния период (2016 – 2023 г.) показва следните тенденции:

– Плодовете и зеленчуците имат изцяло сезонен характер, а цените им силно се влияят от конкретните климатични и метеорологични условия. По тази причина цените на тези стоки са силно чувствителни и варират в сравнително големи диапазони за кратки времеви периоди.

– По същата причина относителният дял на количествата българска продукция през последните осем години е функция и от конкретните метеорологични условия, а цените им често са по-високи от вносните.

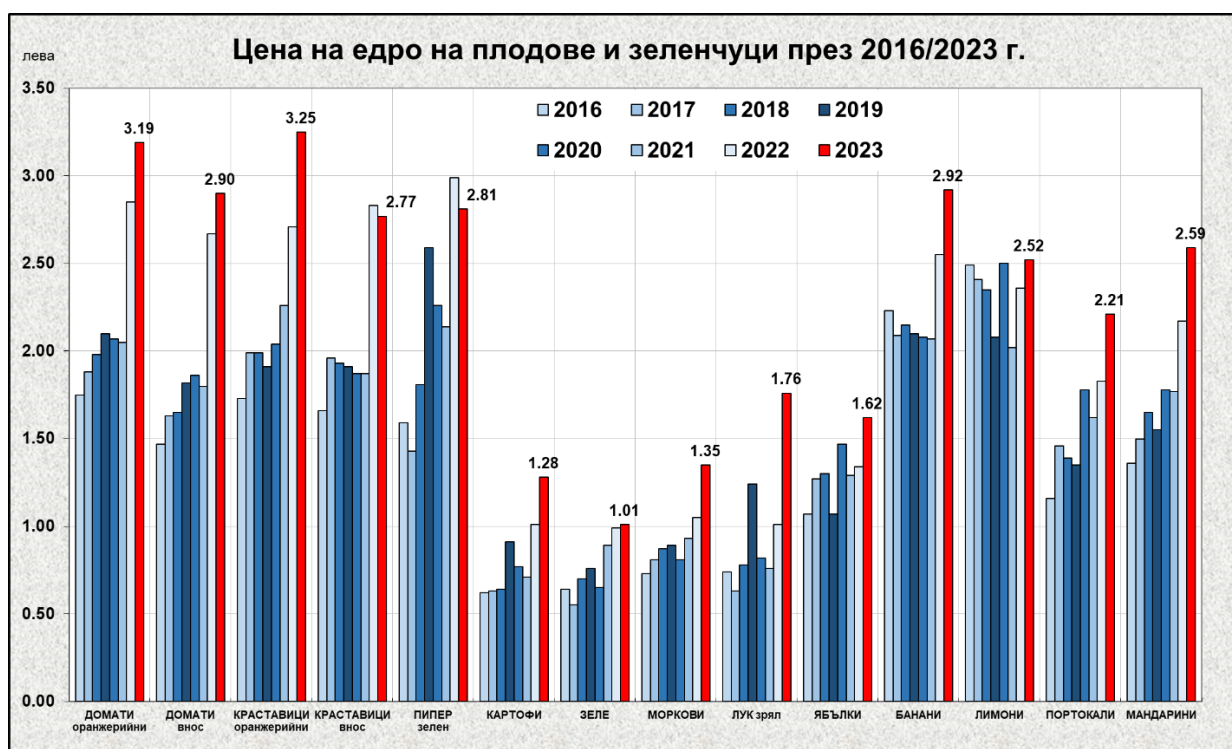
– Цените на голяма част от зеленчуци, предмет на този анализ, с изключение на краставиците от внос и зеления пипер са най-високи през тази година спрямо същия месец на анализирания период.

– През 2023 г. са регистрирани пикови стойности на цената на лука

– Цените на едро на ябълките, бананите, портокалите и мандарините през 2023 г. са най-високи за анализирания период.

– Цените на лимоните се доближават по стойност да нивото от 2020 г., когато имаше значително поскъпване във връзка с Ковид -19.

⁴⁷ * Оцветяването в клетките визуализира движението на цената за съответната стока през годините от периода. Степенуваната скала в 4 степени визуализира градацията в големината на стойността на стоките за съответната година. В последния ред на таблицата е визуализирано движението на цените на всяка стока в различните региони чрез Sparklines (блещукащи линии).

фигура 106 Цени на едро на плодове и зеленчуци за периода 2016/2023 г.

4. Зеленчуци

4.1. Домати

Кривата на цената на домати през 2023 г. се доближава до характерните за сезона тенденции, наблюдавани през миналите години, но са регистрирани по-чести, макар и краткотрайни движения в двете посоки със сравнително големи амплитуди. Максималните отчетени стойности са през май, минималните цени на оранжерийните домати са в средата на август. Цената на домати от открити площи е най-ниска през септември.

Нивото на минималните летни стойности на цената на оранжерийните домати през 2023 г. е значително по-високо в сравнение с всички предишни години от 1999 г. до сега. *фигура 108*

Средногодишните цени на българските оранжерийни домати са с 12% по-високи спрямо предходната година, и са най-високите регистрирани стойности за периода 2016 – 2023 г. *фигура 103, фигура 106*

В началото на 2023 г. цената на оранжерийните домати стартира от ниво 3,29 лв./кг. През първите седмици на януари кривата е стабилна, а от месец февруари цената започва да се покачва и тенденцията се задържа през целия месец. Краткотрайно поевтиняване на домати е отчетено през месец март, но през април кривата тръгва стръмно нагоре и стъпва на най-високото за годината ниво от 4,12 лв./кг.

Следва период на пролетно – лятно намаление на цените, което продължава до юни. В края на юни и началото на юли е отчетено краткотрайно поскъпване, след което стойностите продължават да падат.

Наблюденията на пазара показва, че през последните години в края на юли и в началото на август се предлагат по-малко домати, тъй като се минава от

оранжерийно към полиетиленово и полско производство в резултат, на което се получава известно изместване в цената.

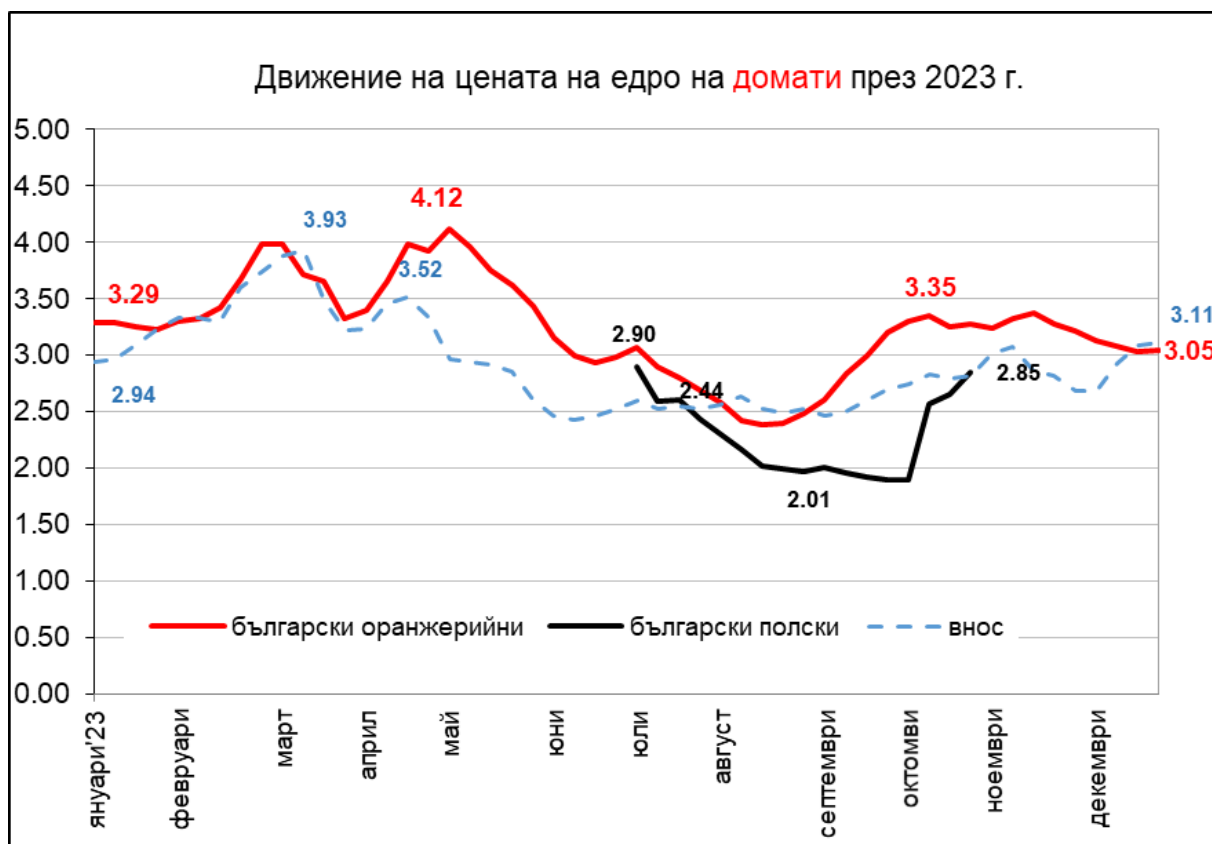
В средата и края на август цените започват плавно да се покачват и през октомври стъпват на ниво от 3.35 лв./кг. Следва период на стабилизиране на цените на високото есенно ниво, а през ноември и декември се наблюдава лек спад. В края на годината цената на оранжерийните домати 3.05 лв. *фигура 107*

Аналогично е движението на цената на вносните домати, като през по-голяма част от годината цената на вносните домати е по-ниска от тази на българските оранжерийни домати. Само през месец август цената на вносните домати е малко над нивото от цената на българските домати. Сближаване на кривите има и през февруари – март. Маржът в различните периоди на годината варира между 20% и 40%.

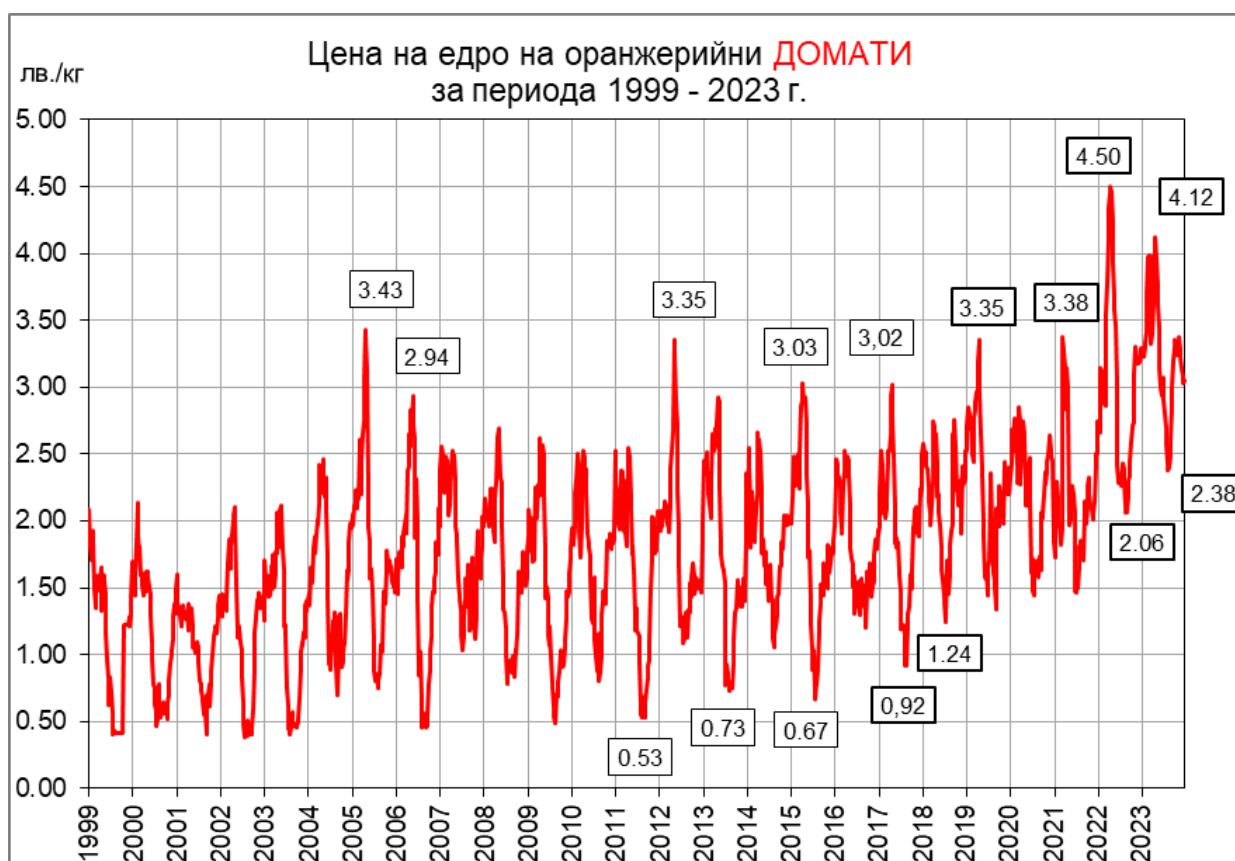
В началото на годината цената на вносните домати е 2,94 лв. Повтаряйки тенденциите при движението на цената на българските домати, цената на вносните домати стъпва в края на годината на ниво от 3,11 лв.

Предлагането на вносни домати на българския пазар е целогодишно Средногодишният относителен дял на количествата български домати е 40%, като през лятото достига до 67%. *фигура 97, фигура 110, фигура 109*

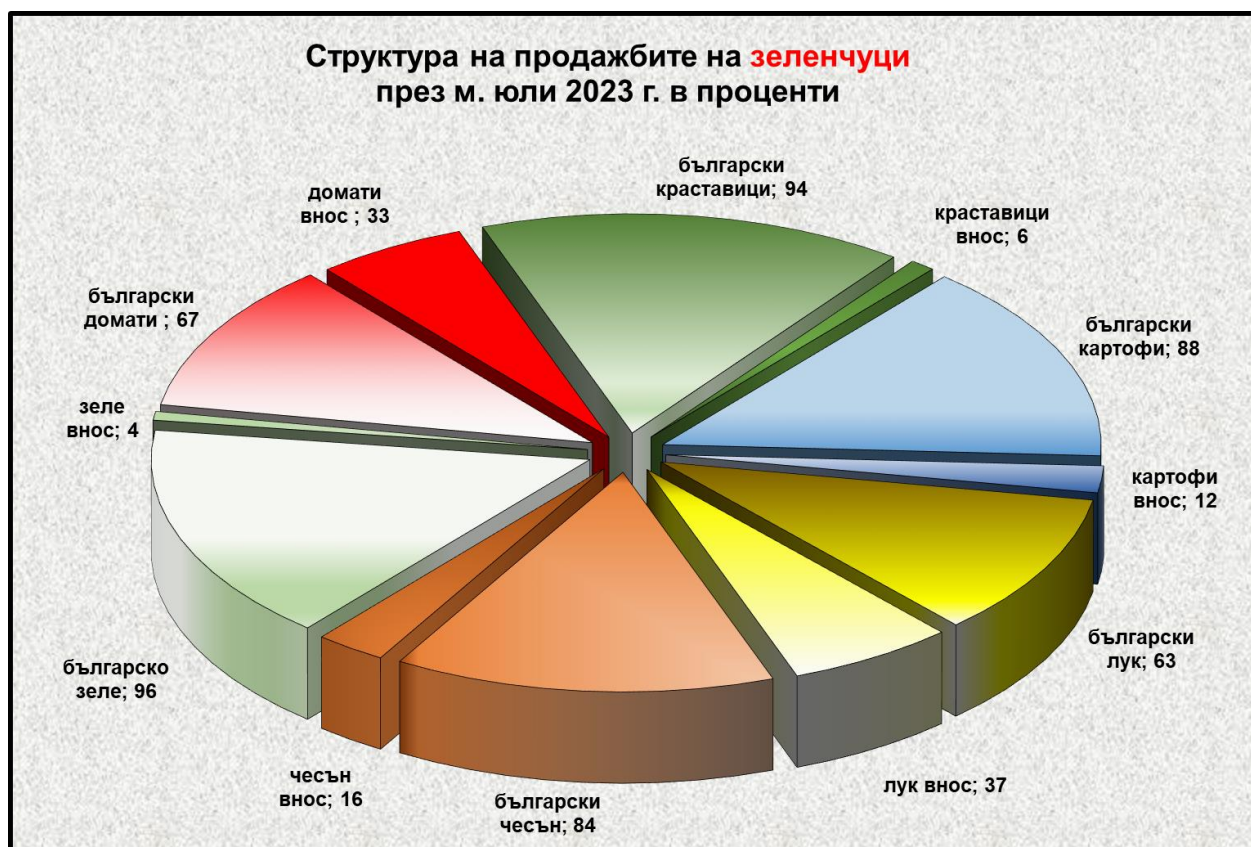
Първите полски домати през 2023 г. се появяват на пазара в началото на юли. В началото на сезона тяхната цена е 2,90 лв./кг. И през следващите месеци има низходящ тренд, който се задържа до септември. С рязко движение нагоре цената в края на октомври достига до 2.85 лв./кг

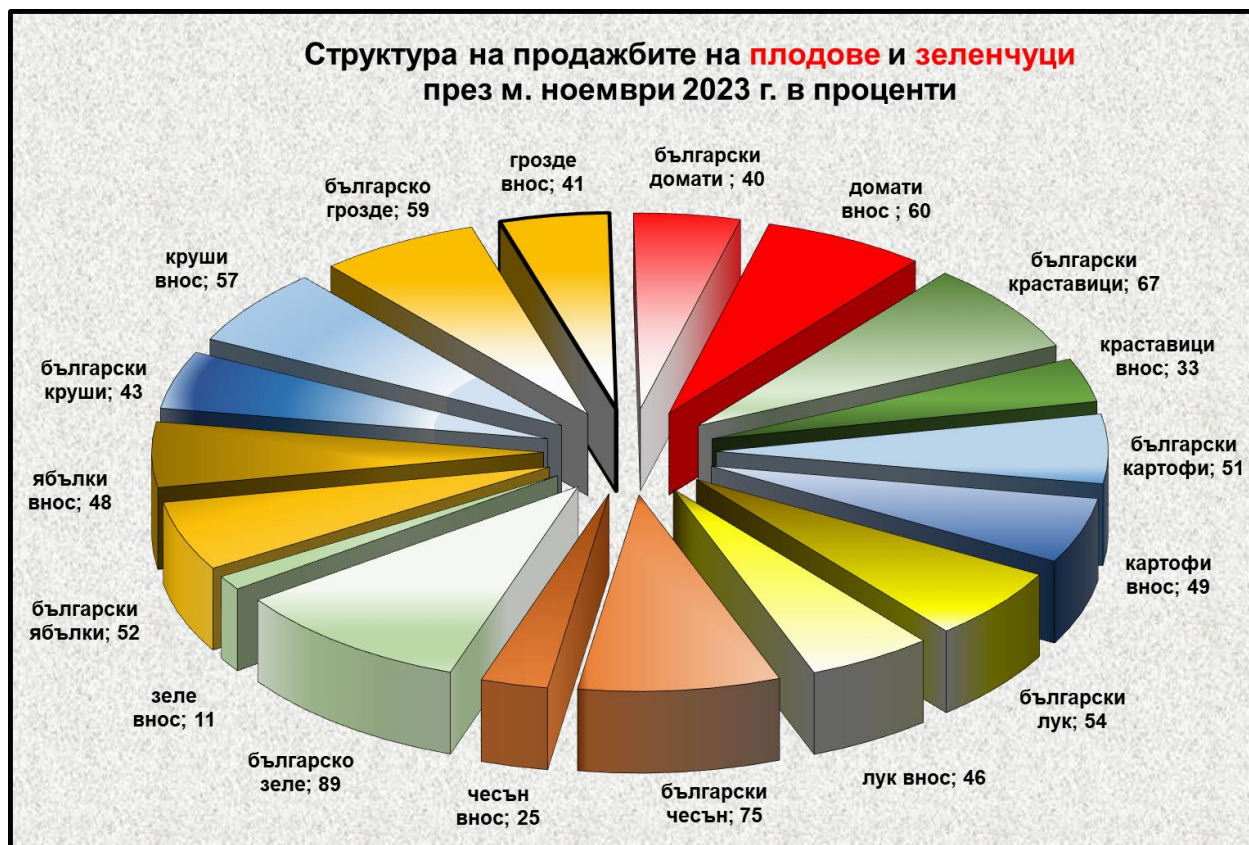
фигура 107 Цена на домати през 2023 г.

фигура 108 Цена на домати за периода 1999 - 2023 г.

фигура 109 Структура на продажбите на зеленчуци през м. юли 2023 г.

фигура 110 Структура на продажбите на плодове и зеленчуци през ноември 2023 г.

4.2. Краставици

През 2023 г. движението на кривата на цената на едро на оранжерийните краставици повтаря тенденциите от предходните години. Най-високите зимни стойности са отчетени през м. февруари – 5.84 лв./кг и това са най-високите стойности за годината. Регистрираната най-висока зимна стойност през 2023 г. е пикова за периода от 1999 г. да сега.

Минималните летни стойности на цената на краставиците е отчетена през втората седмица на юли и тя е 2,01 лв./кг. Това е и най-високата минимална цена на краставиците през годините назад. *фигура 113*

След достигане на високата цена на оранжерийните краставици през февруари, следва продължителен низходящ тренд. Типичното пролетно - лятно сезонно намаление на цената на краставиците продължава до началото на юли. През юли кривата се стабилизира на ниво от около 2,00 лв., а от началото на август се наблюдава нетипично поскъпване на краставиците, свързано с преминаването от оранжерийно към полиетиленово и полско производство. През месеца кривата си стабилизира на по-високо ниво от 2.99 лв. През септември се наблюдава понижение на цените и достигайки до цена 2,24 лв., кривата трайно тръгва нагоре, отразявайки есенно - зимното поскъпване. През декември оранжерийните краставици се търгуват на цена на едро от 3.66 лв./кг. *фигура 111*

Макар че в края на годината цената се доближава до нивото от началото на годината, средногодишните цени на оранжерийните краставици са с 20% по-високи спрямо предходната година, а за периода 2016 – 2023 г. тяхната цена е най-висока.

Първите краставици от открити площи се появяват на пазара в средата на юни, като цената им стартира от ниво 1,58 лв./кг. Кривата се задържа около това ниво до средата на юли, когато е регистриран краткотраен ръст на цената, след което трендът остава възходящ до средата на септември. През следващите седмици цената леко пада, а в края на сезона с изчерпването на количествата от реколтата, стойностите плавно се покачват и стъпват на ниво от 2,04 лв./кг.

Кривата на цената на корнишоните през юни е със силно изразен низходящ тренд. От високата цена в началото на сезона 2.32 лв., цената на корнишоните бързо пада през юли до 1.37 лв. Следва период на възходящ тренд. Достигайки цена от 2.32 лв., тенденцията отново се обръща. В периода септември – средата на октомври цената намалява до 1.72 лв. В края на сезона, през ноември цената плавно се покачва и достига до 2.15 лв.

Средногодишната цена на корнишоните е с 2% по-ниска спрямо предходната година. *фигура 103, фигура 112*

През първата половина на активния сезон на производство и предлагане на корнишони през 2023 г. цената се доближава и е малко над до нивото от същия период на предходната година. В края на сезона цените на корнишоните през 2023 г. остава значително под нивото от 2022 г.

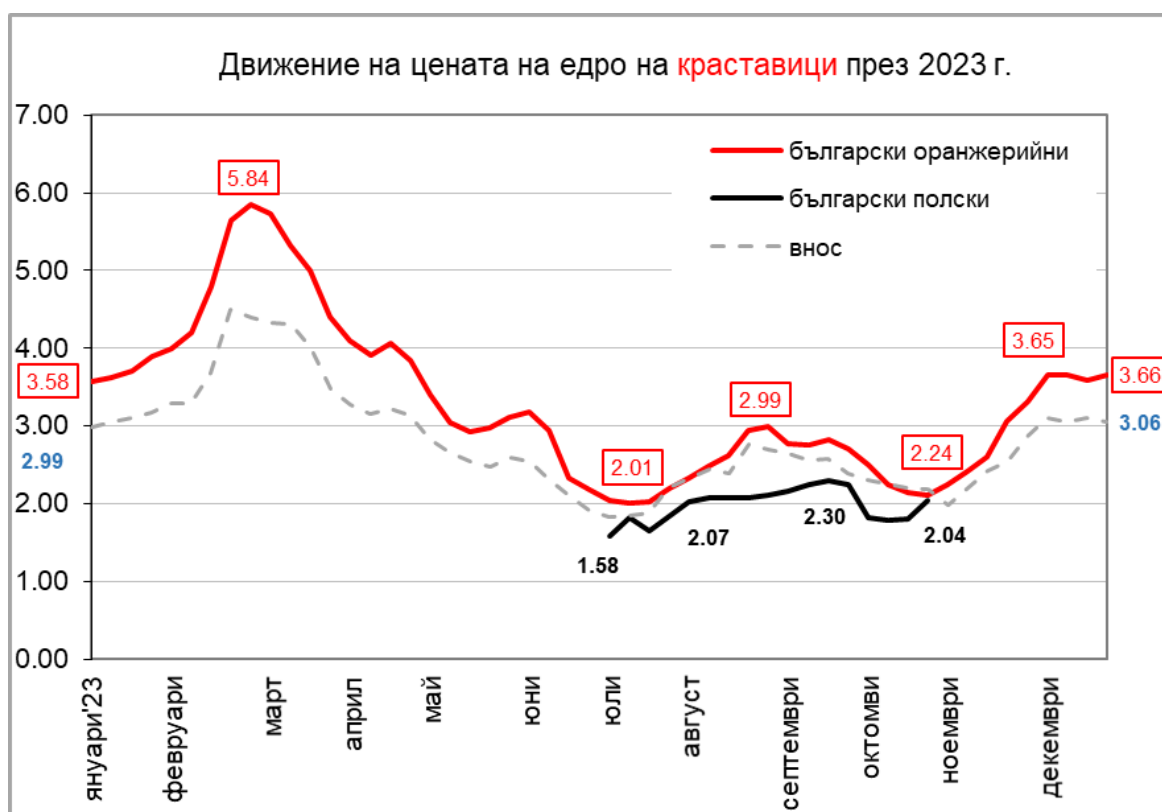
Движението на цената на вносните краставици е аналогично на движението на цената на българските оранжерийни краставици, но тя е стабилизирана през по-голяма част от годината на по-ниско ниво. През юни и юли все още има предлагане на вносни краставици и цените им се доближават до тези на българските краставици. Маржът между цената на българските краставици и на тези от внос е най-голям в периода януари - април и през декември.

В началото на годината цената на вносните краставици стартира от ниво 2,99 лв. През първите два месеца цената им бързо се покачва до 4,50 лв. Следващите месеци се характеризират с низходящ тренд, който през ноември се обръща и цената на вносните краставици отбелязва траен ръст. В края на годината цената на вносните краставици е 3,06 лв.

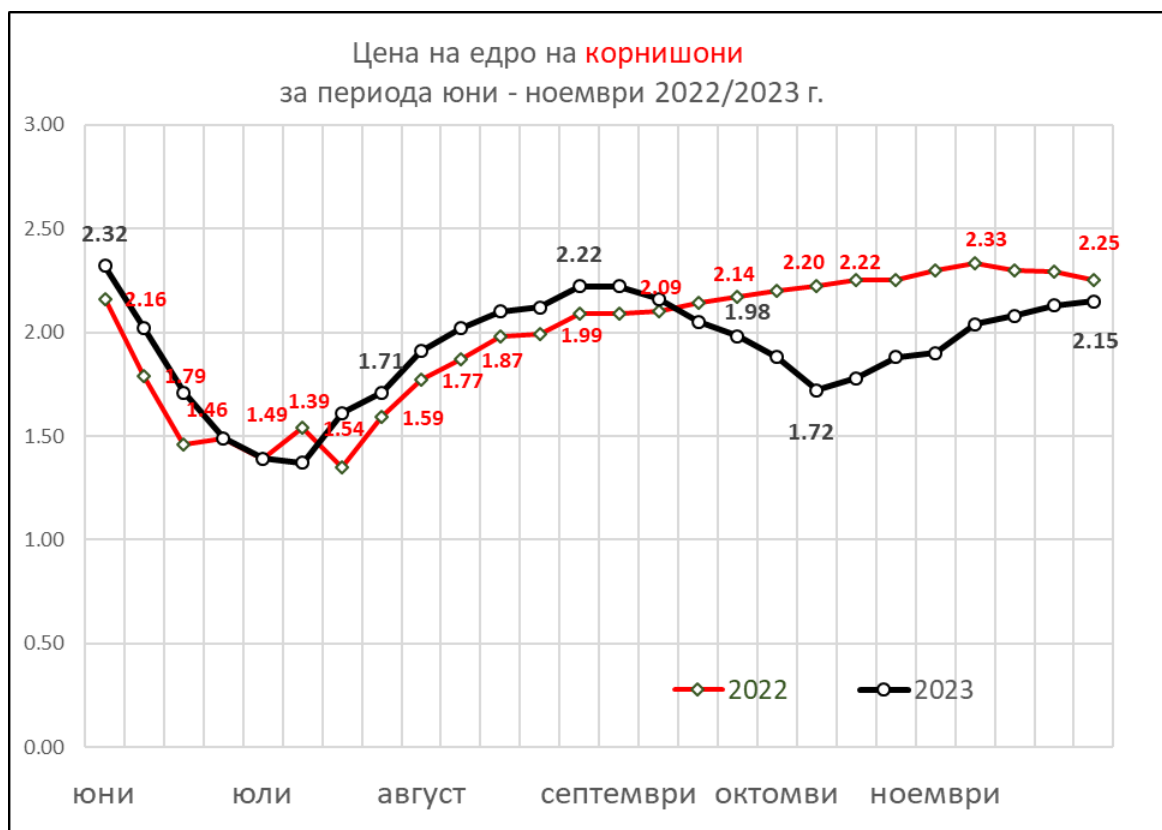
Средногодишната цена на краставиците от внос е по-ниска спрямо предходната година, като поевтиняването на годишна база е 2%. *фигура 103*

В периода 2016 – 2023 г средногодишната цена на вносните краставици е много над нивата от периода 2016 – 2021 г.. *фигура 106*

Количествата български краставици, които са се търгували средногодишно са по-големи, като относителният им дял спрямо общите продажби е 69%. През месец ноември този дял също е по-голям и е 67%, а през летните месеци достига до 94%. *фигура 97, фигура 110, фигура 109*

фигура 111 Цена на краставици през 2023 г.

фигура 112 Цена на корнишони за периода юни - октомври 2022 и 2023 г.

фигура 113 Цена на краставици за периода 1999 – 2023 г.

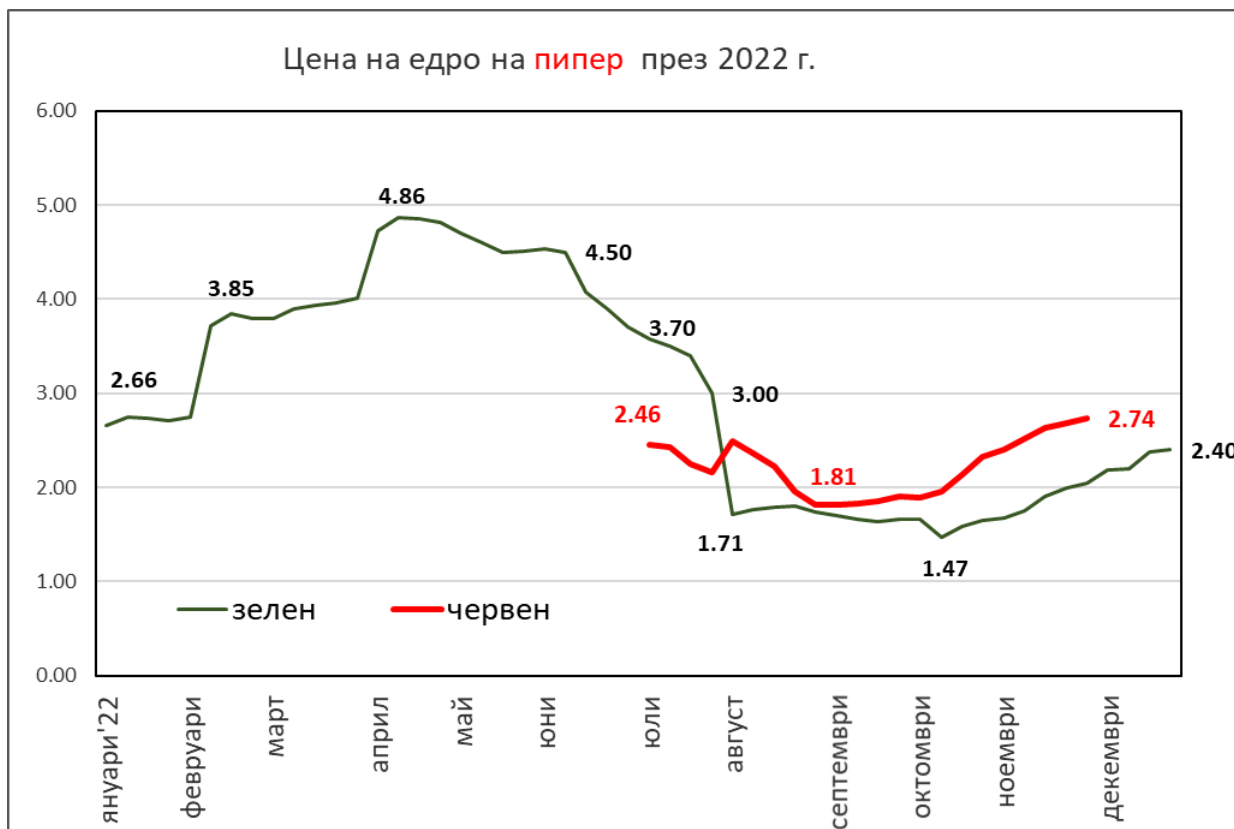
4.3. Пипер

В началото на годината цената на зеления пипер е 2,39 лв./кг и през следващите месеци до края на април трайно се покачва, като най-високата стойност е 4,66 лв./кг. От април до началото на август кривата се движи надолу и стига до 1,63 лв./кг. Следва период на стабилизиране около това ниво, като се наблюдава слаб низходящ тренд в резултат, на което цената стъпва през октомври на ниво от 1,55 лв. Това е най-ниската за годината цена. През последните два месеца в резултат на сезонното поскъпване на зеления пипер стойността в края на декември е 1,80 лв./кг. *фигура 114*

В сравнение с 2022 г. цената на зеления пипер е с 29% по-висока. *фигура 103*

Предлагане на червен пипер на пазара се наблюдава от края на м. юни до края на ноември. В началото на сезона цената е 1,82 лв./кг. През първите седмици кривата е стабилна, но през втората половина на юли е отчетен краткотраен ръст. Сезонното поевтиняване на червения пипер е през периода септември – октомври, след което стойностите се покачват и в края на сезона цената е 2,32 лв./кг.

В сравнение с предходната година средногодишните цени на червения пипер са с 12% по-ниски. *фигура 103*

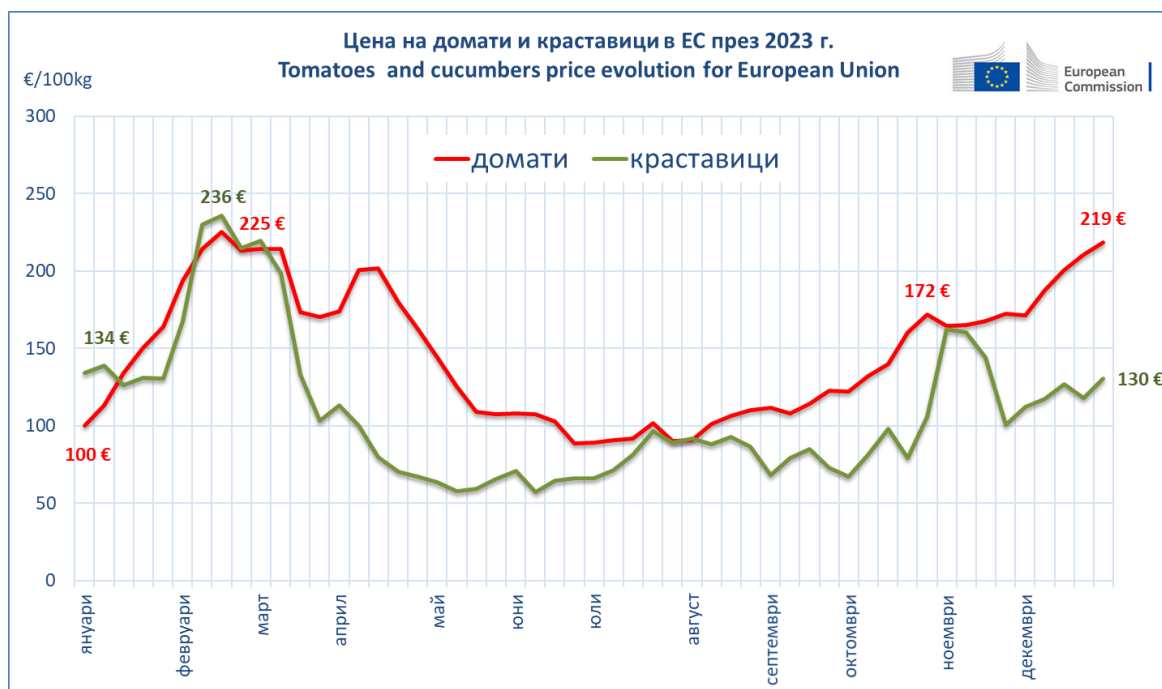
фигура 114 Цена на пипер през 2023 г.

4.3.1. Цени на зеленчуци в страните от Европейския съюз

По данни на Евростат, цените на домати и краставиците в страните на ЕС следват характерните сезонни колебания с високи зимни стойности, низходящ тренд през лятото и покачване на стойностите през есента. *фигура 115*

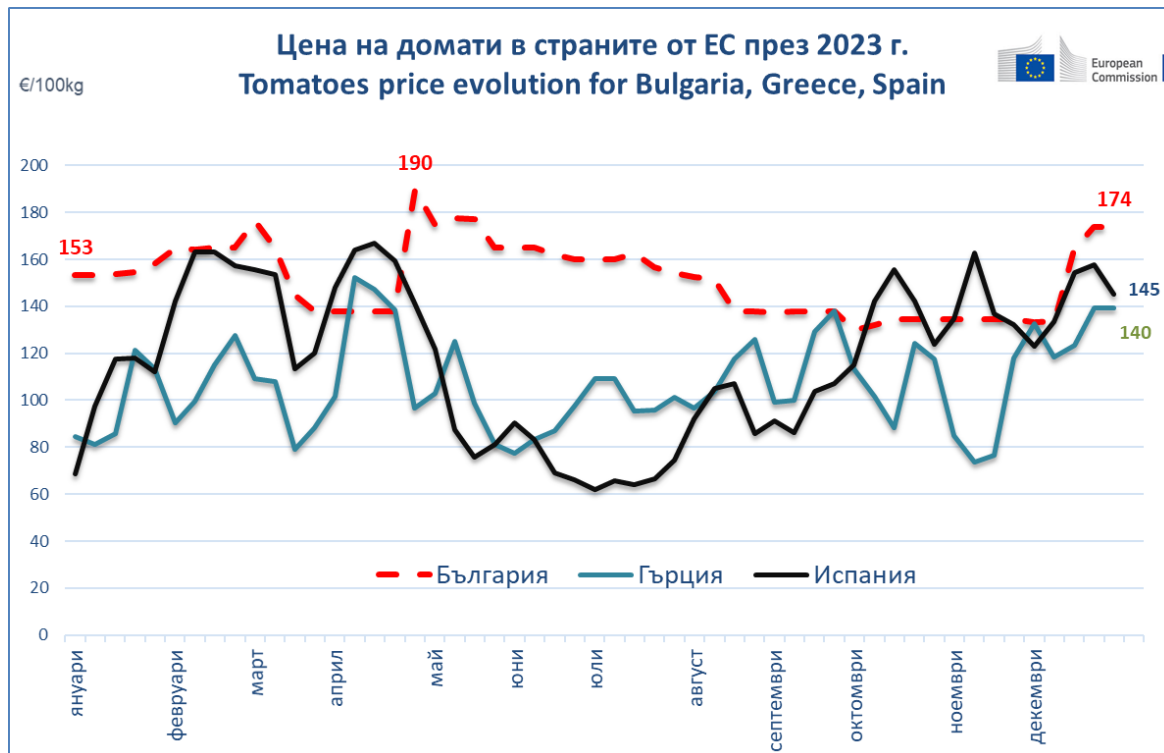
В началото на годината средната за страните от ЕС цена на домати е 100 евро и с бърз темп се покачва до 225 евро през средата на февруари. Следва зараждането на низходящ тренд, който продължава до месец август. През април е регистриран краткотраен скок на цената. Периодът август – декември се характеризира с плавно и устойчив ръст на стойностите. В края на годината цената на домати за страните от ЕС е 219 евро/100 кг.

Средната за европейските страни цена на краставиците има стабилен характер през януари 2023 г.. Аналогично на кривата на цената на домати и при краставиците се наблюдава покачване на цената до месец февруари и е 236 евро. Следва пролетното поевтиняване на краставиците, което продължава до месец юни. През юни. През юли има краткотрайно покачване на цената, след което трендът се обръща. Средата на октомври е периодът, от който започва есенното поскъпване на краставиците. През ноември цената бележи спад, а през декември стойностите отново се покачват, като се доближават до нивото от началото на годината.

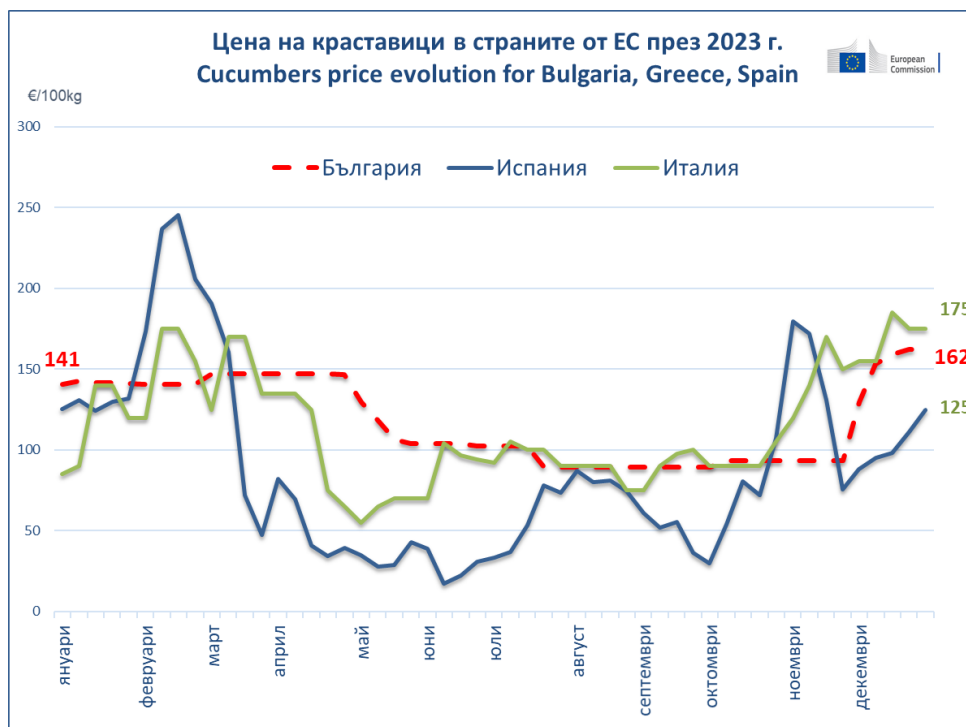
фигура 115 Цена на домати и краставици в ЕС през 2023 г.

Анализът на цените на домати в България, Гърция и Испания показва, че като цяло цената на българските домати през годината е най-висока. Кривите на цените на домати в Гърция и Испания през по-голяма част от годината се доближават, като през пролетта и есента цената на испанските домати е малко по-висока, а през летните месеци гръцките домати са по-скъпи. *фигура 116*

фигура 116 Цена на домати в някои страни на ЕС през 2023 г.

Кривата на цената на българските краставици през годината се движи около средната цена, сравнена с тази в Испания и Италия. През по-голямата част от годината, цената на италианските краставици е по-ниска от испанските. Изключение правят месеците февруари и ноември, когато кривата на цената на краставиците от Испания са по-високи. *фигура 117*

фигура 117 Цена на краставици в някои страни на ЕС през 2023 г.

Цената на пипера на държавите от ЕС в началото на годината е 112 евро. През февруари са отчетени най-високите зимни стойности от 258 евро, а най-ниските летни са през август – 106 евро. В края на годината средноевропейската цена на пипера 132 евро/100 кг. *фигура 118*

фигура 118 Цена на пипер в ЕС през 2023 г

4.3.2. Анализ на цените на зеленчуци по региони

Анализът на цените на едро на зеленчуците е направен за два периода на годината: през юли, когато е активния сезон на производство и предлагане и през ноември, когато количествата от реколтата се изчерпват и предлагането е по-малко.

Анализът на цените на едро на домати, краставиците и картофите по региони през месец юли показва, че отклоненията на цените в различните региони са в диапазона 67-247%. Таблица 15, фигура 119

Най-високи цени на домати са регистрирани на тържищата в област Варна (3,99 лв./кг), а най-ниските съответно в област Хасково (1,87 лв./кг). Средните за страната месечни цени на домати са 2,68 лв./кг. В 40% от областите цената е била по-висока от средната, а маржът е 113%. В една област цената е била на нивото на средната.

Краставиците са се търгували на най-високи цени в Силистра (3,47 лв./кг), а най-ниските цени през юли са регистрирани на тържищата в Хасково (1,00 лв./кг). При средна за страната цена на краставиците за месеца 2,14 лв./кг, в 46% от областите цената е била по-висока, в две области тя е била на нивото на средната за страната, а маржът в различните региони е 247%.

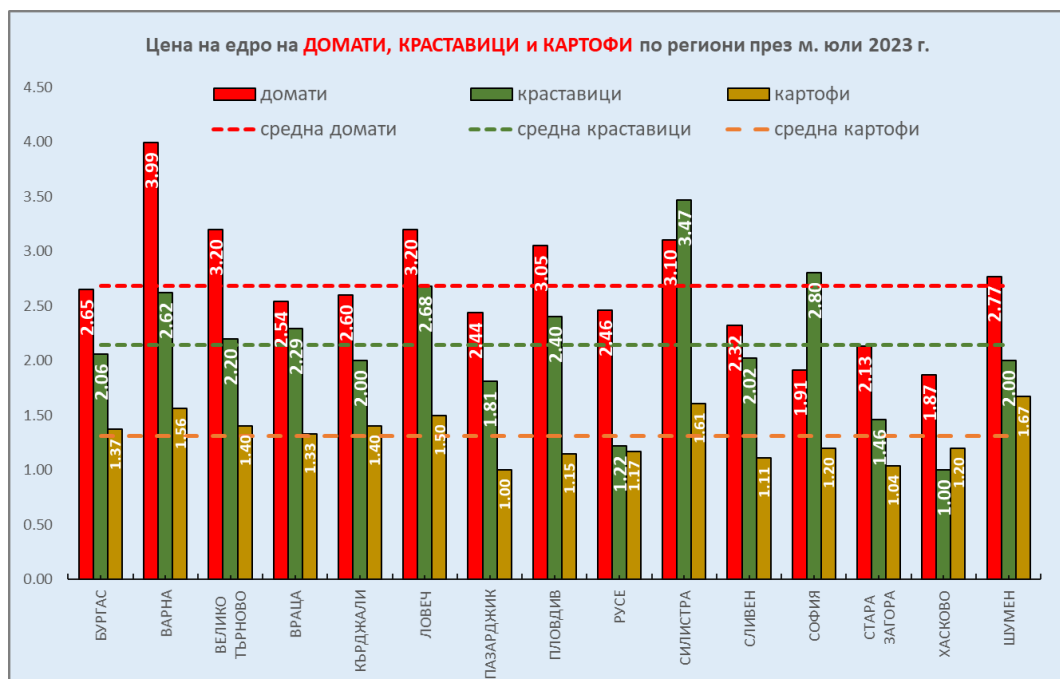
Картофите са се търгували на най-високи цени в Шумен (1,67 лв.), а най-ниските цени през юли са регистрирани на тържищата в Пазарджик (1,00 лв./кг). При средна за страната цена на картофите за месеца 1,31 лв./кг, в 50% от областите цената е била по-висока, в една област тя е била на нивото на средната за страната, а маржът в различните области е 67%.

Високите стойности на маржа се дължат на различното качество и различните сортове на зеленчуците, които си търгуват на отделните тържища

Таблица 15 Цени на едро на домати, краставици и пипер по области през юли 2023 г.*⁴⁸

ОБЛАСТ	ДОМАТИ	средна домати	изменение спрямо средната	КРАСТАВИЦИ	средна краставици	изменение спрямо средната	КАРТОФИ	средна картофи	изменение спрямо средната
БУРГАС	2.65	2.68	-1	2.06	2.14	-4	1.37	1.31	5
ВАРНА	3.99	2.68	49	2.62	2.14	22	1.56	1.31	19
ВЕЛИКО ТЪРНОВО	3.20	2.68	19	2.20	2.14	3	1.40	1.31	7
ВРАЦА	2.54	2.68	-5	2.29	2.14	7	1.33	1.31	2
КЪРДЖАЛИ	2.60	2.68	-3	2.00	2.14	-7	1.40	1.31	7
ЛОВЕЧ	3.20	2.68	19	2.68	2.14	25	1.50	1.31	15
ПАЗАРДЖИК	2.44	2.68	-9	1.81	2.14	-15	1.00	1.31	-24
ПЛОВДИВ	3.05	2.68	14	2.40	2.14	12	1.15	1.31	-12
РУСЕ	2.46	2.68	-8	1.22	2.14	-43	1.17	1.31	-11
СИЛИСТРА	3.10	2.68	16	3.47	2.14	62	1.61	1.31	23
СЛИВЕН	2.32	2.68	-13	2.02	2.14	-6	1.11	1.31	-15
СОФИЯ	1.91	2.68	-29	2.80	2.14	31	1.20	1.31	-8
СТАРА ЗАГОРА	2.13	2.68	-21	1.46	2.14	-32	1.04	1.31	-21
ХАСКОВО	1.87	2.68	-30	1.00	2.14	-53	1.20	1.31	-8
ШУМЕН	2.77	2.68	3	2.00	2.14	-7	1.67	1.31	27
Spaklines									

⁴⁸ *Оцветяването в клетките визуализира движението на цената за съответната стока в различните региони. Оцветяването на клетките в колоните с процентно изменение визуализира стойностите под и над средната цена.

фигура 119 Цени на домати, краставици и пипер през месец юли 2023 г. по региони

Анализът на цените на едро на домати, краставиците и картофите по региони през месец ноември показва, че отклоненията на цените в различните региони са в диапазона 65-86%. Таблица 16, фигура 120

Най-високи цени на домати са регистрирани на тържищата в област Варна (4,10лв./кг), а най-ниските съответно в област Благоевград (2,20 лв./кг). Средните за страната месечни цени на домати са 3,18 лв./кг. В 42% от областите цената е била по-висока от средната, а маржът е 86%. В две области тя е била на нивото на средната за страната.

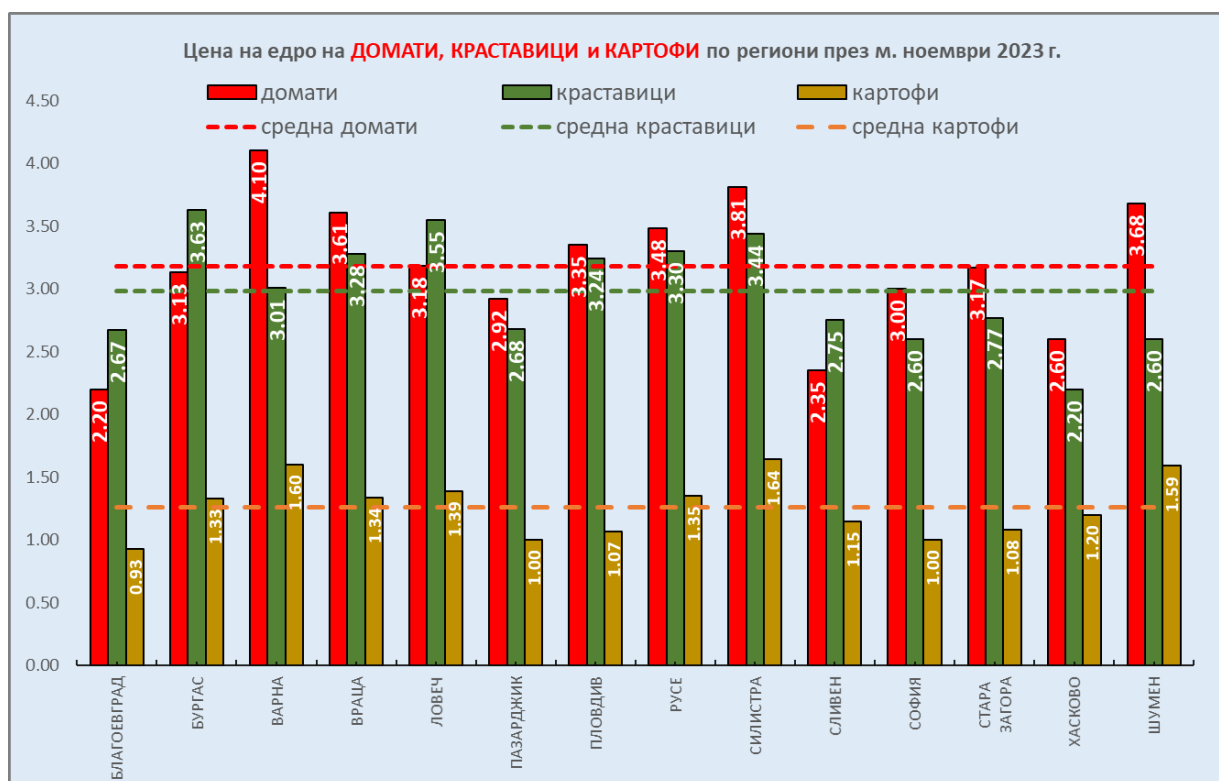
Краставиците са се търгували на най-високи цени в Бургас (3,63лв./кг), а най-ниските цени през ноември са регистрирани на тържищата в Хасково (2,20лв./кг). При средна за страната цена на краставиците за месеца 2,98 лв./кг, в 43% от областите цената е била по-висока, в една област тя е била на нивото на средната за страната, а маржът в различните региони е 65%.

Картофите са се търгували на най-високи цени в Силистра (1,64лв.), а най-ниските цени през ноември са регистрирани на тържищата в Благоевград (0,93 лв./кг). При средна за страната цена на картофите за месеца 1,26 лв./кг, в 50% от областите цената е била по-висока, а маржът в различните области е 76%.

Таблица 16 Цени на едро на домати, краставици и пипер по области през ноември 2023 г.*⁴⁹

ОБЛАСТ	ДОМАТИ	средна домати	изменение спрямо средната	КРАСТАВИЦИ	средна краставици	изменение спрямо средната	КАРТОФИ	средна картофи	изменение спрямо средната
БЛАГОЕВГРАД	2.20	3.18	-31	2.67	2.98	-10	0.93	1.26	-26
БУРГАС	3.13	3.18	-2	3.63	2.98	22	1.33	1.26	6
ВАРНА	4.10	3.18	29	3.01	2.98	1	1.60	1.26	27
ВРАЦА	3.61	3.18	14	3.28	2.98	10	1.34	1.26	6
ЛОВЕЧ	3.18	3.18	0	3.55	2.98	19	1.39	1.26	10
ПАЗАРДЖИК	2.92	3.18	-8	2.68	2.98	-10	1.00	1.26	-21
ПЛОВДИВ	3.35	3.18	5	3.24	2.98	9	1.07	1.26	-15
РУСЕ	3.48	3.18	9	3.30	2.98	11	1.35	1.26	7
СИЛИСТРА	3.81	3.18	20	3.44	2.98	15	1.64	1.26	30
СЛИВЕН	2.35	3.18	-26	2.75	2.98	-8	1.15	1.26	-9
СОФИЯ	3.00	3.18	-6	2.60	2.98	-13	1.00	1.26	-21
СТАРА ЗАГОРА	3.17	3.18	0	2.77	2.98	-7	1.08	1.26	-14
ХАСКОВО	2.60	3.18	-18	2.20	2.98	-26	1.20	1.26	-5
ШУМЕН	3.68	3.18	16	2.60	2.98	-13	1.59	1.26	26
Spaklines									

⁴⁹ * Символите в колоните с цените показват движението на цените под и над средната за страната цена. Оцветяването на клетките в колоните с процентно изменение визуализира стойностите под и над средната цена.

фигура 120 Цени на домати, краставици и пипер през ноември 2023 г. по региони

4.4. Картофи

През 2011 г. и през 2013 г. беше регистриран пик на цената на картофите, когато бяха отчетени цени от 1.11 лв./кг. и 1.07 лв./кг. През 2014 г. пазарът на картофи се успокоява и като цяло цената им през годината пада. В периода 2015 – 2018 г. се запазва тенденцията на стабилизиране на стойностите, с типичните за тези стоки сезонни колебания на по-високи цени в ранната пролет и спад на стойностите през лятото и есента. През 2019 г. отново е регистриран пик на цената на картофите от 1.48 лв./кг, който е най-висок към онзи момент. През м. март 2020 г. стойностите достигат до ниво от 1.14 лв./кг и тази цена е най-висока за годината. Поскъпването за периода е 63%. През цялата 2021 г. кривата има плавен и устойчив възходящ тренд, без да отбелязва драстични ценови колебания и стойностни пикове. В края на декември цената стъпва на ниво от 0.84 лв. и поскъпването спрямо началото на януари е 30%. През 2022 г. кривата на цената на картофите е преобладаващо възходяща, като е отбелязано годишно поскъпване от 33%. *фигура 123*

В началото на 2023 г. цената на картофите е 1,26 лв./кг.

В периода януари – март цената на картофите бележи плавен и устойчив низходящ тренд и стига до 1.17 лв. През следващите месеци кривата придобива възходящ тренд, който се задържа до началото на юни. Най-високата цена за годината е 1.50 лв. В резултат от високата база през 2022 г, както и заради поскъпването на картофите през април и май, цената от 1.50 лв. е най-високата, регистрирана за целия мониторингов период на Комисията.

Следва едномесечен спад на цената, тъй като в този период на пазара се появяват ранните картофи. През юли и август отново се наблюдава поскъпване на картофите от старата реколта, а през следващите месеци до крея на годината кривата се задържа около ниво от 1.20 – 1.30 лв. В края на декември цената се връща към нивото от началото на януари. *фигура 121*

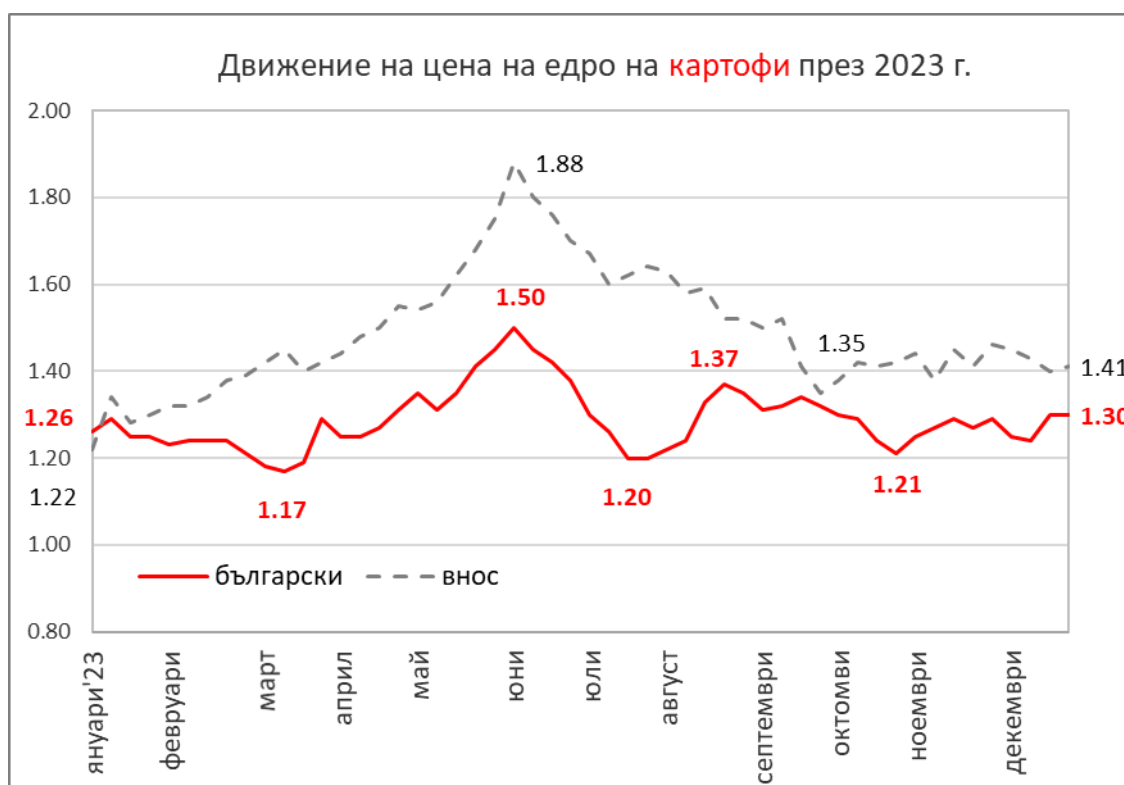
Средногодишната цена на картофите е с 27% по-висока спрямо предходната година и е най-висока за периода 2016 – 2023 г. *фигура 103, фигура 106*

В периода април – юни на пазара има предлагане на ранни картофи. В началото на сезона цената им е 7,00 лв. лв./кг, но в рамките на седмица цената рязко пада до 4.00 лв. До края на активния сезон на производство и предлагане на ранни картофи кривата има устойчив низходящ тренд и в края на юни цената на пресните картофи е 1.47 лв. Сезонното поевтиняване на ранните картофи е 63%, като в изчислението на процента не е взета предвид първоначалната цена от 7.00 лв.

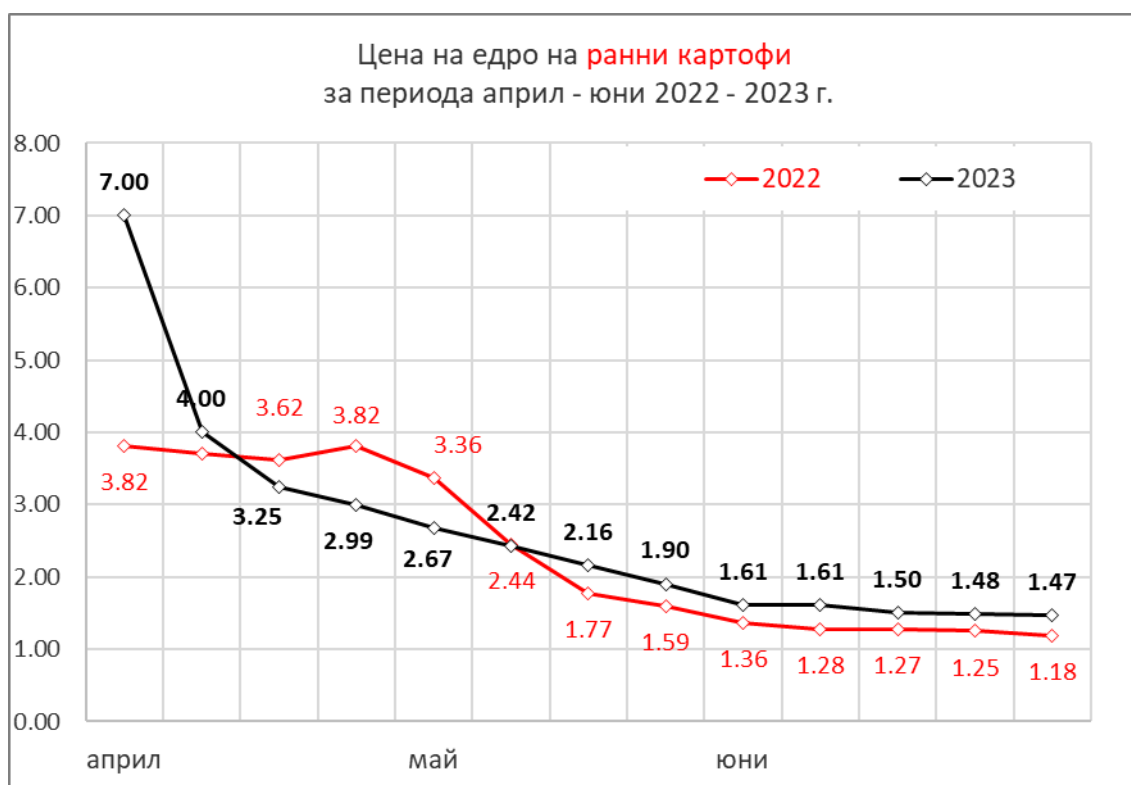
В сравнение с предходната година цената на ранните картофи през 2023 г. е на по-ниско ниво през април, а в периода май-юни цената е малко по-висока, но се доближава почти до нивото на миналогодишната цена. *фигура 122*

Цената на вносните картофи през цялата година е по-висока, като се доближава до нивото на българските картофи само в началото на януари и през септември. Най-високата цена на вносните картофи е регистриран през май – 1.88 лв.

През 2023 г. средногодишният относителен дял на българското производство на картофи е 49%, като през месец юли той е 88%, а през ноември съответно 51% *фигура 97, фигура 109, фигура 110*

фигура 121 Цена на картофи през 2023 г.

фигура 122 Цена на ранни картофи за периода април – юни 2022 - 2023 г.

фигура 123 Цена на картофи за периода 1999 – 2023 г.

4.5. Зеле

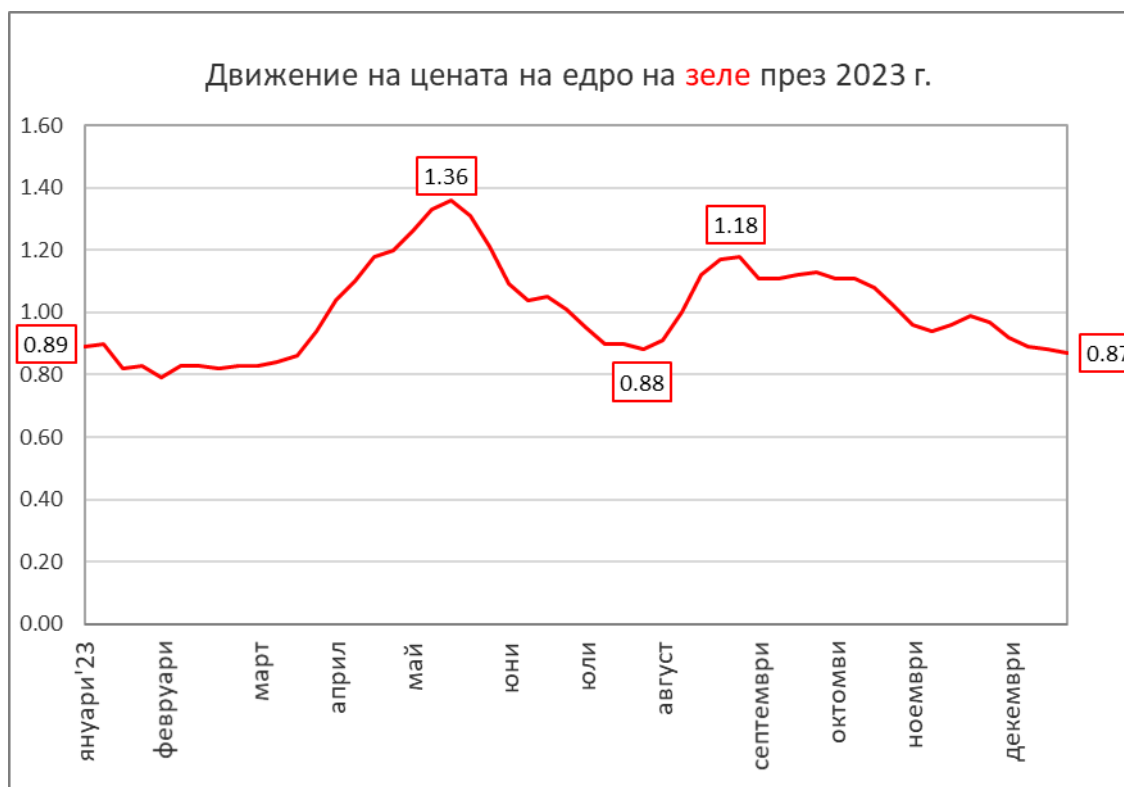
Движението на кривата на цената на едро на зелето през 2023 г. повтаря тенденциите от предходните години. Цената през зимата и пролетта се качва, през лятото започва да пада. Наблюденията от предходните години показват, че през есента предлагането на зеле е най-силно, а цената му е най-ниска.

В началото на 2023 г. цената на зелето е 0,89 лв./кг. До месец април кривата има стабилен характер. От месец март цената започва да се качва и в средата на май стъпва на ниво от 1.36 лв./кг. Това е и най-високата за годината стойност на цената на зелето. В периода май-юли трендът се обръща и кривата се движи надолу, като в края на юли тя е 0.88 лв. Отново следва ръст на стойностите, а от септември до края на годината кривата има устойчив и плавен низходящ тренд. В края на декември цената е 0.87 лв., като се доближава до нивото от началото на януари. *фигура 124*

Средногодишната цена на зелето се доближава до миналогодишните нива, като е само с 2% по-висока. В сравнение с периода 2016 – 2023 г. стойностите остават над нивата през 2016 – 2020 г.. *фигура 103*

През 2015 г. е отчетен пик на зимните стойности на цената на зелето от 1.43 лв./кг. Тази цена е най-високата към онзи момент. Поскъпването за периода е близо 60%. Нов ценови пик е достигнат през 2019 г., когато през май кривата стига до ниво от 1.47 лв./кг, а поскъпването за периода е 104%. *фигура 125*

Относителният дял на средногодишно предлаганите количества на българско зеле е 85%, през месец юли той е 96%, а през ноември този дял достига до 89%. *фигура 97, фигура 109, фигура 111*

фигура 124 Цена на зеле през 2023 г.

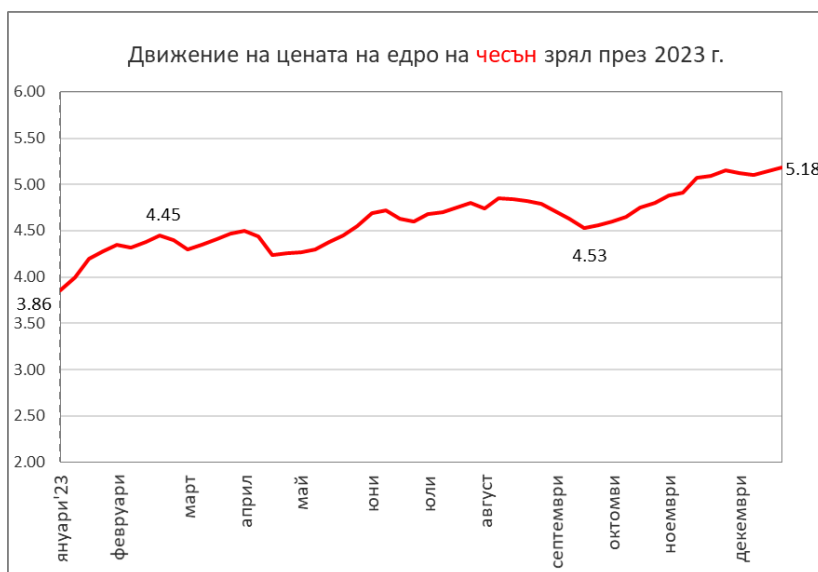
фигура 125 Цена на зеле за периода 1999 - 2023 г.

4.6. Чесън зрял

В началото на 2011 г. цената на чесъна бележи пикови стойности – 8.10 лв./кг, които остават най-високи за периоди 1999 г. – 2021 г. След достигането на тези пикови стойности, през следващите години пазарът на чесън се успокоява и кривата се движи нормално с характерните сезонни амплитуди. Своеобразен пик цената на чесъна бележи и през 2017 г, когато кривата стига до ниво от 6.58 лв./кг, но тази стойност е под нивото от 2011 г. През 2022 г. кривата на цената на чесъна има низходящ тренд от януари до октомври. През последните месеци на годината кривата се движи леко нагоре и в края на декември цената е 3.80 лв. *фигура 127*

Тенденцията при движението на цената на зрелия чесън през 2023 г. като цяло е възходяща. В началото на годината цената е 3.86 лв. и с плавен и устойчив тренд, в края на годината стойностите стигат до 5,18 лв. *фигура 126*

На годишна база средногодишните стойности са с 27% по-високи. *фигура 103* Относителният дял на количествата български чесън през 2023 г. е 70%, като през ноември достига до 75%. *фигура 97, фигура 110*

фигура 126 Цена на чесън през 2023 г.

фигура 127 Цена на чесън за периода 1999 - 2023 г.

4.7. Лук зрял

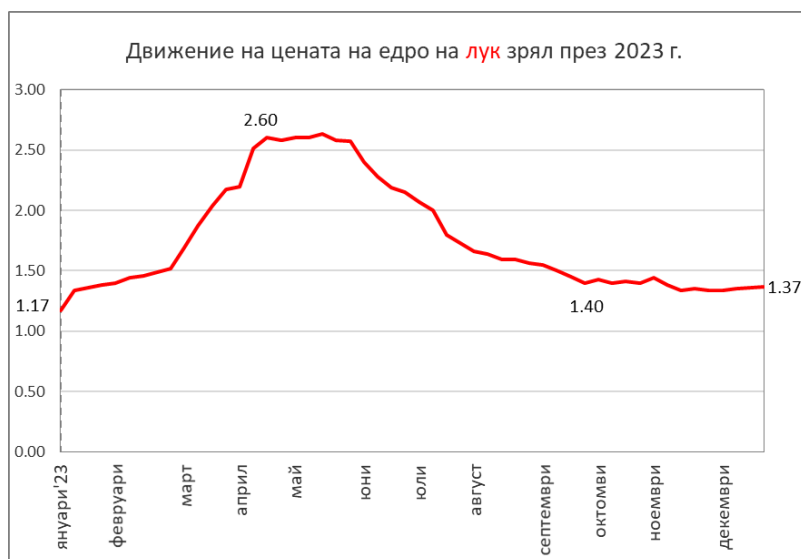
През 2023 г. цената на зрелия лук достига до исторически пик от 2.60 лв./кг.

През януари цената стартира от ниво 1.17 лв.. В първите месеци кривата се движи плавно нагоре, а от месец март тя придобива стръмен характер и в средата на април стойностите са 2.60 лв./кг. Високата цена се задържа и през месец май. Поскъпването за този период е 55%. От началото на юни пазарът се успокоява и цената плавно започва да пада. Тенденцията се задържа до края на годината, а цената стига до 1.37 лв. *фигура 128*

Преди достигнатите през 2023 г. върхови стойности, подобен драстичен скок на цената на зрелия лук имаше и през 2019 г., но стойностите тогава остават под нивото от 2023 г. *фигура 129*

Средногодишните стойности през 2023 г. спрямо предходната са със 74% по-високи. Тази цената надвишава и нивата за периода 2016 – 2022 г.

Относителният дял на количествата български лук през 2023 г. е 45%, като през юли той е 63%, а през ноември е 54%. *фигура 97, фигура 110*

фигура 128 Цена на лук през 2023 г.

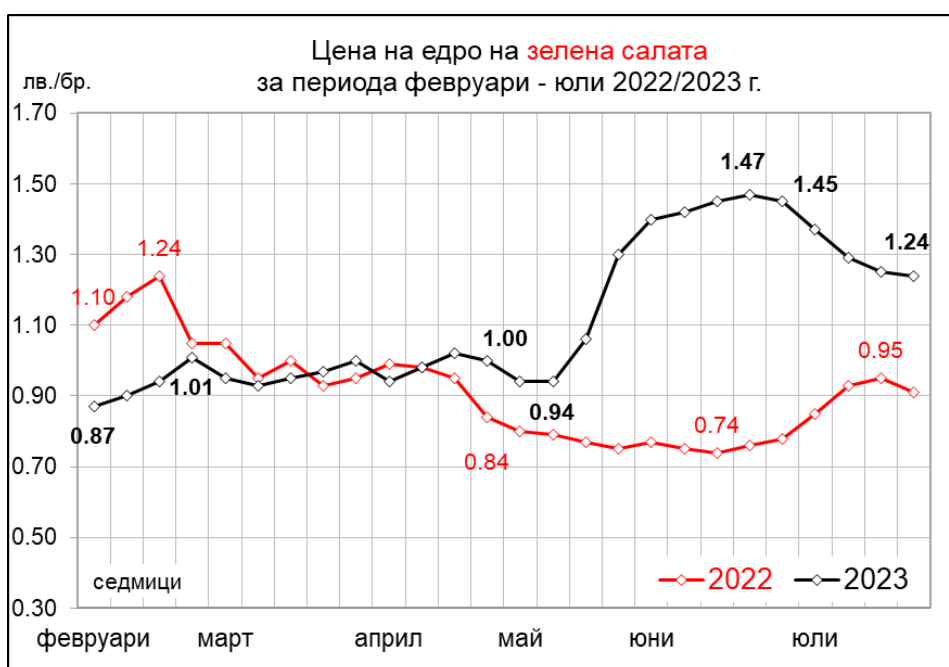
фигура 129 Цена на лук за периода 1999 - 2023 г.

4.8. Зелена салата

Зелена салата от родно производство има на пазара през месеците февруари – юни. В началото на сезона през 2023 г. цената ѝ е 0,87 лв./бр.

През февруари цената на салтата се покачва до 1.01 лв./бр. С известни колебания в двете посоки до средата на май стойностите остават стабилни, след което тръгват рязко нагоре и в средата на юни цената е 1.47 лв. През следващите седмици до края на юли отново е регистриран спад на цената.

В сравнение с предходната година, през 2023 т кривата на салата се доближава до миналогодишните нива, но през май и юни цената е значително над тази от предходната година. *фигура 130*

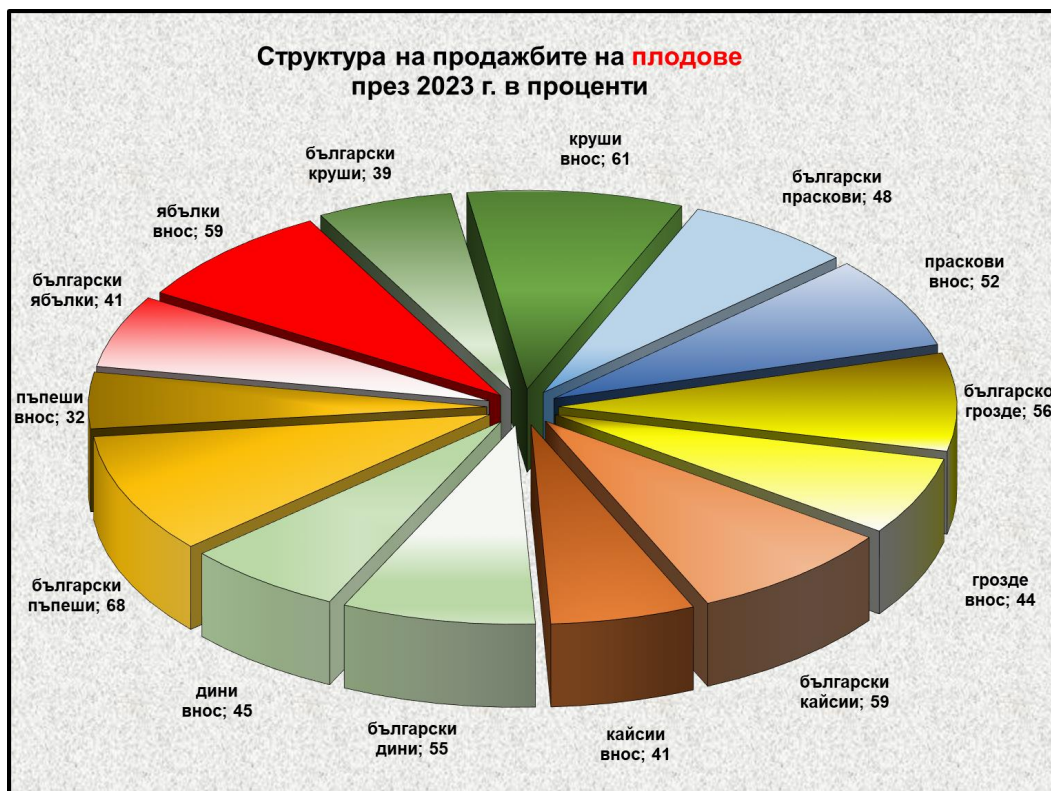
фигура 130 Цена на зелена салата за периода февруари – юни 2022/2023 г

5. Плодове

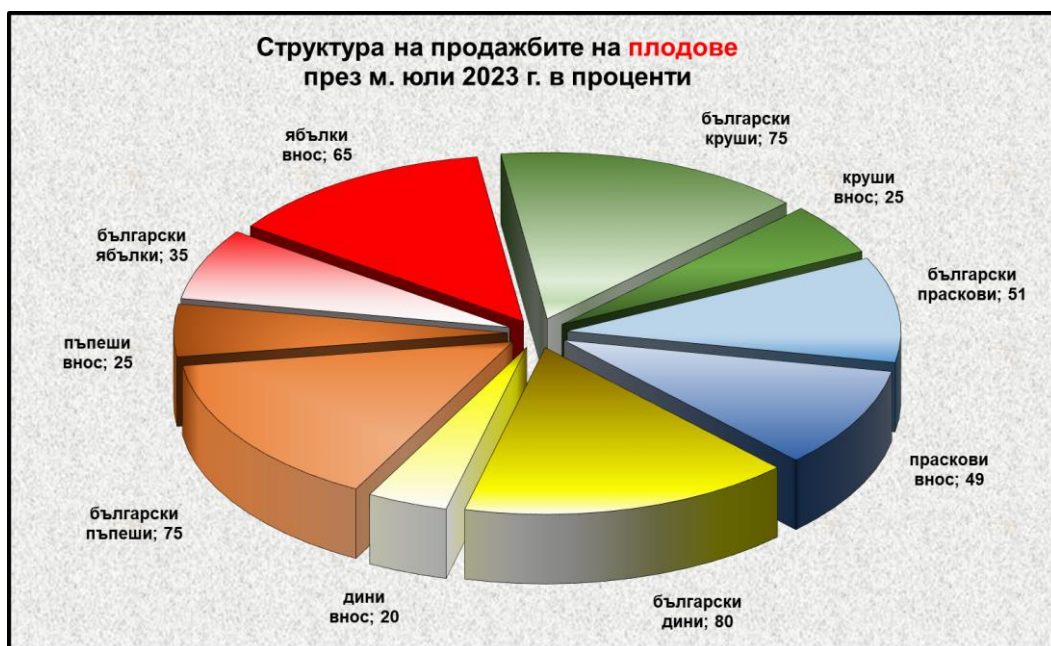
Анализът на структурата на продажбите на плодове показва, че средногодишният относителен дял на българските плодове е съизмерим с количествата вносна продукция. *фигура 99*

През летните месеци, когато е активният сезон на производство и предлагане на българските плодове, техният относителен дял е значителен и е в диапазона 50% – 80%. *фигура 132*

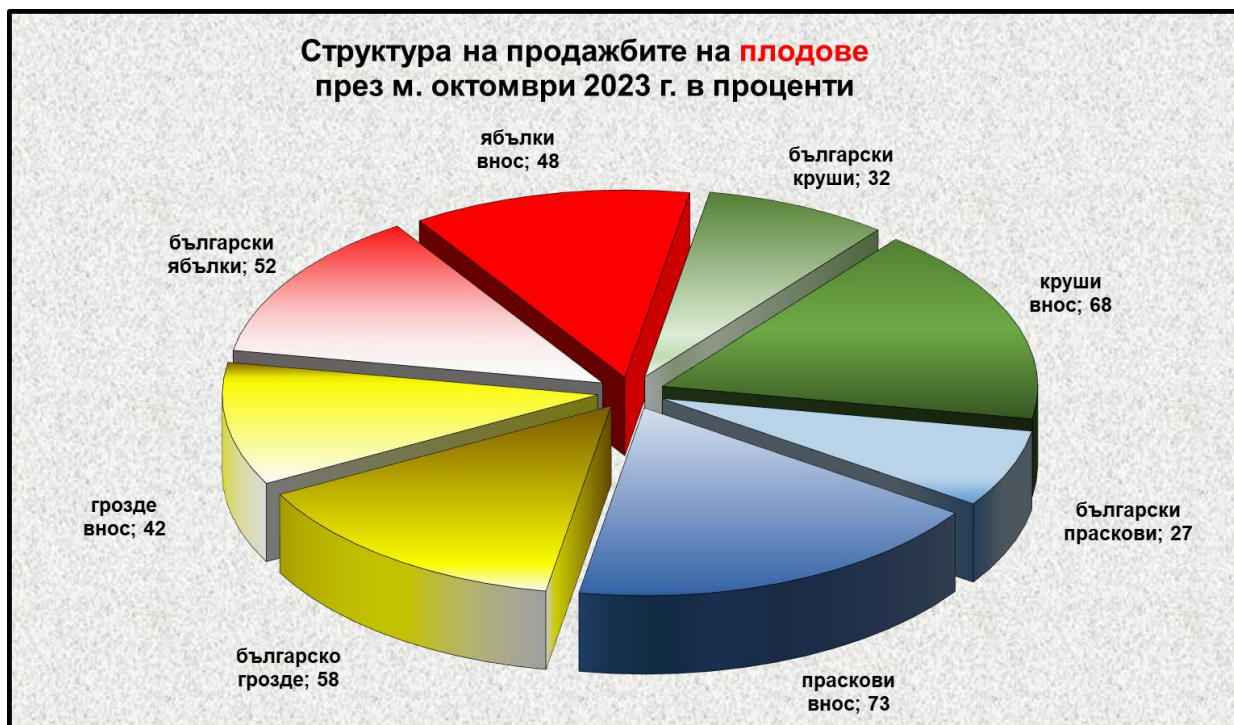
През есенно-зимния период на пазара присъстват по-малко български плодове и техният дял нормално е по-малък. *фигура 133*

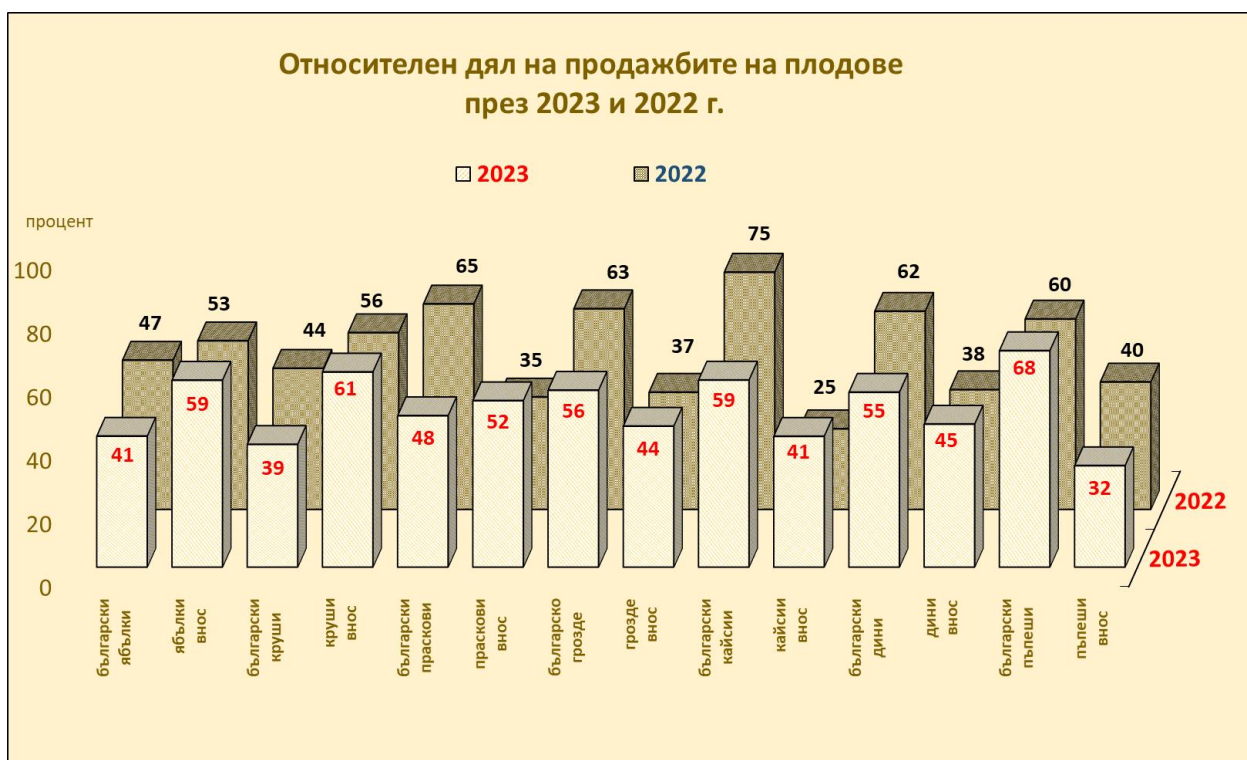
фигура 131 Структура на продажбите на плодове през 2023 г.

фигура 132 Структура на продажбите на плодове през м. юли 2023 г.

фигура 133 Структура на продажбите на плодове през м. октомври 2023 г.

фигура 134 Относителен дял на продажбите на плодове през 2022/2023 г.

5.1. Ябълки

Наблюденията от предходните години показват, че върху движението на цената на ябълките силно влияние оказва сезонният фактор. С изчерпването на продукцията от старата реколта стойностите се покачват и през летните месеци цената на ябълките е най-висока. През този период и количествата от внос силно се увеличават, като цената на българските ябълки е по-висока от цената на вносните. През есента и зимата цената пада.

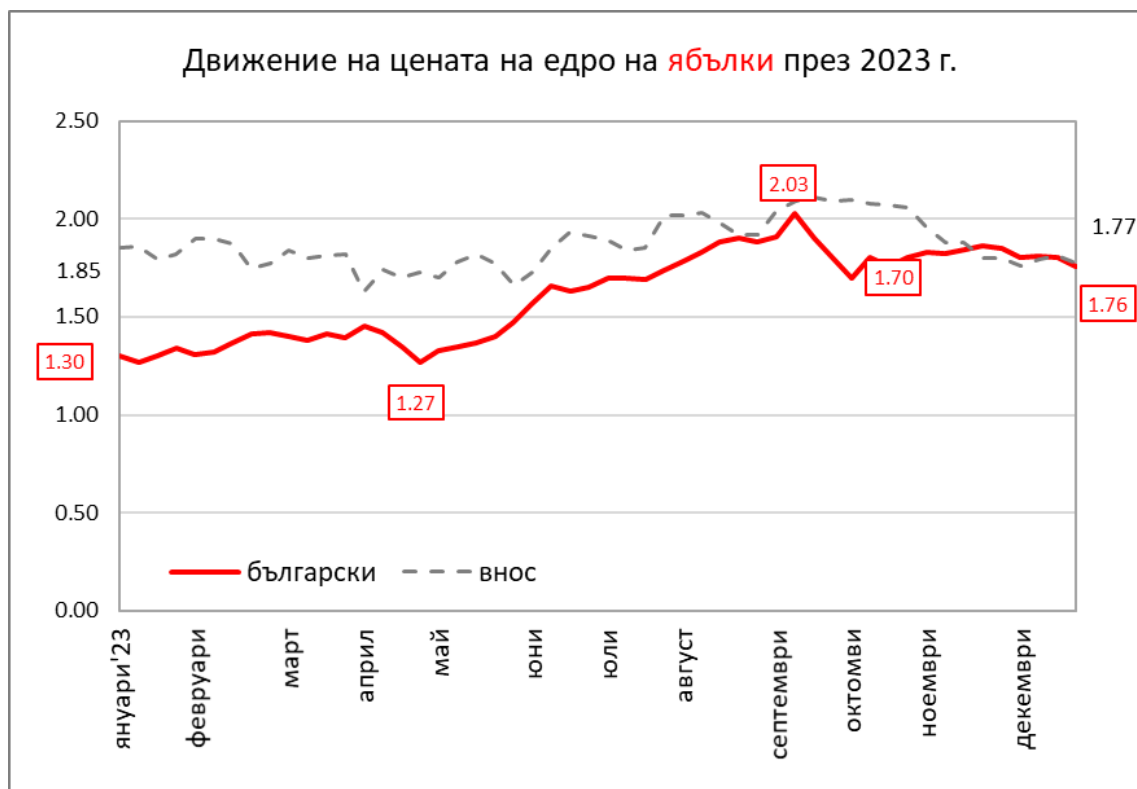
През последните три години се наблюдава тенденция на увеличаване на количествата българска продукция и целогодишният относителен дял на българските ябълки е съпоставим с количествата от внос и е 41%. Праз летните месеци предлаганите количества родно производство съставляват 35% от общите количества ябълки на пазара, а през есента този дял достига до 52%. *фигура 131*

Най-високата цена през годините е отчетена през 2008 г – 2,30 лв./кг. *фигура 136*

Спрямо 2022 г. средногодишната цена на ябълките е с 21% по-висока, а за последния осемгодишен период стойностите са най-високи. *фигура 103, фигура 106*

Кривата на цената на ябълките през 2023 г. е умерено стабилна, като не се наблюдават типичните сезонни колебания. В началото на януари цената им е 1.30 лв./кг. До април стойностите се покачват плавно и след краткотраен спад през май, кривата отново тръгва нагоре. Най-високите стойности са отчетни в началото на септември – 2.03 лв. През месец септември има леко понижение на цената. В периода октомври–декември кривата има стабилен характер и е около ниво от 1.80 лв. *фигура 135*

Предлагане на вносни ябълки на нашия пазар има целогодишно, като цената им е по-висока и е в диапазона 1.80 – 2,00 лв./кг. През ноември и декември цените на вносните и на българските ябълки се доближават.

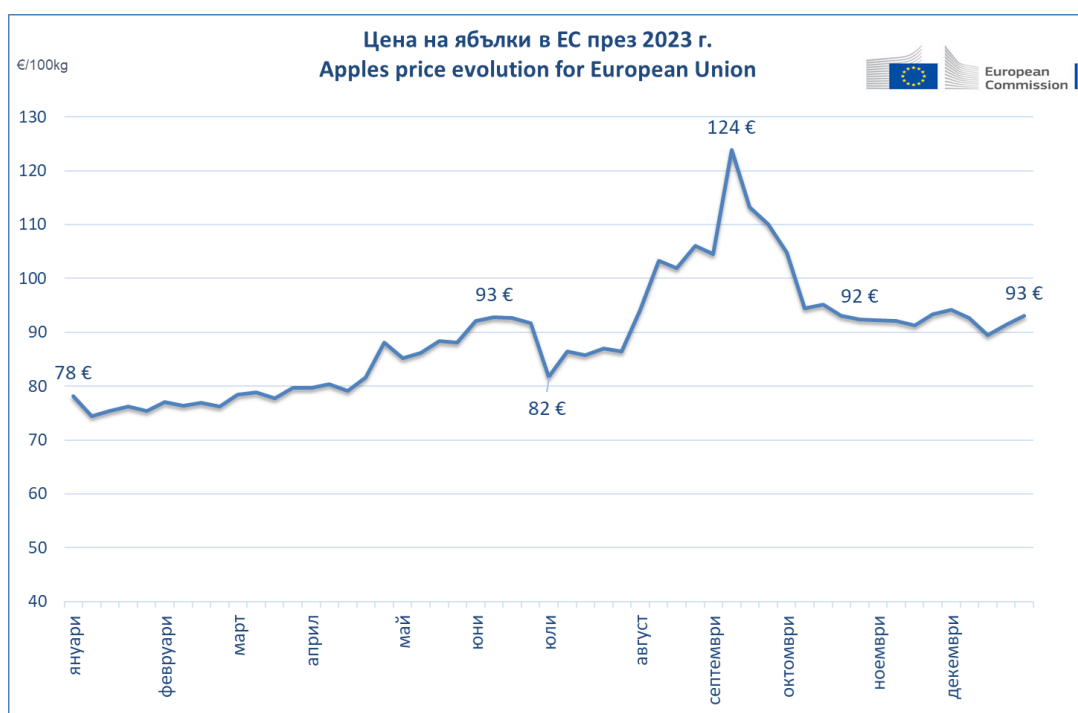
фигура 135 Цена на ябълки през 2023 г.

фигура 136 Цена на ябълки за периода 1999 - 2023 г.

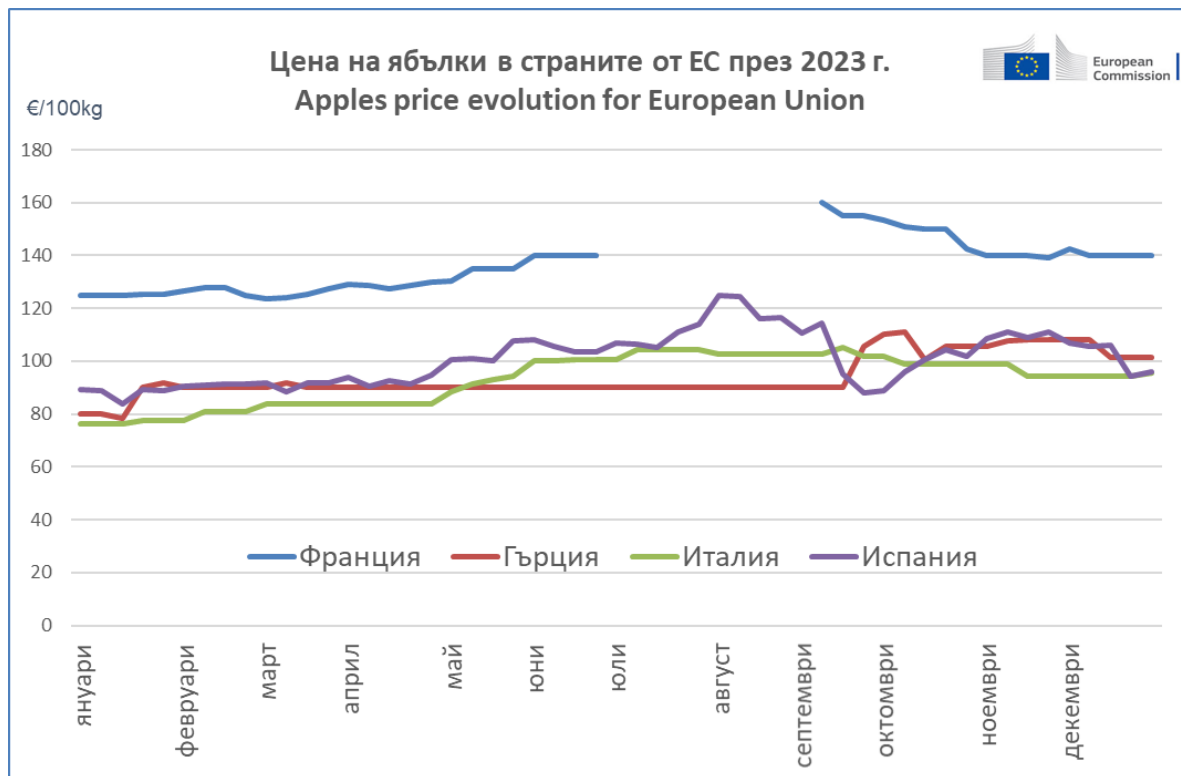
5.1.1. Цени на ябълки в страните от Европейския съюз

Цените на ябълките в страните на ЕС са сравнително стабилни до средата на годината. След кратко понижаване на стойностите през юли, кривата тръгва нагоре и достига през септември до 124 евро. През втората половина на септември и през октомври цената започва да пада бързо и през последната седмица на октомври тя е 92 евро. През ноември и декември цената се стабилизира. В края на годината средната за европейския страни цена е 93 евро. *фигура 137*

фигура 137 Цена на ябълки в ЕС през 2023 г.

Най-високите цени на ябълките в страните от ЕС през годината са отчетени във Франция, като през декември цената е 140 евро. Кривите на цените на ябълките в Гърция, Италия и Испания се доближават и през декември стойностите са около 100 евро. *фигура 138*

фигура 138 Цена на ябълки в някои страни от ЕС през 2023 г.

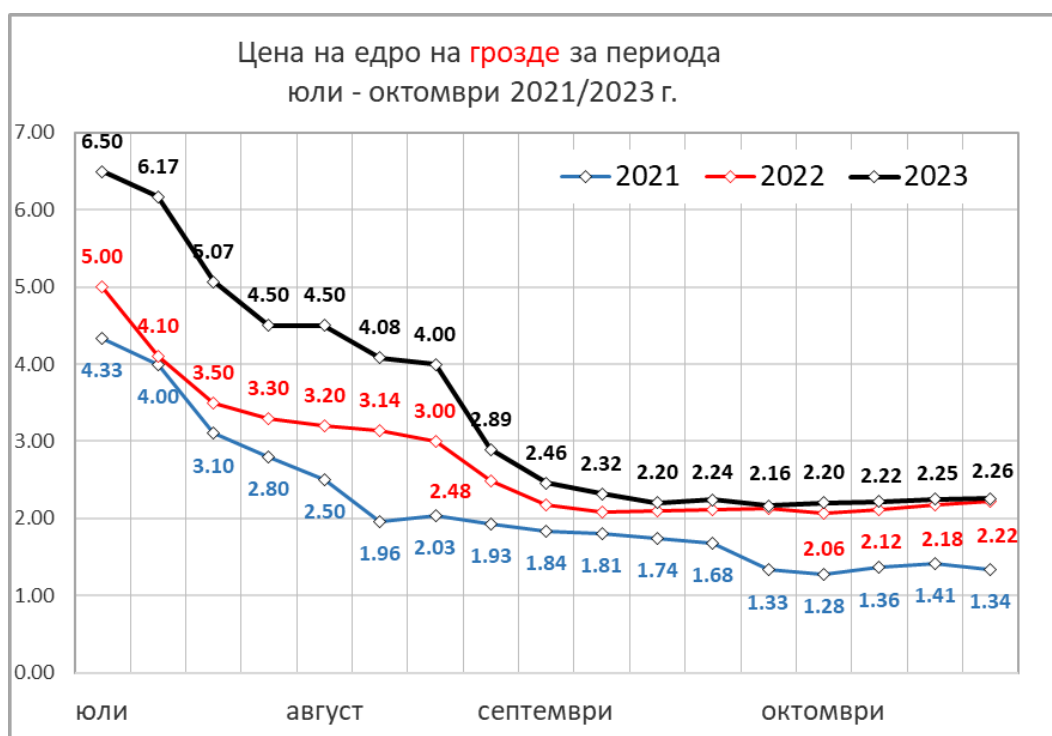
5.2. Грозде, дини

През 2023 г. българското грозде присъства на пазара в периода юли – октомври, но по-големи количества се предлагат до края на септември.

В началото на сезона цената стартира от ниво 6,50 лв./кг, което е по-високо от същия период на предходните две години. Още през първите седмици на юли кривата тръгва надолу, а през втората седмица на август се стабилизира на ниво от 4,00 лв./кг. С устойчиво плавен низходящ тренд цената достига в средата на септември до ниво от 2,20 лв., като се доближава до нивото от 2022 г. и остава над нивото от 2021 г. В края на октомври се наблюдава незначителен ръст на цената, свързан с привършване на сезонното предлагане на грозде и цената е 2,26 лв./кг

Средногодишните стойности на гроздето през 2023 г. са с 16% по-високи спрямо предходната година. *фигура 139*

Средногодишният относителен дял на българското грозде е 56%, а през октомври относителният дял е 58%. *фигура 99, фигура 133*

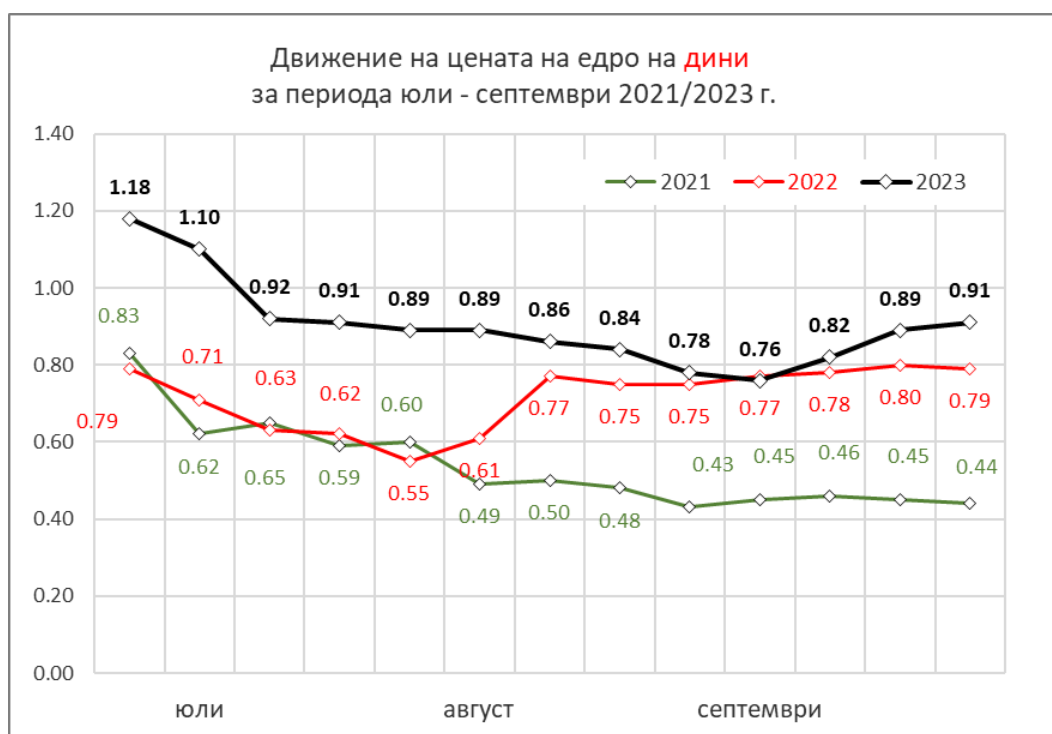
фигура 139 Цена на грозде за периода юли-октомври 2021/2023 г.

Периодът на предлагане на български дини е юли-септември.

Анализът на цената на едро на българските дини за този период през последните три години показва, че стойностите през 2023 г. са най-високи, като се доближават през септември до нивото от 2022 г. *фигура 140*

Средногодишните цени на дините през 2023 г. са с 20 % по-високи в сравнение с 2022 г. *фигура 103*

Относителният средногодишен дял на българските дини е 55%, който през летните месеци е 80%. *фигура 99, фигура 109*

фигура 140 Цена на дини за периода юни – септември 2021/2023 г.

5.3. Ягоди, череши

През април и юни е активният сезон на предлагане на пазара на български ягоди, а активният сезон на предлагане на черешите е май – юни.

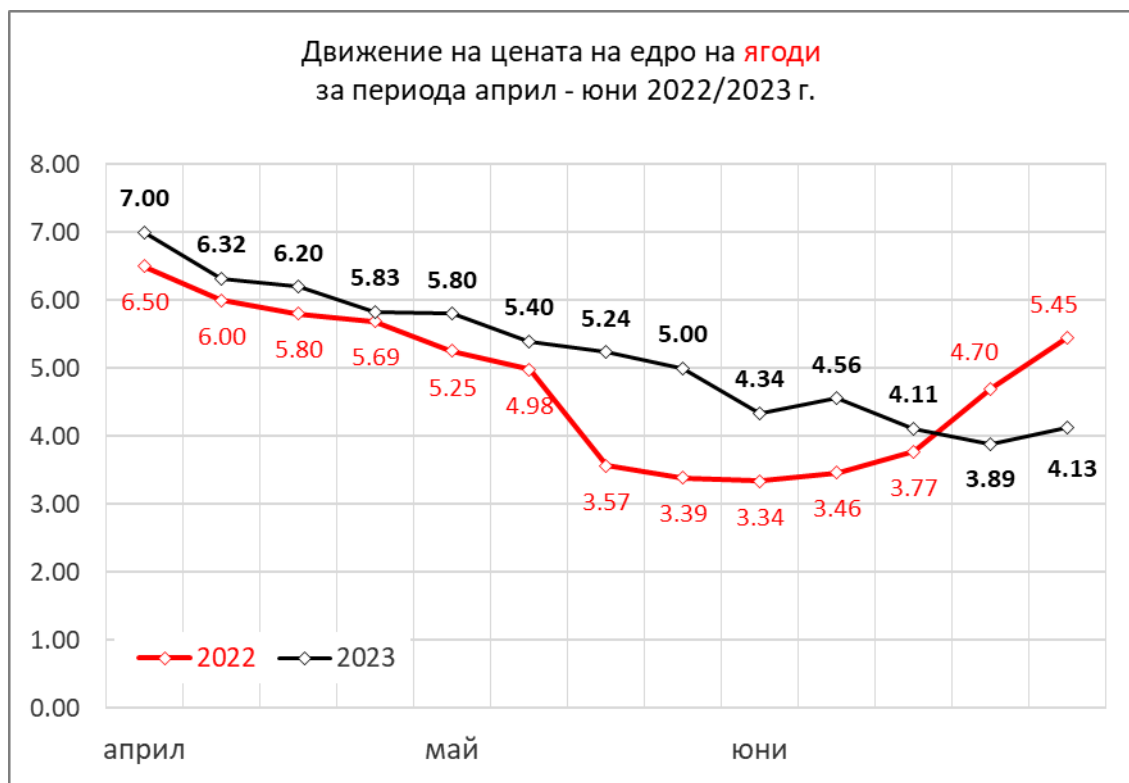
В началото на сезона цените им стартират от по-високо ниво и през следващите седмици се наблюдава плавна и трайна тенденция на намаляване на стойностите. Цените на черешите и ягодите, освен че имат изцяло сезонен характер, силно се влияят от конкретните климатични условия.

В началото на активния сезон на производство и предлагане през 2023 г. цената на ягодите се доближава до нивото от същия период на 2022 г. В началото на сезона цената им стартира от ниво 7,00 лв./кг и с плавен низходящ тренд в началото на юни достига до ниво от 4,34 лв./кг. През първата седмица на юни се наблюдава краткотрайно покачване на цените, след което кривата отново се движи надолу. В края на сезона се стабилизира на ниво от 4,13 лв./кг, като цената остава по-ниска спрямо същия периода на предходната година. *фигура 141*

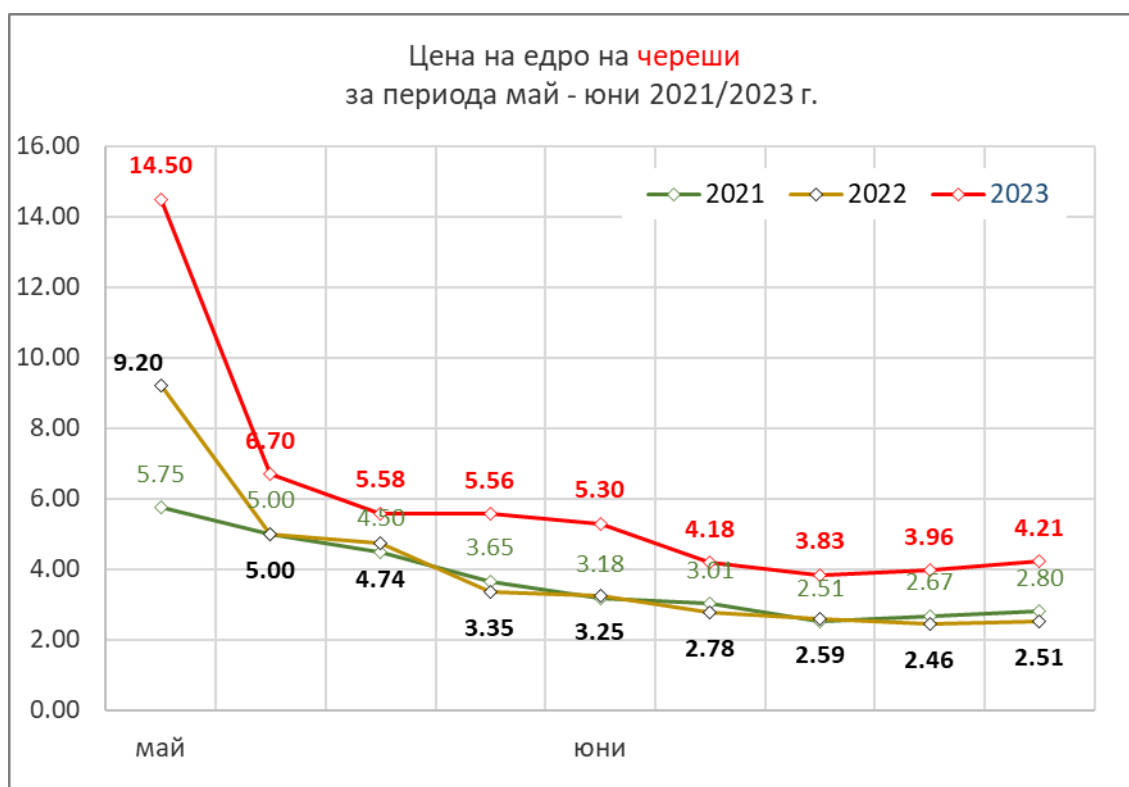
В сравнение с предходната година средногодишните цени на ягодите през 2023 г. са само с 3% по-високи. *фигура 103*

В началото на сезона през 2023 г. черешите се търгуват на високата цена от 14,50 лв./кг, която стойност е по-скоро екзотична и бързо слиза до нивото от 6,70 лв./кг. Следва стабилизиране на цената в диапазон 3.90 – 5.50 лв. В края на сезона цената на черешите през 2023 г. е 4,21 лв./кг. *фигура 142*

В сравнение с предходната година, средногодишните цени на черешите през 2023 г. са с 39% по-високи. *фигура 103*

фигура 141 Цена на ягоди за периода април – юни 2022/2023 г.

фигура 142 Цена на череша за периода май – юни 2021/2023 г.

5.4. Праскови, кайсии

През юни - юли е активният сезон на предлагане на пазара на български кайсии, а предлагане на български праскови има и през август.

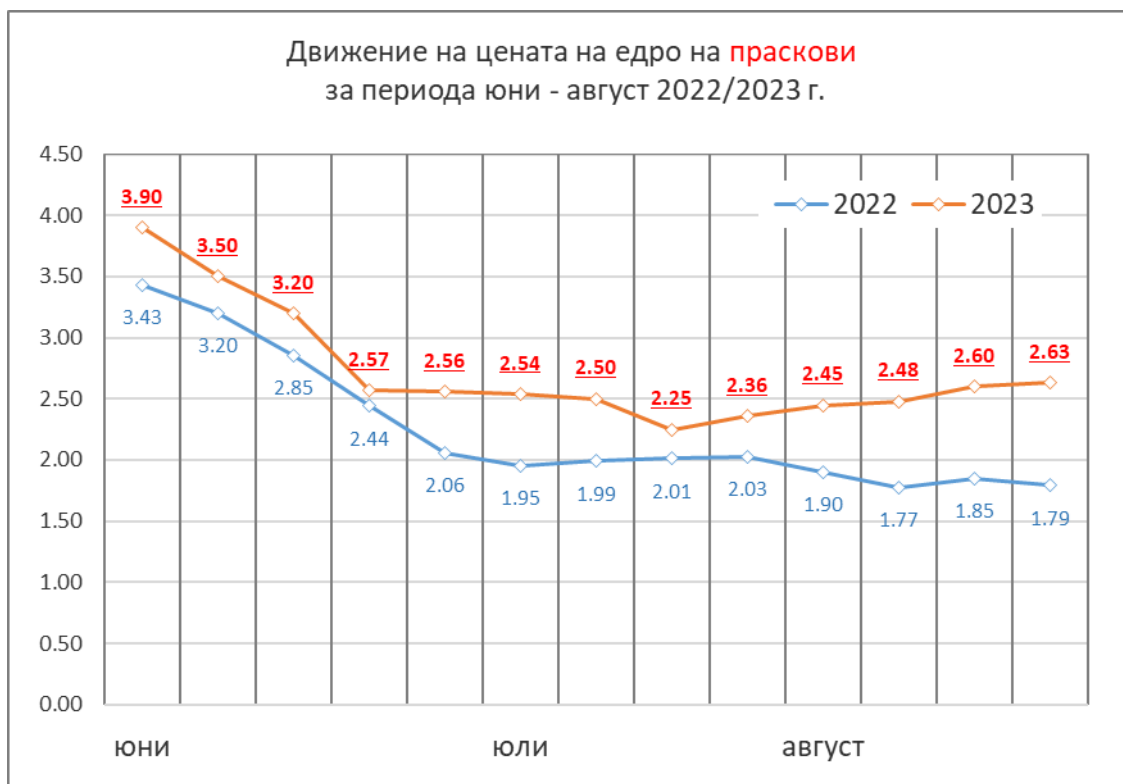
Цените на българските праскови и кайсии имат изцяло сезонен характер и силно се влияят от конкретните климатични условия.

През 2023 г. кривата на цената на кайсиите следва типичната тенденция от предходните години. В началото на сезона цената им е 3,75 лв./кг. От втората седмица на юни цената на кайсиите започва да пада и достига минимални стойности през първата седмица на юли, след което стойностите се покачват до ниво от 2.98 лв. През целия период кривата на цената на кайсиите през 2023 г. е над нивото от същия период на предходната година.

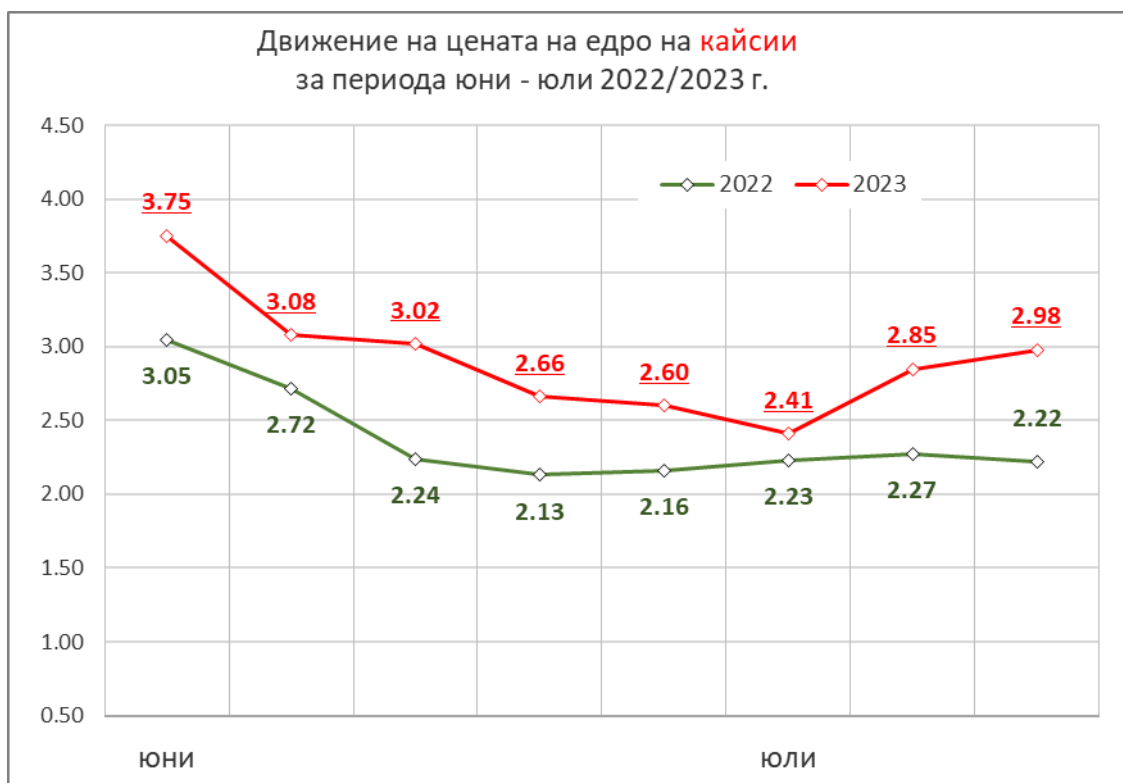
Средногодишните цени на кайсиите през 2023 г. са с 25% по-високи от предходната година. *фигура 103*

В началото на сезона през 2023 г. при цената на прасковите се наблюдават по-високи цени спрямо предходната година. През първата седмица на юни цената им стартира от 3,90 лв./кг и достига минимални стойности 2,25 лв./кг в средата на юли. През по-голямата част от активния сезон цената на прасковите през 2023 г. е над кривата от 2022 г. *фигура 143*

Средногодишните цени на прасковите на годишна база са с 35% по-високи. *фигура 102*

фигура 143 Цена на праскови за периода юни – август 2022/2023 г.

фигура 144 Цена на кайсии за периода юни – юли 2022/2023 г.

5.4.1. Анализ на цените на плодове по региони⁵⁰

Таблица 17 Цени на едро на плодове по области през май 2023 г.*⁵¹

ОБЛАСТ		яГОДИ	средна ягоди	изменение прямо средната		БАНАНИ	средна банани	изменение прямо средната		ЯБЪЛКИ	средна ябълки	изменение прямо средната
БУРГАС		5.39	5.45	-1		2.68	2.91	-8		1.93	1.69	14
ВАРНА		6.20	5.45	14		3.31	2.91	14		1.30	1.69	14 -23
ВЕЛИКО ТЪРНОВО		6.80	5.45	25		3.30	2.91	13		2.80	1.69	66
ВРАЦА		6.73	5.45	23		2.89	2.91	-1		1.75	1.69	4
ЛОВЕЧ		4.50	5.45	-17		3.13	2.91	8		1.83	1.69	8
ПАЗАРДЖИК		4.88	5.45	-10		2.98	2.91	2		1.42	1.69	-16
ПЛОВДИВ		5.17	5.45	-5		2.00	2.91	-31		1.47	1.69	-13
РУСЕ		5.25	5.45	-4		3.21	2.91	10		1.70	1.69	1
СИЛИСТРА		6.31	5.45	16		3.30	2.91	13		1.71	1.69	1
СЛИВЕН		6.13	5.45	12		3.23	2.91	11		1.30	1.69	-23
СОФИЯ		3.54	5.45	-35		2.90	2.91	0		1.20	1.69	-29
СТАРА ЗАГОРА		5.23	5.45	-4		2.62	2.91	-10		1.39	1.69	-18
ХАСКОВО		4.71	5.45	-14		2.83	2.91	-3		2.00	1.69	18
ШУМЕН			5.45			2.42	2.91	-17		1.91	1.69	13
Spaklines												

Наблюденията на цените по региони на бананите, ягодите и ябълките през месец май показват, че разликите в цените в страната са в интервала 92-133%, като най-големият марж е при цената на ябълките. Таблица 17, фигура 145

При средна цена на ягодите през месеца 5,45 лв./кг, най-високите цени са регистрирани във Велико Търново (6,80 лв.), а минималните съответно са били в София (3,54 лв.). Отклоненията в цените на ягодите в различните региони са 92%, в 38% от областите цената е над средната за страната, а в една област (Бургас) цената е на нивото на средната за страната.

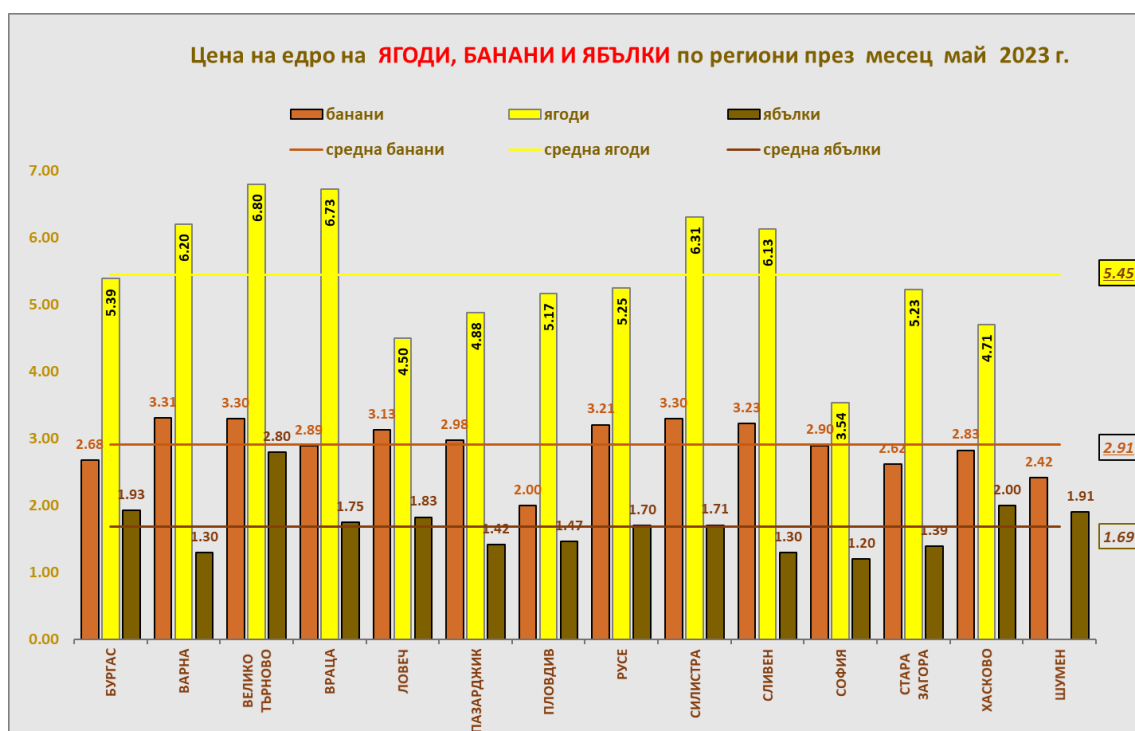
Наблюденията на цените на ябълките по региони през май показват, че при средна цена за месеца 1,69 лв./кг, най-високата стойност е регистрирана на стоковите тържища в област Велико Търново – 2,80 лв./кг, а най-ниска в София – 1,20 лв./кг. В 57% от областите цената е над средната за страната. Маржът между цените в отделните области е 133%.

Бананите са се търгували през месеца най-скъпо в област Варна (3,31 лв./кг), а най-евтини са били в област Пловдив (2,00 лв./кг), при средна цена на бананите 2,91 лв./кг. В 50% от областите цената е била над средната за страната, а в две области тя се доближава до средната. Отклоненията в цените в различните области е 66%.

Отклоненията в цените на плодовете в различните региони се дължи на различните сортове, които се търгуват, както и в различното качество на предлаганите плодове.

⁵⁰ Анализът е направен за месеците май, юли и август, когато е активният сезон на производство и предлагане на повечето плодове

⁵¹ * Символите в клетките с цените визуализират движението на цената за съответната стока в различните области под и над средната за страната цена. Оцветяването на клетките в колоните визуализира стойностите под и над средната цена

фигура 145 Цени на плодове по региони през май 2023 г.

Таблица 18 Цени на едро на плодове по области през юли 2023 г.*⁵²

ОБЛАСТ	КАЙСИИ	средна кайсии	изменение спрямо средната	ПРАСКОВИ	средна праскови	изменение спрямо средната	ЯБЪЛКИ	средна ябълки	изменение спрямо средната
БУРГАС	</								

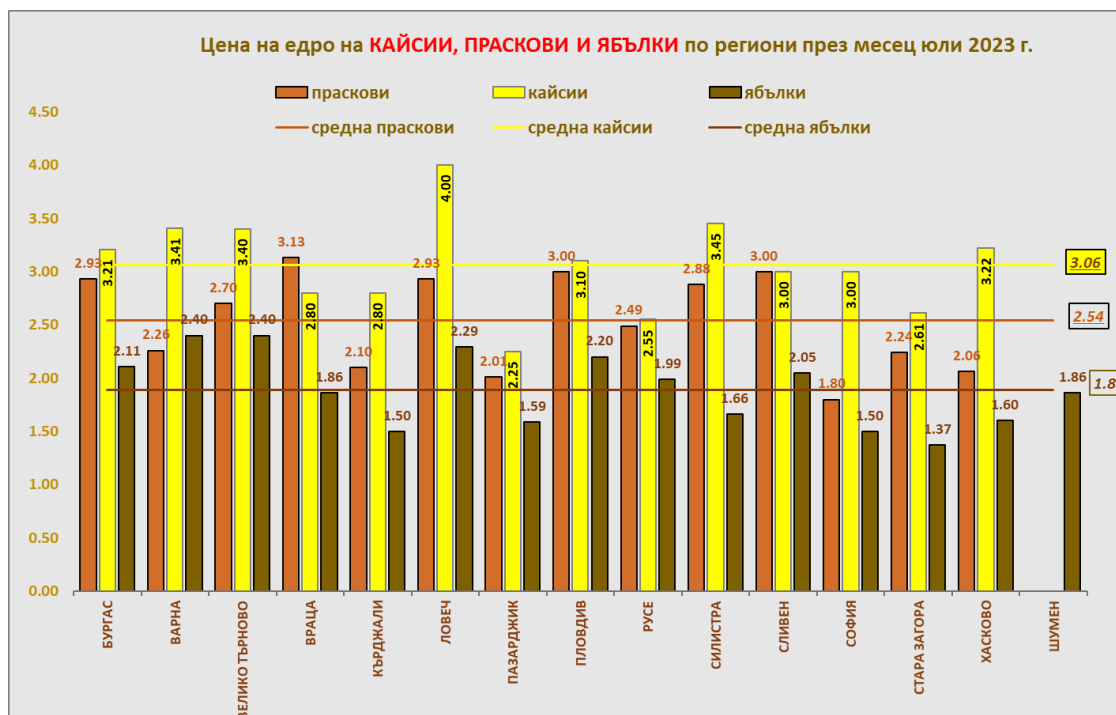
Наблюденията на цените по региони на кайсиите, прасковите и ябълките през месец юли 2023 г. показват, че разликите в цените в страната са в интервала 74-78%, като най-големият марж е при цената на кайсиите. Таблица 18, фигура 146

При средна цена на кайсиите през месеца 3,06 лв./кг, най-високите цени са регистрирани в Ловеч (4,00 лв.), а минималните съответно са били в Пазарджик (2,25 лв.). Отклоненията в цените на кайсиите в различните региони са 78%, в 55% от областите цената е над средната за страната, а в три области (Пловдив, Сливен и София) цената е около нивото на средната за страната.

⁵² * Оцветяването на клетките в колоните визуализира движението на цените на съответната стока по региони, а символите в клетките на същите колони отразява стойността над или под средната за страната цена. Оцветяването на клетките в колоните с процентно изменение визуализира стойностите под и над средната цена.

Наблюденията на цените на ябълките по региони през юли показват, че при средна цена за месеца 1,89 лв./кг, най-високата стойност е регистрирана на стоковите тържища в област Велико Търново и Варна – 2,40 лв./кг, а най-ниска в Стара Загора – 1,37 лв./кг. В 54% от областите цената е над средната за страната. Маржът между цените в отделните области е 75%, а в две области (Враца и Шумен) цената е около нивото на средната за страната.

Прасковите са се търгували през месеца най-скъпо в област Враца (3,13 лв./кг), а най-евтини са били в област София (1,80 лв./кг), при средна цена на прасковите 2,54 лв./кг. В 54% от областите цената е била над средната за страната, а в една област тя се доближава до средната. Отклоненията в цените в различните области е 74%.

фигура 146 Анализ на цената на плодове по региони през юли 2022 г.

Наблюденията на цените по региони на дините, пъпешите и ябълките през август показват, че разликите в цените в страната са в интервала 88-153%, като най-големият марж е при цената на ябълките. Таблица 19, фигура 147

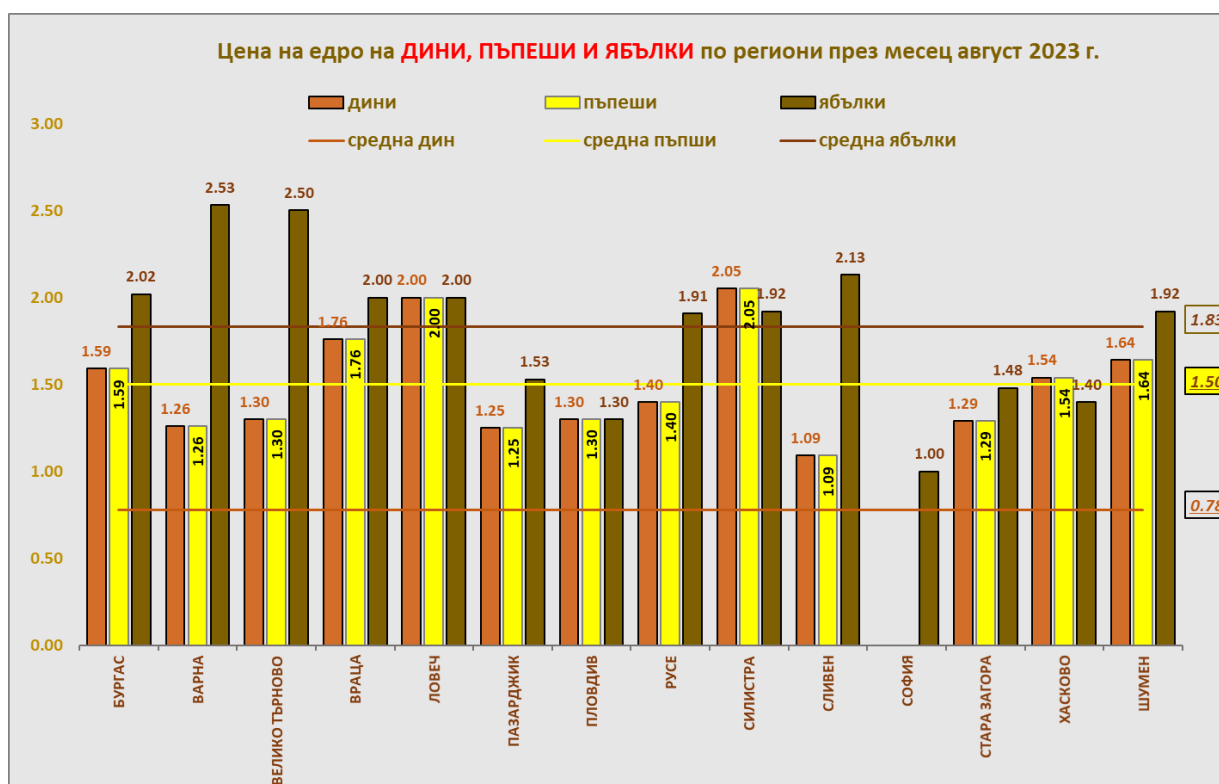
При средна цена на дините през месеца 0,78 лв./кг, най-високите цени са регистрирани в Силистра (1,00 лв.), а минималните съответно са били в София (0,53 лв.). Отклоненията в цените на дините в различните региони са 89%, в 62% от областите цената е над средната за страната, а в една област (Пазарджик) цената е около нивото на средната за страната.

Наблюденията на цените на ябълките по региони през август показват, че при средна цена за месеца 1,83 лв./кг, най-високата стойност е регистрирана на стоковите тържища в област Варна – 2,53 лв./кг, а най-ниска в София – 1,00 лв./кг. В 64% от областите цената е над средната за страната. Маржът между цените в отделните области е 153%.

Пъпешите са се търгували през месеца най-скъпо в област Силистра (2,05 лв./кг), а най-евтини са били в област Сливен (1,09 лв./кг), при средна цена на пъпешите 1,50 лв./кг. В 46% от областите цената е била над средната за страната. Отклоненията в цените в различните области е 88%.

Таблица 19 Цени на едро на плодове по области през август 2023 г.*⁵³

ОБЛАСТ	ДИНИ	средна дини	изменение спрямо средната	ПЪПЕШИ	средна пъпеши	изменение спрямо средната	ЯБЪЛКИ	средна ябълки	изменение спрямо средната	
БУРГАС	▲	0.98	0.78	26	1.59	1.50	6	2.02	1.83	10
ВАРНА	▲	0.80	0.78	3	1.26	1.50	-16	2.53	1.83	38
ВЕЛИКО ТЪРНОВО	▲	0.85	0.78	9	1.30	1.50	-13	2.50	1.83	37
ВРАЦА	▲	0.96	0.78	23	1.76	1.50	17	2.00	1.83	9
ЛОВЕЧ	▲	0.92	0.78	18	2.00	1.50	33	2.00	1.83	9
ПАЗАРДЖИК	■	0.78	0.78	0	1.25	1.50	-17	1.53	1.83	-16
ПЛОВДИВ	▲	0.80	0.78	3	1.30	1.50	-13	1.30	1.83	-29
РУСЕ	▼	0.63	0.78	-19	1.40	1.50	-7	1.91	1.83	4
СИЛИСТРА	▲	1.00	0.78	28	2.05	1.50	37	1.92	1.83	5
СЛИВЕН	▲	0.80	0.78	3	1.09	1.50	-27	2.13	1.83	16
СОФИЯ	▼	0.53	0.78	-32		1.50		1.00	1.83	-45
СТАРА ЗАГОРА	▼	0.67	0.78	-14	1.29	1.50	-14	1.48	1.83	-19
ХАСКОВО	▼	0.66	0.78	-15	1.54	1.50	3	1.40	1.83	-23
ШУМЕН	▼	0.60	0.78	-23	1.64	1.50	9	1.92	1.83	5
Sparklines										

фигура 147 Анализ на цената на плодове по региони през август 2023 г.

Наблюденията на цените по региони на дините, гроздето и ябълките през септември показват, че разликите в цените в страната са в интервала 82-112%, като най-големият марж е при цената на дините. Таблица 20, фигура 148

При средна цена на дините през месеца 0,88 лв./кг, най-високите цени са регистрирани в Ловеч (1,05 лв.), а минималните съответно са били в София (0,50 лв.). Отклоненията в цените на дините в различните региони са 110%, в 42% от

⁵³ * Оцветяването на клетките в колоните визуализира движението на цените на съответната стока по региони, а символите в клетките на същите колони отразява стойността над или под средната за странната цена. Оцветяването на клетките в колоните с процентно изменение визуализира стойностите под и над средната цена. В последния ред на таблицата е визуализирано движението на цените на всяка стока в различните региони чрез Sparklines (блещукащи линии).

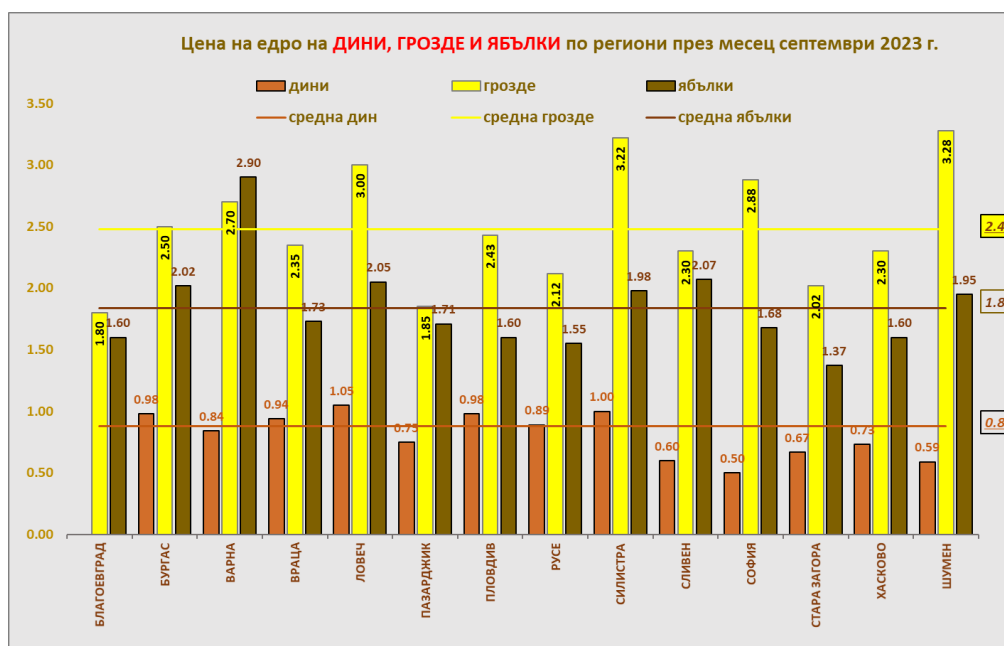
областите цената е над средната за страната, а в една област (Русе) цената е около нивото на средната за страната.

Наблюденията на цените на ябълките по региони през септември показват, че при средна цена за месеца 1,84 лв./кг, най-високата стойност е регистрирана на стоковите тържища в област Варна – 2,90 лв./кг, а най-ниска в Стара Загора – 1,37 лв./кг. В 43% от областите цената е над средната за страната. Маржът между цените в отделните области е 112%.

Гроздето се е търгувало през месеца най-скъпо в област Шумен (3,28 лв./кг), а най-евтино е било в област Благоевград (1,80 лв./кг), при средна цена на гроздето 2,48 лв./кг. В 38% от областите цената е била над средната за страната. Отклоненията в цените в различните области е 82%. В област Бургас цената се доближава до средната за страната цена.

Таблица 20 Цени на едро на плодове по области през септември 2023 г.*⁵⁴

ОБЛАСТ	дини	средна дини	изменение спрямо средната	ГРОЗДЕ	средна грозде	изменение спрямо средната	ябълки	средна ябълки	изменение спрямо средната
БЛАГОВЕГРАД		0.88		1.80	2.48	-27	1.60	1.84	-13
БУРГАС	▲	0.98	11	2.50	2.48	1	2.02	1.84	10
ВАРНА	▼	0.84	-5	2.70	2.48	9	2.90	1.84	58
ВРАЦА	▲	0.94	7	2.35	2.48	-5	1.73	1.84	-6
ЛОВЕЧ	▲	1.05	19	3.00	2.48	21	2.05	1.84	11
ПАЗАРДЖИК	▼	0.75	-15	1.85	2.48	-25	1.71	1.84	-7
ПЛОВДИВ	▲	0.98	11	2.43	2.48	-2	1.60	1.84	-13
РУСЕ	▲	0.89	1	2.12	2.48	-15	1.55	1.84	-16
СИЛИСТРА	▲	1.00	14	3.22	2.48	30	1.98	1.84	8
СЛИВЕН	▼	0.60	-32	2.30	2.48	-7	2.07	1.84	13
СОФИЯ	▼	0.50	-43	2.88	2.48	16	1.68	1.84	-9
СТАР ЗАГОРА	▼	0.67	-24	2.02	2.48	-19	1.37	1.84	-26
ХАСКОВО	▼	0.73	-17	2.30	2.48	-7	1.60	1.84	-13
ШУМЕН	▼	0.59	-33	3.28	2.48	32	1.95	1.84	6
Sparklines									

фигура 148 Цени на едро на плодове през септември 2023 г. по области

⁵⁴ * Оцветяването в клетките с цените визуализира градацията в големината на цената на съответната стока в различните области. Символите в същата колона показват отклоненията от средната за страната цена. Оцветяването на клетките в колоните с процентно изменение визуализира стойностите под и над средната цена. В последния ред на таблицата е визуализирано движението на цените на всяка стока в различните региони чрез Sparklines (блещукащи линии).

5.5. Банани, цитрусови плодове

Движението на цените на цитрусовите плодове и бананите на нашия пазар се определя основно от три фактора:

1. Международните цени и факторите, които влияят при тяхното формиране

- климатичните условия и свързаната с тях реколта;
- цената на горивата и торовете;
- размера на производствените и транспортни разходи;
- движението на курса на щатската валута;
- логистичните проблеми по време на пандемията;
- войната в Украйна

2. Сезонността при търсене и предлагане на тези плодове, характерна за нашия пазар. През късната пролет, лятото и началото на есента на пазара присъстват предимно български плодове и предлагането на банани и особено на цитрусови плодове рязко намалява.

3. Пандемията от COVID-19 се отрази върху цената на цитрусовите плодове, свързано от една страна с голямото търсене от населението и от друга страна със забавянето на доставките от чужбина

През 2023 г. цената на едро на бананите у нас запазва тенденциите, наблюдавани от предходни години.

През януари цената на бананите е 3.07 лв., а през февруари стойностите се покачват до 3.19 лв./кг. Тази стойност е на най-високите нивата от 2004 г. до сега. През следващите месеци кривата има лек низходящ тренд и се задържа около ниво от 3.00 лв. Най-ниската отчетена стойност е през август и тя е 2.73 лв. През есенните месеци цената на бананите се покачва, а през декември бележи спад и стъпва на ниво от 2.82 лв.

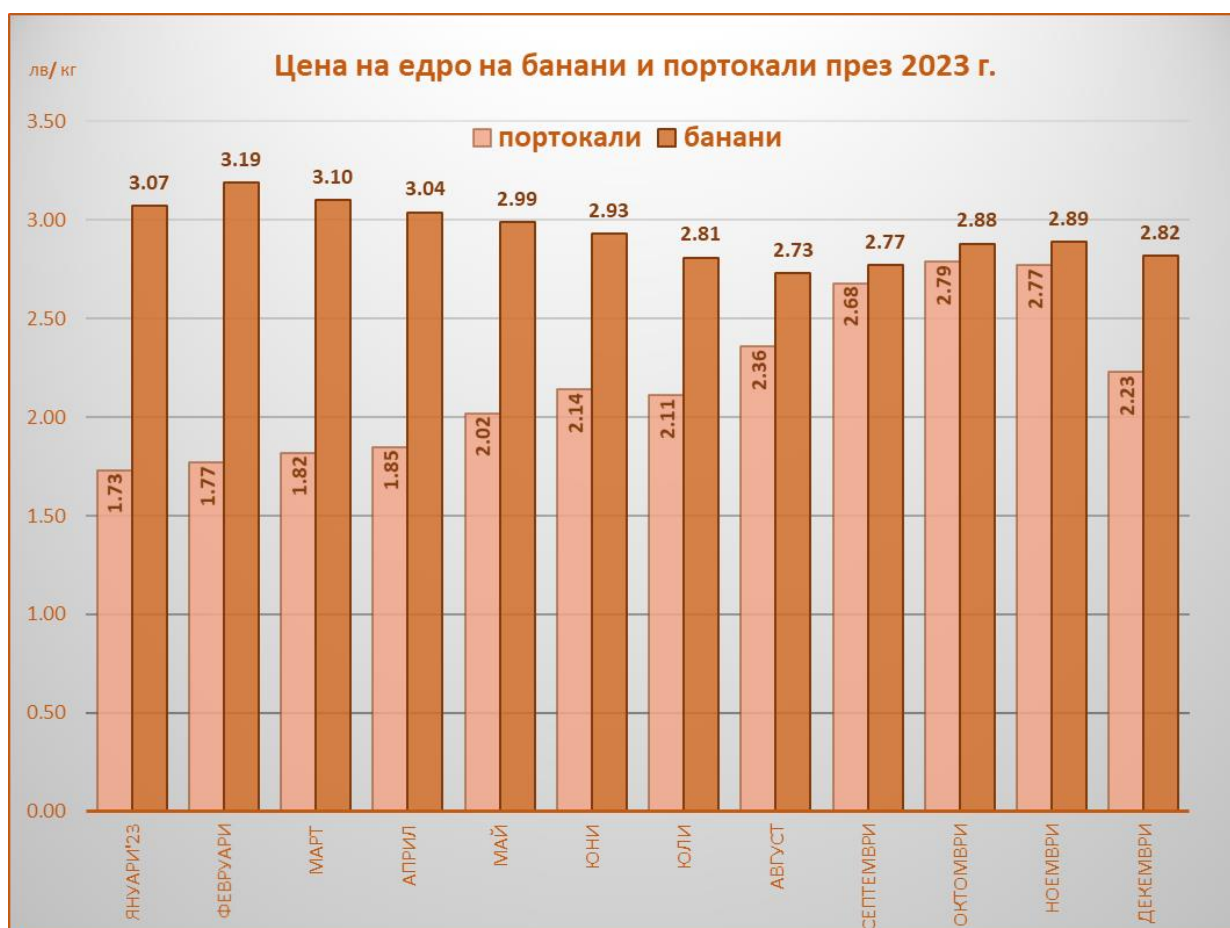
Преди пиковата стойност на цената на бананите през 2023 г., ценови връх беше регистриран в началата на 2008 г., което се дължеше на приемането на страната ни в ЕС и влизането ни на общия европейски пазар. *фигура 149, фигура 150.*

Средногодишната цена на бананите през 2023 г. е с 15% по-висока спрямо предходната година, а за периода 2016 – 2023 г. тя е на значително по-високо ниво. *фигура 106, фигура 103*

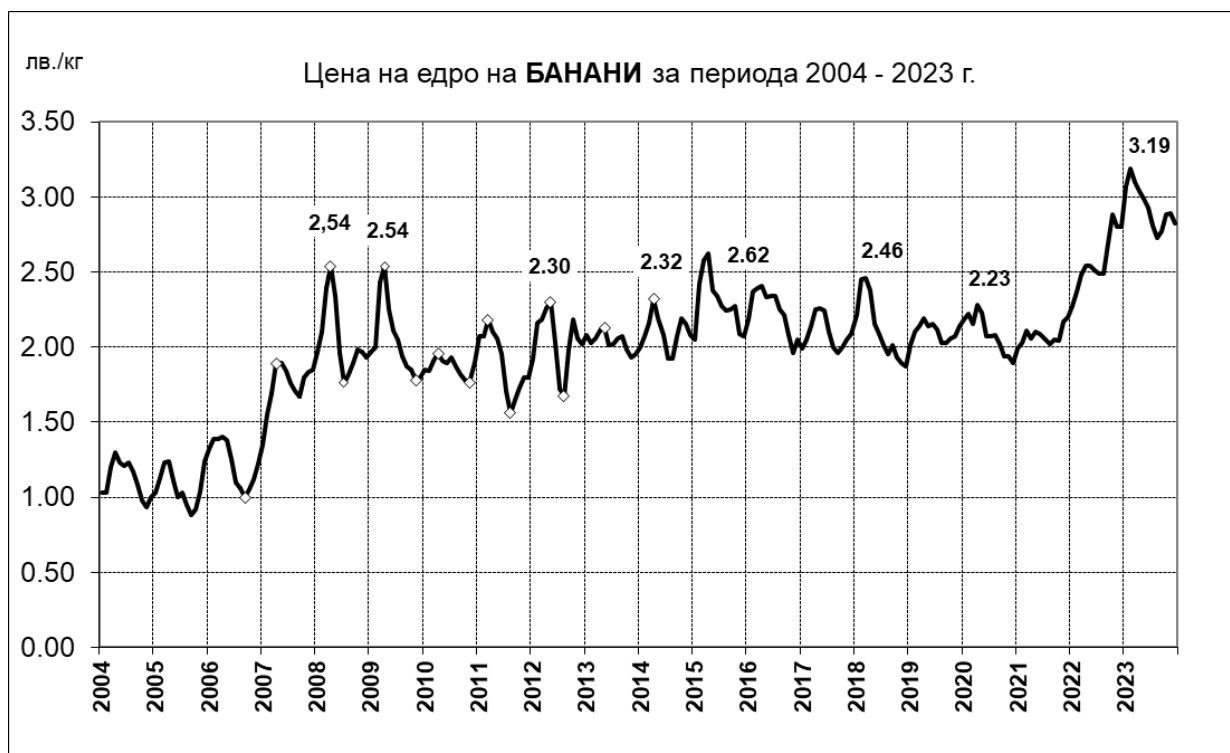
Международната цена на бананите през 2023 г. като цяло има стабилен характер със слабо изразен низходящ тренд. Стартирайки от ниво 1680 долара/т, в края на годината стойностите стъпват на ниво от 1550 долара.

Най-високата цена за периода от 2004 г. до сега. е 1680 долара регистрирани през декември 2022 г. и януари 2023 г.

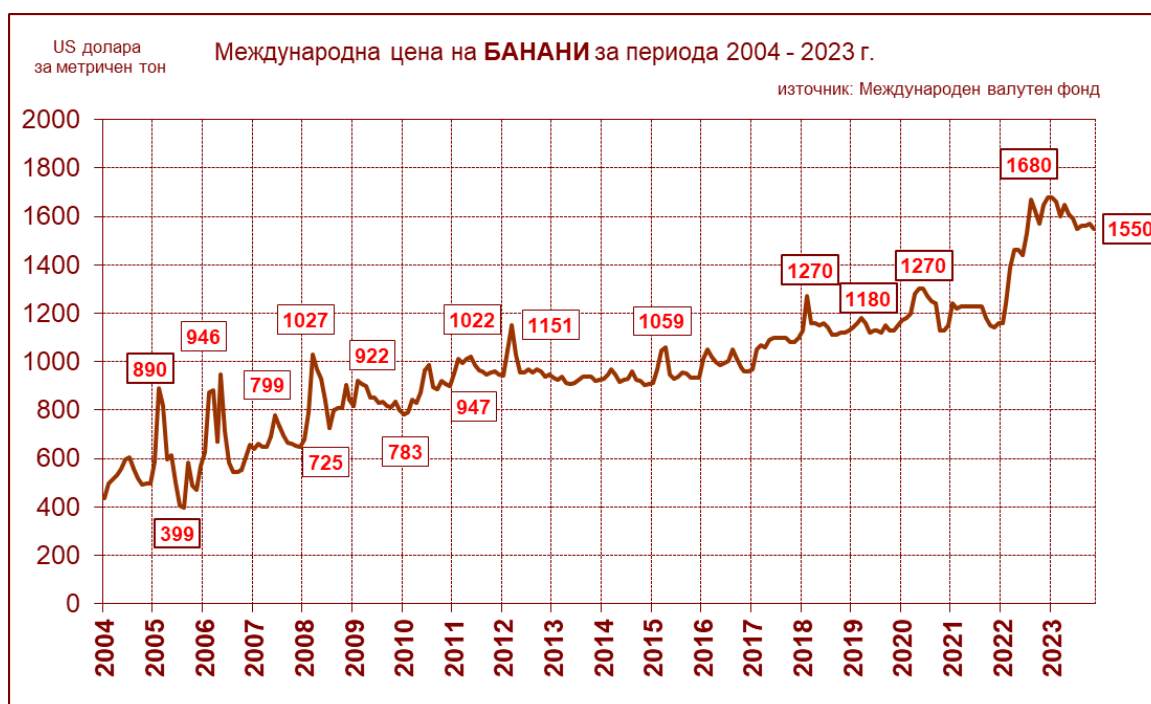
Най-големият износител на банани в света е Еквадор. Огромната част от експорта на страната е предназначен за Русия. Но поради международните санкции, наложени на Русия заради нахлуването в Украйна, доставките са силно затруднени, което повлия на световния пазар на бананите и съответно на цената. *фигура 151, фигура 155*

фигура 149 Цена на банани и портокали през 2023 г.

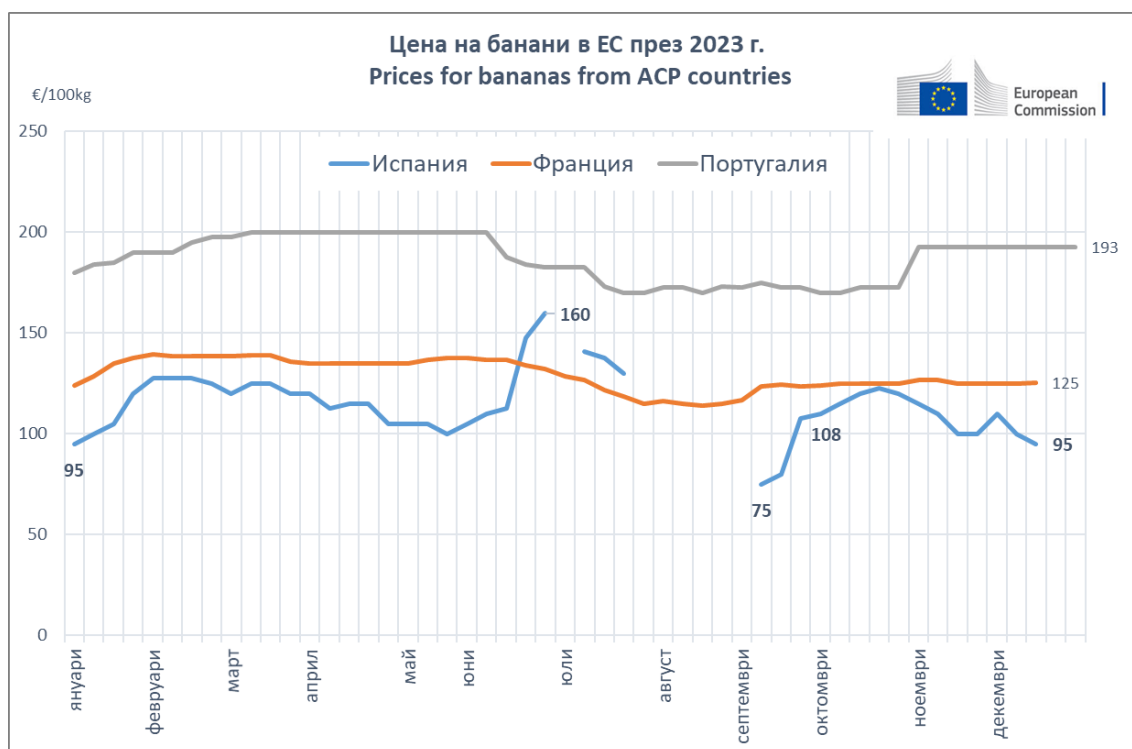

фигура 150 Цена на банани за периода 2004-2023 г.

фигура 151 Международна цена на банани за периода 2004-2023 г.

Най-високите цени на бананите в страните от ЕС през годината са отчетени в Португалия, като през декември цената е 193 евро. Кривата на цената на бананите във Франция е близка до тази на Португалия, но е на по-ниско ниво и в края на годината цената там е 125 евро. С известни прекъсвания в предлагането на банани в Испания през летните месеци, цената през останалата част на годината е най-ниска. Високи стойности испанските банани бележат през юли, а през декември цената е 95 евро/100 кг. *фигура 152*

фигура 152 Цена на банани в ЕС през 2023 г.

През 2023 г. при движението на цента на портокалите не се наблюдават характерните за цитрусовите плодове тенденции.

През януари цената стартира от ниво 1.73 лв. и до месец октомври стойностите непрекъснато се увенчават и стъпват на ниво от 2,79 лв. През ноември и декември цената бележи спад и стига до 2.23 лв./кг.

Максималните стойности, които са достигнати през 2023 г. са най-високи за периода 2004 – 2023 г.

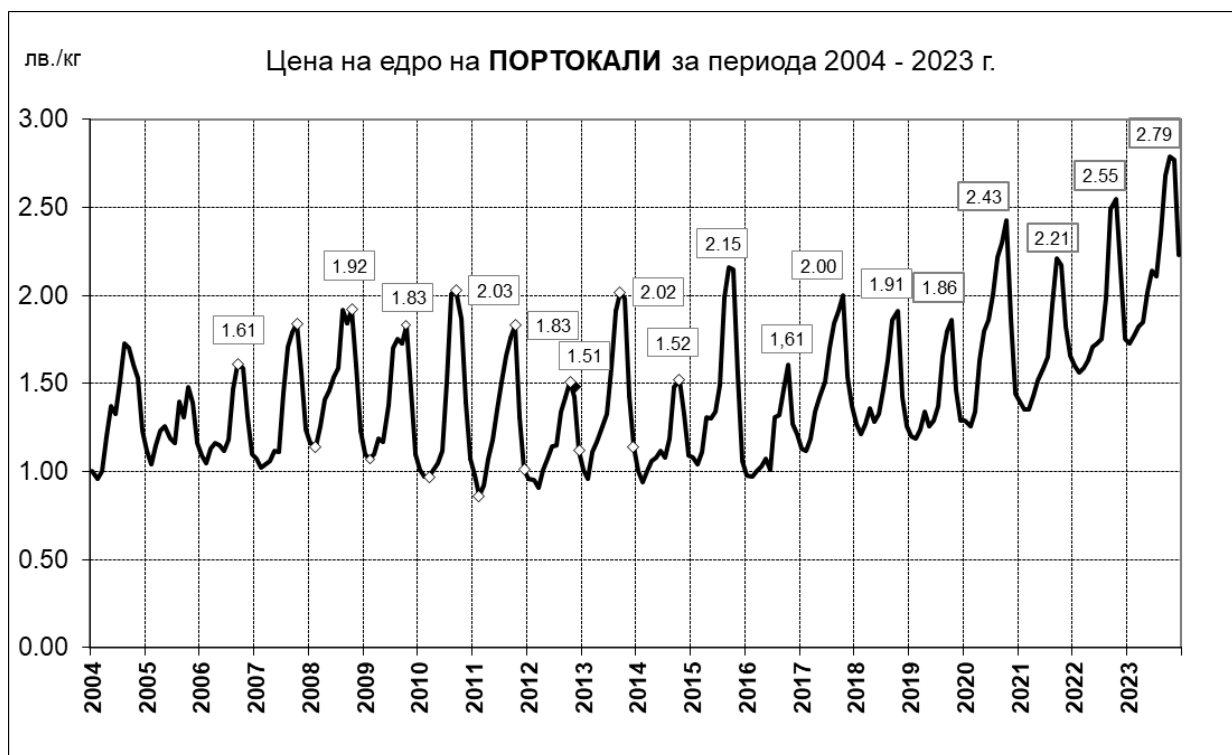
Средногодишната цена на портокалите през 2023 г. е с 21% по-висока спрямо предходната година, а за периода 2016 – 2023 г. тя е на най-високото ниво

С известни отклонения в двете посоки международната цена на портокалите през 2023 г. има възходящ тренд. Известно стабилизиране има в периода април – юли, а през следващите месеци кривата има устойчив възходящ тренд. През декември цената на портокалите е 2060 долара и това е най-високото ниво от 2004 г. до сега. Наблюденията на ДКСБТ показват, че за първи път в периода август - ноември 2023 г. цената на портокалите е по-висока от цената на бананите.

В сравнение предходната година международната цена на портокалите е с 626 долара (68%) по-висока.

Пикови стойности на цената на портокалите са регистрирани и през 2008 г. – 1432 долар/тон и през април 2023 г. – 1460 долара. Тези стойности остават много под нивото от месец ноември тази година. *фигура 154, фигура 155*

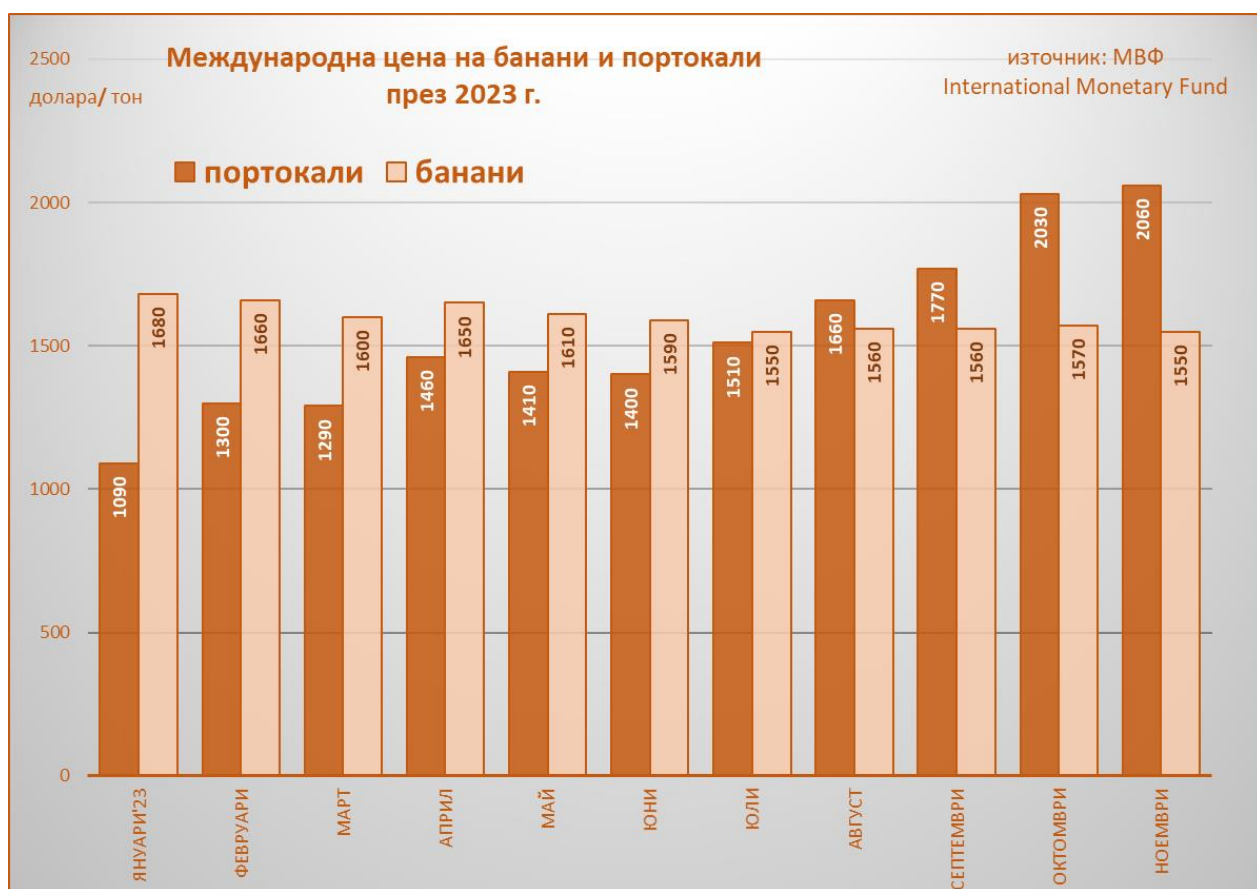
Според американското агроминистерство през сезон 2022 - 2023 г произведените портокали са най-малко от поне 90 години. Много портокали идват от Бразилия и Мексико, но там също промените в климата имат негативен ефект.

фигура 153 Цена на портокали за периода 2004-2023 г.

фигура 154 Международна цена на портокали по данни на МВФ 2004 – 2023 г.

фигура 155 Международна цена на банани и портокали през 2023 г.

Цените на портокалите през декември в страните от ЕС по данни на Евростат през последните пет години се покачват, като ръстът средно за ЕС е 142%. Най-високите цени са в Португалия, най-ниските в Гърция, а средната цена за ЕС е 99 евро. Покачването на цената за последните пет години е най-голямо в Гърция 181%. На месечна база се наблюдава спад на цените в диапазона $\pm 2 - 45\%$. Таблица 21

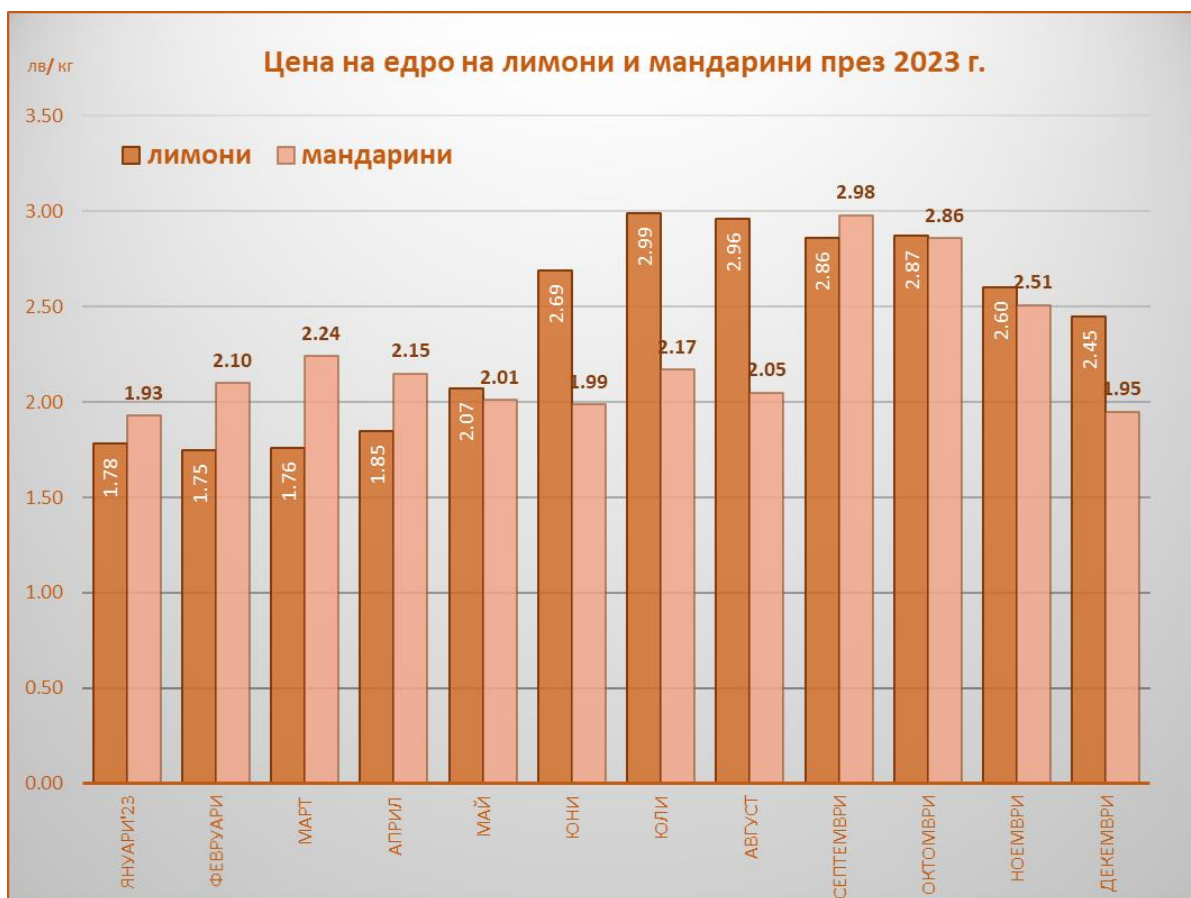
През 2023 г. в страните от ЕС предлагане на портокали има в периода януари – май и ноември и декември. Най-ниските стойности са отчетени през май (59 евро), а най-високата е отчетена през първата седмица на ноември (117 евро). В края на годината средната за европейските държави цена на портокалите е 94 евро/100 кг. *фигура 156*

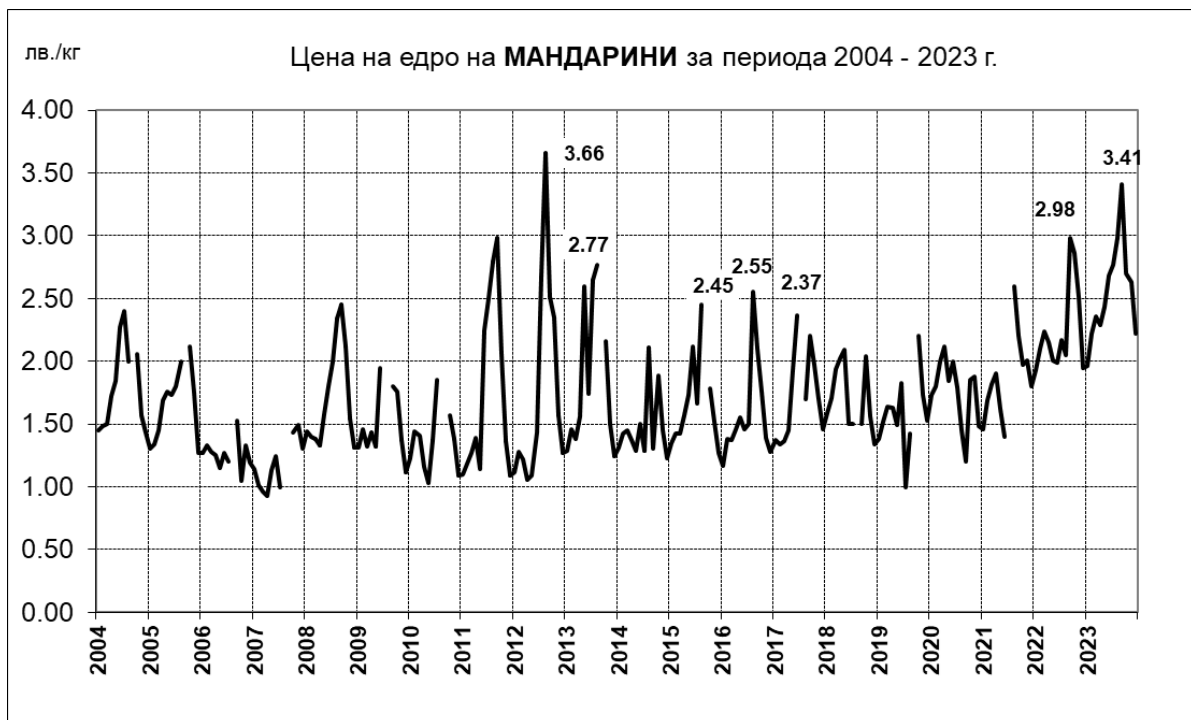
фигура 156 Цена на портокали в ЕС през 2023 г.

Таблица 21 Цени на портокали в държавите от ЕС към месец декември 2023 г. и промяната им спрямо предходните пет години и предходния месец

Prices of oranges (€/100kg and % changes)			
	CURRENT PRICES COMPARED TO 5 YEAR AVERAGE		CURRENT PRICES COMPARED TO ONE MONTH AGO
	December 2023, Price, €/100 kg	December 2023, comparison to 5 year avg. base = 100 %	5 year avg price '19-'23, changes from November to December %
EU	99	138 %	- 5 %
EL-Greece	57	114 %	- 12 %
ES-Spain	91	157 %	- 9 %
IT- Italy	134	124 %	+2 %
PT-Portugal	110	181 %	- 6 %
			2023, changes from Nov. to December %
			- 8 %
			-45 %
			- 2 %
			+2 %
			- 5 %

фигура 157 Цена на лимони и мандарини за периода през 2023 г.

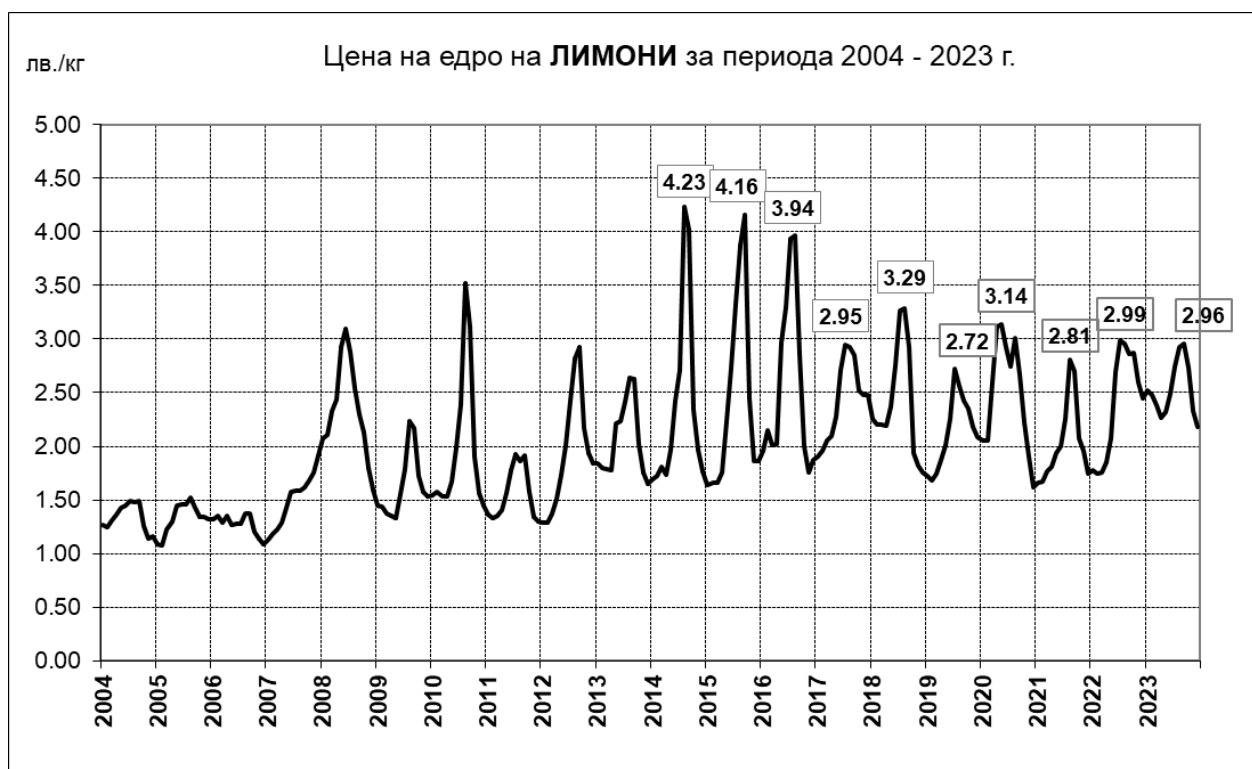

фигура 158 Цена на мандарини за периода 2004-2023 г.

При цената на мандарините през 2023 г. се наблюдават значителни колебания в двете посоки, без да има пикови точки. Епизодичният внос на мандарини извън сезона на голяма консумация води до тези колебания.

В началото на 2023 г. тяхната цена е 1.93 лв./кг и през следващите два месеца се покачва до 2.24 лв. В периода април- август цената се движи в диапазон от 2.00 - 2.10 лв. С първите внесени количества мандарини през септември тяхната цена е висока – 2.98 л. През следващите месеци до края на годината кривата има устойчив низходящ тренд и през декември тяхната цена е 1.95 лв./кг. *фигура 157, фигура 158*

Средногодишната цена на мандарините през 2023 г. е с 19% по-висока спрямо предходната година, а за периода 2015 – 2022 г. тя е на най-високо ниво. *фигура 106, фигура 103*

фигура 159 Цена на лимони за периода 2004-2023 г.

През последните години се наблюдава много рязко поскъпване на лимоните в определени моменти. През 2014 г. пиковите стойности бяха през лятото, когато цената им достигна 4.23 лв./кг. През 2015 г. отново бяхме свидетели на драстичен скок на цената на лимоните и цените им почти се доближиха до нивото от предходната година. Максималните стойности, които достигна цената на лимоните през лятото на 2016 г. са 3.94 в./кг и са на по-ниски нива спрямо предходните две години. Поскъпването на лимоните през лятото на 2017 г. е значително по-малко, като максималните стойности са 2.95, което е значително под нивата от предходните три години. През 2018 г. максималните нива са по-високи спрямо предходната година, но остават под пиковите стойности от 2014 – 2016 г. През 2019 г., както минималните, така и максималните цени са на по-ниски нива спрямо предходните 2-3 години. Извън тези пикови моменти цените на лимоните имат стабилен характер. Движението на цената на лимоните през 2020 г. повтаря

тенденциите от предходните години. Към другите фактори през тази пролет се насложи и влиянето на корона кризата. В резултат на това през м. април се наблюдаваше рязко покачване на цената и тя достигна до 3.14 лв./кг. И през 2021 и 2022 г. движението на цената на лимоните повтаря тенденциите от предходните години, но максималните стойности остават на по-ниски нива спрямо предходните години.

През 2023 г. цената на лимоните стартира от 1.78 лв./кг. През първите месеци кривата има стабилен характер, в периода април – юли и август цената се покачва, като максималната годишна цена е през юли – 2,99 лв. В месеците до края на годината кривата на цената на лимоните има плавен и устойчив низходящ тренд. През декември лимоните се търгуват на едро на цена от 2,45 лв. *фигура 157, фигура 159*

На годишна база средногодишните цени на лимоните са със 7% по-високи, а в сравнение с предходния осемгодишен период цената на лимоните се доближава до нивата от 2016 и 2020 г. *фигура 103, фигура 106*

По данни на Евростат цените на лимоните в страните на ЕС през 2023 г. в началото на годината бележат спад до средата на април, когато цената им е 95 евро. Следва период на покачване и на стабилизиране на кривата около ниво от 100 – 110 евро. Значителен ръст е отчетен през октомври, когато цената стъпва на най-високото си ниво за годината – 146. Запазвайки тенденцията от предходните години, през месеците до края на годината цената рязко пада и стига до ниво от 97 евро/100 кг. *фигура 160*

фигура 160 Цена на лимони в ЕС през 2023 г.

5.5.1. Анализ на цените на цитрусовите плодове по региони

Таблица 22 Цени на едро на цитрусови плодове по области през декември 2023 г.*⁵⁵

ОБЛАСТ	БАНАНИ	средна банани	изменение спрямо средната	МАНДАРИНИ	средна мандарини	изменение спрямо средната	ПОРТОКАЛИ	средна портокали	изменение спрямо средната	ЛИМОНИ	средна лимони	изменение спрямо средната
БЛАГОЕВГРАД		2.82		1.77	2.35	-25	2.27	2.24	1	1.85	2.18	-15
ВАРНА	3.10	2.82	10	2.71	2.35	15	2.41	2.24	8	1.97	2.18	-10
ВРАЦА	2.99	2.82	6	2.51	2.35	7	2.42	2.24	8	2.21	2.18	1
ЛОВЕЧ	2.99	2.82	6	2.75	2.35	17	2.20	2.24	-2	2.67	2.18	22
ПАЗАРДЖИК	2.88	2.82	2	2.11	2.35	-10	2.13	2.24	-5	2.02	2.18	-7
ПЛОВДИВ	2.72	2.82	-4	2.66	2.35	13	2.12	2.24	-5	2.15	2.18	-1
РУСЕ	2.97	2.82	5	2.41	2.35	3	2.33	2.24	4	2.20	2.18	1
СИЛИСТРА	3.22	2.82	14	2.63	2.35	12	2.41	2.24	8	2.71	2.18	24
СЛИВЕН	2.94	2.82	4	2.75	2.35	17	2.48	2.24	11	2.12	2.18	-3
СОФИЯ	2.72	2.82	-4	1.73	2.35	-26	2.35	2.24	5	1.77	2.18	-19
СТАР ЗАГОРА	2.18	2.82	-23	1.89	2.35	-20	2.00	2.24	-11	2.00	2.18	-8
ХАСКОВО	2.66	2.82	-6	2.38	2.35	1	1.90	2.24	-15	2.15	2.18	-1
ШУМЕН	2.56	2.82	-9	2.23	2.35	-5	2.09	2.24	-7	2.48	2.18	14
Spaklines												

Наблюденията на цените по региони на цитрусовите плодове и на бананите през месец декември 2023 г. показват, че разликите в цените в страната са в диапазона 31 - 59%, като най-големият марж е при цената на мандарините. Таблица 22, фигура 161

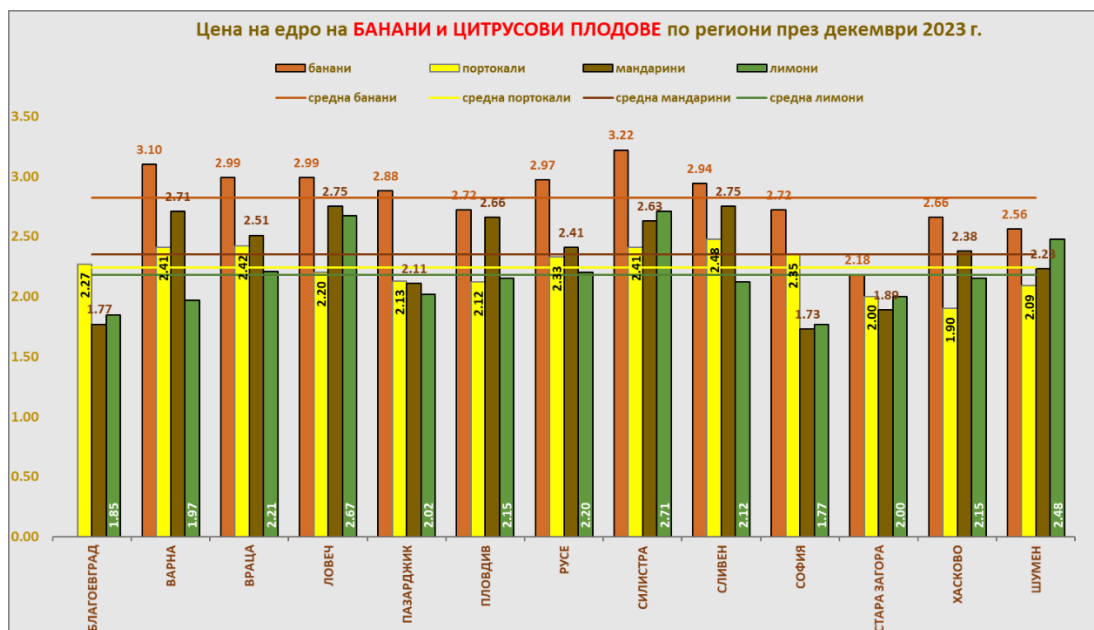
При средна цена на бананите през месеца 2,82 лв./кг, най-високите цени са регистрирани в Силистра (3,22 лв.), а минималните съответно са били в Стара Загора – 2,18 лв. Отклоненията в цените на бананите в различните региони са 48%, а в 58% от областите цената е над средната за страната.

Наблюденията на цените на лимоните по региони през декември показват, че при средна цена за месеца 2,18 лв./кг, най-високата цена е регистрирана на стоковите тържища в област Силистра – 2,71 лв./кг, а най-ниска в София – 1,77лв./кг. Отклоненията в цените на лимоните в различните региони са 53%. В 38% от областите цената е над средната, а в три от тях цената се доближава до средната за страната.

Портокалите са се търгували през месеца най-скъпо в област Сливен (2,48 лв./кг), а най-евтини са било в област Хасково (1,90 лв./кг), при средна цена на портокалите 2,24 лв./кг. В 54% от областите цената е била над средната за страната, в две от тях цената е близка до средната, а маржът в цените в различните области е 31%.

Мандарините са се търгували през месеца най-скъпо в област Сливен и Ловеч (2,75 лв./кг), а най-евтини са били в област София (1,73 лв./кг), при средна цена на мандарините 2,35 лв./кг. В 62% от областите цената е била над средната за страната, в една от тях цената е близка до средната, а маржът в цените в различните области е 59%.

⁵⁵ * Оцветяването в клетките с цените визуализира градацията в големината на цената на съответната стока в различните области. Символите в същата колона показват отклоненията от средната за страната цена. Оцветяването на клетките в колоните с процентно изменение визуализира стойностите под и над средната цена.

фигура 161 Цена на банани и цитрусови плодове по региони през декември 2023 г.

V. ИНДЕКС НА ТЪРЖИЩНИТЕ ЦЕНИ (ИТЦ)

1. Цел, структура, ретроспекция

Целта на Индекса на тържищните цени (ИТЦ) е да се получат представителни за страната данни за цените на едро на определени видове стоки и да се изчислят общи и групови индекси на цените на едро. ИТЦ е измерител на общото относително изменение на цените на стоките, търгувани на стоковите тържища в България. Общият ИТЦ обобщава индивидуалните ценови индекси на наблюдаваните стоки.

ИТЦ отразява изменението на цените на едро на хранителните стоки, търгувани на тържището и илюстрира тенденциите в търговията на едро в страната. Той дава най-обща представа за движението на цените, формирани на стоковите тържищата и на пазарите на производителите.

При изчисляването на ИТЦ се обхващат 32 стоки, търгувани на тържищата, диверсифицирани в шест стокови групи. *фигура 162*

фигура 162 Стокова структура на ИТЦ

Наблюденията от предходните години показват, че най-високи стойности индексът достига в периода февруари – март, а най-ниските нива се регистрират през август. През 2023 г. най-високите пролетни стойности са регистрирани през първата седмица на месец март, а най-ниските летни нива са регистрирани през третата седмица на юли. Таблица 23, фигура 163

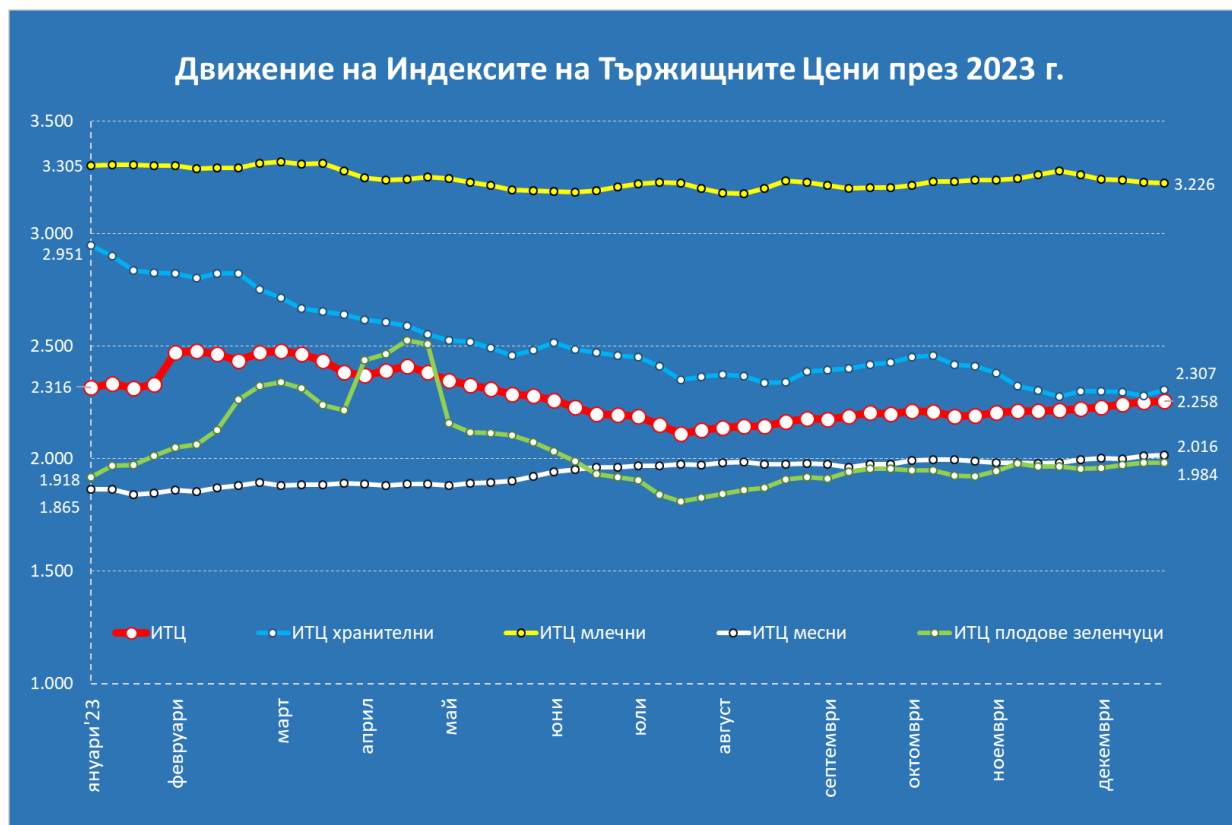
Таблица 23 Движение на Индексите на Тържищните Цени през 2023 г.*⁵⁶

месец	седмица	ИТЦ Индекс на Тържищните Цени	ИТЦ на хранителните стоки	ИТЦ на млечните продукти	ИТЦ на месните продукти	ИТЦ на плодвете и зеленчуци
януари'23	1	2.316	2.951	3.305	1.865	1.918
	2	2.333	2.902	3.307	1.864	1.968
	3	2.314	2.839	3.306	1.842	1.973
	4	2.331	2.829	3.302	1.846	2.012
февруари	1	2.472	2.825	3.303	1.861	2.051
	2	2.480	2.802	3.292	1.854	2.064
	3	2.467	2.822	3.293	1.870	2.128
	4	2.435	2.825	3.292	1.882	2.265
	5	2.472	2.754	3.313	1.896	2.323
март	1	2.480	2.715	3.320	1.882	2.341
	2	2.467	2.670	3.312	1.883	2.315
	3	2.435	2.655	3.313	1.886	2.241
	4	2.383	2.640	3.281	1.892	2.216
април	1	2.370	2.618	3.248	1.887	2.440
	2	2.393	2.608	3.241	1.881	2.467
	3	2.411	2.590	3.244	1.887	2.528
	4	2.385	2.553	3.252	1.887	2.508
май	1	2.347	2.526	3.245	1.880	2.159
	2	2.327	2.519	3.231	1.891	2.119
	3	2.312	2.492	3.217	1.895	2.114
	4	2.287	2.459	3.196	1.900	2.105
	5	2.280	2.482	3.191	1.923	2.075
юни	1	2.261	2.515	3.188	1.941	2.033
	2	2.229	2.488	3.186	1.953	1.989
	3	2.201	2.471	3.193	1.961	1.932
	4	2.194	2.459	3.210	1.962	1.920
юли	1	2.188	2.454	3.223	1.968	1.904
	2	2.150	2.412	3.230	1.968	1.840
	3	2.111	2.350	3.227	1.975	1.809
	4	2.127	2.365	3.203	1.973	1.827
август	1	2.137	2.375	3.184	1.984	1.844
	2	2.143	2.368	3.180	1.986	1.861
	3	2.144	2.337	3.203	1.976	1.870
	4	2.164	2.341	3.235	1.975	1.907
	5	2.178	2.388	3.230	1.979	1.919
септември	1	2.175	2.394	3.216	1.976	1.912
	2	2.188	2.402	3.202	1.963	1.944
	3	2.205	2.418	3.206	1.975	1.955
	4	2.200	2.430	3.207	1.978	1.954
октомври	1	2.211	2.453	3.214	1.992	1.949
	2	2.208	2.460	3.232	1.998	1.950
	3	2.189	2.419	3.233	1.996	1.925
	4	2.192	2.412	3.239	1.990	1.920
ноември	1	2.206	2.382	3.238	1.984	1.946
	2	2.213	2.325	3.246	1.984	1.978
	3	2.211	2.303	3.265	1.980	1.966
	4	2.215	2.277	3.279	1.982	1.966
	5	2.222	2.301	3.262	1.996	1.956
декември	1	2.230	2.302	3.244	2.002	1.959
	2	2.242	2.297	3.239	1.998	1.973
	3	2.252	2.281	3.229	2.013	1.982
	4	2.258	2.307	3.226	2.016	1.984

⁵⁶ *Хистограмите в колоните показват движението на стойностите за периода

През 2023 г. кривата на Индекса на тържищните цени следва тенденциите, наблюдавани през годините, но се стабилизира много над нивата от предходните години.

В резултат на намалението и стабилизирането на стойностите през последните месеци на 2023 година, през ноември кривата минава под нивото от същия месец на предходната година, но остава много над стойностите от есента на 2015 – 2021 г. *фигура 166*

фигура 163 Движение на Индексите на Тържищните Цени през 2023 г.

В периода януари – март кривата на ИТЦ има устойчив и стръмен възходящ тренд, като се запазва тенденцията от края на предходната година и през първата седмица на март стъпва на ниво от 2.48 пункта. Тази стойност е пикова за целия период на ценовия мониторинг на Комисията.

През март стойностите се стабилизират. Още едно покачване на индекса е регистрирано през април. Пролетно - летният спад обхваща месеците средата на април – средата на юли. Периодът август – декември се характеризира със слаб, но устойчив възходящ тренд, с известно стабилизиран на стойностите през септември. *фигура 166*

Средногодишната стойност на индекса през 2023 г. е с 9% по-висока спрямо предходната година.

Аналогични са изводите от наблюдението на груповите⁵⁷ индекси на тържищните цени, като ръст на годишна база е отчетен при индекса на плодовете и зеленчуците – 15%, следван от млечните произведения – 13%. Средногодишната стойност на индекса на месните произведения през 2023 г. е с 12% над нивото от предходната година. Изключение от общата тенденция прави индексът на

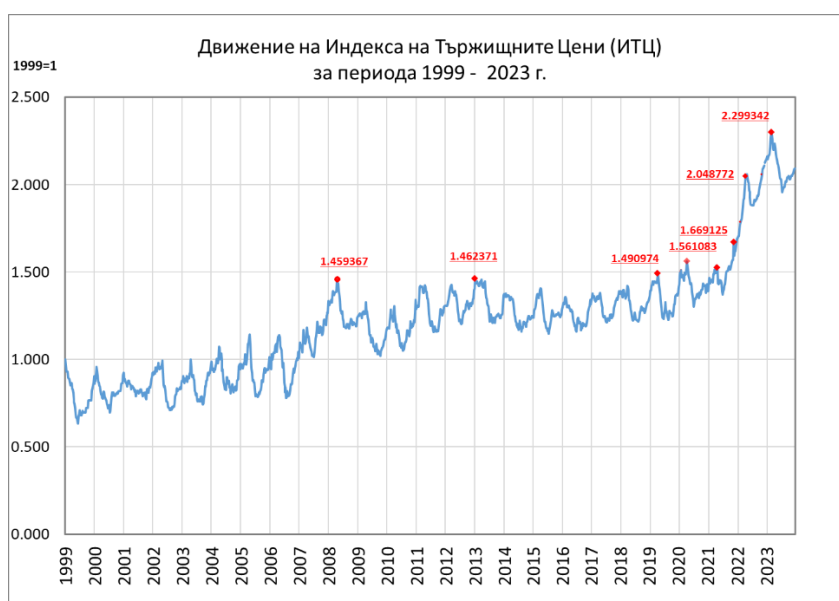
⁵⁷ ИТЦ на хранителните стоки, на млечните произведения, на месните произведения и на плодовете и зеленчуците

хранителните стоки, който бележи спад на годишна база от 11% Таблица 23, фигура 163

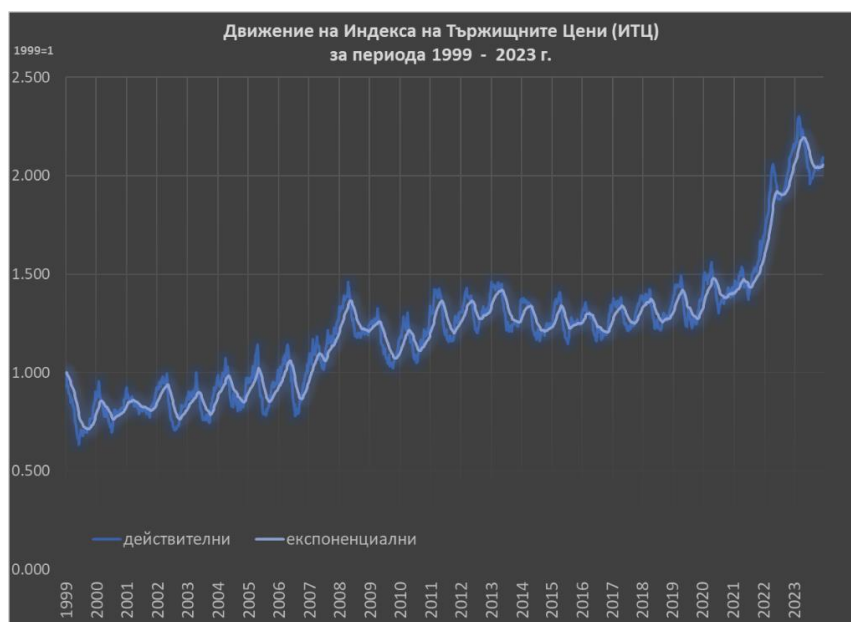
Движението на ИТЦ в периода 1999 г. – 2023 г. следва определени тенденции на силен ръст на стойностите през зимата и ниски нива през лятото. Най-високите стойности за този период индексът достига в началото на март 2023 г. фигура 164, фигура 165

Върху движението на ИТЦ силно влияние оказват сезонните колебания на цените на голяма част от стоките, които влизат в структурата на индекса и конюнктурата на международния пазар, а краткотрайните резки колебания са свързани с внезапните природни аномалии, което води до чести колебания в двете посоки, тъй като цените на тези стоки са силно чувствителни и варират в сравнително големи диапазони за кратки времеви периоди.

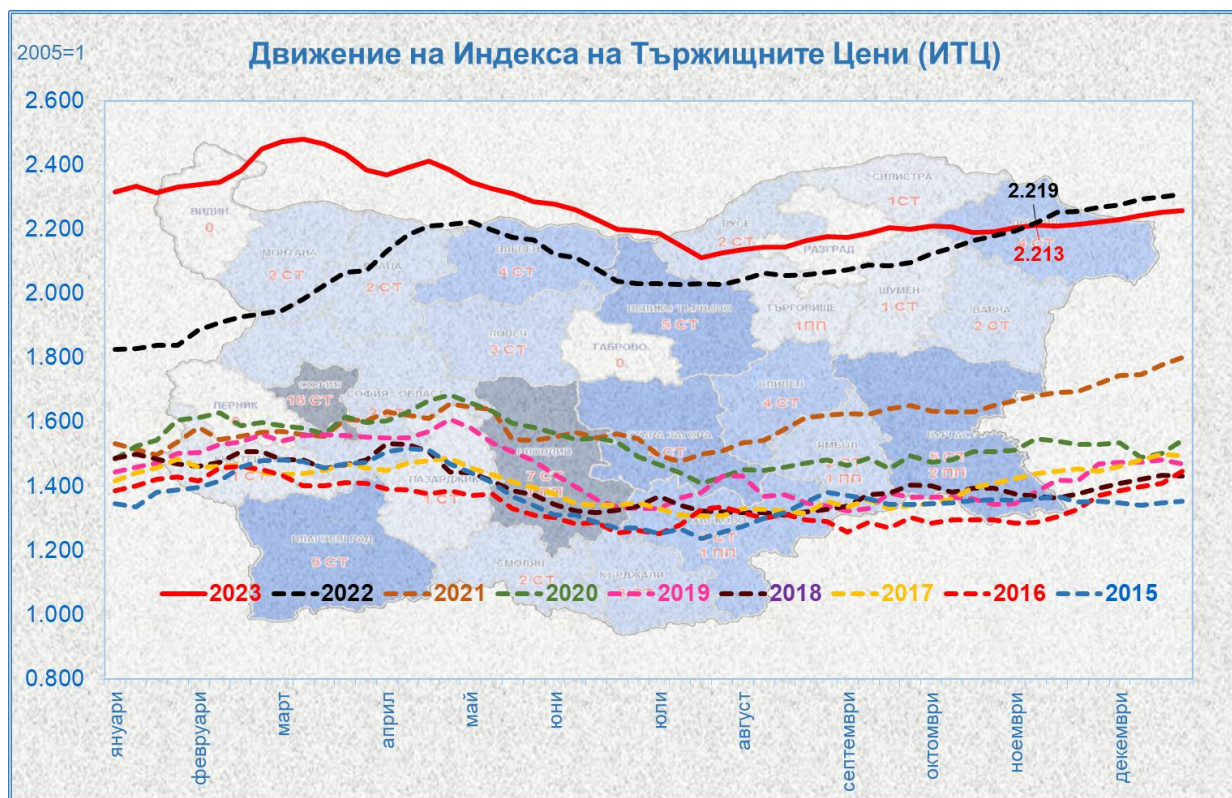
За някои стоки, които влизат в състава на ИТЦ достигнатите през годината стойности са пикови за историята на мониторинговия период на Комисията.

фигура 164 ИТЦ за периода 1999 - 2023 г.

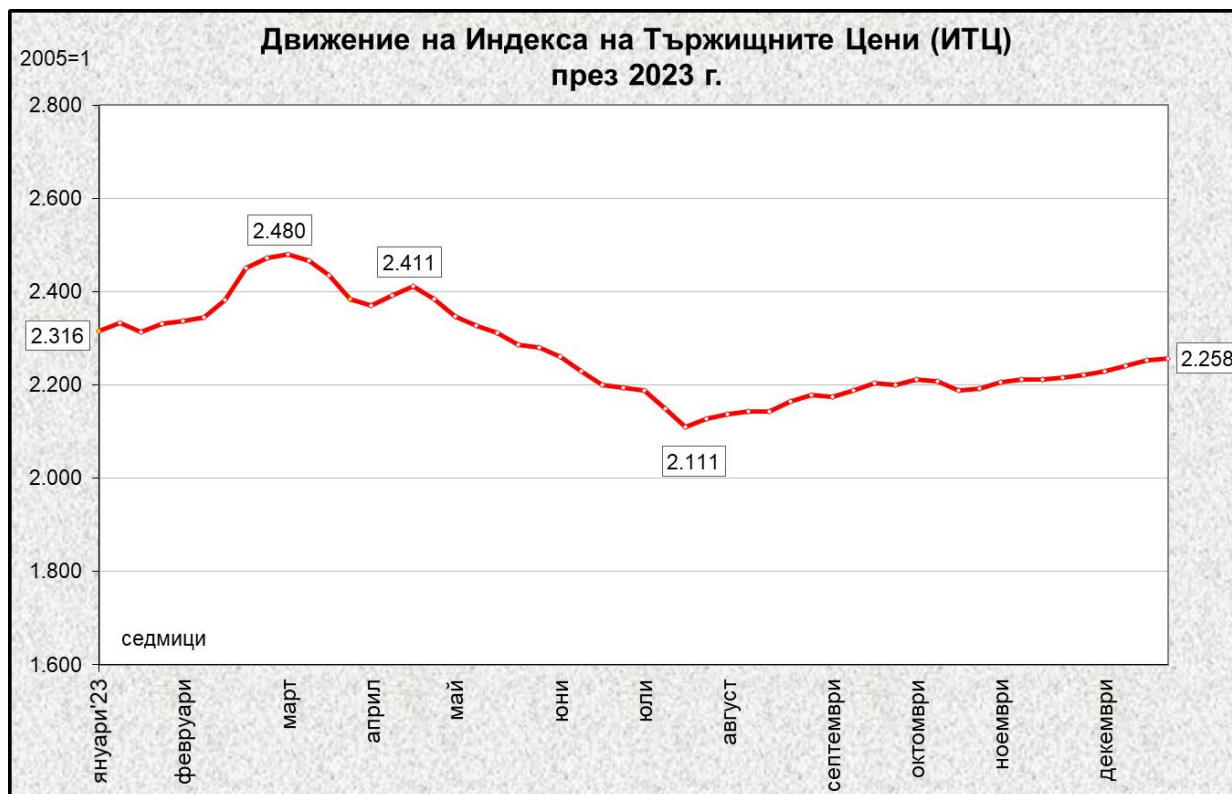

фигура 165 ИТЦ за периода 1999 г. – 2023 г. (експоненциално изгладен ред)

фигура 166 ИТЦ за периода 2015 - 2023 г.

2. Движение на Индекса на тържищните цени през 2023 г.

фигура 167 Движение на ИТЦ през 2023 г.

В началото на м. **януари** Индексът на Тържищните Цени (ИТЦ) стартира от ниво 2,316 пункта. През следващите седмици се наблюдават колебания в двете посоки, но като цяло кривата се стабилизира около нивото от предходния месец. В резултат на трайния възходящ тренд, от последните месеци, кривата в края на януари стъпва на ниво от 2.331 пункта. *фигура 167*

Средномесечните стойности през януари са с само 1,3% по-високи спрямо предходния месец. На годишна база е отчетен ръст на индекса от 27%

Стабилизирането на индекса през януари се дължи на успокояването на пазара на храни. Цените на голяма част от хранителните стоки спират да се покачват, но остават на високите нива от последните месеци на миналата година.

През м. януари 2023 г. кривата на Индекса на тържищните цени запазва тенденциите на движение от предходните години и въпреки намалението и стабилизирането на стойностите в началото на годината, нивата остават изключително високи.

Движението на ИТЦ в периода януари 1999 г. – януари 2023 г. следва определени тенденции на силен ръст на стойностите през зимата и ниски нива през лятото.

В началото на **февруари** Индексът на Тържищните Цени (ИТЦ) стартира от ниво 2,338 пункта. През следващите седмици се наблюдават траен възходящ тренд и в края на месеца, индексът стъпва на ниво от 2.472 пункта. Спрямо първата седмица на февруари е отчетен ръст от 5.7%.

Средномесечните стойности през февруари са с 2,8% по-високи спрямо предходния месец, но на годишна база е отчетен ръст на индекса от 25%.

Покачването на индекса през февруари се дължи на силното сезонно посъпване най-вече на зеленчуците и задържането на цените на голяма част от стоките от другите стокови групи на високите нива от предходните месеци

През **март** ИТЦ стартира от ниво 2,480 пункта. Тази стойност е своеобразен исторически пик за периода от 1999 г. до сега. През следващите седмици се наблюдава траен низходящ тренд и в края на месеца, индексът стъпва на ниво от 2,383 пункта. Спрямо първата седмица на март е отчетен спад от 4%.

Средномесечните стойности през март са само с 1,8% по-високи спрямо предходния месец, но на годишна база е отчетен ръст на индекса от 22%

В началото на **април** Индексът на Тържищните Цени (ИТЦ) стартира от ниво 2,370 пункта. През следващите седмици се наблюдава траен макар и слаб възходящ тренд, който започва през последната седмица на месец март. В края на април индексът стъпва на ниво от 2,385 пункта и спрямо първата седмица е отчетен ръст от 0,6%.

Средномесечните стойности през април са с 2% по-ниски спрямо предходния месец, а на годишна база е отчетен ръст на индекса от 9,4%.

Лекото покачване на индекса през април се дължи най-вече на увеличението на цените на плодове и зеленчуците. Въпреки стабилизирането на цените на стоките от другите стокови групи, техните стойности остават на високи нива.

В началото **май** Индексът на Тържищните Цени стартира от ниво 2,346 пункта. През следващите седмици се наблюдава траен низходящ тренд, който започва през последната седмица на месец април. В края на май индексът стъпва на ниво от 2,280 пункта и спрямо първата седмица е отчетен спад от 2,8%.

Средномесечните стойности през май са с 3,3% по-ниски спрямо предходния месец, а на годишна база е отчетен ръст на индекса от 5,5%.

Намалението на индекса през май се дължи най-вече на спада на цените на голяма част от стоките от почти всички стокови групи.

В началото **юни** кривата стартира от ниво 2,261 пункта. През следващите седмици се наблюдава траен низходящ тренд, който започва през последната седмица на месец април. В края на юни индексът стъпва на ниво от 2,194 пункта и спрямо първата седмица е отчетен спад от 3%.

Средномесечните стойности през юни са с 3,8% по-ниски спрямо предходния месец, а на годишна база е отчетен ръст на индекса от 7%

В началото на месец **юли** кривата стартира от ниво 2,188 пункта. През следващите седмици се наблюдава траен низходящ тренд, който започва през последната седмица на месец април. В края на юли индексът стъпва на ниво от 2,127 пункта и спрямо първата седмица е отчетен спад от 3%.

Средномесечните стойности през юли са с 3,5% по-ниски спрямо предходния месец, а на годишна база е отчетен ръст на индекса от 5,6%.

В началото на месец **август** кривата на индекса стартира от ниво 2,137 пункта. През следващите седмици се наблюдава траен възходящ тренд, който започва през последните две седмици на месец юли. В края на август индексът стъпва на ниво от 2,178 пункта и спрямо първата седмица е отчетен ръст от 2%.

Средномесечните стойности през август са с 0,5% по-високи спрямо предходния месец, а на годишна база е отчетен ръст на индекса от 4,6%.

Покачването на индекса през август се дължи на увеличението на цените на ориза, на някои месни производния и част от зеленчуците.

В началото на месец **септември** ИТЦ стартира от ниво 2,174 пункта. През следващите седмици се наблюдава траен възходящ тренд, който започва през последните две седмици на месец юли. В края на септември индексът стъпва на ниво от 2,200 пункта и спрямо първата седмица е отчетен ръст от 1,2%.

Средномесечните стойности през септември са с 1,8% по-високи спрямо предходния месец, а на годишна база е отчетен ръст на индекса от 5%.

В началото на месец **октомври** кривата стартира от ниво 2,211 пункта. През следващите седмици се наблюдава слаб, но устойчив низходящ тренд. В края на месеца индексът стъпва на ниво от 2,192 пункта

Средномесечните стойности през октомври се доближават да стойностите от предходния месец.

Стабилизирането на индекса през октомври се дължи на успокояването на пазара на храни и намалението на цените на част от хранителните продукти.

В началото на месец **ноември** кривата стартира от 2,206 пункта. През следващите седмици се наблюдава слаб, но устойчив възходящ тренд. В края на месеца индексът стъпва на ниво от 2,222 пункта. Средномесечните стойности през ноември са малко над стойностите от предходния месец. През втората седмица на ноември стойностите на индекса стъпват на нивото от същата седмица на месец ноември 2022 г.

През следващия период до края на ноември стойността на индекса трайно остава под нивата от 2022 г. През последните седмици на месеца кривата на

индекса има стабилен и устойчив характер, за разлика от възходящия тренд на стойностите от същия период на предходната година.

През **декември** ИТЦ тръгва от ниво 2,230 пункта и до края на годината кривата има устойчив възходящ тренд. През последната седмица на декември стойността е 2,257 пункта.

Средномесечните стойности през декември са с 1,5% по-високи спрямо предходния месец. На годишна база е отчетен спад на индекса от 2%.

Понижението на стойностите на ИТЦ в края на годината спрямо началото на годината е 2,5%.

Средногодишните стойности на индекса на тържищните цени през 2023 г. са 2,269 пункта и са с 8,6% по-високи спрямо средногодишните стойности за 2022 г.

3. ФАО Индекс на цените на храните⁵⁸

Един от факторите, който силно влияе върху цените на стоките в нашата страна е конюнктурата на международните пазари. Цените на стоки като олио, захар, брашно, ориз и др. са силно зависими от борсовите цени на тези стоки на големите световни и европейски стокови борси.

ФАО индексът на цените на храните е мярка за месечното изменение на международните цени на основните хранителни стоки.

Таблица 24 Месечни индекси на цените на храните на ФАО през 2023 г. ^{*59}

FAO MONTHLY FOOD PRICE INDICES (2014-2016=100)						
Date	Food Price Index	Meat	Dairy	Cereals	Oils	Sugar
2023-01	130.2	111.1	134.5	147.5	140.4	116.8
2023-02	129.8	113.3	129.4	146.7	135.9	125.2
2023-03	127.0	114.7	126.8	138.6	131.8	127.0
2023-04	127.7	116.8	122.6	136.1	130.0	149.4
2023-05	124.1	118.1	117.8	129.3	118.7	157.2
2023-06	122.7	119.0	116.7	126.6	115.8	152.2
2023-07	124.1	118.5	115.9	125.9	129.8	146.3
2023-08	121.6	115.2	111.2	125.0	125.8	148.2
2023-09	121.5	114.1	108.9	126.3	120.9	162.7
2023-10	120.4	112.3	111.7	124.8	120.0	159.2
2023-11	120.3	111.5	114.2	121.0	124.1	161.4
2023-12	118.5	110.4	116.1	122.8	122.4	134.6

⁵⁸ FFPI – FAO Food Price Index

⁵⁹ *Оцветяването в клетките визуализира движението на индекса на съответната стокова група

След трайното покачване на индекса през 2009 г. и 2010 г., от 2011 г. до 2015 г. кривата има плавен и устойчив низходящ тренд, като през 2015 г. тя придобива по-стръмен характер. През 2016 г. ФАО индексът обръща тренда си и през цялата годината той е трайно възходящ. В периода 2017 – 2019 г. стойностите са сравнително стабилни и се движат около ниво от 90-100 пункта. През м. декември 2019 г. Индексът на цените на храните на Организацията за прехрана и земеделие на ООН се покачва до 182 пункта. Това са най-високите стойности на индекса за последните четири години, но остават под нивото от 2014 г.

В началото на 2020 г. кривата стартира от ниво 103 пункта и до м май има низходящ тренд. През останалите месеци до края на годината кривата има устойчива възходяща тенденция и стъпва през декември на ниво от 109 пункта. В края на 2020 г. средната стойност на ИПЦ достигна тригодишен максимум, възлизащ на 97,9 пункта, като е с 2,9 пункта (3,1%) по-висока от 2019 г., но остава под нивото от максимална средна годишна стойност през 2011 г.

В края на 2021 г. Индексът на цените на храните на Организацията за прехрана и земеделие на ООН е 125,7 пункта, което е с 27,6 пункта (28,1%) по-високо от стойността на този показател за предходната година, като стойностите на всички подиндекси показват значително увеличение спрямо предходната година. Кривата на ФАО индекса през цялата година има възходящ тренд, с известно стабилизиране само в периода май – юли.

През 2022 г. средната стойност на индекса на цените на храните на ФАО е 143,7 пункта, която е с цели 18 пункта (14,3%) по-висока от 2021 г.

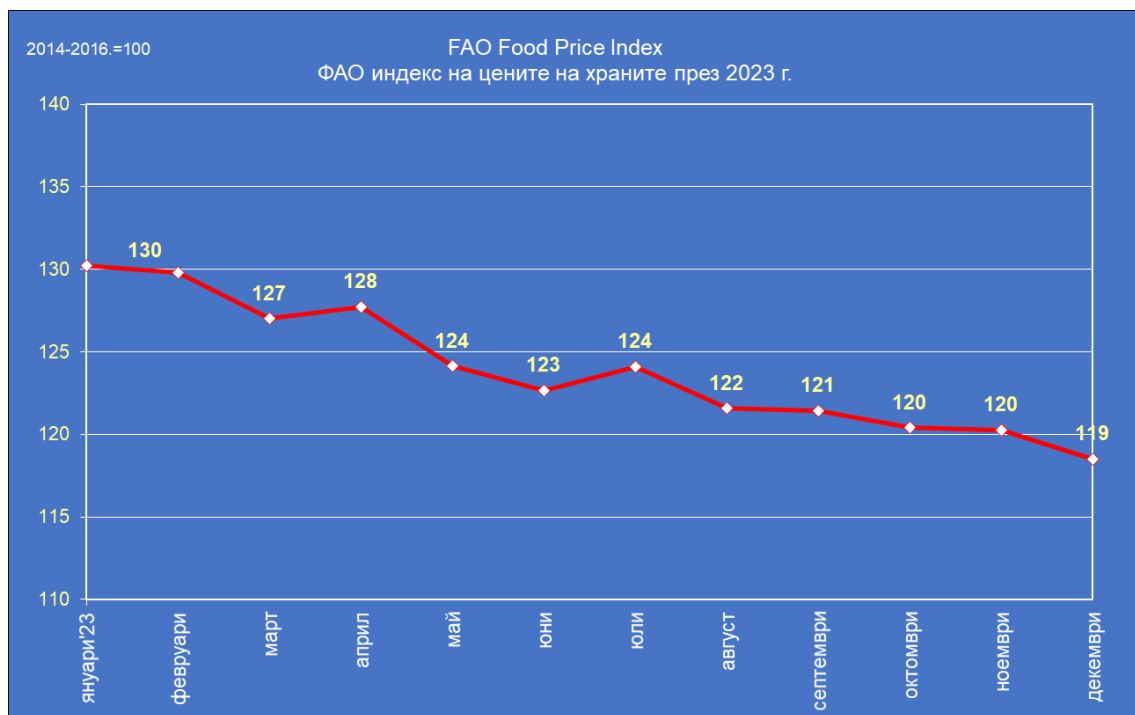
Пиковата си стойност от 160 пункта индексът на ФАО достига през март 2022 г.

В началото на 2023 г. индексът на цените на храните на ФАО стартира от ниво 130 пункта. С известни отклонения нагоре през април и юли, като цял кривата през годината има низходящ тренд и през декември стъпва на ниво от 119 пункта. Понижението на индекса спрямо началото на годината е 8%.

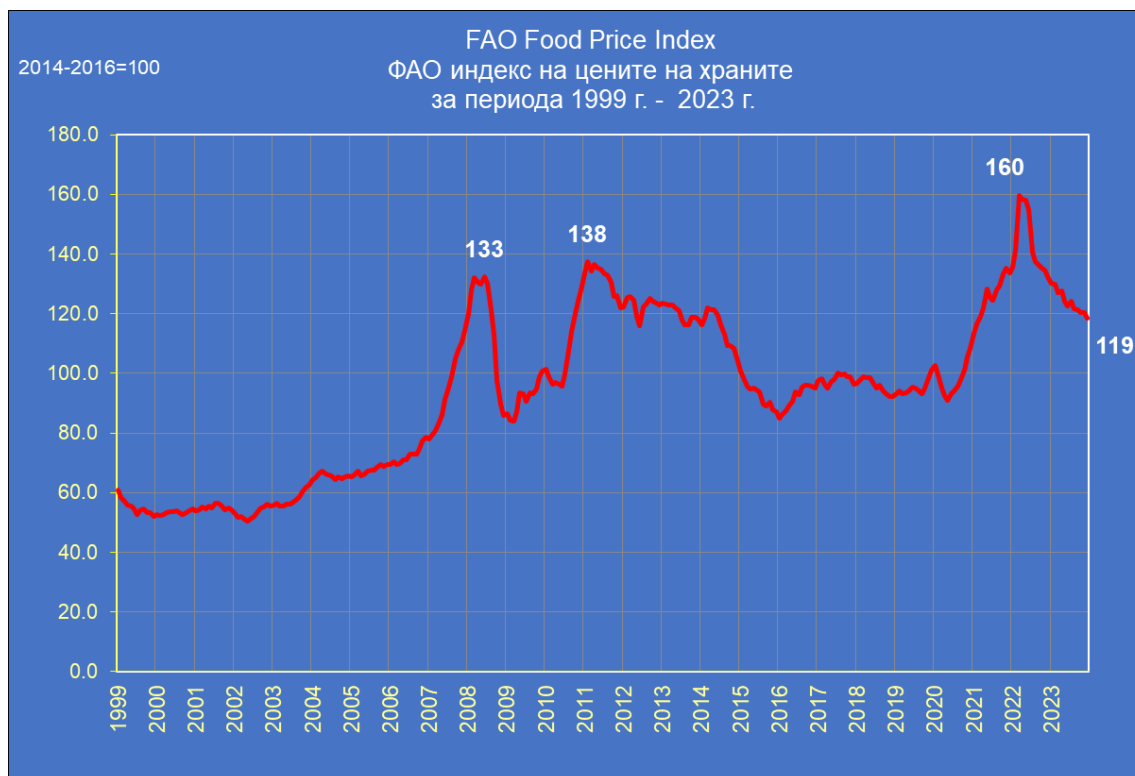
Средногодишната стойност на ФАО индекс през 2023 г. е с 124 пункта (13,7%) по-нисък спрямо средногодишната стойност през 2022 г. *фигура 169, фигура 170 Таблица 24, фигура 168, фигура 170*

Движението на Индекса на цените на храните на Организацията за прехрана и земеделие на ООН отразява движението на международните цени на всички основни хранителни стоки и фуражи, които влизат в състава му.⁶⁰

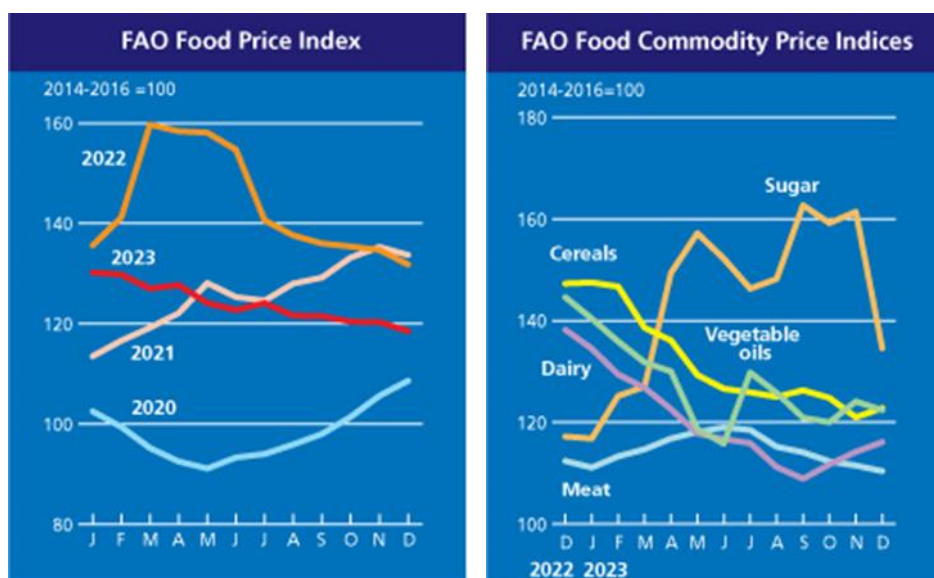
⁶⁰ В състава на ФАО индекса на цените на храните влизат: захар, зърнени култури, млечни продукти, масла и мазнини и меса.

фигура 168 Движение на ФАО индекса на храните през 2023 г.

фигура 169 Движение на ФАО индекса на храните за периода 1999 – 2023 г.

фигура 170 ФАО Индекс на цените на храните през 2023 г.

4. Индекс на цените на храните⁶¹ на Международния валутен фонд

Индексът на цените на храните на Международния валутен фонд⁶² отразява движението на цените на хранителните стоки⁶³ и включва цените на зърнените храни, растителните масла, месото, морските дарове, захарта, бананите и портокалите.

Поради по-различния състав на стоките, които влизат в този индекс се наблюдават известни различия в движението на кривите на двата индекса (ФАО и МВФ), но като цяло тенденциите им са сходни.

Таблица 25 Месечни индекса на цените на храните на МВФ през 2023 г.*⁶⁴

Commodity Food Price Index - Monthly Price			
Month	Price	Change	
Jan 2023	136.00	0%	
Feb 2023	137.47	1%	
Mar 2023	134.76	-2%	
Apr 2023	137.29	2%	
May 2023	133.08	-3%	
Jun 2023	128.44	-3%	
Jul 2023	129.57	1%	
Aug 2023	126.69	-2%	
Sep 2023	129.24	-2%	
Oct 2023	122.57	-2%	
Nov 2023	123.67	1%	

⁶¹Commodity Food Price Index Monthly Price (Index Mundi)

⁶² Commodity Food Price Index Monthly Price (Index Mundi) <https://www.imf.org/en/Home>

⁶³ Индексът на МВФ включва цените на зърнените храни, растителните масла, месото, морските дарове, захарта, бананите и портокалите.

⁶⁴ *Оцветяването в клетките в колоната на цената визуализира движението на индекса през месеците, а в колоната на промяната, съответно изменението в двете посоки спрямо предходния месец

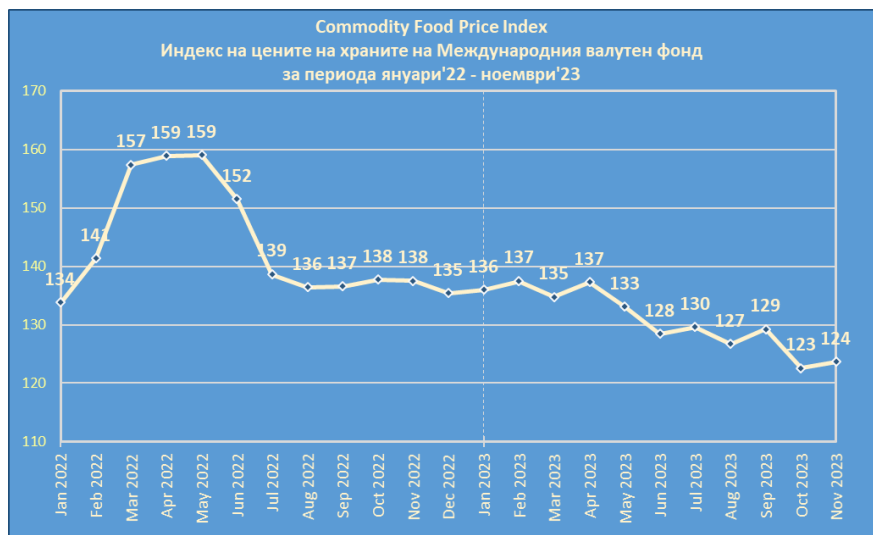
В началото на годината Индексът на МВФ стартира от ниво 136 пункта. С известни отклонения в двете посоки и този индекс през 2023 г. има низходящ тренд.

През м. ноември⁶⁵ стойността на този индекс е 123,67 пункта, като бележи слаб ръст спрямо предходния месец. Лекото покачване на стойността на този индекс се дължи до известна степен на повишаването цената на портокалите, чиято цена през ноември 2023 г. достига пикови нива за последните години.

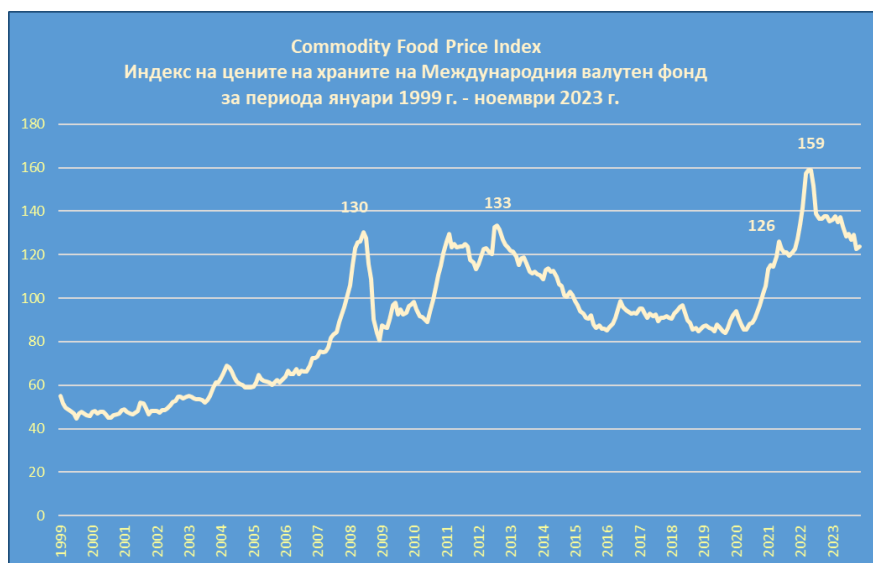
Таблица 25, фигура 171

Най-високите стойности Индексът на цените на храните на МВФ достигна през месец май миналата година, когато наблюдавахме рязко покачване на цените на всички храни. Преди достигането на пиковите през 2022 т. стойности от 159 пункта, най-високите нива, до които е стигал този индекс са регистрирани през 2012 г.- 133 пункта. *фигура 172*

Средногодишната стойност на този индекс е 130,8 пункта, която е с 13 пункта (9%) по-ниска от тази през 2022 г. Тогава средногодишната стойност беше 143,7 пункта.

фигура 171 Индекс на цените на храните на МВФ през 2023 г.

фигура 172 Индекс на цените на храните на МВФ за периода 1999 - 2023 г.

⁶⁵ До приключване на годишния бюлетин на ДКСБТ, не са публикувани данни на МВФ за декември 2023 г.

Анализът е направен въз основа на базата данни за движението на цените на едро на храните за периода 1999 г. – 2023 г.

ДКСБТ наблюдава цените на 148 стоки, диверсифицирани в девет стокови групи. *фигура 173*

фигура 173 Стокова структура на наблюдаваните от ДКСБТ стоки

Анализът е направен на база на информацията за цените на едро на стоките, търгувани на стоковите тържища и на пазарите на производителите в страната.

ИЗВОДИ

От гореизложения анализ на движението на цените на едро на стоките, търгувани на стоковите тържища и пазарите на производителите през 2023 година могат да се направят следните **изводи**:

- Като цяло пазарната 2023 г. беше по-спокойна
- Въпреки успокояването на пазара през 2023 г., цените стартираха от много висока база в резултат, на което голяма част от тях останаха на високите ценови равнища.
- През 2022 г. бяха достигнати инфлационни нива, невиджани от много време. През 2023 г. този инфлационен ръст забави своя темп, но продължи да оказва значително влияние върху световната икономика и търговия.
- През годината пазарът на храни запазва динамичния си характер, като се наблюдават от една страна низходящи трендове при някои от стоките и от друга страна запазване на възходящите трендове на не малка част от хранителните стоки.
- Кривите на покачване на стойностите при някои стоки се стабилизираха на високи нива, което доведе до отчитане през 2023 г. на пикови стойности за историята на мониторинговия период на Комисията.
- Ретроспективният анализ на цените на едро на жизнено важните хранителни стоки: захар, брашно, олио, ориз и варива показва ръст на годишна база, като отчетените средногодишни стойности са най-високи за периода 2016 г. - 2023 г.
- През годината рязък и драстичен скок беше регистриран при цената и на яйцата.
- През 2023 г. се наблюдаваше известно стабилизиране на цените на млечните произведения, но това не доведе до значителен спад на ценовите им равнища.
- Пазарът на месо и месни произведения беше силно динамичен, като възходящи трендове се наблюдаваха при пилешкото месо и повечето месни продукти

- Високите цени на тока и газа формираха в себестойността на продукцията много разходи, което доведе до повишаване на цените на зеленчуците, най-осезаемо при домати, картофите, морковите, зрелия лук.
- Покачването на международните цени на бананите и цитрусовите плодове рефлектира и върху нашия пазар, като бяха отчетени най-високите стойности за последните години
- Анализът на средногодишната стойност за единица продукт на стоките от потребителската кошница показва, че през 2023 г. сумата е най-високата за периода 2016 – 2023 г., като нарастването на годишна база е 10 пункта или 10%, а увеличението на стойността на потребителската кошница за последните осем години е 44 пункта или 69%.
- Направените през годината наблюдения и анализи на пазара на храни в нашата страна водят до извода, че цените на хранителните стоки, търгувани на стоковите тържища у нас са до голяма степен в съответствие с цените на световните борсови пазари и България все повече става част от глобалното пазарно пространство, следвайки както положителните, така и негативните
- Всички групови индекси на тържищните цени бележат ръст. Изключение от общата тенденция прави индексът на хранителните стоки, който бележи спад на годишна база от 11%
- Цените на захарта, фасула, олиото и яйцата са най-високи в първите месеци на годината и са над средната годишна стойност. През есенните и зимните месеци по-високи са цените на месата и ориза
- Направеният анализ на средногодишните цени на хранителните стоки за периода 2016/2023 г. показва, че цените захарта, фасула, ориза са най-високи за периода. Цената на брашното се доближава до 2022 г., а цената на олиото е много под нивото през миналата година и се доближава до цената от 2021 г.
- Сравнителният анализ на средногодишните цени на едро на хранителни стоки показва, че цените на всички основни хранителни стоки, предмет на този анализ през 2023 г. са по-високи в сравнение с 2022 г. Изключение от общата тенденция прави цената на олиото, която след драстичното поскъпване през миналата година, през тази година цената трайно пада.
- Анализът на цените на едро на основните хранителни стоки: брашно, захар и олио по региони показва, че маржът на цените в различните области от средната за страната цена е в диапазона $\pm 61 - 83\%$.

- През 2023 г. цените на захарта и яйцата поскъпват спрямо 2022 г., както на едро, така и на дребно. Поевтиняване и на едро и на дребно има при олиото, а цената на брашното се доближава до нивата от предходната година. Ножицата между цените на едро и на цените на дребно е в диапазона 8-42%.
- Движението на цените на плодовете и зеленчуците следваха тенденциите, свързани със сезонните колебания. Цените на българските плодове и зеленчуци през по-голяма част от годината остават по-високи, спрямо цените на стоките от внос. Изключение прави цената на вносните картофи и на ябълките.
- Високите цени на тока и газа формираха в себестойността на продукцията много разходи, което доведе до затваряне на немалка част от оранжерии и повишаване на цените на зеленчуците;
- Наблюденията на пазара показва, че през последните години в края на юли и в началото на август се предлагат по-малко зеленчуци, тъй като се минава от оранжерийно към полиетиленово и полско производство, в резултат на което се получава известно времево изместване в цената;
- Анализът на цените на едро на плодовете и зеленчуците по региони показва, че отклоненията на цените в различните региони е значително;
- Средногодишните цени на повечето зеленчуци са по-високи спрямо предходната година и са на по-високи нива спрямо периода 2016-2023 г. Цените на много от тях са най-високи през тази година
- При плодовете с малки изключения също се наблюдават по-високи средногодишни цени спрямо предходната година.
- През 2023 г. кривата на Индекса на тържищните цени следва тенденциите, наблюдавани през годините, но се стабилизира много над нивата от предходните години.
- В резултат на намалението и стабилизирането на стойностите през последните месеци на 2023 година, през ноември кривата на ИТЦ минава под нивото от същия месец на предходната година, но остава много над стойностите от есента на 2015 – 2021 г.
- Движението на ИТЦ в периода 1999 г. – 2023 г. следва определени тенденции на силен ръст на стойностите през зимата и ниски нива през лятото. Най-високите стойности за този период индексът достига в началото на март 2023
- През 2023 г. и на пазара на храни в световен мащаб се наблюдава стабилизиране и до голяма степен успокояване на цените и търговията.

- Силен спад на международните цени се наблюдава при растителните масла и мазнини, при млечните продукти, месата и зърнените култури.
- Сериозен ръст през годината беше отчетен при международните цени на захарта.
- Покачване се наблюдава и при световната цена на ориза.
- През тази година се наблюдаваше значителен ръст на световния пазар на бананите и цитрусовите плодове, най-силно изразен при портокалите.
- С известни отклонения нагоре през април и юли, като цял кривата на индекса на цените на храните на ФАО през годината има низходящ тренд
- Аналогично е движението на Индекса на МВФ който през 2023 г. има низходящ тренд.
- При цените на месата в страните от ЕС се наблюдава покачване на агнешкото през втората половина на годината. Пилешкото и свинското месо по данни на Евростат се покачват в средата на година. Цената на говеждото месо в ЕС тръгва от много високи нива, след което цените се успокояват.
- Цените на яйцата в ЕС са по-високи през първата половина на годината. Най-високи са цените в Полша, а цената на българските яйца се доближава до цените в Германия.
- През годината на европейския пазар се наблюдава покачване на маслото, а цените на другите млечни продукти остават стабилни.
- Цените на плодовете и зеленчуците в страните от ЕС следват типичните за тези стоки сезонни тенденции.

ИЗТОЧНИЦИ:

1. База данни на тържищните цени на едро на хранителните стоки ДКСБТ
2. База данни на борсовите международни цени ДКСБТ
3. Министерство на земеделието
4. Национален статистически институт (НСИ)
5. Организация на прехраната и земеделието на ООН (ФАО) (Food and Agriculture Organization United Nations-FAO)
6. Международен валутен фонд (International Monetary Fund)
7. Световната банка (World Bank)
8. Министерство на земеделието на САЩ (United States Department of Agriculture - USDA)
9. Американска компания на световните пазари (CME Group)
10. Файненшъл Таймс (FINANCIAL TIMES)
11. Информационна агенция Ройтерс (Reuters)
12. Евростат
13. <http://www.dksbt.bg>
14. <http://www.mzh.government.bg>
15. <https://www.nsi.bg/bg>
16. <https://markets.ft.com/data/commodities/tearsheet/>
17. <http://www.fao.org/worldfoodsituation/foodpricesindex/en/>
18. <http://www.cmegroup.com/trading/agricultural/>
19. <https://www.indexmundi.com/commodities/?commodity=food-price-index>
20. <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/app/index.html#/app/home>
21. <http://www.imf.org/external/np/res/commod/index.aspx>
22. <https://www.cmegroup.com/trading/agricultural/>
23. <https://commoprices.com/en/series/DF7PS/sunflower-oil-crude-ex-tank-rotterdam-global-market>
24. <https://www.londonstockexchange.com/>
25. <https://www.reuters.com/>
26. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>
27. <https://www.imf.org/en/Home>
28. <https://www.usda.gov/>
29. International Monetary Fund
30. [ISO International Sugar Organization](https://www.iso.org/)

**С уважение,
ВЛАДИМИР ИВАНОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ДКСБТ**